

ÅRSRAPPORT

2019

Sammen om å skape

Innhold

	SIDE
Konsernsjefen har ordet	3
Hvordan lese vår rapport	4
1. Om SpareBank 1 Østlandet	6
Kap. 1.1 Hovedtall fra konsern	6
Kap. 1.2 En av Norges største sparebanker med røtter i landets mest ekspansive markedsområde	8
Kap. 1.3 Vårt strategiske fokus	18
Kap. 1.4 Egenkapitalbeviset	22
Kap. 1.5 Vår organisering	26
Kap. 1.6 Vår del av det globale ansvaret	28
2. Virksomhetsstyring	32
Kap. 2.1 Eierstyring og selskapsledelse	32
Kap. 2.2 Informasjon om styret	44
3. Tilbakeblikk 2019	46
4. Våre vesentlige temaer innen bærekraft og samfunn	48
Kap. 4.1 Ansvarlige utlån	50
Kap. 4.2 Arbeid mot økonomisk kriminalitet	54
Kap. 4.3 Etikk og anti-korrupsjon	56
Kap. 4.4 Krav til finansielle leverandører	58
Kap. 4.5 Etisk markedsføring av produkter og tjenester	60
5. Redegjørelse og resultater	62
Kap. 5.1 Styrets beretning	63
Kap. 5.2 Resultatregnskap	80
Kap. 5.3 Utvidet resultat	80
Kap. 5.4 Balanse	81
Kap. 5.5 Endring i egenkapital	82
Kap. 5.6 Kontantstrømoppstilling	84
Kap. 5.7 Noter	87
Kap. 5.8 Egenerklæring og beretning	153
Kap. 5.9 Datterselskaper	162
Vedlegg Alternative resultatmål	166
Historien vår	171
Vedlegg Utdypende fakta om SpareBank 1 Østlandets bærekraftsarbeid	173
GRI-indeks	174
Våre medarbeidere	180
Interessentdialog 2019	184
Vårt strategiske fokus	186
Klimarisiko	206
Ansvarlige utlån	210
Bransjevis beregning av karbonrelatert kreditteksponering	212
Ansvarlige utlån innen likviditetsforvaltningen	213
Krav til andre leverandører	214

Redaksjon: Nina Høibråten Buer, Karoline Bakka Hjertø, Siv Stenseth, Ingvild Bjørklund Wangen og Trine Lise Østberg. **Design og produksjon:** Ferskvann reklamebyrå.

Forsidebildet er av verdens største elg i Stor-Elvdal kommune. Elgen ble finansiert av Sparebanken Hedmarks kunsthond og gitt som gave til kommunen i 2015. **Foto:** Ricardofoto. **Øvrige foto i rapporten:** Ricardofoto, Siv Stenseth og Juliane Kravik.

Sammen om å skape gode resultater i 175 år

2019 ble et godt år for SpareBank 1 Østlandet, med et svært godt konsernresultat, styrket bankdrift og kundevekst. Bankens historie viser en 175 år lang linje med lokalt engasjement og gode resultater for kundene, banken og samfunnet.

Samfunnsengasjement har preget bankens drift gjennom historien. Året vi er på veg inn i markerer SpareBank 1 Østlandets 175-års jubileum. Bankens viktigste kapital er nå, som helt fra starten av, godt samarbeid, engasjerte kunder og dyktige medarbeidere. Vår visjon *Sammen om å skape* uttrykker at det nettopp er ved godt samspill at vi lykkes. Derfor er det fortsatt viktig å være tett på kundene, forstå hvordan samfunnet utvikler seg og være dyktige, nære og engasjerte i alt vi foretar oss.

Bankens virksomhet understøtter aktivitet hos privatpersoner og bedrifter, og sammen skaper vi solide resultater over tid. Slik også i 2019, som ble et svært godt bankår, med et resultat på over 1,9 milliarder kroner. Det sterke konsernresultatet er i hovedsak et produkt av en vesentlig forbedring i den underliggende bankdriften og netto resultat fra eierinteresser. God samhandling mellom bankens medarbeidere og kundene gir gode utslag.

Vi er stolte over resultatet. Utlånsveksten og innskuddsveksten siste 12 måneder har vært stabil og høy, både i person- og bedriftsmarkedet. Boliglånsveksten var sterkest i tettsteder og sentrale områder. Banken har fortsatt lave tap. Vi fikk en kundevekst på fem prosent til tross for omfattende og krevende kundekontroll i forbindelse med antihvitvaskarbeidet i løpet av fjoråret. Både kundeutbyttet og avtalen med LO som preferert bank, har bidratt med mange nye kunder gjennom året.

Bærekraft blir stadig mer integrert i alle virksomhetsområder og lån til bedrifter er det vesentligste området. Bransjene eiendom og landbruk har høyest prioritet. Aktsomhetsvurderinger innen bærekraft gjennomføres i lånesaker, og i 2019 lanserte vi grønt landbrukslån for solcelleanlegg til landbrukskunder.

Klima og klimarisiko har hatt stort fokus i 2019. Det er lav fysisk klimarisiko i markedsområdet, og banken har en portefølje med et lavt CO2-avtrykk. SpareBank 1 Østlandet var den første norske banken som signerte FN-prinsippene for ansvarlig bankvirksomhet, og den andre banken som signerte de tilhørende klimaforpliktelsene. Etter å ha vært miljøsertifisert fra 2008, lanserer banken nå vitenskapelig baserte mål for reduksjon av egne klimautslipp i tråd med Parisavtalen. Samtidig skjerpes klima- og miljøkravene til kundene. Bærekraftsmål 17, som omhandler samarbeid, er naturlig nok en rød tråd i alt vårt arbeid.

Ved inngangen til 2020 er det naturlig å ta et tilbakeblikk etter 10 år som leder av banken. Etableringen av SpareBank 1 Østlandet har i stor grad preget tiåret. Vi brøt fylkesbarrieren med åpning av kontorer i Oppland i 2011.

Siden da har vi bygget sten på sten for å bli en strategisk godt plassert bank i regionen. I 2017 gjennomførte vi fusjonen med Bank 1 Oslo Akershus og ble en børsnotert bank.

Vi vokser ikke kun for å vokse. Fornylse og utvikling handler om å være en sterk og solid aktør til glede og nytte for de lokalsamfunnene og bydelene vi er en del av. Samtidig er vi opptatt av å ivareta bankens DNA.

Vi har de siste ti årene doblet antall kunder, antall medarbeidere og utvidet markedsområdet inn i Norges mest ekspansive og folkerike region. Med det er vi blitt en av de større bankaktørene på det sentrale Østlandet.

Egenkapitalen har vokst betraktelig og har hatt en tredobling på 10 år. Både produktbredden, betalingsområdet, digitaliseringen og de statlige reguleringene har påvirket bankens drift i stor grad. De totale endringene er mange og store på et lite tiår.

Styret har satt offensive finansielle mål for banken fremover, noe som viser at banken er solid, at vi opererer i landets mest stabile region og har en utlånsportefølje med god kredittkvalitet. Vårt fokus er å balansere soliditet, lønnsomhet og vekst til det beste for regionen, kundene, eiere og ansatte. Dette har vært bankens ambisjon og en rød tråd i bankdriften opp gjennom tidene.

Jeg vil takke alle bankens kunder for tilliten og mine gode kollegaer og medarbeidere for godt samarbeid i året som gikk.

Vi står sammen om å skape!

Richard Heiberg
Konsernsjef

Hvordan lese vår rapport

Denne årsrapporten er en integrert rapport basert på prinsippene for integrert rapportering fra IIRC. Den viser hvordan SpareBank 1 Østlandet bidrar til bærekraftig vekst og utvikling for våre kunder, eiere, ansatte og i samfunnet for øvrig.

I kapitlet *Om SpareBank 1 Østlandet* finner du hovedtall fra konsernet samt nøkkelinformasjon om banken, vår virksomhet, våre kunder og vår rolle i de lokalsamfunnene som banken er en del av. Rammeverket for vår bærekraftssatsing og vesentlighetsanalysen viser områder der banken kan forsterke vår positive- og redusere vår negative påvirkning på mennesker, miljø og samfunn.

Under *Virksomhetsstyring* er våre prinsipper for eierstyring og selskapsledelse omtalt, samt informasjon om bankens styre.

Tilbakeblikk 2019 viser viktige hendelser for banken gjennom året som har gått.

Vesentlige temaer innen bærekraft og samfunn presenterer arbeidet innen bankens viktigste bærekraftstemaer. Bankens viser også hvilke mål og retningslinjer som er førende for arbeidet og hvilke bærekraftsmål de leverer på.

Kapitlet *Redegjørelse og resultater* utgjør hoveddelen av årsrapporten og inneholder

styrets årsberetning, resultatregnskap, balanse, endringer i egenkapital, kontantstrømoppstilling, noter, erklæring fra styret og adm. dir, revisors beretning og datterselskaper.

Bak hoveddelen kommer vedlegg og historien vår.

I et tilhørende vedlegg finner du *Utdypende fakta om SpareBank 1 Østlandets bærekraftsarbeid*. I vedlegget redegjøres det for øvrige områder i bankens bærekraftsarbeid, og det gis utdypende informasjon om de mest vesentlige temaene.

SpareBank 1 Østlandet oppfyller kravene i den internasjonalt ledende standarden for rapportering av bærekraftsdata, GRI (Global Reporting Initiative). Bærekraftsrapporteringen er utarbeidet i henhold til GRI Standards: Core option og er verifisert av ekstern revisor. Gjennom årsrapporten viser vi hvordan banken rapporterer i tråd med GRI og flere andre rammeverk innen bærekraft.

Denne rapporten finnes også i en digital versjon og kan lastes ned som PDF på vår hjemmeside:

www.sparebank1.no/nb/ostlandet/om-oss/investor/rapporter.html

1 Om SpareBank 1 Østlandet

KAPITTEL 1.1

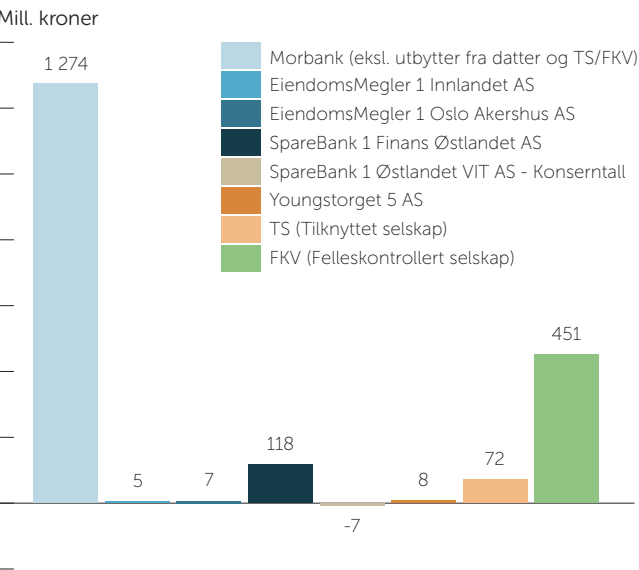
Hovedtall fra konsern

Konsern	2019		2018	
Resultatsammendrag (mill. kroner og prosent av gj.sn.forv.kap.)	Beløp	Prosent ¹⁾	Beløp	Prosent ¹⁾
Netto renteinntekter	2 166	1,66 %	2 074	1,77 %
Netto provisjons- og andre inntekter	1 388	1,06 %	1 286	1,10 %
Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	735	0,56 %	291	0,25 %
Sum inntekter	4 289	3,29 %	3 651	3,11 %
Sum driftskostnader	1 930	1,48 %	1 881	1,60 %
Driftsresultat før tap på utlån og garantier	2 359	1,81 %	1 770	1,51 %
Tap på utlån og garantier	32	0,02 %	35	0,03 %
Driftsresultat før skatt	2 326	1,78 %	1 735	1,48 %
Skattekostnad	398	0,31 %	321	0,27 %
Resultat etter skatt	1 928	1,48 %	1 414	1,20 %
Renter hybridkapital	15	0,01 %	17	0,01 %
Resultat etter skatt inkl. renter på hybridkapital ²⁾	1 913	1,47 %	1 396	1,19 %
Lønnsomhet	Beløp/Prosent		Beløp/prosent	
Egenkapitalavkastning ²⁾	12,8 %		10,5 %	
Kostnadsprosent ²⁾	45,0 %		51,5 %	
Balansetall				
Brutto utlån til kunder	107 035		98 940	
Brutto utlån til kunder inkl. utlån overført til kredittforetak ²⁾	150 688		140 165	
Utlånsvekst siste 12 mnd ²⁾	8,2 %		9,4 %	
Utlånsvekst siste 12 mnd inkl. utlån overført til kredittforetak ²⁾	7,5 %		8,2 %	
Innskudd fra kunder	78 494		71 497	
Innskuddsvekst siste 12 mnd ²⁾	9,8 %		8,4 %	
Innskuddsdekning ²⁾	73,3 %		72,3 %	
Innskuddsdekning inkl.utlån overført til kredittforetak siste 12 mnd ²⁾	52,1 %		51,0 %	
Akkumulert snitt forvaltningskapital	130 394		117 358	
Forvaltningskapital	134 783		123 472	
Forretningskapital ²⁾	178 436		164 696	
Tap og mislighold				
Tap på utlån i prosent av brutto utlån ²⁾	0,0 %		0,0 %	
Utlån og forpliktelser i trinn 2 i prosent av brutto utlån	7,4 %		6,4 %	
Utlån og forpliktelser i trinn 3 i prosent av brutto utlån	0,4 %		0,5 %	
Soliditet og likviditet				
Ren kjernekapitaldekning	17,2 %		16,8 %	
Kjernekapitaldekning	17,9 %		17,6 %	
Kapitaldekning	19,8 %		19,6 %	
Netto ansvarlig kapital	15 463		14 672	
Egenkapitalprosent ²⁾	11,8 %		12,0 %	
Uvektet kjernekapitalandel	7,2 %		7,5 %	
LCR ³⁾	162,2 %		152,8 %	
LCR i NOK ³⁾	147,1 %		164,2 %	
LCR i EUR ³⁾	1 248,3 %		123,2 %	

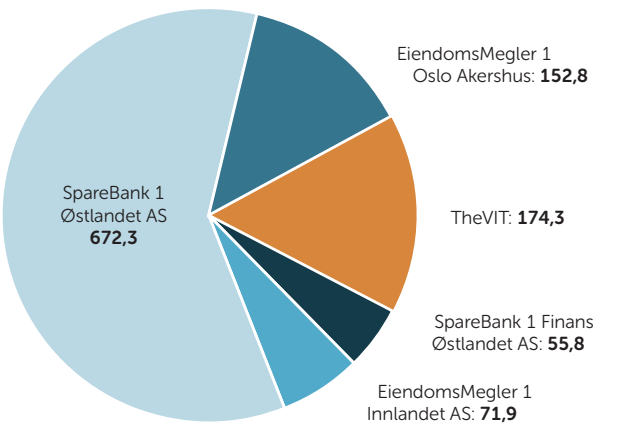
Egenkapitalbevis	2019	2018
Børskurs (i kr)	92,50	83,00
Børsverdi (mill. kroner)	10 714	9572
Bokført egenkapital per EK-bevis konsern ²⁾	93,67	85,83
Resultat per EK-bevis, i kr ⁴⁾	11,55	8,46
Pris/resultat per EK-bevis ²⁾	8,01	9,81
Pris/bokført egenkapital ²⁾	0,99	0,97
Kontor og ansatte		
Antall kontorer ⁵⁾	37	37
Antall årsverk ved utgangen av perioden	1 127	1 139
Sykefravær ⁵⁾	4,5 %	4,0 %
Kvinneandel ⁵⁾	52,2 %	53,0 %
Kvinnelige ledere ⁵⁾	35,8 %	39,0 %
Turnover ⁵⁾	4,6 %	2,0 %
Annet		
Antall kundeklager	388	261

- 1) Beregnet i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital.
2) Alle alternative resultatmål er definert i eget vedlegg.
3) Liquidity Coverage Ratio (LCR): Måler størrelsen på bankens likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stresssituasjon.
4) Resultat etter skatt for kontrollerende eierinteresser * eierandelsbrøk 31.12.2019 / antall EKB per 31.12.2019.
5) Tall for morbank.

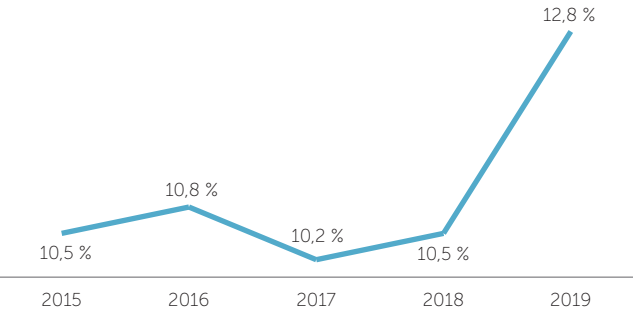
KONSERNRESULTAT

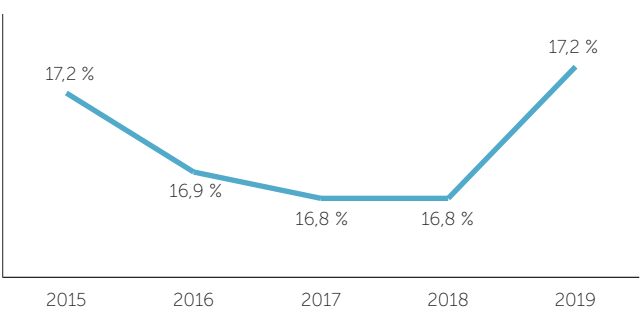
ANTALL ÅRSVERK

UTVIKLING EGENKAPITALAVKASTNING

UTVIKLING REN KJERNEKAPITALDEKNING

KAPITTEL 1.2

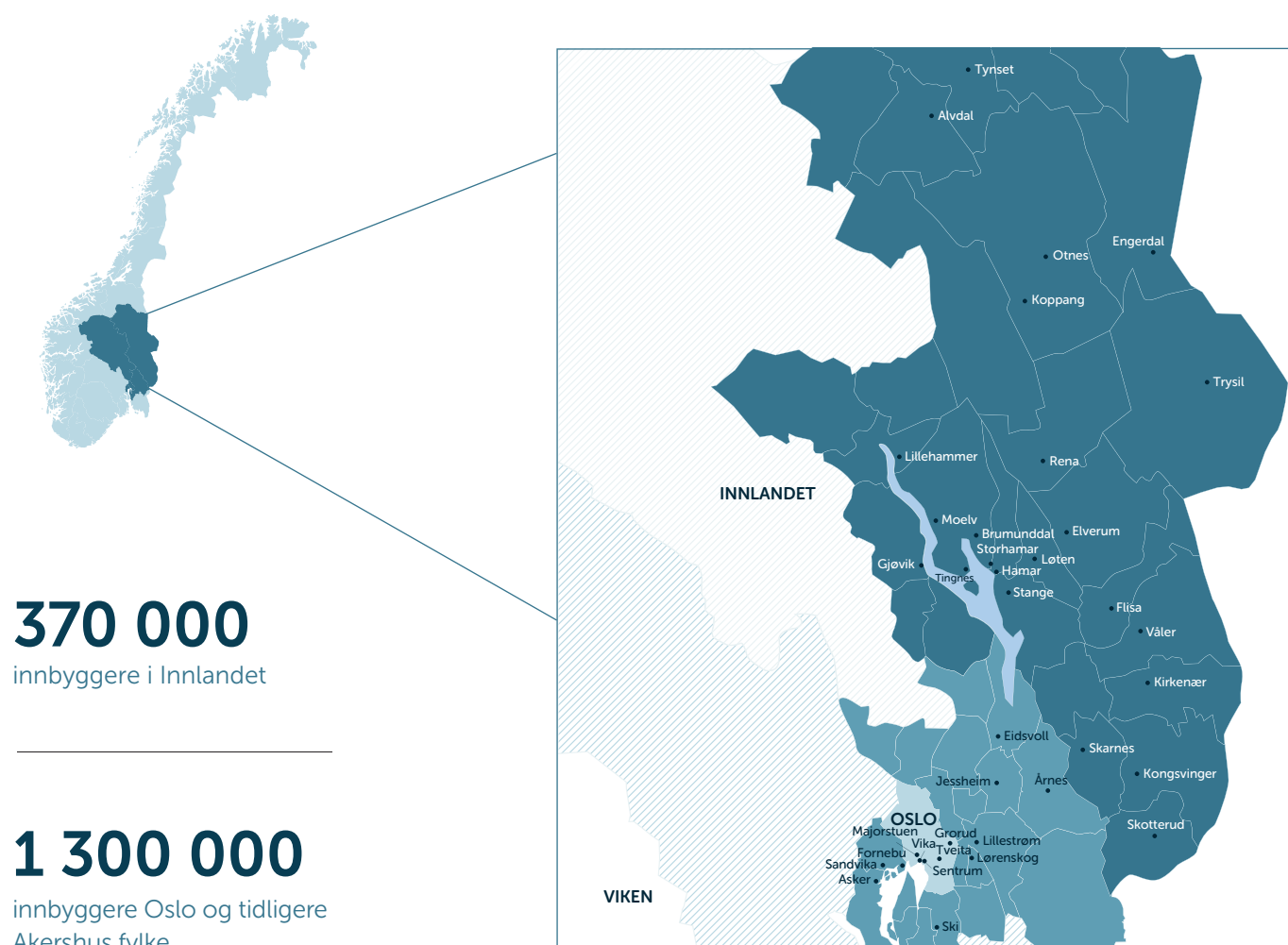
En av Norges største sparebanker med røtter i landets mest ekspansive markedsområde

SpareBank 1 Østlandet er ett av Norges mest solide regionale finans-konsern. Banken er Norges fjerde største sparebank og har en tradisjonsrik 175-årig historie på det sentrale Østlandet.

SpareBank 1 Østlandet kan føre sine aner tilbake til 1845 og har et unikt konkurransefortrinn i kraft av sin 175-årige historie og lokalkunnskap. Midler fra lokale kornmagasin, allmenninger, kommuner og privatpersoner var grunnlaget for de aller første sparebankene. Banken er blitt til gjennom fusjoner av tidligere selvstendige sparebanker i Hedmark, sist med fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS i 2017.

Til stede

SpareBank 1 Østlandet har kunder over hele landet. Hovedvirkeområdet er midt i Norges mest ekspansive landsdel med til sammen 1,7 millioner innbyggere, i Innlandet, Oslo og tidligere Akershus fylke. Bankens hovedsete er i Hamar og har 37 bankkontor spredt over hele markedsområdet. God lokal forankring gjør at både privatpersoner og bedrifter kommer tett på beslutningene.

Våre produkter og tjenester

Konsernet tilbyr et bredt spekter av produkter innen utlån, innskudd, forsikring, pensjon, betalingstjenester, eiendomsformidling, regnskapstjenester, leasing og finansiering. Virksomheten inkluderer datterselskapene EiendomsMegler 1 Innlandet AS, EiendomsMegler 1 Oslo og Akershus AS, SpareBank 1 Finans Østlandet AS og TheVIT AS. Over 1 100 dyktige medarbeidere i hele konsernet jobber til daglig med rådgivning, betalingsformidling og utvikling innen finansiering, sparing, produkter og tjenester for kundene.

Kundene våre

Banken er markedsleder i Hedmark fylke og jobber for å styrke sin posisjon i det sterkest voksende markedet i Norge, Oslo og Akershus fylke. Banken opplever god kundetilvekst etter at andre konkurrenter har trukket seg ut fra deler av regionen. Posisjonsundersøkelsen for personmarkedet i 2019 viser en signifikant framgang for banken på kundelojalitet. Mens banken opprettholder en sterk posisjon i Hedmark og Oppland, er framgangen særlig stor i Oslo og Akershus fra 2017 til 2019.

KUNDEFORHOLD

354 000

antall kunder
totalt

330 000

antall kunder
privat

24 000

antall kunder
bedrift

119 mill.

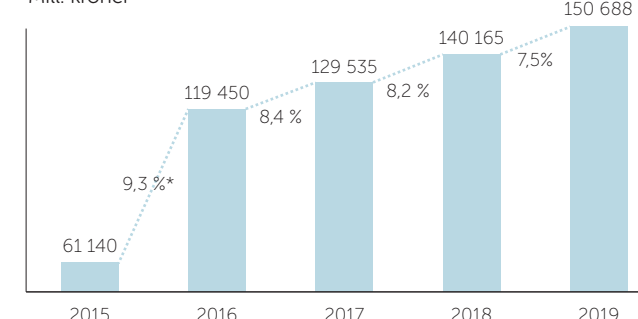
antall transaksjoner, kort
og regningsbetaling

5 %

kundevekst

UTLÅN, prosentvis årlig økning

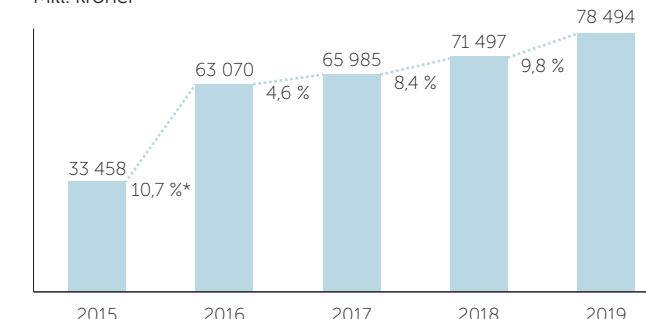
Mill. kroner

*Veksten viser tall dersom Bank 1 Oslo Akershus hadde vært en del av konsernet i 2015.

INNSKUDD, prosentvis årlig økning

Mill. kroner

DIGITALE FLATER

55 mill.

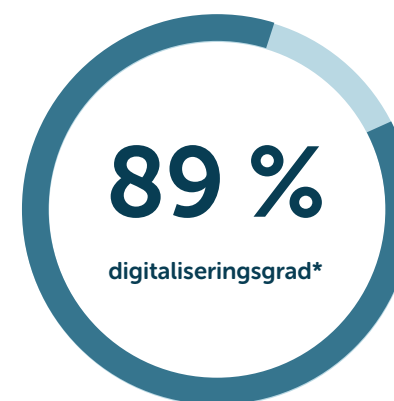
besøk på sb1ostlandet.no

55 000

følgere på Facebook

80 %

andel lånesaker startet digitalt

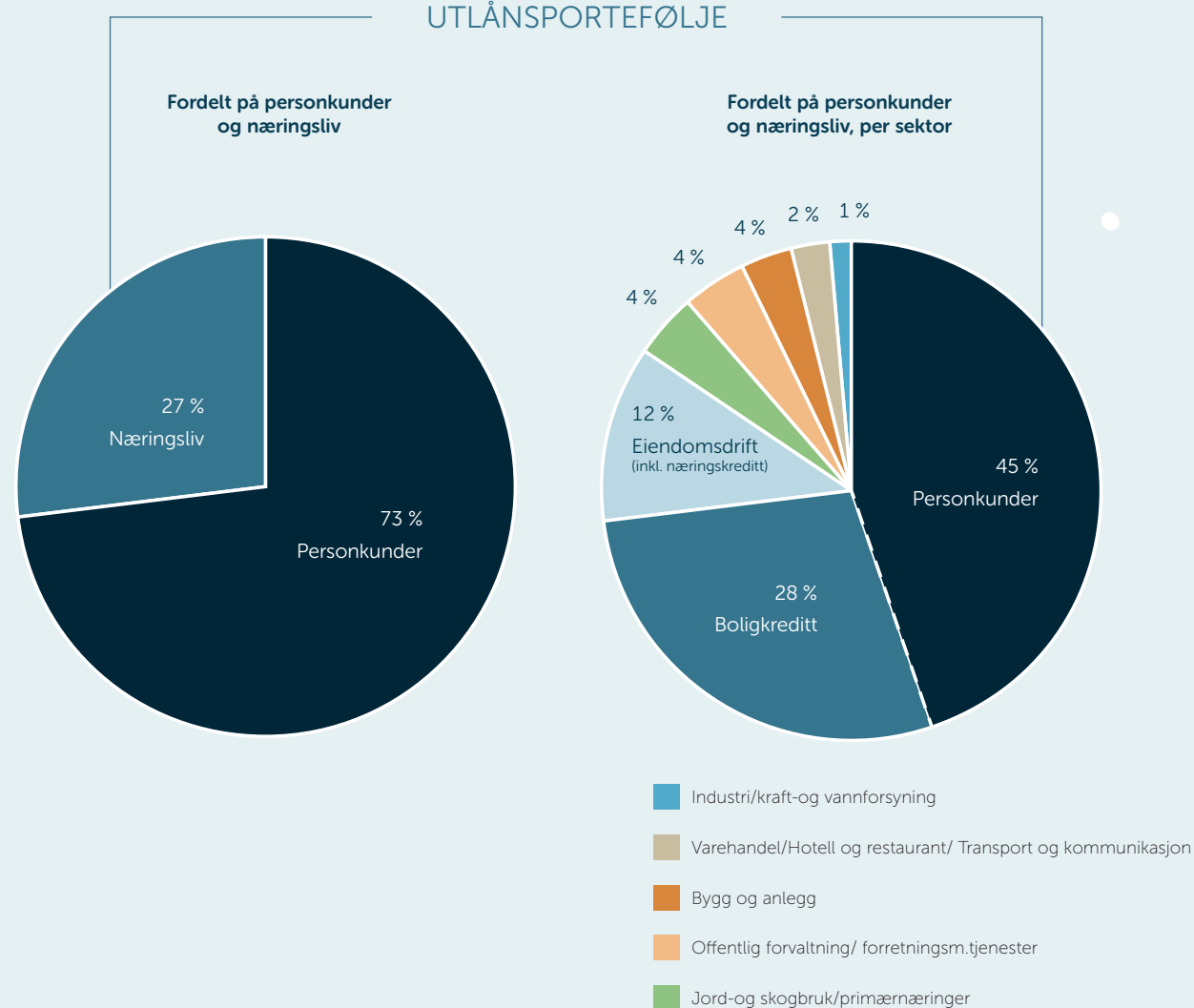

* Digitaliseringsgrad viser hvor mye kundene gjør selv i digitale kanaler.

11 %
økning

- digitaliseringsgrad innen lån, sparing og daglig bruk

UTLÅNSPORTEFØLJE

HENVENDELSER TIL DIREKTEBANKEN

356 000

antall henvendelser telefon

136 000

antall henvendelser skriftlig

195 000

antall henvendelser sentralbord

33 000

antall henvendelser chat

HENVENDELSER TIL BEDRIFTSSENTERET

36 000

antall henvendelser telefon

65 000

antall henvendelser skriftlig

5 000

antall henvendelser chat

106 000

henvendelser totalt bedriftssenteret

NETTBANK & MOBILBANK

140 000

antall kunder nettbank (privat)

12 000

antall kunder i nettbank (bedrift)

130 000

antall kunder mobilbank (privat)

2 200

antall kunder mobilbank (bedrift)

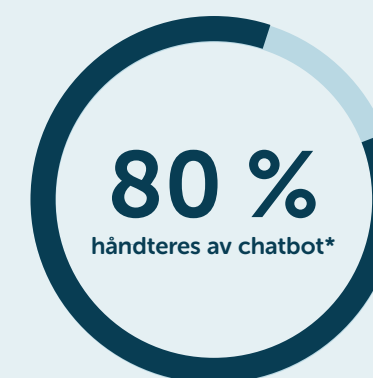
HENVENDELSER CHATBOT

310 000

antall saker behandlet av digitale assistenter

30 000

antall henvendelser per mnd. chatbot 1. linjesupport

* 78 - 80% av chat-henvendelsene håndteres av chatbot, uten å gå videre til rådgivere ved kundesenteret.

9 INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

Vi gjør bank enkelt for kundene

SpareBank 1 Østlandet er en moderne digital og lokalt forankret bank. I 2019 la vi ytterligere til rette for at kundene kan bli mer selvbetjente i digitale kanaler. Kundene har nå nesten det samme tjenestetilbudet i mobilbanken som i nettbanken. Stadig flere av våre digitale kunder bruker kun mobilbank, derfor ser vi også en nedgang i bruken av nettbanken.

Banken har fokus på digitalisering innen finansiering. I 2019 var andelen lånesaker som ble startet digitalt hele 80 prosent. Målet er å gjennomføre den første hel-digitale lånesaken i løpet av 2020, det vil si uten at saken behandles av en rådgiver.

Nettmøter med kunder er et supplement til fysiske møter. Årlig gjennomfører vi flere hundre nettmøter. Dette er en klimavennlig møtearena som sparer våre kunder for både tid og reisekostnader.

Som sparebank er vi opptatt av sparing og har startet flere prosjekter på dette området i 2019. Målet er å gjøre det enklere for både barn og voksne å spare i nett- og mobilbanken. Kundene kan sette seg egne sparemål og spare på den måten de selv ønsker. De mest populære sparemålene er ferie og reiser. Hver høst arrangerer vi også Sparebankuka med fokus på sparing og gjenbruk for foreldre og barn.

Ved hjelp av maskinlæring gjør vi det lettere for kundene å få oversikt over eget forbruk. Eksempelvis kan kundene se hvor mye penger de bruker på dagligvarer i nett- og mobilbanken. Det å bli bevisst eget forbruk er også viktig i et bærekraftperspektiv.

Robotisering

Prosessautomatisering med digitale assistenter (Robot Prosess Automatisering-RPA) bidrar til raskere kundebehandling og mer effektiv saksbehandling. I tillegg er det med på å forbedre vårt tjenestetilbud, øke datakvaliteten og frigjøre tid for våre kundebehandlere. De digitale assistentene utfører mange ulike oppgaver og har i 2019 behandlet mer enn 310 000 saker.

Chat blir en stadig viktigere kanal i vår kommunikasjon med kundene. I 2019 har banken integrert betjent chat med ChatBot for å gi kundene en sømløs overgang til betjent chat ved behov. Tjenesten er tilgjengelig fra både nettsiden og nettbank. Se grafikk side 11.

Kunstig intelligens og utnyttelse av AI-teknologi/maskinlæring er viktig for å opprettholde og styrke vår konkurransekraft. Kapasiteten skal økes i 2020 for å sikre at banken utnytter potensialet innen automatisering og robotteknologi til det beste for kunder og ansatte.

Innovasjon

Banken har lang tradisjon for nyskaping av kundevennlige løsninger. Sparebanken Hedmark var først ute i Europa med nettbank i 1996 og har siden den gang vært tidlig ute med flere tjenester innen digitale betalingsløsninger.

Banken har et dedikert miljø for innovasjon og utvikling og samarbeider med SpareBank 1 Utvikling, academia, ulike eksterne innovasjonsmiljøer, samt på den europeiske fintech-arenaen.

I 2019 har vi blant annet:

- Fullført en open banking-pilot sammen med det finske fintechselskapet Giosg. Her tester vi ny teknologi sammen med tredjeparter for å finne løsninger som gjør banken enda mer tilgjengelig for kundene.
- Gjennom et open banking-partnerskap med fintechselskapet Minna Technologies utviklet en løsning der kundene kan holde oversikt over og eventuelt avslutte ulike abonnementer i mobilbanken.
- Som eneste bank deltatt i et nasjonalt og tverrsektorielt innovasjonsprogram, Mobilitetsflokken by Æra. Programmet adresserer endringene i transportbehov grunnet urbanisering, nye forbrukermønstre og økende krav til klima, miljø og helse.

Sparing og kjønn	Menn	Kvinner
Sparing på konto, innskudd	49,86 %	50,14 %
BSU, innskudd	50,91 %	49,09 %
Spareavtaler i fond, oppspart beløp	59,23 %	40,77 %
Engangstegning fond, engangsinnskudd	69,27 %	30,73 %

- Implementert PSD2 og tilbyr nå både egne og andre bankers kunder å bruke vår mobilbank.
- Gjennomført nok en vellykket innovasjonsuke, hvor medarbeidere fra hele banken har jobbet tverrfaglig med kunderettet innovasjon.

Våre medarbeidere

Dyktige og engasjerte medarbeidere er bankens viktigste innsatsfaktor. Bak gode resultater er det 672 ansatte i morbanken som daglig gjør en stor innsats for å nå forretningsmessige mål og gjennomføre konsernets strategi. For å lykkes arbeider vi både individuelt, i team og på tvers av fagområder.

Mangfold og likestilling

Vi har et mål om å rekruttere medarbeidere som reflekterer det samfunnet vi er en del av. Banken fokuserer på likestilling og mangfold i rekrutteringsprosesser, ved ansettelser i ledende stillinger og ved lønnsfastsettelse.

Vi ønsker å være en attraktiv arbeidsgiver og tilstreber god balanse mellom kjønn på alle nivåer i organisasjonen. Vi har iverksatt et eget program med fokus på kvinnelige ledere, der målet er å øke kvinneandelen fra 36 til 45 prosent innen utgangen av 2021.

I årlige prosesser knyttet til fordeling av lokale lønnstillegg fokuserer vi særskilt på likelønn og å utjevne eventuelle skjevheter mellom kvinner og menn.

Arbeidsforhold

Banken gjennomfører årlige organisasjonsundersøkelser i konsernet. I 2019 viste undersøkelsen meget gode resultater med stabilt, høyt engasjement blant ansatte og ledere. Vi har god og styrket gjennomføringsevne i avdelingene og forsterket evne til å samarbeide på tvers. Vurderingen av kultur er styrket, spesielt innen åpenhet.

Vi søker i alle sammenhenger å unngå diskriminering. Det var ikke rapportert om noen tilfeller av dette i 2019.

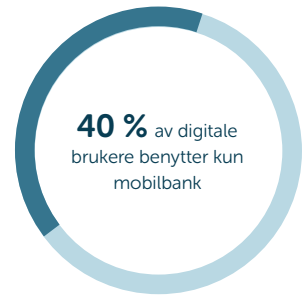
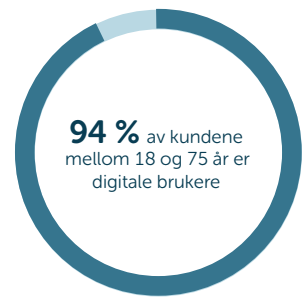
Ansatte	2019	2018
Antall årsverk, morbank	672	697
Sykefravær	4,5 %	4 %
Andel kvinner	52 %	53 %
Andel kvinnelige ledere	35,8 %	39 %
Andel kvinner i styret	50 %	50 %
Andel kvinner i konsernledelsen	30 %	30 %
Gjennomsnittsalder	47,5	48 år
Gjennomsnittlig ansettelsestid	15,7 år	16 år
Antall rekrutteringer morbank, internt	21	12
Antall rekrutteringer morbank, eksternt	35	35

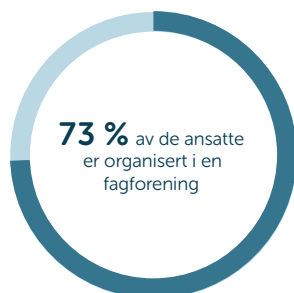
Totalt antall ansatte etter type ansettelseskontrakt (fast og midlertidig), fordelt på kjønn	Kvinner	Menn	Tot
Fast	362	333	695
Midlertidig	6	6	12

Totalt antall ansatte etter ansettelsestype (fulltid og deltid), fordelt på kjønn	Kvinner		Menn		Tot	
	Deltid	Heltid	Deltid	Heltid	Deltid	Heltid
Fast	35	327	7	325	42	653
Midlertidig		6		6		12

Kvinnens gjennomsnittslønn i % av menns gjennomsnittslønn	
Linjefunksjoner	90,6 %
Ledere og yngre fagstillinger	93,3 %

* 95 % av kundene over 18 år som sparer, sparer digitalt

Banken er en IA-virksomhet og arbeider systematisk med forebygging og oppfølging av sykefravær.

Vi legger til rette for medarbeidere som på grunn av sykdom, redusert arbeidsevne eller andre årsaker trenger tilpasninger av arbeidsplass og arbeidsinnhold. I samarbeid med NAV tar banken imot arbeidstakere som har behov for arbeidstrening.

Opplæring og kompetanse

Finansbransjen og bankmarkedet er i rask endring. I møte med ny teknologi, endret kundeatferd, konkurranse fra nye aktører, nye regulatoriske krav og endrede trusselbilder, er opplæring helt avgjørende for å være godt rustet til å drive framtidens bank.

Banken innførte i 2019 et nytt system for medarbeider- og utviklingssamtaler. Hovedhensikten er at leder og medarbeider skal snakke om framtid, strategi og overordnede mål og bryte dette ned til konkrete mål for den enkelte medarbeider.

97 prosent av alle ansatte hadde i 2019 en gjennomgang av egen prestasjon- og karriereutvikling. Behov for støtte, opplæring og kompetanseutvikling avklares i medarbeider- og utviklingssamtalene.

I 2019 fikk bankens medarbeidere anledning til å øke sin digitale kompetanse gjennom flere ulike tiltak. Vi har gjennomført en kartlegging av grunnleggende digitale ferdigheter med utgangspunkt i finansbransjens krav. Alle har fått opplæring knyttet til områder der ferdighetene var for lave.

Opplæring og utdanning skjer i samarbeid med både interne og eksterne samarbeidspartnere som Finans Norge, Handelshøyskolen BI, NTNU, universiteter og høyskoler.

Se mer informasjon om våre medarbeidere i styrets beretning under avsnittet *Organisasjon og medarbeidere*, samt i vedlegget: *Utdypende fakta om SpareBank 1 Østlandets bærekraftsarbeid* side 180.

Sparebankens rolle i lokalsamfunnet

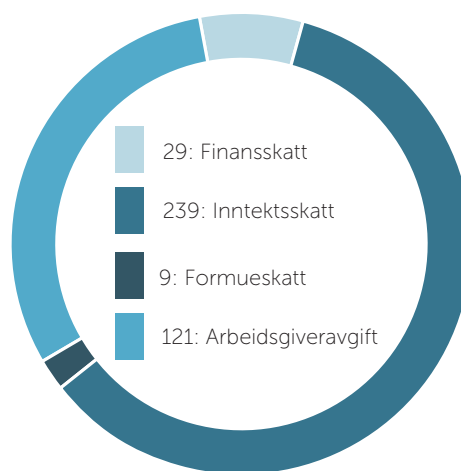
Banken er en bærebjelke i flere lokalsamfunn med sine mange bankkontorer i nærheten av der folk bor. Gjennom vår kjernevirksomhet dekker vi mange viktige behov i samfunnet. En viktig del av bankens samfunnsbidrag er å finansiere gode prosjekter som bidrar til vekst og utvikling av

arbeidsplasser, noe som igjen bidrar til felles lokal velferd. Banken bidrar på denne måten til at folk kan bygge, bo og arbeide i ulike lokalsamfunn også utenfor de store byene.

I tillegg bidrar vi til næringsutvikling gjennom et aktivt og utstrakt samarbeid med næringsliv, forsknings- og utdanningsmiljøer. Slik lever banken i et gjensidig avhengighetsforhold til samfunnet rundt seg. Når det går godt i samfunnet går det godt for banken og omvendt.

Vi er også en stor og viktig skatteyter, både direkte, men også gjennom å være arbeidsgiver for om lag 1 100 skattebetalende medarbeidere.

Konsernets skattebidrag, i mill. kroner.

Opplæring i forbrukerøkonomi

Det er stort behov for å øke økonomiforståelsen blant barn og unge. Derfor har banken i flere år hatt en omreisende lærer som har undervist tusenvis av elever og bidratt til å bygge barn og unges økonomikompetanse. I 2018 utviklet banken et virtuelt undervisningsopplegg i samarbeid med EON Reality og Høgskolen i Innlandet. Ved hjelp av nettbrett og AR-teknologi får elevene økonomiundervisning. Opplegget videreutvikles og i løpet av våren 2020 vil vi tilby løsningen i en nedlastbar app.

I 2019 fikk om lag 4300 elever undervisning gjennom programmene Økonomi og karrierevalg og Sjef i eget liv. I løpet av året hadde banken i tillegg økonomiundervisning for over 70 flyktninger og innvandrere.

Banken har også i flere år gitt gode råd om forbrukerøkonomi i en radioserie på NRK P1. Dette fortsatte vi med i 2019, samt i andre medier, deriblant bankens eget nyhetssenter og sosiale medier.

Vi deler overskuddet

I god sparebank- og bærekraftsånd har SpareBank 1 Østlandet lange tradisjoner for å dele overskuddet med kundene. I 2019 delte vi ut til sammen 222 mill. kroner i kundeutbytte. I tillegg betalte vi 477 mill. kroner i utbytte til våre eiere av overskuddet i 2018.

Vi gir også verdier direkte tilbake til lokalsamfunnene ved å støtte både topp- og breddeidrett. Fotball, håndball, langrenn og ishockey er idrettsgrener der banken sponsor både elite- og grasrotnivå.

Gjennom SpareBank 1-alliansen er vi hovedsponsor for Norges Skiforbund Langrenn. På toppnivå sponsorer vi i fotballklubbene Stabæk (damer og herrer) og Kongsvinger (herrer), hockeyslagene Frisk-Asker og Storhamar og håndballagene Storhamar (damer) og Elverum (herrer). I 2019 hadde banken 180 store og små sponsoravtaler og utbetalte over 17 mill. kroner til sponsoratene. Banken deler også ut talentstipend til unge talenter innen idrett, kunst og kultur, se *Tilbakeblikk 2019*.

Sparebanken Hedmarks kunstfond har i 2019 arbeidet videre med tidligere vedtatte kunstgaver til kommunene Løten og Stange. I tillegg er det vedtatt et nytt prosjekt i gave til Åsnes kommune. Hele grunnkapitalen i kunstfondet er omgjort til disponibel kapital for bruk i samsvar med fondets formål. Kunstfondet ble i 2019 tilført 2 mill. kroner fra Sparebankstiftelsen Hedmark.

Fra 2017 overtok Sparebankstiftelsen Hedmark behandlingen av alle søknader om gavemidler i SpareBank 1 Østlan-

det. Stiftelsen er SpareBank 1 Østlandets største eier og deler ut midler fra utbytte av bankens overskudd til lokale klubber, lag og foreninger. Les mer om Sparebankstiftelsen Hedmark og se oversikt over gavetildelinger på nettsiden www.sparebankstiftelsen-hedmark.no

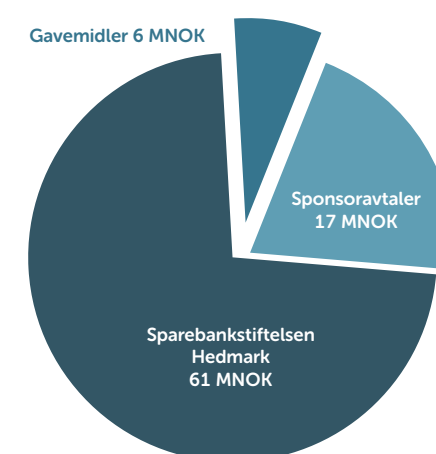
Selv om de fleste gavetildelingene nå går gjennom stiftelsen, gir SpareBank 1 Østlandet fortsatt noen enkeltvis gaver til veldedige formål, se *Tilbakeblikk* for mer informasjon.

Interessentdialog og samarbeid

Dialog og samarbeid med interessenter (se interessentkart s. 16) er essensielt for at banken skal nå sine ambisjoner og beholde sin plass i lokalsamfunnene. Blant de viktigste interessentene er kunder, eiere, medarbeidere, myndigheter, investorer og organisasjoner, som alle i økende grad er opptatt av hvordan SpareBank 1 Østlandet opptrer som finansinstitusjon og ivaretar sitt samfunnsoppdrag og leverer på bærekraft.

I 2019 har banken hatt kontakt med interessentene på ulike arenaer og om mange ulike temaer. Dialog og samarbeid gjør oss bedre. Derfor står bærekraftsmål 17 om samarbeid, sentralt i bankens arbeid med bærekraft fram mot 2021. Hvordan og hvem vi samarbeider med er nærmere beskrevet i ulike kapitler i årsrapporten. Se også tabell med oversikt over bankens interessentdialog i vedlegget *Utdypende fakta om SpareBank 1 Østlandets bærekraftsarbeid*.

VI DELER OVERSKUDDET

Interessentkart

Interessenter

- **Ansatte:** Morbanken, datter-selskaper, tillitsvalgte, verneombud, pensjonistforeningen.
- **Kunder:** Personkunder, bedriftskunder, offentlige organisasjonskunder, gründere.
- **Eiere:** Sparebankstiftelsen Hedmark, LO med forbund, øvrige egenkapitalbevisiere.
- **Datterselskaper:** EiendomsMegler 1 Innlandet AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, SpareBank 1 Østlandet TheVIT AS (eid 70 prosent av SpareBank 1 Østlandet), Youngstorget 5 AS, Vato AS, SpareBank 1 Finans Østlandet (eid 95 prosent av SpareBank 1 Østlandet).
- **Deleide selskaper:** SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Utvikling DA, SpareBank 1 Kredittkort AS, SMB Lab AS, Betr AS, SpareBank 1 Betaling AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS. Banken har også investeringer i blant andre SpareBank 1 Markets AS og Totens Sparebank.
- **Myndigheter:** Kommuner, regionråd, fylkeskommuner, Fylkesmenn, regjering, rettsapparatet, Stortinget, Finanstilsynet, Norges Bank, Konkurransetilsynet, Forbrukerombudet.
- **Kapitalmarkedet:** Egenkapitalbevis-investorer, fremmedkapital, investorer, andre banker og meglerhus.
- **Leverandører:** Ulike produkt- og tjenesteleverandører innen IT, drift, marked, revisjon, konsulentvirksomhet, personal, HMS, pengetransport, sikkerhet, energi, håndverksbedrifter og andre.
- **Konkurrenter:** Banker, forsikrings-selskap, fondsforvaltere m.m. Lokale, nasjonale og internasjonale aktører.
- **Sponsorater:** Lag og organisasjoner, klubber.
- **Samarbeidspartnere:** SpareBank 1-alliansen, sentrale og lokale aktører.
- **Gavemottakere:** Mottakere av gaver fra Kunstfondet, talentstipendet og andre gaver til allmennytige formål.
- **Interesseorganisasjoner:** Finans Norge, Forbrukerrådet, Framtiden i våre hender, LO, NHO, Trainee Innlandet, Vikinglauget, Amnesty, Regnskogfondet, WWF, Norsk Folkehjelp, Natur og Ungdom og Naturvernforbundet. (ikke uttømmende oversikt.)
- **Bransjeorganisasjoner:** Bondelaget, Bonde- og småbrukarlaget, Grønn byggallianse med flere.
- **Utdanning- og forskningsmiljøer:** Høgskolen i Innlandet, NTNU Gjøvik, CICERO senter for klimaforskning.
- **Samfunnet, opinionen, offentlige aktører:** Ikke-kunder, potensielle kunder, finansklagenemnda, opinionen, politikere, akuttberedskap: politi/helse/brann.
- **Media:** Lokale gratisaviser, lokalaviser, regionale medier, riksmidler, NRK riks og lokal, NTB.
- **Sosiale medier:** Opinionen i sosiale medier.
- **Ratingbyråer og analytikere:** Moody's Analytikere, Sustainalytics, MSCI.
- **Oslo Børs.**

Vårt strategiske fokus

Sammen om å skape

– langsiktige verdier for samfunnet, våre kunder, eiere og ansatte.

Forretningsidé, visjon og verdier

Forretningsidé

SpareBank 1 Østlandets forretningsidé er å yte finansiell rådgiving til privatpersoner, bedrifter og offentlig sektor i vårt markedsområde på Østlandet. Slik kan kundene realisere sine mål gjennom investering, sparing, betaling og sikring av liv og verdier. I tillegg skal selskapet drive eiendomsmegling, leasingvirksomhet og regnskapstjenester. Basert på gode kundeopplevelser og dyktige medarbeidere bidrar vi til bærekraftig vekst og utvikling i samfunnet, samt for våre kunder, eiere og ansatte.

Visjon

Sammen om å skape – langsiktige verdier for samfunnet, våre kunder, eiere og ansatte. Bankens visjon, *Sammen om å skape*, formidler at det er i samspill med omgivelsene at bankens resultater blir til.

Verdier: *Dyktig – Nær – Engasjert*

Hva våre verdier betyr for oss

DYKTIG

- Vi kjenner markedets, kundenes og eiernes forventninger og behov.
- Vi leverer løsninger med riktig kvalitet til riktig tid.
- Vi holder oss oppdatert, forbedrer oss og er i forkant av utviklingen.
- Vi gjør det enkelt for kundene å velge løsninger som er bra for deres egen økonomi.
- Vi tilbyr konsernets bredde og samhandler til beste for kundene, eierne, våre ansatte og samfunnet vi er en del av.

NÆR

- Vi skaper gode kundeopplevelser.
- Vi er tilgjengelige og tilbyr relevante løsninger i kundens prefererte kanal.
- Vi forstår og leverer i samsvar med kundenes individuelle behov.
- Vi formulerer oss enkelt, forståelig og tydelig.

ENGASJERT

- Vi er synlige og tar relevante initiativ overfor våre kunder, kollegaer og samarbeidspartnere.
- Vi skaper engasjement, god motivasjon og gode resultater.
- Vi samarbeider om et godt arbeidsmiljø, involverer og spiller på hverandres styrker til det beste for kundene og konsernet.
- Vi tar samfunnsansvar og bidrar til bærekraftig vekst og utvikling.

Finansielle mål 2019 og oppnåelse

MÅL	OPPNÅELSE
Lønnsomhet: Egenkapitalavkastning på minst 10% på	12,8 %
Utbytte: 50 % av resultat etter skatt	50 %
Soliditet: Ren kjernekapitaldekning på 16 %	17,2 %
Kostnader: Kostnadsvekst innenfor 2 % i morbank	2,5 %

Banken hadde god kundevekst i 2020 og forretningskapitalen vokser.

Strategi og strategiske satsingsområder

SpareBank 1 Østlandets hovedstrategi er bankens overordnede styringsdokument. Strategien har seks sentrale hovedmål basert på bankens viktigste strategiske fokusområder for perioden 2018-2021. Nedenfor er en oversikt over hovedmålene og hva som ble gjort 2019.

Innen utgangen av 2021:

1. Er vi det tredje største sparebank-konsernet i Norge

Bankens forretningskapital vokser. Banken har også god kundevekst og fikk fem prosent nye kunder i 2019. Det skyldes blant annet den nye avtalen med LO rundt boliglån, der SpareBank 1 Østlandet ble valgt som en av LOs to prefererte samarbeidsbanker (se også strategimål 5.)

2. Har vi et av de mest attraktive egenkapitalbevisene på Oslo Børs

Egenkapitalbeviset har i 2019 hatt 46 prosent høyere handelsaktivitet på Oslo Børs enn i 2018. Ved utgangen av 2019 var SpareBank 1 Østlandet den tredje største egenkapitalbevisbanken i Norge. Se mer informasjon om vårt verdipapir SPOL i kapitlet *Egenkapitalbeviset*.

3. Skiller vi oss tydelig fra hovedkonkurrentene og har økt våre markedsandeler

Banken var først ute med kundeutbytte i Norge i 2017, og bankens kundeundersøkelser viser at kundene også i 2019 setter pris på at banken deler overskuddet med dem. I tillegg bidrar det sterke lokale engasjementet via sponsorater, gaver, satsing på økonomiundervisning i skolene og utvikling av nye digitale tjenester til at markedsandelen vokser. Vi leverer på verdiene *dyktig, nær og engasjert* gjennom å være tilgjengelig for kundene i deres prefererte kanal med personlig rådgivning. Vi

er lokalt til stede, vi kjenner kundene og har korte beslutningsveier. LO-avtalen er en viktig suksessfaktor i tilgangen til nye kunder.

4. Har vi gjort bank enkelt for kundene og våre ansatte

Vi jobber kontinuerlig med å tilby kundene Norges beste digitalbank på nett og mobil. I 2019 har vi effektivisert en rekke kunde- og arbeidsprosesser, blant annet ved hjelp av robotteknologi og ChatBot. Det utvikles stadig nye løsninger i godt samarbeid med SpareBank 1 Utvikling. Les mer i avsnittet *Vi gjør bank enkelt for kundene våre*.

5. Er vi best på breddesalg i alliansen og har utnyttet det lønnsomme samhandlingspotensialet i konsernet

Etter en anbudsrunde valgte LO SpareBank 1 Østlandet som leverandør av boliglån til sine medlemmer. Avtalen innebærer nye og bedre betingelser for flere typer boliglån i fordelsprogrammet LOfavør. LO-avtalen er en av de viktigste årsakene til økt breddesalg, og vi har sterke breddesalgresultater.

Morbanken og datterselskapene har i 2019 hatt økt fokus på samhandling. Banken og SpareBank 1 Finans Østlandet har i 2019 hatt gode resultater knyttet til salg av billån. Samhandling med banken er også viktig i forbindelse med EiendomsMegler 1 Innlandets nye satsing på landbruksmegling.

6. Er vi etablert som en bank med en tydelig bærekraftsprofil

Banken har intensivert sitt bærekraftsarbeid ytterligere i 2019. Bærekraftstrategien er oppdatert og det er vedtatt et rammeverk med tilhørende retningslinjer innen alle vesentlige temaer og områder. Det er satt konkrete mål for alle virksomhetsområdene i *Handlingsplan for bærekraft 2019-2021*. Ansvaret for å følge opp strategi og handlings-

plan er lagt til konserndirektørene for de ulike virksomhetsområdene. Det er gjennomført en vesentlighetsanalyse som er førende for prioriteringene og hovedfokus er bankens kjernevirksomhet. Det er etablert styringsgrupper og arbeidsgrupper og utpekt prosjektansvarlige innen alle relevante felt.

Les mer om bærekraftsarbeidet i kapitlene *Våre vesentlige temaer innen bærekraft og samfunn* samt i vedlegget *Utdypende fakta om SpareBank 1 Østlandets bærekraftarbeid*. I vedlegget finner du også oversikten *Mål og delmål – bærekraft* side 186.

Slik følges hovedstrategien opp

Arbeidet med strategi, delstrategier, mål og tiltak gjøres i den enkelte divisjon, stab og støtteavdeling.

Strategi er tema i virksomhetsstyringsmøter i konsernledelsen. Strategiske beslutninger, status og resultater kommuniseres regelmessig både i videoallmøter og på intranettet.

Strategiske mål og resultater er også en del av medarbeidersamtaler og oppfølgingsamtaler.

KAPITTEL 1.4

Egenkapitalbeviset

Dette er en oversikt over utviklingen i egenkapitalbeviset til SpareBank 1 Østlandet (SPOL). Mer informasjon er tilgjengelig på www.sb1ostlandet.no/ir

Ved utgangen av 2019 var SpareBank 1 Østlandet den tredje største egenkapitalbevisbanken i Norge med forretningskapital på 178 milliarder kroner. Markedsverdien på egenkapitalbevisene var 10,7 milliarder kroner basert på en sluttkurs på 92,50 kroner.

Totalavkastningen for SPOL-beviset inkludert utbytte var 17,1 prosent, mot 16,5 prosent for totalindeksen på Oslo Børs (OSEBX) og 24,6 prosent for egenkapitalindeksen (OSEEX).

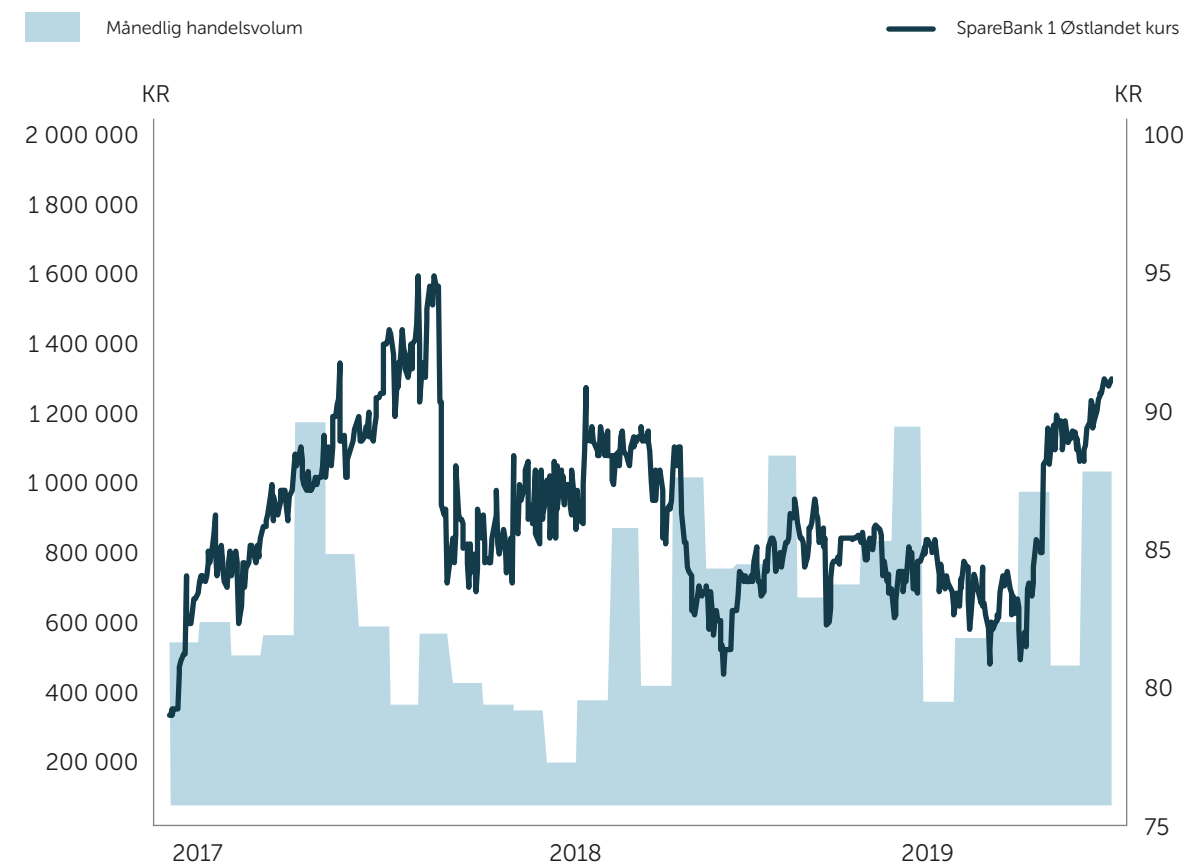
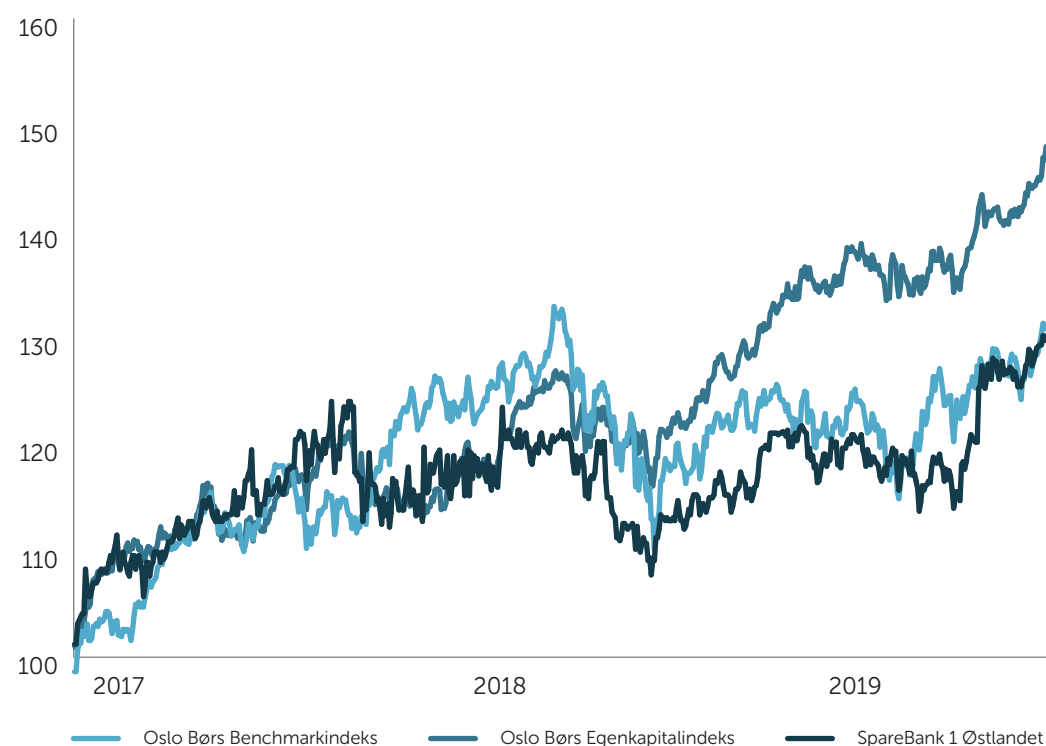
Ved utgangen av året ble egenkapitalbeviset handlet til 92,50 kroner, og dette tilsvarer 0,99 ganger bokført egenkapital. Høyeste notering i 2019 var 93,60 kroner i desember, mens laveste var 80 kroner i september.

Omsetning

Totalt ble det handlet 9,5 millioner SPOL-egenkapitalbevis i 2019. Det er 46 prosent høyere handelsaktivitet enn i 2018.

I januar ble det gjennomført en etterfølgende emisjon mot eiere som ikke fikk deltatt i den rettede emisjonen i november 2018, en reparasjonsemisjon mot LO og en emisjon rettet mot de ansatte.

SpareBank 1 Østlandet er del av Oslo Børs Egenkapitalindeks, og vekter der 10,2 prosent. Internasjonalt er SPOL også med i MSCI World Small Cap Index, som eneste norske sparebank.

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 Østlandet legger vekt på å gi sine eiere et konkurransedyktig og stabilt kontantutbytte, basert på god lønnsomhet og høy utbyttekapasitet. Banken har som mål å utbetale 50 prosent av hvert års overskudd etter skatt (majoritetsandelen av konsernresultatet) som utbytte til egenkapitalbeviserne og som kundeutbytte fra grunnfondskapitalen.

Bankens lønnsomhetsmål i 2019 var en egenkapitalavkastning på minst 10 prosent. Målet for egenkapitalavkastningen er litt lavere enn for sammenlignbare banker, noe som reflekterer den meget lave risikoen i porteføljen, samt SpareBank 1 Østlandets målsetting om å bevare den veletablerte posisjonen som landets mest solide regionale sparebank.

Bankens målsetting for soliditet gjenspeiles i et langsiktig mål for ren kjernekapital-

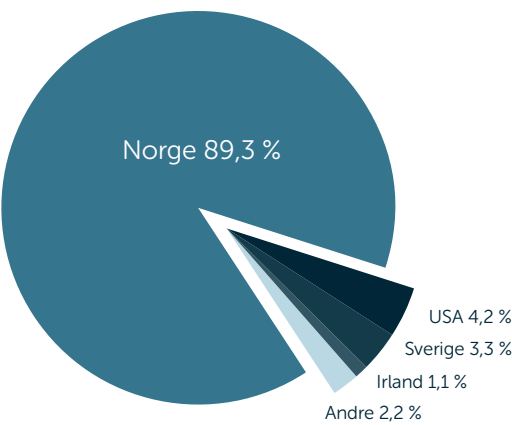
dekning på 16 prosent. Justert for ulikheter i nivået på kapitaldekning, har SpareBank 1 Østlandet historisk vært like lønnsom som sammenlignbare banker.

Egenkapitalbevis og eierstruktur

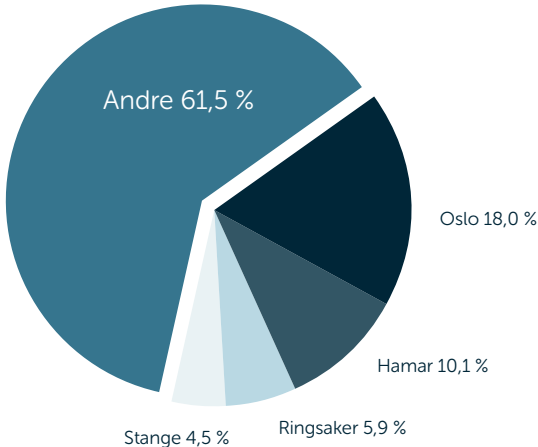
Bokført eierandelskapital ved utgangen av 2019 var 5 791 mill. kroner fordelt på 115,8 millioner egenkapitalbevis pålydende 50 kroner. SpareBank 1 Østlandet hadde ved utgangen av året 5 008 private og institusjonelle investorer. Største eier er Sparebankstiftelsen Hedmark, som eier 52,1 prosent av egenkapitalbevisene. Landsorganisasjonen i Norge (LO) er neststørste eier.

Målt i markedsverdier, er omtrent 89 prosent av egenkapitalbevisene eid av norske investorer. USA, Sverige og Irland utgjør de største grupperingene blant utenlandske investorer. Ser vi på antall investorer ligger Oslo på topp, foran kommunene Hamar, Ringsaker og Stange.

Geografisk fordeling av investorer (land)

Geografisk fordeling av investorer (kommuner)

20 største eiere av bankens egenkapitalbevis	Antall EK-bevis	Prosentandel
Sparebankstiftelsen Hedmark	60 404 892	52,15 %
Landsorganisasjonen i Norge	11 121 637	9,60 %
Tredje AP-Fonden	2 418 126	2,09 %
Fellesforbundet	2 101 322	1,81 %
Danske Invest Norske aksjer institusjon II	1 827 225	1,58 %
Odin Norge	1 621 218	1,40 %
Eika Egenkapitalbevis	1 399 723	1,21 %
Norsk nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund	1 313 555	1,13 %
State Street Bank and Trust Comp	1 161 076	1,00 %
Landkreditt Utbytte	1 000 000	0,86 %
Fidelity Pur.Trust:Fidelity Series	1 000 000	0,86 %
SpareBank 1 Østfold Akershus	839 880	0,73 %
Arctic Funds PLC	780 038	0,67 %
SpareBank 1 BV	779 523	0,67 %
State Street Bank and Trust Comp	765 177	0,66 %
Danske Invest Norske aksjer institusjon I	757 345	0,65 %
DnB Nor Bank ASA	700 000	0,60 %
Eika Spar	618 314	0,53 %
JP Morgan Chase Bank, N.A., London	545 030	0,47 %
SEB Nordenfond	544 910	0,47 %

Rating

SpareBank 1 Østlandets innskudd og senior usikrede gjeld er ratet A1 (stable outlook) av Moody's Investor Service. SpareBank 1 Østlandet er dermed ratet på nivå med de høyest ratede sparebankene i Norge. Banken ble, sammen med seks andre norske banker, oppjustert

fra «negative» til «stable outlook» av Moody's 3. juni 2019. I en oppdatert kredittvurdering fra 5. desember, fremholdes bankens svært sterke makroprofil, solide kapitalnivå og lave risiko.

Vår organisering

Kundeområder

Personmarked (PM)

PM betjener våre 329 000 personkunder. Banken dekker gjennom sin kjernevirksomhet mange viktige behov, deriblant sparing, finansiering, betalingsformidling, forsikring, skadeforebygging, forvaltning av kapital og investeringer.

Bedriftsmarked (BM)

BM betjener våre 24 000 bedriftskunder, som i all hovedsak er små og mellomstore bedrifter. En viktig del av bankens samfunnsbidrag er å finansiere gode prosjekter som legger til rette for vekst og utvikling i arbeidsplasser, noe som igjen bidrar til lokal velferd i vårt markedsområde.

Organisasjons- og kapitalmarked (OM)

Kapitalmarked betjener formuende privatkunder og bedrifter med god rådgivning og gode løsninger for å oppnå meravkastning (risikotilpasset) på sin ledige kapital.

Bankens meglerbord bidrar til at både import- og eksportbedrifter får dekket sine behov for utenlandsk valuta, samt at de får bistand til å få avdekket en vesentlig del av sin valuta- og renterisiko.

Organisasjonsmarked (OM) betjener LO og LO-tilknyttede forbund og foreninger som viktige samarbeidspartnere, eiere, investorer og kunder. Avdelingen jobber tett med tillitsvalgte i vårt markedsområde hvor OMs rolle er å synliggjøre, presentere og lære opp tillitsvalgte og LO-medlemmer i LOs fordelsprogram, herunder LOfavør Boliglån.

Stab- og støtteområder

Konsernets støtteområder har ansvar for oppgaver og tjenester innen innovasjon og forretningsutvikling, risikostyring og compliance, økonomi og finans, HR og juridisk, forretningsdrift og kommunikasjon.

Konsernledelsen

Richard Heiberg

(født 1956), konsernsjef
Richard er siviløkonom fra BI, har en MBA fra University of Wisconsin, USA, og har hatt ulike lederstillinger i Norske Skog, Forestia og Nordic Paper. Richard satt i styret i Sparebanken Hedmark fra 1995, deriblant som styreleder i fire år før han ble administrerende direktør i banken i 2010.

Geir-Egil Bolstad

(født 1967), finansdirektør
Geir-Egil er siviløkonom (BI) med spesialisering i finans og har en MBA (NHH). Han har 11 års erfaring fra SpareBank 1 Oslo Akershus som risk manager, finansdirektør og viseadministrerende direktør. Geir-Egil var en del av Bank 1 Oslo Akershus' ledelse fra 2009 og kom inn i SpareBank 1 Østlandets konsernledelse i 2017.

Kari Elise Gislås

(født 1964), konserndirektør personmarked
Kari er utdannet innen økonomi (NLH), markedsføringsledelse (BI) og salg/relasjonsbygging (NKK). Hun har markeds- og ledererfaring fra næringsmiddelindustrien, og har også bred styreerfaring. Kari har jobbet i Sparebanken Hedmark fra 2001 og vært en del av bankens konsernledelse fra samme år.

Hans Olav Wedvik

(født 1974), konserndirektør bedriftsmarked
Hans Olav er utdannet økonom, har en bachelor i business administration (BI) og utdanning innen finans og risk management (NHH). Han har tidligere erfaring fra DnB Finans, DnB Asset Management ASA og var administrerende direktør fra 2006 til 2016 i SpareBank 1 Finans Østlandet AS, før han kom inn i bankens konsernledelse samme år.

Eldar Kjendlie

(født 1965), konserndirektør HR og juridisk
Eldar har økonomiutdanning og en Master of Management innen ledelsesfag og arbeidsrett (BI). Han har jobbet i ulike stillinger i Sparebanken Hedmark fra 1988. Eldar har også erfaring fra prosjektledelse og styrearbeid. Han har vært en del av bankens konsernledelse siden 2002.

Siv Stenseth

(født 1963), konserndirektør kommunikasjon
Siv er sosionom (SHT), journalist (NJH) og har en Master of Management i kommunikasjon og ledelse (BI). Hun har bred erfaring både fra media, kommunikasjonsbransjen og arbeid med enkeltmennesker. Siv har hatt kommunikasjonsansvaret og tatt del i bankens konsernledelse fra 2003.

Dag-Arne Hoberg

(født 1957), konserndirektør innovasjon og forretningsutvikling
Dag-Arne er sivilingeniør (NTH) og har tilleggsutdanning innen ledelse og administrasjon. Han har lang og bred ledererfaring fra norsk IT-bransje før han begynte som IT-sjef i Sparebanken Hedmark høsten 1995. Dag-Arne har vært en del av bankens konsernledelse siden 2007.

Vidar Nordheim

(født 1962), konserndirektør risikostyring & compliance
Vidar er siviløkonom (BI). Han har erfaring fra Gjensidige Forsikring, og har hatt en rekke stillinger i Sparebanken Hedmark siden 1990. Vidar har vært en del av bankens konsernledelse fra 2006.

Espen Mejlænder-Larsen

(født 1969), konserndirektør organisasjonsmarked og kapitalmarked
Espen er økonom og gikk Master of Management i investering og finansiering (BI). Han har jobbet i Bank 1 Oslo Akershus fra 1995, deriblant som leder for treasury og kapitalmarked. Han har erfaring fra SEB som obligasjonsmegler. Espen var en del av SpareBank 1 Oslo Akershus' ledelse fra 2014 og gikk inn i SpareBank 1 Østlandets konsernledelse i 2017.

Elin B. Ørbæk

(født 1963), konserndirektør forretningsdrift
Elin er utdannet jurist og har siden 2012 vært juridisk direktør i banken. Elin er også utdannet fra Politiskolen og har en Master of Management fra BI innen HR, styrearbeid og bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Hun har lang erfaring fra politiet, har vært advokat og partner i advokatfirmaet Campbell & Co og har arbeidet i bankens kredittstyringsavdeling. Hun har arbeidet i banken siden 2008. Elin ble en del av bankens konsernledelse i 2019.

KAPITTEL 1.6

Vår del av det globale ansvaret

17 SAMARBEID
FOR Å NÅ MÅLENE

SpareBank 1 Østlandet ønsker å bidra i den globale dugnaden. Vi må gjøre vårt for å oppnå bærekraftsmålene innen 2030 og Parisavtalens mål om at global temperaturøkning ikke overstiger to grader. Men vi klarer ikke å levere verken på eksterne eller interne mål uten samarbeid. Derfor er vi medlem av en rekke initiativer og arbeidsgrupper. Slik kvalitetssikrer vi eget arbeid, samtidig som vi støtter bærekraftsarbeidet i finanssektoren og andre sektorer.

Initiativer vi støtter

FNs bærekraftsmål

Banker har gjennom sin virksomhet direkte eller indirekte påvirkning på samtlige bærekraftsmål. Vi har imidlertid identifisert sju mål, der banken mener den har vesentlig risiko og mulighet for påvirkning i positiv eller negativ retning. Innen hvert mål har vi identifisert relevante delmål og koplet dem til målene i vår interne *Handlingsplan for bærekraft 2019-2021*. Målene er integrert i daglig arbeid.

FNs Global Compact

SpareBank 1 Østlandet har vært medlem i Global Compact siden 2017, og innehar nestledervervet i styret i det norske Global Compact-nettverket. I GRI-indeksen i bærekraftsvedlegget bakerst i rapporten viser vi hvordan vi leverer på Global Compacts 10 prinsipper.

FNs prinsipper for ansvarlig bankvirksomhet (The Principles For Responsible Banking)

FNs miljøprogram (UNEP) har et partnerskap med finanssektoren kalt United Nations Environment Programme – Finance Initiative (UNEP FI). I 2019 ble «The Principles for Responsible Banking» offisielt lansert. SpareBank 1 Østlandet var første norske bank til å signere prinsippene, og en av forpliktelsene er å gjennomføre en påvirkningsanalyse (impactanalyse) for å identifisere hvor banken har størst påvirkning.

UNEP FIs «Collective Commitment to Climate Action».

I 2019 var vi andre norske bank til å signere UNEP FIs klimaforpliktelse. Våre *Retnings-*

linjer og handlingsplan for klima og klimarisiko viser hvordan vi skal levere på forpliktelsene, deriblant gjennom konkrete og tidsspesifikke mål for å tilpasse låneporteføljen til Parisavtalen.

Finans Norge

Vi er med i flere arbeidsgrupper i Finans Norge, blant annet referansegruppe bærekraft og arbeidsgruppe klimarisiko.

Rammeverk vi følger

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper

Retningslinjene er anbefalinger fra OECD-landene til næringsliv i alle sektorer, også finans. SpareBank 1 Østlandet jobber for å etterleve retningslinjene. Vi bruker veilederen for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv aktivt, spesielt mot bedriftsmarkedet.

Global Reporting Initiative (GRI)

I Norge er det lovfestet at store selskaper skal rapportere på samfunnsansvar. SpareBank 1 Østlandet rapporterer i henhold til GRI, den internasjonalt ledende standarden for bærekraftsrapportering som også er anbefalt av Oslo Børs. Her er vesentlighet et hovedprinsipp. GRI-rapporteringen er en integrert del av bankens årsrapport.

Miljøfyrtårn

SpareBank 1 Østlandet har siden 2008 brukt miljøledelsessystemet Miljøfyrtårn for å redusere og rapportere på direkte (scope 1) og indirekte (scope 2 og 3) klimagassutslipp. Rapporteringen til Miljøfyrtårn danner grunnlaget for bankens energi- og klimaregnskap.

Science Based Target (SBT)

Vi har implementert et vitenskapsbasert mål for reduksjon av klimagassutslipp i tråd med Parisavtalens mål. Inntil videre vil vi kjøpe klimavoter og gjennom det oppnå klimanøytralitet i denne strategiperioden.

CDP-rapportering

CDP leverer et globalt system for å måle, rapportere og dele klima- og miljø-

informasjon. SpareBank 1 Østlandet er ikke bedt om CDP-rapportering fra investorer, men vi har likevel valgt å rapportere på CDP fra og med 2019. Dette gjør vi fordi stadig flere interessenter etterspør CDP-informasjon.

Klima, klimarisiko og TCFD

Langt viktigere enn bankens eget klimaavtrykk, er bankens mulighet for å påvirke og motivere kunder og leverandører til å redusere sitt klimaavtrykk og slik bidra til å realisere bærekraftsmål 13 og Parisavtalen.

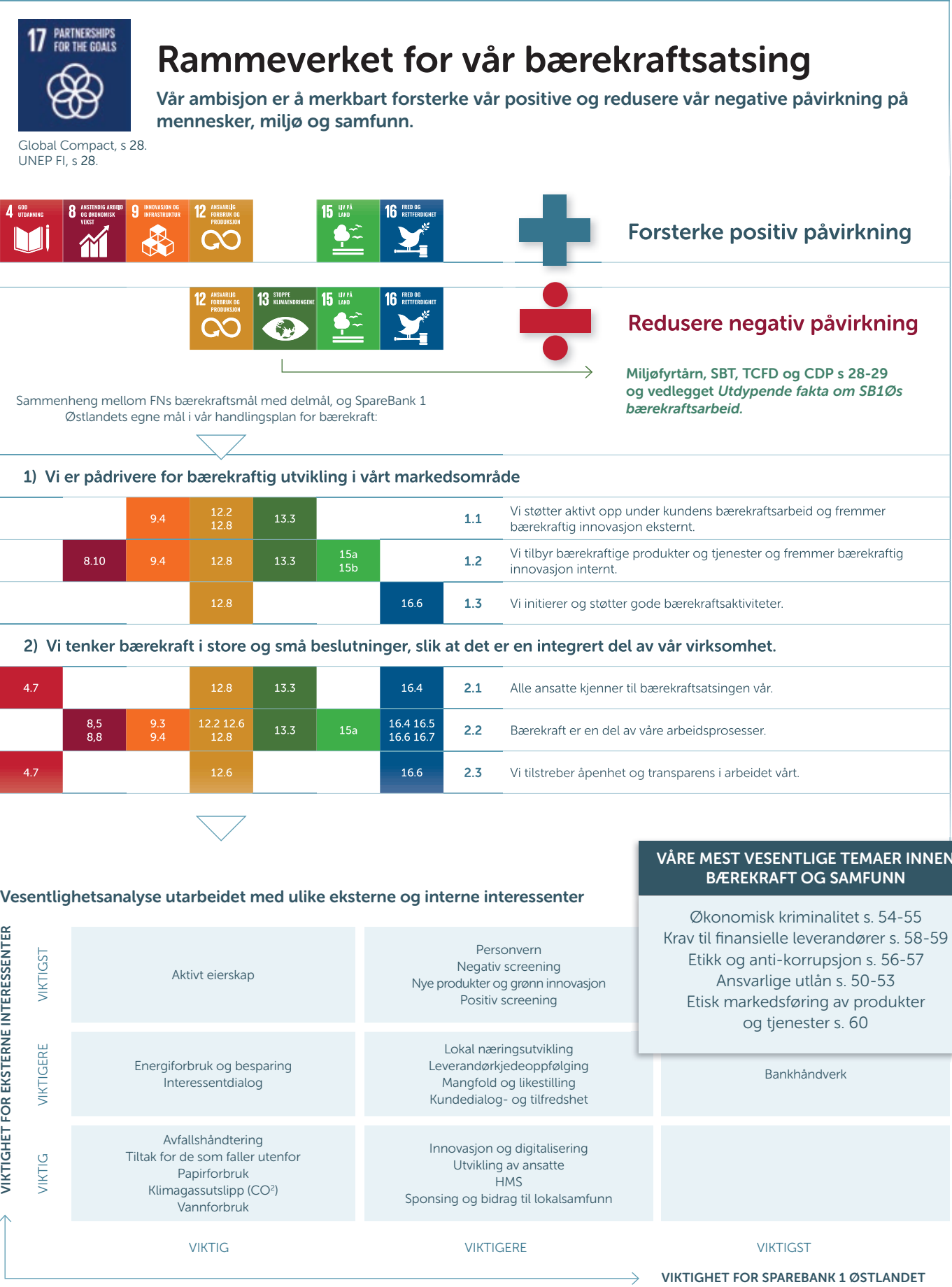
Klimaendringer er en risiko for samfunn, bedrifter og banker. Financial Stability Board (FSB) opprettet i 2015 «Task Force on Climate-related Financial Disclosures» (TCFD). Målet var å utrede hvordan virksomheter bedre kan forstå og beskrive klimarisiko- og muligheter, samt hvordan de kan rapportere på det. TCFD leverte sine anbefalinger i 2017 på fire områder:

- Styring
- Strategi
- Risikostyring
- Mål og metoder

SpareBank 1 Østlandet rapporterte på TCFD første gang i 2018. Målet har vært å implementere arbeidet med klimarisiko i banken i 2019. Dette involverer de fleste virksomhetsområder. Banken er i gang med å innarbeide klimarisiko i kredittprosessen. Dette er ikke bare klimaarbeid, men også godt bankhåndverk. Som ansvarlig bank er det viktig å veilede kunder om framtidig risiko for både samfunnet og enkeltkunder.

Se vedlegget *Utdypende fakta om SpareBank 1 Østlandets bærekraftsarbeid: Klimarisiko – rapportering på «Task Force on Climate Related Financial Disclosure» (TCFD)* side 206.

2 Virksomhetsstyring

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Østlandet omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som selskapet styres og kontrolleres etter og legger grunnlaget for langsiktig verdiskaping til det beste for egenkapitalbeviserne, kundene og andre interessenter.

KAPITTEL 2.1

Eierstyring og selskapsledelse

SpareBank 1 Østlandet vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse og hvordan de fungerer i selskapet. Banken avlegger en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i samsvar med regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan de 15 punktene i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 17. oktober 2018 er fulgt opp i SpareBank 1 Østlandet.

Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og hvordan denne etterleves i SpareBank 1 Østlandet.

SpareBank 1 Østlandet har vedtatt en egen policy for eierstyring og selskapsledelse, og legger vekt på å videreutvikle sin policy innenfor rammen av aktuelle lover og i tråd med sentrale anbefalinger.

Selskapet skal gjennom sin eierstyring og selskapsledelse sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at dens uttalte mål og strategier blir realisert. God virksomhetsstyring i SpareBank 1 Østlandet omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som selskapet styres og kontrolleres etter for å sikre eiernes, kundenes og andre gruppers interesser. Selskapet følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse så langt det

passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Eventuelle avvik er det redegjort for i teksten nedenfor.

Selskapet har særlig vektlagt:

- en struktur som sikrer målrettet og uavhengig styring og kontroll
- systemer som sikrer måling og ansvarliggjøring
- en effektiv risikostyring
- helhetlig informasjon og effektiv kommunikasjon
- likebehandling av egenkapitalbeviserne og balansert forhold til øvrige interessegrupper
- overholdelse av lover, regler og etiske standarder

Medarbeiderne i SpareBank 1 Østlandet skal kjennetegnes ved at de har en høy etisk standard. Dette innebærer at de ansatte skal vise en adferd som oppfattes som tillitvekkende, ærlig og redelig og som er i henhold til de normer, lover og regler som gjelder i samfunnet. SpareBank 1 Østlandet sine etiske retningslinjer omhandler blant annet habilitet, forhold til kunder, leverandører og konkurrenter, samt relevante

privatøkonomiske forhold. Retningslinjene gjelder for styrets medlemmer i tillegg til alle faste og midlertidige ansatte. Verdpapirhandel og egenhandel med finansielle instrumenter er regulert i egne interne retningslinjer.

Avvik fra anbefalingens punkt 1: Ingen

Virksomhet

SpareBank 1 Østlandet er et selvstendig finanskonsern og medlem av SpareBank 1-alliansen. «Sammen om å skape» er selskapets visjon. I henhold til vedtektene i SpareBank 1 Østlandet, er formålet med virksomheten å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets innskyttere, levere finansielle tjenester til publikum, næringsliv og offentlig sektor og å

forvalte på en trygg måte de midler den får over i samsvar med lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker. Selskapet kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med den til enhver tid gjeldende lovgivning. Vedtektene finnes på selskapets nettsider.

Selskapets forretningsidé er å yte finansiell rådgiving til privatpersoner, bedrifter og offentlig sektor i det primære markedsområdet, som inkluderer Innlandet, Oslo og Akershus, slik at kundene kan realisere sine mål gjennom investering, sparing, betaling og sikring av liv og verdier. I tillegg skal selskapet drive eiendomsmegling, leasingvirksomhet og regnskapstjenester. Basert på gode kundeopplevelser og dyktige medarbeidere skal vi bidra til vekst og utvikling av samfunnet vi er en del av.

SpareBank 1 Østlandets styre er ansvarlig for, og leder selskapets strategiske planlegging. De skal også gjøre vedtak som danner grunnlag for selskapets ledelse til å forberede og gjennomføre investeringer og strukturelle tiltak. Mål, strategier og risiko-profil vurderes minst årlig.

Selskapets etiske retningslinjer er tilgjengelig på selskapets nettsider.

SpareBank 1 Østlandet ønsker å medvirke til en bærekraftig samfunnsutvikling gjennom ansvarlig forretningsdrift. Dette innebærer blant annet å ivareta hensynet til etikk, miljø og sosiale forhold. SpareBank 1 Østlandet har derfor utarbeidet en egen strategi for selskapets samfunnsansvar (CSR) og bærekraft.

Samfunnsansvar og bærekraft er en integrert del av selskapets virksomhet og ansvaret uttrykkes gjennom strategier, tiltak og aktiviteter selskapet planlegger og gjennomfører. Dette kommer til uttrykk gjennom hvordan vi forvalter ressurser vi disponerer og vår dialog med ansatte, eiere, kunder, leverandører, lokalsamfunn og øvrige interessenter.

Selskapet har egne nettsider for samfunnsansvar og bærekraft. Det vises ellers til eget kapittel om samfunnsansvar og bærekraft i årsrapporten.

Selskapets mål og hovedstrategier skal fremgå i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 2: Ingen

Selskapskapital og utbytte

Styret foretar løpende en vurdering av kapital situasjonen i lys av selskapets mål, strategi og ønsket risikoprofil. SpareBank 1 Østlandet har et langsiktig mål for ren kjernekapital på 16 prosent.

For detaljert informasjon om kapitaldekningen, se egen note i årsrapporten, og for en nærmere omtale av reglene om kapitaldekning og hvilke prinsipper SpareBank 1 Østlandet legger til grunn for å vurdere kapitalbehovet, vises det til selskapets Pilar 3-rapportering som er publisert på selskapets hjemmesider.

Utbytte

Selskapet skal til enhver tid ha en klar og forutsigbar utbyttepolitikk som er fastsatt av styret. Utbyttepolitikken gir grunnlag for de utbytteforslagene som fremmes av styret for representantskapet. Utbyttepolitikken gjøres offentlig tilgjengelig på selskapets nettsider.

Representantskapet vedtar hvert år andelen av overskuddet etter skatt som skal fordeles til egenkapitalbeviserne og grunnfonds-

kapitalen som utbytte, forholdsmessig i henhold til egenkapitalens eierbrøk. Andelen som fordeles til grunnfondskapitalen, utbetales normalt til kundene gjennom det årlige kundeutbyttet. Ordningen med kundeutbytte forhindrer at egenkapitalbeviserens eierandel vannes ut. Egenkapitalbeviserens andel av overskuddet fordeles mellom utbytte og utjevningsfond.

Underskudd

Eventuelt underskudd dekkes ved overføring fra grunnfondskapitalen, herunder gavefondet og deretter eierandelskapitalen som overstiger vedtektsfestet eierandelskapital, herunder utjevningsfondet. Underskudd som ikke dekkes av dette, dekkes ved overføring fra overkursfondet, og dernest ved nedsettelse av eierandelskapital som fastsatt i vedtektene.

Kjøp av egne egenkapitalbevis

Styret har fullmakt til å kjøpe egne egenkapitalbevis for inntil fem prosent av bankens eierandelskapital. Hvert egenkapitalbevis kan kjøpes til kurser mellom 50 og 150 kroner. Styret står fritt til å avgjøre på hvilke måter erverv, pantsettelse og avhendelse av egenkapitalbevis kan skje.

Kapitalforhøyelse

Styret har fullmakt til forhøyelse av eierandelskapitalen i henhold til finans-

foretaksloven § 10-10 (2), jf. allmennaksjeloven § 10-14 (2). Eierandelskapitalen kan i en eller flere omganger forhøyes med inntil ti prosent av bankens eierandelskapital. Pålydende per egenkapitalbevis er NOK 50. Egenkapitalbeviserens fortrinnsrett kan fravikes. Fullmakten kan benyttes ved nødvendig styrkning av bankens egenkapital, utstedelse av egenkapitalbevis som vederlag ved erverv av virksomhet innenfor bankens formål, eller i forbindelse med salg av egenkapitalbevis til ansatte og/eller tillitsvalgte. Fullmakten omfatter økning av eierandelskapitalen mot innskudd i andre eiendeler enn penger eller rett til å pådra banken særlige plikter etter allmennaksjeloven § 10-2, men ikke beslutning om fusjon etter allmennaksjeloven § 13-5. Fullmakten erstatter tidligere fullmakter til økning av eierandelskapitalen og skal gjelde til ordinært representantskapsmøte i 2020, likevel senest 30. juni 2020.

Avvik fra anbefalingens punkt 3: Ingen

**SpareBank 1
Østlandet skal
til enhver tid
ha en klar og
forutsigbar
utbyttepolitikk.**

Likebehandling av aksjonærer og transaksjoner med nærstående

SpareBank 1 Østlandet har én egenkapitalbevisklasse. Gjennom vedtektene og i styrets og ledelsens arbeid legges det vekt på at alle egenkapitalbevisiere skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse. Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Eiere som holder mer enn 10 prosent av utstedte egenkapitalbevis har rett til representasjon i egenkapitalbevisierens valgkomite. Selskapet forholder seg til finansforetakslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebanker med egenkapitalbevis.

Ved forhøyelse av eierandelskapitalen skal eksisterende eiere ha fortrinnsrett med mindre særlige forhold tilsier at dette fravikes. Slik fravikelse vil i så fall bli begrunnet. SpareBank 1 Østlandet vil med ujevne mellomrom ha mulighet for å gjennomføre ansatteemisjon i den hensikt å styrke

ansattes eierskap til egen bank og interesse for bankens kapitalinstrument. Utøvelse av en eventuell fullmakt om kjøp av egne egenkapitalbevis skal skje ved kjøp i verdipapirmarkedet via Oslo Børs.

Transaksjoner med nærstående

Det bør foreligge en uavhengig verdiprøving ved ikke uvesentlige transaksjoner mellom SpareBank 1 Østlandet og egenkapitalbevisiere. Dette gjelder ikke når representantskapet behandler transaksjonen etter allmennaksjelovens regler om avtaler med nærstående og konserninterne transaksjoner. Etter loven skal representantskapet godkjenne visse avtaler mellom selskapet og egenkapitalbevisiere, når vederlaget utgjør over en tjuedel av aksjekapitalen på tidspunktet for ervervet. I denne forbindelse skal styret sørge for at en uavhengig sakkyndig, som statsautorisert eller registrert revisor, utarbeider en redegjørelse for blant annet avtalen/eiendelene mv.

Avvik fra anbefalingens punkt 4: Ingen

Fri omsettelighet

Selskapets egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs med ticker SPOL og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingens punkt 5: Ingen

Generalforsamling

En sparebank er i utgangspunktet en selveid institusjon. Styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene atskiller seg fra aksjeselskaper, jf. Finansforetaksloven kap. 8 om hvilke organer en sparebank skal ha.

Representantskap (generalforsamling)

Selskapets øverste organ er representantskapet. Dette er sammensatt av egenkapitalbevisiere, innskytere, ansatte og representanter fra det offentlige. Egenkapitalbevisierne har 12 medlemmer i representantskapet. Innskytere, ansatte og offentlige representanter har henholdsvis 14, 10 og 4 representanter.

Representantskapet skal se til at selskapet virker etter sitt formål og i samsvar med lov, vedtekter og representantskapets vedtak.

Etter lovgivningen legges det vekt på at de valgte medlemmene til sammen avspeiler bankens kundestruktur og andre interessegrupper og samfunnsfunksjon. I en sparebank som har utstedt omsettelige egenkapitalbevis, må minst en femdel og ikke mer enn to femdel av representantskapets medlemmer velges av eierne av egenkapitalbevisene.

Representantskapet fastsetter selskapets årsregnskap, gir styret fullmakt til å ta opp ansvarlig lån og til å foreta kapitalforhøyelser samt velger medlemmene til selskapets styre og valgkomité. Videre vedtar representantskapet godtgjørelse for nevnte organer. Til representantskapets møter innkalles også styrets medlemmer, administrerende direktør og revisor. Disse kan delta i forhandlingene, men har ikke stemmerett. Representantskapets leder er møteleder, eller ved dennes fravær, nestlederen.

Ved forfall til representantskapets møter innkalles varamedlemmer. Egenkapitalbevisiere kan ikke møte med fullmektig.

Innkalling til representantskapets møter sendes medlemmene og er tilgjengelig på selskapets hjemmeside senest 21 dager før møtet avholdes. Målet er at forslag til vedtak og saksvedlegg som sendes ut,

er tilstrekkelig detaljert og dekkende til at representantskapets medlemmer kan ta stilling til de saker som skal behandles. Protokoll fra møtene i representantskapet gjøres også tilgjengelig på selskapets hjemmesider.

En oversikt over representantskapets medlemmer finnes også på selskapets hjemmesider.

Egenkapitalbevisierens valgmøte

Det avholdes årlig et valgmøte for egenkapitalbevisierne hvor representanter til representantskapet velges og hvor det informeres om selskapets finansielle situasjon. Egenkapitalbevisierne innkalles til valgmøte senest 14 dager før valgmøtet avholdes. Innkallingen inkluderer valgkomiteens innstilling til representanter til representantskapet samt andre relevante saksdokumenter.

Den som er registrert som eier av egenkapitalbevis i VPS har stemmerett. Hvert egenkapitalbevis gir rett til én stemme. Den som har stemmerett er valgbar. Alle egenkapitalbevisiere kan delta på møtet, og det er anledning til å stemme med fullmakt.

Valgmøtet ledes av Representantskapets leder. Avstemming skjer skriftlig dersom ikke samtlige møtende samtykker i at avstemmingen skjer på annen måte.

Valgkomité

I samsvar med SpareBank 1 Østlandets vedtekter er det etablert en valgkomite for innskytere og en valgkomite for egenkapitalbevisiere. I tillegg har de ansatte et valgstyre for sine representanter.

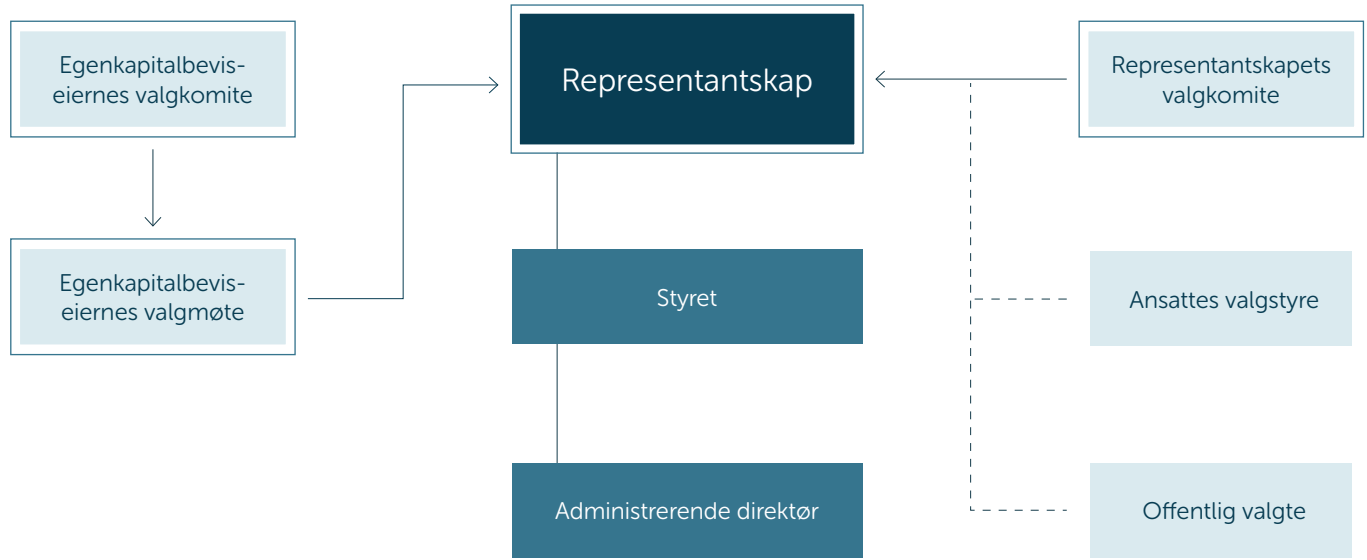
Valgkomité for representantskapet

Representantskapet velger en valgkomité blant representantskapets medlemmer. Valgkomiteen består av fem medlemmer og fem varamedlemmer. Valgkomiteen består av en representant fra henholdsvis egenkapitalbevisierne, offentlig valgte og ansatte, samt to representanter for innskyterne, i tillegg til varamedlemmer fra hver gruppe. Egenkapitalbevisierens representant i valgkomiteen må være medlem av valgkomiteen for egenkapitalbevisierne.

Komiteen legger i forbindelse med valgene vekt på en sammensetning basert på kompetanse og kjønn. Komiteens oppgave er å forberede valg på leder og nestleder i representantskapet, leder, nestleder og

**SpareBank 1
Østlandets
egenkapitalbevis
er notert på Oslo
Børs og er fritt
omsettelige.**

Styringsorganer og valgstruktur i SpareBank 1 Østlandet

Avvik fra anbefalingens punkt 6: SpareBank 1 Østlandet forholder seg til lover og forskrifter som regulerer finansforetak i sammensetningen av styringsorganer. Avvikene vurderes ikke å innebære noen reell forskjell fra anbefalingen.

øvrige medlemmer og varamedlemmer til selskapets styre samt medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen for representantskapet. Valgkomiteen har også som oppgave å gjennomgå og foreslå eventuelle endringer i honorarstrukturen for selskapets tillitsvalgte.

Representantskapets valgkomite skal forberede innskyternes valg av medlemmer og varamedlemmer til representantskapet. Selve valget foretas gjennom et elektronisk innskytervalg. Valgkomiteens innstilling skal foreligge senest to uker før innskytervalget gjennomføres.

Valgkomité for egenkapitalbeviserne

Valgkomiteen skal forberede egenkapitalbevisernes valg av medlemmer og varamedlemmer til representantskapet. Valget gjennomføres på egenkapitalbevisernes valgmøte.

I tillegg skal komiteen forberede valg av medlemmer og varamedlemmer til valgkomiteen for egenkapitalbeviserne. Medlemmene til valgkomiteen velges av og blant egenkapitalbevisernes 12 medlemmer i representantskapet. Valgkomiteen skal ha fire til seks medlemmer og et tilsvarende antall varamedlemmer.

Valgstyre for ansattes valg

Valg av ansatte som medlemmer av representantskapet foretas av og blant de ansatte i selskapet.

Valgkomiteen på fire medlemmer er oppnevnt av selskapets styre. Komiteen består av tre medlemmer som foreslås av de ansatte og et medlem som foreslås fra selskapets ledelse.

Avvik fra anbefalingens punkt 7: Alle medlemmene av valgkomiteen til representantskapet velges blant de gruppene som er representert i representantskapet, iht. vedtektsbestemmelser. Det er foreløpig ikke vurdert å utvide komiteen med et medlem hentet utenfor representantskapet.

Styret, sammensetning og uavhengighet

Styre består består av åtte fast møtende medlemmer, hvorav fire kvinner og fire menn. Det er seks varamedlemmer, hvorav LOs varamedlem er fast møtende.

Styret velges av representantskapet på grunnlag av valgkomiteens innstilling med unntak av ansattes medlemmer/ varamedlemmer som velges av de ansatte. Videre skal ett medlem og ett varamedlem representere LO.

Administrerende direktør er ikke medlem av styret. Til styremøtene møter også ett fast møtende varamedlem for LO. Ingen av styremedlemmene som er valgt av representantskapet har noen ansettelses- eller oppdragsforhold til selskapet

utover sine verv som tillitsvalgte. Styremedlemmenes uavhengighet er vurdert av valgkomiteen.

Styremedlemmene velges for to år av gangen. Leder og nestleder velges av representantskapet ved særskilte valg. Varamedlemmer velges for ett år av gangen.

Sammensetningen av styret hensyntar kompetanse, kapasitet og mangfold. De enkelte styremedlemmers bakgrunn er beskrevet i årsrapporten og på selskapets nettsider.

Valgkomiteen skal sørge for at styrets sammensetning er slik at medlemmenes kvalifikasjoner oppfyller finansforetakslovens bestemmelser om egnethet.

Styret har minimum 11 møter i året og medlemmenes deltakelse på styremøtene er beskrevet i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 8: Ingen

Styrets arbeid

Styrets arbeid og saksbehandling reguleres av en egen styreinstruks og det utarbeides årsplaner for styrets arbeid. Styret leder selskapets virksomhet i samsvar med lover, vedtekter og vedtak i representantskapet. Styret er ansvarlig for at midler selskapet rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Styret har også en plikt til å

påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. I tillegg fastsetter styret selskapets strategi, budsjett, markeds- og organisasjonsmessige mål. Det er styret som ansetter og avsetter administrerende direktør.

Styreinstruksen slår fast at et styremedlem ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for direkte eller indirekte å ha personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det samme følger av de etiske retningslinjene. Den enkelte plikter selv å påse at han eller hun ikke er inhabil i behandlingen av en sak.

Styret behandler egen habilitet innledningsvis i hvert styremøte.

Styret skal godkjenne avtaler mellom selskapet og et styremedlem eller med konsernsjefen. Styret skal også godkjenne avtaler mellom selskapet og tredjemann, der et styremedlem, vedkommende nærstående eller konsernsjefen måtte ha en særlig interesse. Styremedlemmer skal på eget initiativ opplyse om enhver interesse den enkelte eller vedkommendes nærstående kan ha i avgjørelsen av et spørsmål. Med mindre styremedlemmet selv velger å fratre ved behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal styret beslutte om vedkommende skal fratre. Ved vurderingen skal det legges vekt på alle former for

Styret velges av representantskapet, og er ansvarlig for at selskapets midler forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte.

personlige, økonomiske eller andre interesser hos styremedlemmet og behovet for allmennhetens tillit til styrets vedtak og selskapets virksomhet. Styrets vurderinger av habilitetsspørsmål skal protokolleres.

Styret mottar periodisk rapportering av resultatutvikling, markedsutvikling, ledelses-, personal- og organisasjonsmessig utvikling og utvikling i risikobildet og risikoeksponeringen for selskapet. Styret foretar en årlig evaluering av sitt arbeid med hensyn til arbeidsform, saksbehandling, møtestruktur og prioritering av oppgaver, og dette gir grunnlag for endringer og tiltak. I tillegg foretas en evaluering av hvilken kompetanse styret besitter.

Revisjonsutvalg og risikoutvalg

Styret har etablert et revisjonsutvalg og et risikoutvalg som består av tre til fire medlemmer fra selskapets styre. Medlemmene oppnevnes for en periode på to år. Revisjonsutvalget og risikoutvalget er forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, med formål å foreta vurderinger av utpekte saksområder og derved forbedre styrebehandlingen. Styret fastsetter instruks for revisjonsutvalget og risikoutvalget.

Revisjonsutvalgets oppgaver er regulert i finansforetaksloven § 8-19.

Revisjonsutvalget skal forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen, samt avgi uttalelse for valg av revisor. Utvalget skal ha løpende kontakt med revisor om årsregnskapet og vurdere og overvåke revisors uavhengighet og objektivitet, herunder i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor kan ha betydning for revisors uavhengighet og objektivitet.

Risikoutvalgets oppgaver er regulert i finansforetaksloven § 13-6 (4).

Risikoutvalget skal forberede behandlingen av saker knyttet til styrets overvåkning og styring av selskapets samlede risiko, samt jevnlig vurdere om selskapets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Utvalget skal videre overvåke systemene for intern kontroll, herunder selskapets interne revisjon, samt selskapets etiske regler.

Godtgjøringsutvalg

Styret har etablert et godtgjøringsutvalg som skal være et saksforberedende organ som bistår styret i dets arbeid med ansettelsesvilkår for SpareBank 1 Østlandets administrerende direktør samt i forhold til hovedprinsipper og strategi for kompensasjon av det øverste ledersjikt i selskapet.

Utvalget utgår av styret, og består av tre medlemmer som velges for ett år om gangen. Ett av medlemmene skal være ansattrepresentant. Styret velger leder av og fastsetter instruks for godtgjøringsutvalget.

Utvalget skal være forberedende organ for styret i saker som gjelder utforming og praktisering av retningslinjer og rammer for selskapets godtgjøringspolitikk. Denne skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, motvirke for høy risikotaking, oppfordre til langsiktighet, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift.

Godtgjøringsutvalget er regulert i finansforetaksloven § 15-4 (2).

Avvik fra anbefalingens punkt 9: Ingen

Risikostyring og internkontroll

God risiko- og kapitalstyring er sentralt i SpareBank 1 Østlandet sin langsiktige verdiskaping. Internkontroll skal bidra til å sikre effektiv drift og forsvarlig håndtering av risikoer av betydning for å oppnå selskapets forretningsmessige mål.

Selskapets Pilar 3-rapport inneholder en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring. Denne rapporten er tilgjengelig selskapets nettsider.

SpareBank 1 Østlandet har som mål å opprettholde en moderat til lav risikoprofil, og ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade selskapets finansielle stilling i alvorlig grad. Selskapets risikoprofil er fastsatt gjennom styringsdokumenter for ulike risikoområder og er kvantifisert gjennom mål for blant annet rating, egenkapitalavkastning og ren kjernekapitaldekning.

Styret gjennomgår kvartalsvis selskapets utvikling innenfor de viktigste risiko-områdene og foretar årlig en gjennomgang av internkontrollen. Styret i SpareBank 1 Østlandet har hovedansvaret for å sette grenser for, og overvåke selskapets risikoeksponering. Selskapets risikoer måles og rapporteres i henhold til prinsipper og policy som styret har vedtatt. Risikostyring i SpareBank 1 Østlandet støtter opp under selskapets strategiske utvikling og mål-oppnåelse, og skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Avdeling for Risikostyring og Compliance rapporterer kvartalsvis til styret og ledelsen.

Internkontroll finansiell rapportering

Avdeling Økonomi/finans ledes av finansdirektør og er organisert uavhengig av forretningsområdene. Avdelingen ivaretar den finansielle rapporteringen både på morbank- og konsernnivå og påser at rapporteringen skjer i samsvar med gjeldende lovgivning, regnskapsstandarter og selskapets regnskapsprinsipper. Finansdirektør rapporterer direkte til konsernsjef.

Ekstern revisor foretar hvert kvartal begrenset revisjon av selskapets delårsregnskap i tillegg til full revisjon av selskapets årsregnskap.

Intern revisjon

Intern revisor er et redskap for styret og administrasjonen for å overvåke at risiko-styringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Internrevisjonstjenesten i selskapet er outsourcet, og leveransen av internrevisjonstjenestene omfatter morbanken og datterselskap underlagt forskrift om risikostyring og internkontroll.

Internrevisjonen rapporterer halvårlig til styret, som vedtar årsplaner og budsjett for internrevisjonen. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger over forbedringer i selskapets risikostyring blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

Etikk og varsling

Det er utarbeidet etiske retningslinjer for selskapet, og etikk er fast tema på kurs

for alle nyansatte. I tillegg gjennomføres årlig en etikkuke med fokus på aktuelle områder hvor alle ansatte deltar i diskusjoner rundt utvalgte tema. Dette skal bidra til at verdigrunnlaget og de etiske retningslinjene blir godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen. Det er etablert klare retningslinjer for intern kommunikasjon og varsling dersom ansatte får kunnskap om forhold som er i strid med eksterne eller interne bestemmelser eller andre forhold som kan være med på å skade selskapets omdømme eller finansielle situasjon. Etiske retningslinjer er tilgjengelig på selskapets nettsider.

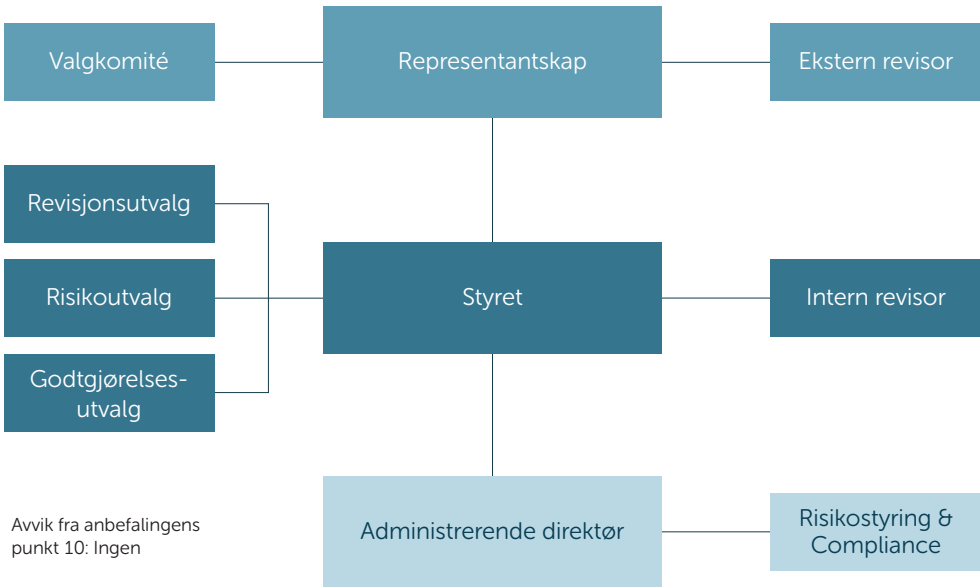
Avvik fra anbefalingens punkt 10: Ingen

Godtgjørelse til styret

Styrehonorarene som innstilles av valgkomiteen for representantskapet og som fastsettes av representantskapet, er ikke resultatavhengige og det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmene. Styrets leder godtgjøres særskilt og styremedlemmer som deltar i styreutvalg mottar godtgjørelse for dette. Ingen av styrets medlemmer valgt av representantskapet har oppgaver for selskapet utover styrevervet. Nærmere informasjon om kompensasjon for styret, revisjonsutvalg og kompensasjonsutvalg fremgår av note 23 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 11: Ingen

Risikostyring og kontrollorganer i SpareBank 1 Østlandet

Godtgjørelse til ledende ansatte

Selskapets har etablert en godtgjørelsespolitikk som er i samsvar med selskapets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Retningslinjene er godkjent av styret og legges frem for selskapets representantskap ved først-kommende møte. Denne skal bidra til å fremme god styring og kontroll med selskapets risiko, motvirke uønsket risikotaking, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift. Selskapets godtgjørelsespolitikk har særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering og for ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver, jf. krav i forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Styret har etablert et godtgjøringsutvalg som fungerer som et forberedende organ for styret i saker som gjelder kompensasjon til administrerende direktør. Videre skal utvalget innstille overfor styret vedrørende retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Det er styret som fastsetter godtgjørelsesutvalgets mandat. Se også omtale av styrets godtgjørelsesutvalg under pkt. 9.

En beskrivelse av godtgjørelsesordningen og godtgjørelse til administrerende direktør og konsernledelsen fremgår av note 23 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 12: Ingen

Informasjon og kommunikasjon

Selskapets informasjonspolitikk er basert på aktiv dialog med ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus. Den åpne informasjonspraksisen skal være i samsvar med etiske retningslinjer og finansforetakslovens §§ 9-6 og 9-7, med de begrensninger som følger av taushetsplikten og de til enhver tid gjeldende børsregler.

Korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om selskapets utvikling og resultater skal skape tillit overfor investorer. SpareBank 1 Østlandet har egne sider for investorinformasjon. Finanskalender, års- og kvartalsrapporter, presentasjonsmateriale og børsmeldinger gjøres tilgjengelig på investorsidene. All kurssensitiv informasjon offentliggjøres på norsk og engelsk.

I tillegg til investorsidene og børsmeldinger, formidles informasjon til markedet gjennom regelmessige presentasjoner overfor

samarbeidspartnere, långivere og investorer. All rapportering er basert på åpenhet og likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet. Styrets vedtatte IR-policy er tilgjengelig på selskapets nettsider.

Avvik fra anbefalingens punkt 13: Ingen

Selskapsovertakelse

SpareBank 1 Østlandet er en delvis selveiende institusjon som ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp uten behandling i selskapets organer. I tillegg vil Sparebankstiftelsen Hedmark til enhver tid eie minimum 1/3 av egenkapitalbevisene, som fastsatt i stiftelsens vedtekter. Eierstrukturen i en sparebank er lovregulert og det må gis tillatelse fra Finanstilsynet for eierandel over 10 prosent av eierandelskapitalen. Oversikt over de største egenkapitalbeviserne i SpareBank 1 Østlandet finnes på selskapets hjemmesider.

Avvik fra anbefalingens punkt 14: Lovpålagte eierbegrensninger.

Revisor

Ekstern revisor velges av representantskapet etter anbefaling fra revisjonsutvalget og innstilling fra styret. Selskapet har samme revisor i morselskapet og i alle datterselskap. Ekstern revisor foretar den lovbestemte bekreftelsen av den

økonomiske informasjon som foretakene gir i sine offentlige regnskap. Ekstern revisor presenterer årlig en plan for revisjonsarbeidet for revisjonsutvalget. Ekstern revisor deltar i styremøtene som behandler årsregnskapet og i tillegg møter revisor i revisjonsutvalgets møter som behandler regnskapet.

Styret avholder årlig minst ett møte med revisor uten at administrerende direktør eller andre fra administrasjonen er til stede. Det er fastsatt egne retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon. Eventuell rådgivning fra ekstern revisor skal til enhver tid ligge innenfor rammene av revisorlovens § 4-5. Representantskapet vedtar ekstern revisors godtgjørelse for revisjon og eventuelt andre tjenester.

Ekstern revisor gir revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen foregående regnskapsår, herunder om det er identifisert vesentlige svakheter i selskapets interne kontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen inklusive eventuelle forslag til forbedringer. I tillegg bekrefter revisor sin uavhengighet og opplyser om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til foretaket i løpet av regnskapsåret.

Avvik fra anbefalingens punkt 15: Ingen.

Egenkapitalinvesteringer og bærekraft-oppfølging

Banken har eierskap i 36 virksomheter (andelsmedlemskap ekskludert), der seks av selskapene er døtre. To av døtrene er rene eiendomsselskaper integrert i driften og uten ansatte. Her gjelder bankens retningslinjer for bærekraft og samfunnsansvar fullt ut.

Fire av døtrene driver selvstendig virksomhet innen eiendomsmegling, finansiering/leasing og regnskap/analyse. Konsernledelsen gjennomfører her årlige virksomhetsgjennomganger der samfunnsansvar og bærekraft står som én av tre pilarer, ved siden av lønnsomhet og samhandling. De fire datterselskapene er i gang med å utarbeide egne strategier og retningslinjer på bærekraftsområdet etter konsernets mal.

10 av de 36 virksomhetene er allianseselskaper som banken samarbeider tett med på alle relevante virksomhetsområder, herunder miljø- og samfunnsmessige forhold.

I de gjenstående 20 virksomhetene har banken et mindre aktivt eierskap. Gjennom rammeverk for eierstyring har banken som mål å bidra til at det enkelte selskaps verdigrunnlag og retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft samsvarer med eiernes verdigrunnlag. Eventuell utøvelse av eierskap foregår i styrer, generalforsamlinger og andre eiermøter. I halvparten av disse investeringene har banken en lav og uvesentlig eierpost (under 1,5 millioner kroner). Samtlige 36 virksomheter vurderes å bestå (negativ) screening med god margin.

Informasjon om styret

Siri J. Strømmevold

(f. 1961), styreleder, bosatt på Tynset.

Strømmevold er utdannet dataingeniør og har lang erfaring fra oljeindustrien, blant annet Mobil Expl., Statoil og Saga Petroleum. Hun er nå daglig leder av Tynset Bokhandel. Strømmevold ble valgt inn i styret i 2006. Styreleder siden 2012.

Nina Cecilie Lier

(f. 1972), styremedlem, nestleder, bosatt i Brumunddal.

Lier er utdannet siviløkonom og har blant annet jobbet i PriceWaterhouseCoopers og Oppland Sentralsykehus. Hun er nå økonomidirektør i Sykehuset Innlandet HF. Styremedlem siden 2010. Nestleder i styret siden 2016.

Hans-Christian Gabrielsen

(f. 1967), styremedlem, bosatt på Slemmestad.

Gabrielsen har fagbrev som prosessoperatør og utdannelse innen ledelse og organisasjon. Han har jobbet på Tofte Industrier og i Fellesforbundet. Nå er han leder av Landsorganisasjonen (LO) i Norge. Styremedlem siden 2016.

Tore Anstein Dobloug

(f. 1962), styremedlem, bosatt i Furnes.

Dobloug er cand. polit. fra Universitet i Oslo og har doktorgrad i økonomisk geografi fra Universitetet i Lund. Han har vært direktør i Energy Future Invest, finansdirektør i Hedmark Energi og jobbet som banksjef og finansdirektør i Sparebanken Hedmark. Nå er han direktør i Sparebankstiftelsen Hedmark. Styremedlem siden 2019.

Alexander Sandberg Lund

(f. 1969), styremedlem, bosatt i Oslo.

Lund er cand. jur. med utdannelse fra Universitetet i Oslo. Han har vært dommerfullmektig ved Trondenes sorenskriverembete, advokatfullmektig, advokat og partner i Wikborg Rein, Oslo. Nå er han partner/advokat i Advokatfirmaet CLP. Styremedlem siden 2019.

Espen Bjørklund Larsen

(f. 1976), styremedlem, bosatt i Elverum.

Larsen er høgskolekandidat i økonomi og administrasjon, og har ett års fordypning i innovasjon i tillegg til Executive Master of Management (BI). Han har vært hovedtillitsvalgt og bankansattes representant i styret siden 2008.

Vibeke Hanvold Larsen

(f. 1977), styremedlem, bosatt i Ottestad.

Larsen har en Bachelor of Business og er i tillegg markedsøkonom. Hun har arbeidet i Coop Prix og Santander. Nå er hun heltids tillitsvalgt i SpareBank 1 Østlandet. Hun ble styremedlem i 2016 og er bankansattes representant.

Guro Nina Vestvik

(f. 1967), styremedlem, bosatt i Hamar.

Vestvik har en bachelor innen Business and Administration samt påbygning innen organisasjon og ledelse. Hun har arbeidet i Gjensidige, vært finanssjef i Moelven Industrier og prosjektleder for byregionprogrammet i ElverumRegionen Næringsutvikling. Nå er hun byutvikler i Hamar kommune. Styremedlem siden 2016.

3 Tilbakeblikk 2019

Etterfølgende emisjon og ansattemisjon

I januar gjennomfører banken reparasjonsemisjon mot LO, etterfølgende emisjon mot øvrige eiere og ansattemisjon. Samlet bruttoproveny for emisjonene ble om lag 31 mill. kroner.

Samarbeid med NTNU om finans og digitalisering

SpareBank 1 Østlandet og NTNU på Gjøvik inngår i januar samarbeidsavtale som omfatter studentsamarbeid, Cyber Security, digitalisering innen finans, bærekraft, big data-analyse, maskinlæring samt utvikling av en egen fagenhet innen industriell økonomi og teknologiledelse. Avtalen er 3-årig.

Første norske bank til å støtte FNs prinsipper for ansvarlig bankvirksomhet

SpareBank 1 Østlandet signerer i januar som første norske bank de nye FN-prinsippene for ansvarlig bankvirksomhet. Målet er å ta en pådriverrolle i å nå bærekraftmålene og oppfylle Parisavtalen. Senere på året signerer vi også FNs klimaforpliktelse for banker.

Mobilbanken åpnes for alle

EU-regelverket PSD2 tilrettelegger for enklere og mer sømløse betalingstjenester. I mars åpner vi for at kundene kan se kontoinformasjon fra andre banker i mobilbanken. Senere samme måned kan kundene samle kontoer fra flere banker i vår mobilbank.

Genderbell på Oslo Børs 8. mars

Den internasjonale kvinnedagen markeres på børsen over hele verden, og SpareBank 1 Østlandet deltar i bjelleremonien #genderbell på Oslo Børs. Der er vi en av tre aktører som holder foredrag for morgendagens kvinnelige ledere.

Deler ut 222 millioner i kundeutbytte

I april deler SpareBank 1 Østlandet ut kundeutbytte for andre gang. Til sammen 222 mill. kroner ble delt ut til bankens innskudd- og lånekunder.

Forbrukerne kårer SpareBank 1 til Norges mest bærekraftige bank

For tredje år på rad går SpareBank 1 til topps i Sustainable Brand Index, Norges største merkevarestudie om bærekraft. SpareBank 1 Østlandet tar imot prisen på vegne av hele SpareBank 1-alliansen under Sustainable Brand Index Awards.

Vi heier på e-sport og blir hovedpartner for e-Serien

E-sport har hatt en enorm vekst de siste årene, og i april er en ny norsk storsatsing i gang. eSerien er Norges e-sportliga i FIFA, og SpareBank 1 er med som hovedpartner.

Samarbeid med strømleverandøren Eidsiva

For å gi kundene grønne og bærekraftige valg, inngår banken i april en samarbeidsavtale med strømleverandøren Eidsiva. Samarbeidet innebærer felles informasjon om bankens grønne lån og Eidsivas solcelleanlegg. På den måten kan vi sammen bidra til at flere velger grønne løsninger.

Lanserer grønt landbrukslån

SpareBank 1 Østlandet vil støtte opp under bærekraftige tiltak i landbruket. I mai lanserer banken grønt landbrukslån med gunstig rente til kunder som ønsker å installere solcelleanlegg på gården og dermed redusere sitt klimaavtrykk.

Renteendring

I juni øker SpareBank 1 Østlandet rentene på lån med i hovedsak 0,25 prosentpoeng. Beste boliglånsrente blir 2,80 prosent for unge under 34 år.

SpareBank 1 Østlandet har fått ESG-rating A

Det anerkjente ratingbyrået MSCI, med over 40 års erfaring med samfunnsansvar- og bærekraftsrateringer (på engelsk ESG), har gitt SpareBank 1 Østlandet karakteren «A».

Vinner anbud om boliglån til LO

Norges største arbeidstakerorganisasjon LO velger i august, etter en anbudsrunde blant alle SpareBank 1-bankene, SpareBank 1 Østlandet som samarbeidspartner for boliglån til sine medlemmer. LO-medlemmene får med dette tilgang til en av landets beste renter på boliglån, spesielt første-hjemslån.

Eget arrangement om klima på Arendalsuka

Arendalsuka er en viktig nasjonal møteplass for aktører innen politikk, samfunns- og næringsliv. SpareBank 1 Østlandet er aktivt til stede, og under et eget arrangement ber vi om innspill til bankenes klimaarbeid fra ulike meningsbærere. Representanter for interesseorganisasjoner, politikk og forskning bidrar med innspill til videre arbeid.

Deler ut 2,5 mill. kroner i talentstipend

I september deler SpareBank 1 Østlandet ut talentstipend for sjettede gang. Pengene fordeles på 90 unge talenter innen idrett, kunst og kultur fra Innlandet, Oslo og Akershus.

Endrer rentene

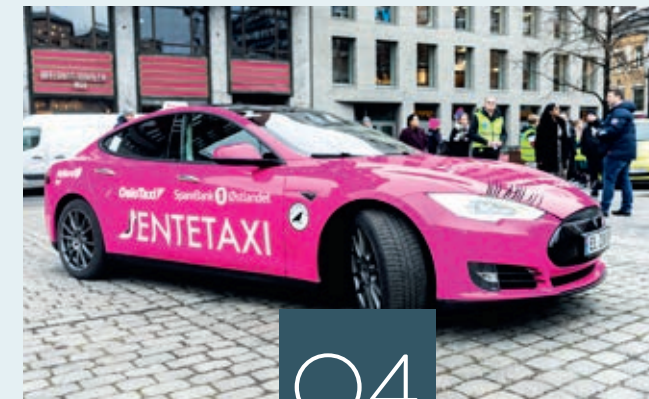
SpareBank 1 Østlandet øker i september rentene på boliglån med inntil 0,25 prosentpoeng grunnet økte innlåns-kostnader. Bankens beste boliglånsrente blir med dette 2,90 prosent for førstehjemslån.

Lederkonferanse med fokus på bærekraft

«Hvordan skape en økonomi som holder seg innenfor klodens tålegrenser» er tema når banken i september inviterer privat og offentlig virksomhet til sin årlige lederkonferanse i Hamar kulturhus. Konferansen samler over 200 personer fra samfunns- og næringsliv i Innlandet.

Tar initiativ til Agenda Innlandet

SpareBank 1 Østlandet, NHO, LO og Innlandet fylkeskommune tar sammen initiativ til å etablere et nytt og langsiktig samarbeid; Agenda Innlandet. Fra januar 2020 blir Hedmark og Oppland ett fylke, og ambisjonen er å sette det nye Innlandet fylke på den nasjonale agendaen.

Open banking-partnerskap gir abonnementsoversikt i mobilbanken

I oktober kommer nyheten om at våre kunder snart kan holde oversikt over og avslutte ulike abonnementer i mobilbanken. Løsningen er initiert av SpareBank 1 Østlandet og utviklet gjennom et partnerskap og fintech-samarbeid med selskapet Minna Technologies.

Arrangerer byttehelg for skitstyr

For å redusere kostnadene forbundet med idrett og gjøre skitstyr mer tilgjengelig for folk flest, arrangerer SpareBank 1 Østlandet og Norges Skiforbund Langrenn i november byttehelg sammen med klubber i regionen. Dette er blitt en godt besøkt tradisjon.

Gratis jentetaxi før jul i hovedstaden

I Oslo tar SpareBank 1 Østlandet sammen med Natteravnene, initiativ til gratis jentetaxi for å bidra til at kvinner kommer trygt hjem fra sentrum i julebordsesongen. Dette ble et populært tiltak.

Deltar i kampanje for flere fosterhjem

Hvert år er det rundt 200 barn i Oslo som av ulike grunner ikke lenger kan bo hjemme hos foreldrene sine. I desember deltar SpareBank 1 Østlandet derfor i en bedriftskampanje for å rekruttere flere fosterhjem.

Julegave til Blå Kors og krisesentre

I stedet for julegaver til kunder eller medarbeidere har banken en årlig tradisjon med å gi et anstendig beløp til et godt formål. I år ble pengene fordelt mellom Blå Kors i Oslo og krisesentrene i Hamar, Kongsvinger, Lillehammer og Gjøvik.

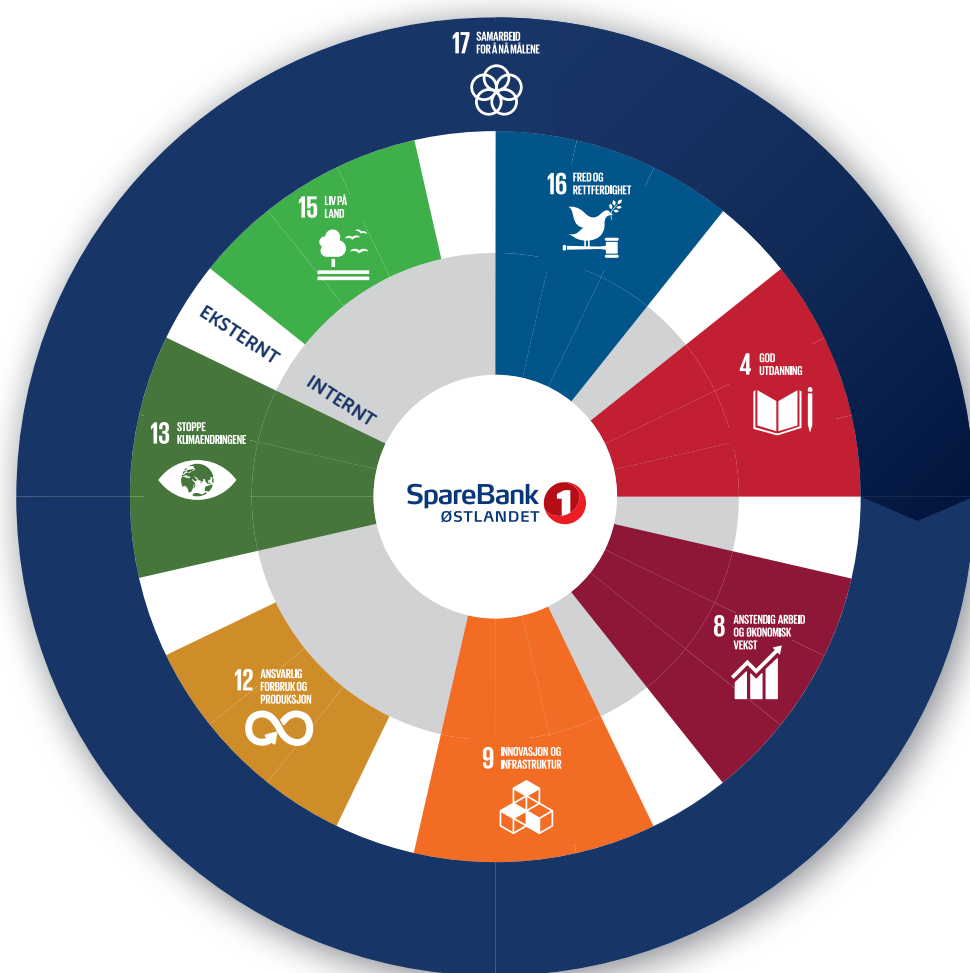
SpareBank 1 Østlandet topp 3 på kundeservice

Hvert år gjør analysebyrået Kantar sammen med Tekna en omfattende undersøkelse av kundeservicen i ulike bransjer. Dette er Norges største kundeserviceundersøkelse, der over 20 000 kunder gir sin dom over ulike selskapers kundeservice. Sparebank 1 Østlandet er stolt over å være på pallen i bankbransjen i undersøkelsen og takker for tilliten.

4

Våre vesentlige temaer innen bærekraft og samfunn

Helt siden de små sparebankenes tid har banken hatt en viktig rolle som samfunnsaktør i de lokalmiljøene vi er en del av. I dag er bankens ambisjon å merkbart forsterke vår positive og redusere vår negative påvirkning på mennesker, miljø og samfunn.

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for en bærekraftig framtid. SpareBank 1 Østlandet jobber for å understøtte bærekraftsmålene. Figuren viser de bærekraftsmålene som banken har særlig stor påvirkning på. Noen er interne mål som banken selv skal jobbe for å oppnå. De eksterne målene skal banken samarbeide med kundene og samfunnet for øvrig for å oppnå. Mål 17 om samarbeid er et overordnet metodemål for oss.

Banken gjennomførte i 2017 en vesentlighetsanalyse gjennom en omfattende interessentdialog.

Analysen viste hvor banken kan forsterke sin positive påvirkning og redusere sin negative påvirkning innen bærekraft. De mest vesentlige temaene i analysen er å:

- Sikre ansvarlige utlån.
- Bekjempe økonomisk kriminalitet.
- Stille krav til finansielle leverandører.
- Arbeide med etikk og anti-korrupsjon.
- Drive etisk markedsføring av produkter og tjenester.

I tillegg anså interessentene følgende temaer som viktige: Personvern, negativ screening, nye produkter og grønn innovasjon, positiv screening og aktivt eierskap. Dette danner grunnlag for bankens prioriteringer innen bærekraft, og de mest vesentlige temaene har hvert sitt underkapittel i denne rapporten. I et eget vedlegg finnes utdypende fakta om de mest vesentlige temaene, samt redegjørelse for andre temaer i vår bærekraftsatsing og vesentlighetsanalyse.

KAPITTEL 4.1

Ansvarlige utlån

Hvorfor er temaet vesentlig for banken?

Å gi lån til personkunder og bedriftskunder er bankens kjernevirksomhet. Ansvarlige utlån har vært en viktig del av vårt samfunnsoppdrag som regional sparebank i 175 år. Dette gjenspeiles i dag i vår visjon *Sammen om å skape* og våre verdier *Dyktig, nær og engasjert*. Ansvarlige utlån er løftet opp som hovedsatsing i bankens bærekraftsarbeid.

Bedriftsmarkedet (BM) har hovedprioritet, og konserndirektør bedrifts-marked har ansvar for satsingen. Det er nedsatt en styringsgruppe bestående av kredittsjef og to regionbanksjefer, samt leder bærekraft. I tillegg er det etablert arbeidsgrupper for alle prosjekter. BM-satsingen er spesielt knyttet opp mot bærekraftsmål 8, 9, 12, 13, 15 og 16.

Innen personmarked (PM) er også konserndirektør hovedansvarlig, i nært samspill med en regionbanksjef som har det operative ansvaret. Satsingen er spesielt knyttet til bærekraftsmål 8, 12 og 13. Bærekraftsatsingen inngår ellers i alle relevante eksisterende utvalg og arbeidsgrupper, både på PM og BM, med støtte fra stabsfunksjonene.

Hva fikk vi til i 2019?

Bedriftsmarked (BM)

2019 var året der vi for alvor innførte bærekraft i vurderingen av utlån til bedrifter. BM står kun for om lag en fjerdedel av bankens utlån, men det er her vi har størst mulighet for positiv påvirkning og størst risiko for negativ påvirkning på miljø, natur og klima, menneske- og arbeidstakerrettigheter, samt økonomisk kriminalitet og styring (forkortes gjerne ESG). Dette er bekreftet i vår overordnede ESG-risikoanalyse som ble gjennomført i 2019, med nøkkelpersoner fra samtlige av bankens virksomhetsområder. Gjennom analysen ble det konkludert med at vi har størst risiko og muligheter innen eiendom og landbruk, våre to største bransjer. Disse er knyttet til bærekraftsmål 12 (eiendom) og 15 (landbruk).

I 2019 implementerte vi våre retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft i utlånsprosessen. Se våre absolutte krav og forventninger i vedlegget *Utdypende fakta om SpareBank 1 Østlandets bærekraftsarbeid* under *Ansvarlige utlån* side 210. I våre rutiner for behandling av lånesøknader har vi krav om både ESG-dialog med kunde og ESG aktsomhetsanalyse. Gjennom aktsomhetsvurderinger identifiserer banken hvilke kunder og prosjekter som har høy risiko for negativ påvirkning, og mulighet for positiv påvirkning. Banken bruker metoderammeverket i OECDs veiledning for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv fra 2018.

Banken har i 2019 utviklet aktsomhetsvurderinger innen alle relevante bransjer. Rådgivere med spesifikk bransjekompetanse deltar i arbeidet. Banken bruker bransjenes egne veikart for grønn konkurransekraft i arbeidet og har tett og god dialog med både kunder, bransjeorganisasjoner og interesseorganisasjoner i utvikling av vurderingene. Dette er i tråd med bærekraftsmål 17 om samarbeid. I tillegg skal rådgiverne være være i dialog med kundene om deres forhold til bærekraft i egen virksomhet. Det har vært omkring 3200 kredittsaker på BM i 2019, og etter innføring av kravet og opplæring er det anslått at bærekraft har vært en del av dialogen med omkring 1600 kunder.

Innen landbruk er aktsomhetsvurderinger gjennomført på nær samtlige lånesaker i fjerde kvartal 2019, totalt 82 saker. Vi har omkring 1600 landbrukskunder, og det er gjennomført 625 lånesaker

Strategisk forankring og mål for området

Viktige retningslinjer: *Strategi for samfunnsansvar og bærekraft, Generelle retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft, Retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft for personmarkedet, Retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft for bedriftsmarkedet.*

Mål fra Handlingsplan for bærekraft:

1.1 Vi støtter aktivt opp under kundens bærekraftsarbeid og fremmer bærekraftig innovasjon eksternt. 1.2 Vi tilbyr bærekraftige produkter og tjenester, og fremmer bærekraftig innovasjon internt. 2.2 Bærekraft er en del av våre arbeidsprosesser.

GRI-indikator: F7, F8, F10 og F11. Opplæring: 404-2,3.

SDG: 8.10, 9.4, 12.2, 12.6, 12.8, 13.3, 15.a, 15.b og 16.4.

Antall gjennomførte aktsomhetsvurderinger per kundegruppe ←

82

bedriftskunder innen
landbruket

10

kunder innen
næringseiendom

innen landbruk i 2019. Innen næringseiendom er vurderingen gjennomført på omkring 10 kunder. Arbeidet med aktsomhetsvurderinger innen andre bransjer startet opp i fjerde kvartal.

Dersom en kunde kommer ut med medium eller høy risiko, skal rådgiveren etterspørre tiltak for å redusere risiko og arbeide for forbedringer. Dette kan settes som forutsetning for å innvilge lån. Dersom en kunde ikke iverksetter tilstrekkelig risikoreduserende tiltak, kan saken løftes inn til bærekraftseksjonen for faglig vurdering. Ved høy risiko løftes saken på vanlig måte inn i kredittutvalget. I løpet av 2019 har vi sagt nei til to lånesøknader av ESG-grunner.

Nye produkter og grønn innovasjon i bedriftsmarkedet

I 2018 utviklet banken et grovførlån for å hjelpe bønder gjennom tørkesommeren. I 2019 utvidet vi produktporteføljen med et grønt landbrukslån på inntil 250 000 kroner til installering av solcelleanlegg. Lånet gir bonden svært gunstig rente ved å velge en klimavennlig energiløsning. Lånet ble lansert i mai, og det ble innvilget 21 lån i 2019. Samlet utlånsvolum på disse var 5,4 mill. kroner. Det samlede utlånsvolumet i BM var ved årsslutt 2019 cirka 34,9 milliarder.

Grønt landbrukslån ble lansert i mai, og det ble innvilget 21 lån i 2019. Samlet utlånsvolum på disse var 5,4 mill. kroner.

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

9 INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

15 LIV PÅ LAND

16 FRED OG RETTFERDIGHET

21,5

mill. kroner i gunstige boliglån til miljøvennlige og energibesparende tiltak ved utgangen av 2019

Grønt boliglån kan innvilges til fire ulike låneformål:

Lån til generelle energi-besparende tiltak
- lån inntil 250 000 kr.

Oppgradering av eksisterende bygg
- lån inntil 1 million.

Nybygg av passivhus eller plussstandard
- lån inntil 1 million.

Kjøp av nybygd, særdeles miljøvennlig bolig i Zero Emission Neighbourhoods – i dag boområdet Ydalir på Elverum
- lån inntil 1 million.

Privatmarkedet (PM)

PMs overordnede ambisjon er å være pådriver for en bærekraftig utvikling i vårt markedsområde. For PM betyr det å bidra til at kunder stadig tar mer bærekraftige valg, primært ved å forbruke mindre, ha mindre usikret kreditt og god kontroll på egen økonomi. Banken er en ledende aktør i deler av markedsområdet, og våre produkter og tjenester påvirker ikke bare kundenes atferd men også miljø og samfunn.

Vi har en rekke produkter og tjenester med en sosial profil som gir økonomiske fordeler for kunder:

- **Restart** ble lansert i 2019 og tilbys kunder med midlertidige økonomiske utfordringer. Her følges kunden tett opp for å bedre den økonomiske situasjonen.
- **Despositumslån** ung/LOfavør depositumslån ung er et tilbud til unge kunder som ønsker seg inn på leiemarkedet.
- **Boliglån ung** og **LOfavør Boliglån ung** er rabatterte produkter som skal hjelpe unge boligkjøpere inn på boligmarkedet.
- **Førstehjemslån** og **LOfavør førstehjemslån** ble lansert i 2019 og er våre rimeligste lån til kjøp av første bolig, uansett alder.
- **Lån lønnsgarantifondet LO** er et lån til boliglånsrente dersom bedriften kunden jobber i skulle gå konkurs, i påvente av utbetaling fra lønnsgarantifondet.
- **LOfavør konfliktlån** er et lån med boliglånsrente til kunder som havner i langvarig arbeidskonflikt i forbindelse med tariffoppgjør.

Samlet tall for denne porteføljen var per utgangen av 2019 27 milliarder kroner, cirka 25 prosent av bankens PM-portefølje.

Av produkter og tjenester med miljømessig gevinst, tilbyr vi grønt boliglån til miljøvennlige og energibesparende tiltak i nye og gamle boliger. Lånet har svært gunstig rente og er rimeligere enn et vanlig boliglån.

Grønt boliglån utgjorde 21,5 mill. kroner av en total PM-utlånsportefølje på 106,5 milliarder kroner ved utgangen av 2019.

Hva gjenstår i strategiperioden og i lengre perspektiv?

Målet er å gjøre aktsomhetsvurderinger på alle bedriftskunder innen strategiperiodens utløp. Det er foreløpig ikke besluttet om vurderingen skal utelates for de minste lånekundene. Vi har også et mål om å tilby flere grønne produkter som stimulerer til bærekraftig omstilling både innen BM og PM. Vi ser at det er behov for mer kunnskap om bærekraft hos en del av våre kunder. Det er en medvirkende årsak til at dialog med kundene er viktig, særlig før vi kan stille strengere krav.

På overordnet nivå har vi som mål å fastsette og publisere sektorspesifikke, scenariobaserte mål for hele porteføljen, og for prioritering innad i porteføljen. Dette er som følge av at vi har signert klimaforpliktelsene i UNEP FI.

For å begynne arbeidet har vi i denne årsrapporten vist en foreløpig beregning av karbonrelatert kreditteksponering i BM-porteføljen, slik målet er i Veikartet for grønn konkurransekraft i Finansnæringen. (Se vedlegget *Bransjevis beregning av karbonrelatert kreditteksponering*, s. 206) Her er det en utfordring med både datatilgang og metode. Det

finnes ikke utslippstall per bedrift i Norge. Vi vil fremover forbedre både data og metode i samarbeid med andre banker i Norge og gjennom FNs miljøprogram for finansnæringen, UNEP FI.

Innen PM er målet i retningslinjene å gjøre bærekraft til en del av kundesamtalen. Det gjenstår arbeid med hvilken form dette skal ta, her er vi i en pilotfase.

Opplæring, ansvarlige utlån

I 2019 har det vært hovedfokus på opplæring og kompetanseheving for ansatte som jobber med utlån i banken. Så nær som alle har hatt grunnopplæring innen bærekraft.

Alle finansrådgivere i PM skal være sertifisert innenfor følgende fagområder: Sparing/plassering, skadeforsikring, kreditt og personforsikring. Det tilrettelegges med lesedager og kompetanseoppdatering på relevante fagfelt årlig. Det er ikke ført oversikt over antallet timer med kompetanseheving den enkelte rådgiver har, men fokuset er på at den ansatte har fått relevant opplæring og kunnskap. Opplæring skjer gjennom videoforesninger, e-læring, nanolæring, klasseromskurs, fagopplæring og salgstrening.

Rådgiverne i BM har en rekke opplæringstiltak i løpet av året. Det er ikke estimert tidsbruk. I 2019 har alle bedriftsrådgiverne fått rollespesifikk opplæring innen bærekraft. Dette innebærer kompetanseheving knyttet til temaene i aktsomhetsvurderingene i form av videoforedrag med viktige interessenter og Nano-læring om temaet.

4 GOD UTDANNING

Vedlegg i «Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid»:

Ansvarlige utlån s. 210

Bransjevis beregning av karbonrelatert kreditteksponering s. 212

Ansvarlige utlån innen Likviditetsforvaltningen s. 213

Arbeid mot økonomisk kriminalitet

Hvorfor er temaet vesentlig for banken?

Økonomisk kriminalitet er et samfunnsproblem som rammer både enkeltpersoner og næringslivet. Vi og andre banker har plikt til å gjennomføre tiltak for å forebygge og avdekke svindel, kriminalitet og terrorhandlinger. Kundene spesielt og samfunnet generelt skal ha tillit til at banken jobber aktivt på dette området.

Kriminaliteten som rammer finanssektoren øker og blir stadig mer kompleks og sammensatt. Bankens innsats for å forebygge og avdekke kriminalitet er derfor viktig, både i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Dette arbeidet knyttes opp mot bærekraftsmål 16, delmål 16.4, om å redusere ulovlige finans- og våpenstrømmer samt bekjempe alle former for organisert kriminalitet.

Hva fikk vi til i 2019?

SpareBank 1 Østlandet har i 2019, som i 2018, intensivert arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering. Styret har hatt økonomisk kriminalitet på agendaen i alle sine møter. Fokus har vært rettet mot ny hvitvaskingslov og rundskriv 8/2019 fra Finanstilsynet, som gir god veiledning for det videre arbeidet på området.

I likhet med finansbransjen for øvrig har SpareBank 1 Østlandet gjennomført store prosjekter for å forbedre og sikre kvaliteten på bankens informasjon om kundene. I dette arbeidet har god samhandling med kundene og gode kommunikasjonsplaner vært avgjørende.

Gjennom året har banken prioritert å videreutvikle tekniske løsninger for å kunne forbedre datakvaliteten. Løsninger for automatisering og robotisering er implementert for å effektivisere arbeidet med kundeoppfølging.

Banken var i juni 2019 invitert til møte med Financial Action Task Force (FATF) for å komme med innspill til arbeidet på hvitvaskingsområdet. FATF er et mellomstatlig organ bestående av 37 medlemsland som setter internasjonale standarder for bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering. Etter FATFs landevaluering av Norge i 2014 kom Norge under forsterket oppfølging. FATF la fram en rapport i desember 2019, hvor de konkluderte med at Norge har styrket sitt arbeid mot hvitvasking og terrorfinansiering.

I 2019 ble totalt 16 752 transaksjoner identifisert for videre kontroll av bankens transaksjonsovervåkning. Etter undersøkelser av bankens spesialister på området ble 195 saker rapportert til enheten for finansiell etterretning (EFE) i ØKOKRIM. Ingen av disse sakene fikk noen konsekvenser for banken.

16 752

Transaksjoner identifisert for videre kontroll

195

Saker rapportert til ØKOKRIM

Strategisk forankring og mål for området

Viktige retningslinjer: *Retningslinjer for intern kontroll og kommunikasjon – hvitvasking, Policy for anti-korrupsjon, Policy for personvern, Policy for sikkerhet, Strategi for bankens behandling av personopplysninger.*

Mål fra bankens handlingsplan for bærekraft 2019-2021:

«Vi sørger for en trygg bankforbindelse der 100 prosent av nye kundeetableringer er korrekt utført, eksisterende kunder er korrekt dokumentert og at vi kjenner til hvor kundens midler kommer fra for å forhindre hvitvasking og/eller terrorfinansiering gjennom vår bank.»

Mål/akseptkriterier for bankens behandling av personopplysninger:

Standard for Personvern i SpareBank 1-alliansen, Sikkerhetsportal SpareBank 1, Standard for klassifisering av informasjon.

GRI-indikator: SB1Ø-1, 205-1, 205-2, 205-3 og 418-1. Opplæring: 404-2,3.

SDG: 16.4.

Personvern og GDPR

Våre kunder skal ha tillit til at personopplysningene deres er trygge hos oss. Vi behandler alle personopplysninger i tråd med gjeldende lovkrav og GDPR, EUs forordning for personvern som ble innført i Norge i 2018. Innen personvern og IKT-sikkerhet benytter vi et styringssystem for informasjonssikkerhet (ISMS) som er i henhold til ISO/IEC 27001.

Vi gjennomfører regelmessige internrevisjoner knyttet til temaer innen personvern og GDPR. I tillegg gjennomføres interne compliancekontroller på oppfyllelse av personvernkrav og krav til intern personverndokumentasjon. Personvernombudet utarbeider kvartalsvise rapporter til styret. Videre har vi interne systemer som registrerer avvik, herunder klager innen personvernområdet.

Det har i 2019 vært åtte enkelttilfeller av feilsendt e-post eller mangelfull tilgangsstyring der kunders personopplysninger er sendt til, eller på annen måte er gjort tilgjengelig for feil person. Personvernrisikoen i de konkrete sakene er ansett å ha vært lav eller middels. Vi er ikke kjent med at sakene har medført konsekvenser for de berørte.

Banken har i 2019 ikke mottatt klager fra utenforstående interessenter eller fra regulatorisk hold, som Datatilsynet eller andre myndighetsorganer.

Hva gjenstår i strategiperioden og i lengre perspektiv?

Banken har over tid styrket sitt arbeid på området og har i 2019 ansatt flere fagspesialister.

SpareBank 1 Østlandet vil fortsette sitt arbeid mot økonomisk kriminalitet, herunder arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering, i samarbeid med myndighetene.

Opplæring, økonomisk kriminalitet

Banken har et bredt samarbeid innen arbeidet mot økonomisk kriminalitet og har hatt opplæring og holdningsskapende arbeid med alle ledere og ansatte. Alle bankens medarbeidere gjennomførte i 2019 obligatorisk opplæring i henhold til ny lovgivning. Opplæringen var tilpasset den enkelte medarbeiders rolle og funksjon i organisasjonen. Opplæringen omfattet også styrets medlemmer.

Etikk og anti-korrupsjon

Hvorfor er temaet vesentlig for banken?

Banken er avhengig av tillit fra kunder, investorer og andre interessenter i samfunnet rundt oss. Verdiskaping skal skje i tråd med god rådgivningsskikk og innenfor rammer der den enkelte medarbeider ikke bryter etiske retningslinjer for å tilfredsstille økonomiske mål. Kundenes behov og interesser skal ivaretas gjennom faglig god og ansvarlig kundebehandling som sikrer at kunden selv kan ta bevisste og velinformerte valg.

Banken har nulltoleranse for korrupsjon og aksepterer ikke handlinger som kan oppfattes som bestikkelser eller forsøk på å påvirke saksbehandlingen på en utilbørlig måte. Adferd og beslutninger skal bygge opp under bankens strategi og mål for samfunnsansvar og bærekraft.

Arbeidet med etikk og anti-korrupsjon er forankret i bankens etiske retningslinjer, som revideres årlig. Retningslinjene skal bidra til at medarbeiderne overholder taushetsplikten, unngår opptreden som kan skade bankens omdømme, ivareta sin habilitet og håndterer interessekonflikter. Videre beskriver retningslinjene hvordan medarbeiderne skal forholde seg til gaver, kunder og representasjon.

Hva fikk vi til i 2019?

Under bankens etikkuke i 2019 var personvern, GDPR og informasjonssikkerhet tema. Gjennom uka var det ulike foredrag, kurs og aktiviteter for alle ansatte. Utenom etikkuka får våre medarbeidere regelmessig opplæring og informasjon om anti-korrupsjon.

Formålet med konsernets anti-korrupsjonsarbeid er å ha gode retningslinjer, arbeidsprosesser og rutiner for å forebygge korrupsjon, påvirkningshandel, bestikkelser og bruk av tilretteleggingspenger. Det gjennomføres internkontrolltiltak for å forhindre, avdekke og håndtere slike tilfeller. Dette er vesentlig for å ivareta konsernets omdømme, samt for å redusere risikoen for operasjonelle tap.

I 2019 etablerte banken en egen policy for anti-korrupsjon. Hele banken ble i en årlig risikovurdering vurdert i henhold til korrupsjon. Åtte virksomhetsområder ble vurdert til å ha korrupsjonsrisiko. Det gjelder bedriftsmarked, personmarked, organisasjonsmarked, marked, salg- og distribusjonsstøtte, innkjøp, IT og sikkerhet. Risikovurderingen følges opp i 2020 og en egen tiltaksplan blir utarbeidet.

Det ble i tillegg etablert varslingskanaler både internt og eksternt. Her kan utfordringer, bekymringer og kritikkverdige forhold varsles anonymt. Dette arbeidet knytter vi til bærekraftsmål 16, delmål 5 om å redusere i alle former for korrupsjon og bestikkelser.

Banken hadde ingen kjente tilfeller av korrupsjon i 2019.

Hva gjenstår i strategiperioden og i lengre perspektiv?

På grunnlag av risikovurderingen som ble gjort i 2019 skal det etableres et program for anti-korrupsjonsarbeidet.

Strategisk forankring og mål for området

Viktige retningslinjer: *Etiske retningslinjer, Policy for anti-korrupsjon, Retningslinjer for å identifisere og motvirke interessekonflikter, Program for bankens arbeid mot korrupsjon og bestikkelser.*

GRI: 205-1, 2, 3.
Opplæring: 404-2,3

SDG: 16.5

Opplæring, etikk og anti-korrupsjon

Alle ansatte må hvert år bekrefte at de har lest og forstått de etiske retningslinjene. Overtredelse av virksomhetens etiske retningslinjer kan få konsekvenser for arbeidsforholdet.

Det har også vært opplæring i anti-korrupsjon for alle medarbeidere i 2019. Dette har blant annet skjedd gjennom tilgjengelig informasjon om temaet, saker på intranettet og nanolæringer. Det har vært iverksatt kompetanseheving for alle 18 som sitter i styret og konsernledelsen i banken. Retningslinjene for anti-korrupsjon har vært gjennomgått og diskutert for bedre forståelse og forankring. Banken arrangerte i mai en egen etikkuke internt med tema GDPR og personvern for å heve kompetansen og bevisstheten blant alle ansatte.

Under bankens årlige etikkuke i 2019 var personvern, GDPR og informasjonssikkerhet tema.

0

kjente tilfeller av korrupsjon

Les mer om etikk og varsling i et eget avsnitt i styrets beretning, side 77.

Krav til finansielle leverandører

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

15 LIV PÅ LAND

16 FRED OG RETTFERDIGHET

Hvorfor er temaet vesentlig for banken?

Finansielle leverandører for SpareBank 1 Østlandet er i denne sammenhengen begrenset til å omhandle fondsleverandører. Banken driver ikke egen fondsforvaltning, men tilbyr fond fra andre leverandører. I tillegg er banken medeier i ODIN, et felleseid datterselskap i SpareBank 1 Gruppen.

Fondssparing er et viktig spareprodukt for våre kunder. Fondene vi tilbyr er investert i selskaper innen svært mange ulike sektorer, både i Norge og globalt. Det er krevende å ha oversikt over selskapenes ansvarlighet og bærekraftsprestasjoner, både innen miljø, klima, menneske- og arbeidstakerrettigheter, økonomisk kriminalitet og virksomhetsstyring. Derfor er det stort fokus på feltet, både fra sivilsamfunn og fra finansnæringen selv.

Hva fikk vi til i 2019?

I året som gikk gjorde vi en omfattende bærekraftsanalyse av våre fond basert på bankens retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft for distribusjon av verdipapirfond. I påvente av en felles taksonomi fra EU er målet å etablere en gradert fondsmerking for alle verdipapirfondene som tilbys kundene. Merkingen skal gjøre det lettere for kundene å velge fond basert på ESG- og bærekraftspreferanser.

Mye av arbeidet med fond er sentralisert i SpareBank 1-alliansen via et samarbeid mellom SpareBank 1-bankene og SpareBank 1 Utvikling. Samtlige fond (100 prosent) gjennomgikk i 2019 en bærekraftsanalyse utført av The Governance Group. Totalt omfattet analysen 25 selskaper og 291 individuelle fond. Blant disse hadde SpareBank 1 Østlandet per utgangen av 2019 167 fond fra totalt 12 forvaltere. Fondene er screenet for:

- Utelukkelse av kontroversielle våpen (276 fond*).
- Utelukkelse av:
 - Selskaper som får vesentlige deler av sine inntekter fra termisk kull, eller som baserer vesentlige deler av sin virksomhet på termisk kull (197 fond*).
 - Selskaper som bidrar til alvorlig miljøskade (209 fond*).
 - Selskaper som på et aggregert selskapsnivå fører til uakseptable nivåer av klimagasser (190 fond*).
 - Selskaper som er involvert i alvorlige brudd på menneskerettigheter (223 fond*).
 - Selskaper som er involvert i korrupsjon (180 av fond*).
- Aktivt eierskap:
 - Fond som i sitt aktive eierskap kommuniserer med selskapene om ESG-forhold (268 fond) og stemmer på generalforsamlinger (263 fond*).
 - Fond som rapporterer offentlig om hvordan aktivt eierskap utøves (254 fond*).
- Positiv screening:
 - Fond som gjennomfører positiv seleksjon av selskaper basert på samfunnsnyttige ikke-finansielle forhold (6 fond).

Strategisk forankring og mål for området

Viktige retningslinjer:
Strategi for samfunnsansvar og bærekraft. Generelle retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft. Retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft for distribusjon av verdipapirfond.

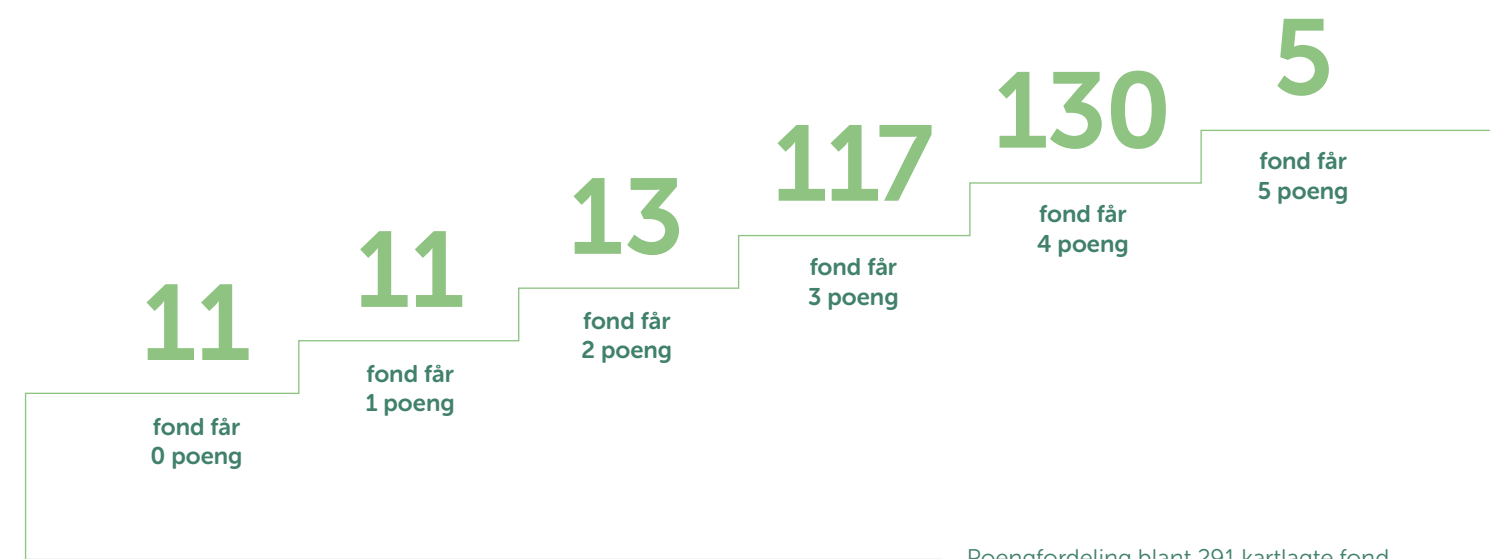
Mål fra Handlingsplan:

Vi undersøker kundens klimapreferanser som en del av egnethetsvurderingen og tilbyr produkter som er i overensstemmelse med kundens klimapreferanser. (HP 1.1.4). Vi gir kunden god informasjon om klimaprofilen i alle våre fond. (HP 1.1.5). Vi har arrangert minst to kundearrangement om fondsplassering der ESG er tema. (HP 1.1.6)

GRI-indikator: FS10 og FS11. Opplæring: 404-2,3

SDG: 8.10, 12.8, 13.3, 15.a, 16.4, 16.5

*Antall fond som har de ulike eksklusjonskriteriene.

I kartleggingen gir negativ screening inntil 2 poeng, positiv screening 1 poeng og aktivt eierskap inntil 2 poeng. Total mulig poengsum er altså 5. Av fondene som tilbys på SpareBank 1s plattform får 5 fond 5 poeng, 130 fond får 4 poeng, 117 fond får 3 poeng, 13 fond får 2 poeng og 11 fond får 1 poeng. 11 fond får 0 poeng.

I tillegg måler 81 av de 291 fondene som er kartlagt, klimautslipp.

Av fondene som forvaltes av vårt deleide datterselskap ODIN, får samtlige fond 4 poeng. Det eneste de ikke får poeng for er positiv screening, som ODIN ikke har valgt å benytte som metode. I vår rådgivning til kunder er det primært ODIN-fond som blir anbefalt.

I tillegg til merking av de fondene vi tilbyr, vil SpareBank 1 Østlandets retningslinjer for fondsforvaltning ligge til grunn for alle nye fond som tas inn på vår fondsplattform. Våre anbefalte fond, som er rundt 40 av totalt 167 fond på plattformen, vil kun være fond som følger bankens retningslinjer.

Opplæring, krav til finansielle leverandører

Sent i 2018 ble det vedtatt nye retningslinjer for kapitalmarked knyttet til ESG. Avdelingen har derfor hatt opplæring og gjennomgang knyttet til retningslinjene i 2019. Dette inkluderer bærekraftsverksted.

81 av de 291 fondene som er klartlagt måler klimautslipp.

4 GOD UTDANNING

Vedlegg

Krav til andre leverandører side 214.

Etisk markedsføring av produkter og tjenester

9 INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

16 FRED OG RETTFERDIGHET

4 GOD UTDANNING

Hvorfor er temaet vesentlig for banken?

Det er viktig for banken å drive etisk markedsføring som gjør tjenestene og produktene våre transparente og forståelige. Dette er for å sikre at kunden er godt informert og kan ta gode finansielle beslutninger.

Banken har også stor påvirkning når vi inngår sponsorater og andre samarbeidsavtaler. Derfor krever vi at alle vi inngår avtaler med skal overholde våre forventninger og krav om bærekraftige produkter og løsninger.

Hva fikk vi til i 2019?

- Alle bankens sponsoravtaler omtaler bærekraft.
- Ved markedsføring bruker vi digitale kanaler og flater fremfor papir og plakater.
- Når banken støtter arrangementer går vi i dialog om bærekraft i løsningene.
- Ved innkjøp av reklameartikler skal leverandører og produkter sjekkes grundig opp mot bærekraft.
- Banken har utviklet klare regler for kampanjer og salg av kredittkort til unge. Vi har også utviklet et kommunikasjonsløp hvor vi snakker om riktig bruk av kredittkort i de forskjellige situasjonene de unge kommer opp i.

Det er i 2019 ikke rapportert om brudd på regelverk og retningslinjer for produkt- og tjenesteinformasjon og merking. Det er heller ikke rapportert om manglende overholdelse av forskrifter og/eller frivillige retningslinjer for markedsføring, inkludert reklame, promotering og sponsing.

Hva gjenstår i strategiperioden og i lengre perspektiv?

- Revidering av sponsorområdet.
- Evaluering av planer og aktiviteter.
- Måling av kjennskap til bærekraft i vår merkevare.
- Opprettholde god forbrukerrating innen bærekraft, gjennom blant annet "Sustainable Brand Index", hvor vi og hele SpareBank 1 var bransjevinner i 2019.

Opplæring, etisk markedsføring av produkter og tjenester

Markedsavdelingen har stort fokus på opplæring innen bærekraft og etisk markedsføring. Formålet er at etikk og bærekraft skal være integrert i vår arbeidsmetodikk. Alle ansatte har derfor hatt opplæring i disse temaene.

Det er i 2019 ikke rapportert om brudd på regelverk og retningslinjer for produkt- og tjenesteinformasjon og merking.

Strategisk forankring og mål for området

Viktige retningslinjer: Generelle retningslinjer for bærekraft og samfunnsansvar. Etske retningslinjer.

Mål fra Handlingsplanen for bærekraft: 2.2.29 Krav om bærekraft er innarbeidet i alle nye eller forlengede avtaler. 2.2.30 Vi gjør bærekraftsvurdering (ESG-vurdering) av alt innhold vi produserer og kommuniserer. 2.2.31 Vi har tydeliggjort bankens bærekraftsprofil.

GRI: 203-1, 417-2, 417-3. Opplæring: 404-2,3

SDG: 9.4, 12.6, 12.8, 13.3, 16.5

5 Redegjørelse og resultater

2019 ble et godt år for SpareBank 1 Østlandet, med et svært godt konsernresultat, styrket bankdrift og kundevekst.

Innholdsfortegnelse

5.1 Styrets beretning.....s. 63

5.2 Resultatregnskap..... s. 80

5.3 Utvidet resultat..... s. 80

5.4 Balanse..... s. 81

5.5 Endringer i egenkapital.....s. 82

5.6 Kontantstrømoppstilling s. 84

5.7 Noter.....s. 87

5.8 Erklæring og beretning.....s. 153

5.9 Datterselskaper.....s. 156

Vedlegg «Alternative resultatmål» s. 160

KAPITTEL 2.1

Styrets beretning

SpareBank 1 Østlandet opererer i et av landets mest interessante markedsområder - med solid vekst, lav arbeidsledighet og gode fremtidsutsikter. Banken har fornøydde kunder og en god kundevekst. SpareBank 1 Østlandet oppnådde i 2019 et konsernresultat etter skatt på 1 928 mill. kroner, en økning fra 1 414 mill. kroner i 2018. Egenkapitalavkastningen ble 12,8 prosent, og styret foreslår å betale ut 50 prosent av majoritetens andel av konsernresultatet i utbytte til eiere og kunder. Styret er godt fornøyd med resultatet for 2019.

Konsernets sammensetting og virksomhetsområde
SpareBank 1 Østlandet er Norges fjerde største region-sparebank og den største finansinstitusjonen med hovedsete i Innlandet.

Konsernet består av SpareBank 1 Østlandet og de 100 prosent eide datterselskapene EiendomsMegler 1 Innlandet AS (tidligere EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS), EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, EiendomsMegler 1 Oslo AS (datterdatter), Youngstorget 5 AS og AS Vato, samt det 95 prosent eide datterselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS. Videre består konsernet av det 70,68 prosent eide holding-selskapet SpareBank 1 Østlandet VIT AS, som igjen eier 100 prosent av aksjene i datterselskapet TheVIT AS. Regnskapene til ovennevnte selskaper konsolideres fullt ut i konsernregnskapet til SpareBank 1 Østlandet.

SpareBank 1 Østlandet eier 12,40 prosent av SpareBank 1 Gruppen AS, 18,00 prosent av SpareBank 1 Utvikling DA (tidligere SpareBank 1 Banksamarbeidet DA), 20,85 prosent av SpareBank 1 Kredittkort AS, 9,99 prosent av BN Bank ASA, 20,00 prosent av SMB Lab AS og 20,00 prosent av Betr AS, samt 18,74 prosent av SpareBank 1 Betaling AS. Videre eier banken 22,29 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS og 15,15 prosent av SpareBank 1 Næringskreditt AS (kredittforetakene). Resultatene fra ovennevnte selskaper resultatføres i bankens konsernregnskap tilsvarende bankens eierandel.

SpareBank 1 Østlandet har hovedkontor på Hamar og hjemmemarkedet består av de tidligere fylkene Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. SpareBank 1 Østlandet har til sammen 37 bankkontorer, hvor 21 er lokalisert i Hedmark, 2 i Oppland, 5 i Oslo og 9 i Akershus. Videre har SpareBank 1 Østlandet VIT AS med sine datterselskaper 13 avdelingskontorer, hvor seks er lokalisert i Hedmark, to i Oppland, to i Oslo, to i Akershus og ett i Østfold.

Konsernet har som forretningsidé å være en total-leverandør av finansielle produkter og tjenester. Dette innebærer foruten lån, innskudd, leasing og betalingsformidling, også de fleste spare- og investerings-tjenester, samt liv- og skadeforsikring, kredittkort og ulike innfordringstjenester gjennom felleseide selskaper i SpareBank 1-alliansen. I tillegg driver konsernet eiendomsmegling og regnskapsføringstjenester.

Konsernet distribuerer sine produkter og tjenester i flere kanaler. Konsernet er tydelig tilstede lokalt gjennom et betydelig filialnett hvor det tilbys personlig rådgiving. I tillegg har konsernet et bredt tilbud i andre kanaler hvor kundene har tilgang til konsernets ulike tjenester gjennom en direktebank på telefon, chat og video, samt nettbank og mobile løsninger.

Konsernets utvikling
Konsernet hadde i 2019 en total utlånsvekst til person- og bedriftskunder på 7,5 prosent. Dette inkluderer lån overført til kredittforetakene. Veksten i personmarkedet var 6,7 prosent, mens veksten i bedriftsmarkedet var 9,7 prosent.

De viktigste kundegruppene for konsernet er personmarkedet, små og mellomstore bedrifter, samt organisasjonsmarkedet hvor fagbevegelsen er spesielt viktig.

Endret kundeadferd og tiltagende automatisering av arbeidsprosesser skaper både muligheter til og forventninger om at bankens produkter og tjenester skal være tilgjengelig i alle kanaler. Banken foretar derfor gjennom samarbeidet i SpareBank 1-alliansen og i egen organisasjon betydelige investeringer i utvikling av fremtidsrettede systemløsninger for selvbetjening og effektiv og relevant kunderådgiving. Satsningen har vært ytterligere styrket gjennom 2019 og banken har i sammen med SpareBank 1-alliansen bransjeledende digitale løsninger.

Konsernregnskap for 2019

Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter med dette at grunnlaget for fortsatt drift er til stede.

Tallene nedenfor er konserntall. Tall i parentes gjelder for 2018.

Konsernresultat etter skatt for 2019 ble 1 928 (1 414) mill. kroner. Egenkapitalavkastningen ble 12,8 (10,5) prosent.

Resultatført gevinst i konsernet som følge av DNB ASAs økning fra 20 prosent til 35 prosent eierandel i Fremtind Forsikring AS utgjorde 291 mill. kroner. Gevinsten ga en effekt på egenkapitalavkastningen på 2,0 prosentpoeng for 2019.

Spesifikasjon av konsernresultat etter skatt i mill. kroner	31.12.19	31.12.18
Resultat etter skatt i morbanken	1 856	1 447
Mottatt utbytte fra datterselskaper og tilknyttede selskaper	-582	-372
Resultatandeler fra:		
SpareBank 1 Gruppen AS - Konserntall	451	184
SpareBank 1 Boligkreditt AS	27	-8
SpareBank 1 Næringskreditt AS	6	3
EiendomsMegler 1 Innlandet AS	5	8
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS - Konserntall	7	3
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	118	139
SpareBank 1 Østlandet VIT AS - Konserntall ¹	-7	-9
SpareBank 1 Kredittkort AS	16	27
SpareBank 1 Betaling AS	3	-12
BN Bank ASA - Konserntall	20	0
Youngstorget 5 AS	8	-2
Øvrige konsernposter	1	5
Resultat etter skatt for konsernet	1 928	1 414

1) Tallene per 31.12.2018 inkluderer kun SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS i perioden frem til 16. mai 2018.

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter ble 2 166 (2 074) mill. kroner. Netto renteinntekter viste en lavere økning enn underliggende drift tilsa da datterselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS fra 1. januar 2019 har omklassifisert enkelte inntekstposter fra «netto renteinntekter» til «netto provisjons- og andre inntekter». For 2019 utgjorde reklassifiseringen 101 mill. kroner.

Netto renteinntekter må ses i sammenheng med provisjonsinntekter fra lån og kreditter overført til deleide kredittforetak (inntektsføres som provisjoner) på totalt 334 (365) mill. kroner. Samlede netto renteinntekter og provisjonsinntekter fra kredittforetakene ble 2 500 (2 439) mill. kroner. Bedrede innskuddsmarginer og vekst i utlån og innskudd bidro til økningen i samlede netto renteinntekter, mens omklassifisering av inntekter hos SpareBank 1 Finans Østlandet AS, reduserte utlånsmarginer og lavere provisjonsinntekter fra kredittforetakene trakk i motsatt retning.

Netto renteinntekter i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital ble 1,66 (1,77) prosent. Effekten av omklassifiseringen av enkelte inntekstposter i datterselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS utgjorde 0,08 prosentpoeng.

Netto provisjons- og andre inntekter

Netto provisjons- og andre inntekter ble 1 388 (1 286) mill. kroner.

Mill. kroner	31.12.19	31.12.18
Betalingsformidling	125	133
Fonds- og forsikringsprovisjon	201	196
Provisjon fra kredittforetak	333	365
Provisjonsinntekter fra kredittkort	61	66
Eiendomsmegling	326	321
Regnskapstjenester	183	162
Øvrige inntekter	158	43
Netto provisjons- og andre inntekter	1 388	1 286

Økningen i provisjonsinntektene skyldes i hovedsak at datterselskapet Sparebank 1 Finans Østlandet AS fra 1. januar 2019 omklassifiserte enkelte inntekstposter fra «netto renteinntekter» til «netto provisjons- og andre inntekter». For 2019 utgjorde denne effekten 101 mill. kroner.

Netto provisjons- og andre inntekter økte videre som følge av økte inntekter fra regnskapstjenester som følge av konsolideringen av TheVIT AS. Fonds- og forsikringsprovisjon, inntekter fra eiendomsmegling og øvrige inntekter viste også en økning. I motsatt retning trakk reduserte provisjonsinntekter fra kredittforetakene, reduserte provisjonsinntekter fra kredittkort, og reduserte netto inntekter fra betalingsformidling.

For mer utfyllende informasjon om de ulike resultatenehetene i konsernet vises det til note 4 «Segmentinformasjon».

Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser

Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser ble 735 (291) mill. kroner.

Mill. kroner	31.12.19	31.12.18
Utbytte fra andre enn konsernselskaper	19	13
Netto resultat fra eierinteresser	519	198
Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	197	80
Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	735	291

Utbytte på 19 (13) mill. kroner besto hovedsakelig av utbytte fra Totens Sparebank på 12 (12) mill. kroner og utbytte fra VN Norge AS på 6 (0) mill. kroner.

Netto resultat fra eierinteresser utgjorde 519 (198) mill. kroner.

Resultatandeler	31.12.19	31.12.18
SpareBank 1 Gruppen AS	451	184
SpareBank 1 Boligkreditt AS	27	-8
SpareBank 1 Næringskreditt AS	6	3
SpareBank 1 Kredittkort AS	16	27
SpareBank 1 Betaling AS	3	-12
BN Bank ASA	20	0
Øvrige konsernposter	-3	5
Netto resultat fra eierinteresser	519	198

Økningen på 321 mill. kroner skyldes i hovedsak effekter fra SpareBank 1 Gruppen AS knyttet til forsikringsfusjonen og nedsalget i Fremtind Forsikring AS. Videre skyldes økningen bedre resultater fra SpareBank 1 Betaling AS og kredittforetakene, samt resultatandeler fra BN Bank ASA med virkning fra 24. mai 2019, mens svakere resultater fra SpareBank 1 Kredittkort AS trakk i motsatt retning.

Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser ble 197 (80) mill. kroner. Resultatbidraget for 2019 skyldes positiv verdiendring på egenkapital-instrumenter, verdipapirgjeld og rentepapirer i likviditetsporteføljen, et positivt netto resultat fra valuta-handel, positiv verdiendring på derivater og gevinst ved realisasjon av eiendeler til virkelig verdi over resultatet, mens en negativ verdiendring på fastrenteutlån til kunder trekker i motsatt retning.

Det vises for øvrig til note 21 «Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser».

Driftskostnader

Sum driftskostnader ble 1 930 (1 881) mill. kroner og utgjorde 45,0 (51,5) prosent av sum netto inntekter.

Resultatført gevinst i konsernet som følge av DNB ASAs økning fra 20 prosent til 35 prosent eierandel i Fremtind Forsikring AS utgjorde 291 mill. kroner. Gevinsten ga en effekt på kostnadsprosenten på 3,3 prosentpoeng for 2019.

Mill. kroner	31.12.19	31.12.18	Endring
Personalkostnader ex. Restruktureringskostnader	1 095	1 049	4,4 %
Av-/nedskrivninger	131	102	27,8 %
IKT-kostnader	286	264	8,2 %
Markedsføring	84	102	-17,4 %
Driftskostnader faste eiendommer	49	102	-52,2 %
Øvrige driftskostnader	280	260	7,7 %
Sum driftskostnader før restruktureringskostnader	1 925	1 880	2,4 %
Restruktureringskostnader	5	1	
Sum driftskostnader	1 930	1 881	2,6 %

Økningen i sum driftskostnader på 49 mill. kroner skyldes i hovedsak økte personalkostnader. Personal-kostnadene har foruten normal lønnsvekst økt som følge av økt bemanning i datterselskaper, herunder konsolideringen av TheVIT AS, samt kostnader på 7 mill. kroner i tilknytning til ansattrabatt ved kjøp av egen-kapitalbevis i forbindelse med ansatttemisjonen i første kvartal. Økte avskrivninger må sees i sammenheng med reduserte driftskostnader for faste eiendommer som følge av implementeringen av IFRS 16 per 1. januar 2019. Restruktureringskostnader utgjorde 5 (1) mill. kroner for 2019 og skyldes sluttvederlag i forbindelse med nedbemanning i morbanken.

Per 31. desember 2019 var det 1 127 (1 139) årsverk i konsernet. Bemanningsreduksjonen på 12 årsverk var en kombinasjon av en reduksjon på 25 årsverk i mor-banken og en økning på 13 årsverk i datterselskapene.

Tap på utlån og garantier

Konsernet hadde i 2019 tap på 32 (35) mill. kroner. SpareBank 1 Finans Østlandet AS hadde i 2019 et netto tap på 43 (19) mill. kroner, som i hovedsak skyldes tap innenfor personmarkedssegmentet. Av samlede tap hos SpareBank 1 Finans Østlandet AS var 13 (5) mill. kroner knyttet til tap på forbrukslån. Samlet eksponering i forbrukslån hos SpareBank 1 Finans Østlandet AS var 71 (105) mill. kroner, og utgjør hoveddelen av konsernets eksponering mot forbrukslån. Morbanken

hadde en netto inntektsføring på tap på 11 (kostnad på 16) mill. kroner, som i hovedsak skyldes reduksjon av tapsavsetningene i første kvartal som følge av at validering av tapsmodellene viste at de tidligere LGD-estimatene var betydelig høyere en realiserte tapsrater.

Tap på utlån og garantier fordelte seg som følger:

Spesifikasjon av periodens tapskostnad i mill. kroner	Totalt	PM	BM	SB1FØ
Endring avsetning til tap	-20	-2	-28	10
Konstaterte tap som det tidligere år er foretatt individuelle nedskrivninger på	9	2	7	0
Konstaterte tap som det tidligere år ikke er foretatt individuelle nedskrivninger på	59	3	10	46
-Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	16	2	1	13
Periodens tapskostnad	32	1	-12	43

Av konsernet SpareBank 1 Østlandets samlede utlån, inkludert lån overført til kredittforetakene, besto 73 (74) prosent av utlån til personmarkedet, som hoved-sakelig var boliglån. Bedriftsmarkeds-porteføljen hadde lav eksponering mot sykliske bransjer, og var for øvrig karakterisert av lav risiko.

Kredittrisiko

Konsernets balanseførte tapsavsetning på utlån og forpliktelser per 31. desember 2019 var 360 (385) mill. kroner, som utgjorde en reduksjon på 25 mill. kroner siden 31. desember 2018.

Konsernets utlån og forpliktelser er gruppert i tre grupper; trinn 1, trinn 2 og trinn 3.

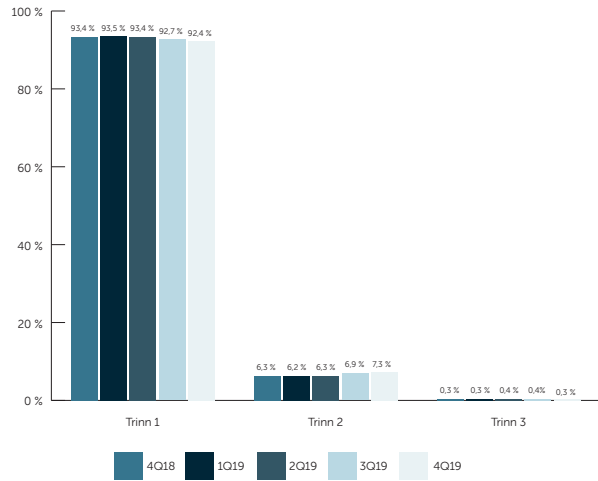
Trinn 1 benyttes for utlån og forpliktelser som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangs-innregning. For disse utlånene og forpliktelsene avsettes det for 12 måneders forventet tap.

Trinn 2 benyttes for utlån og forpliktelser som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse, men hvor det ikke er inntruffet kredittap på balansedato. For disse utlånene og forpliktelsene avsettes det for forventet tap over levetiden.

Trinn 3 benyttes for utlån og forpliktelser som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse og hvor det er inntruffet kredittap på balansedato. For disse utlånene og forpliktelsene avsettes det for forventet tap over levetiden. Dette er eiendeler som under regelverk før 1.1.2018 ble definert som misligholdte/tapsutsatte eller individuelt nedskrevne.

Brutto utlån og forpliktelser definert som trinn 3 utgjorde 456 (456) mill. kroner per 31. desember 2019. Dette tilsvarte 0,4 (0,5) prosent av brutto utlån. Av brutto utlån og forpliktelser definert som trinn 3 var 87 (96) mill. kroner tapsavsatt.

Netto eksponering på de ulike trinnene fordelte seg som følger:

For mer utfyllende informasjon om tapsavsetningene vises det til note 8 «Utlån til og fordringer på kunder» og note 10 «Tap på utlån og garantier».

Kredittrisikoen for øvrig i bankens kredittportefølje har vært stabil gjennom 2019. Dette gjelder både person-markedsporteføljen og bedriftsmarkedsporteføljen. Lave tapsavsetninger reflekterer utlånsporteføljens gode kredittkvalitet. Styret vurderer at SpareBank 1 Østlandets samlede kredittrisiko er godt innenfor bankens vedtatte risikotoleranse. Konsernets kredittrisiko vurderes per 31. desember 2019 som lav.

Forvaltningskapital

Forvaltningskapitalen per 31. desember 2019 var 134,8 (123,5) mrd. kroner. Samlet forretningskapital, definert som forvaltningskapital tillagt utlån overført til kredittforetakene, var 178,4 (164,7) mrd. kroner.

Utlån til kunder

Brutto utlån til kunder, inklusive utlån overført til kredittforetakene, var 150,7 (140,2) mrd. kroner. Det var ved utgangen av året overført lån for 42,6 (39,8) mrd. kroner til SpareBank 1 Boligkreditt AS og 1,0 (1,4) mrd. kroner til SpareBank 1 Næringskreditt AS.

Utlånsvekst siste tolv måneder, inklusiv overførte lån til kredittforetakene, var 10,5 (10,6) mrd. kroner, tilsvarende 7,5 (8,2) prosent. Veksten fordelte seg med 6,9 (7,0) mrd. kroner i personmarkedet og 3,6 (3,6) mrd. kroner i bedriftsmarkedet.

Innskudd fra kunder

Per 31. desember 2019 var innskudd fra kunder 78,5 (71,5) mrd. kroner. Innskuddsveksten siste 12 måneder var 7,0 (5,5) mrd. kroner, tilsvarende 9,8 (8,4) prosent. Veksten fordelte seg med 3,1 (2,2) mrd. kroner i person-markedet og 3,9 (3,3) mrd. kroner i bedriftsmarkedet.

Innskuddsdekningen i konsernet var 73,3 (72,3) prosent. Innskudds-dekningen i konsernet, inklusive utlån overført til kredittforetakene, var 52,1 (51,0) prosent.

Likviditet

Innlån fra kredittinstitusjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer (senior- og ansvarlig lånekapital, samt fondsobligasjoner) var 38,2 (35,0) mrd. kroner, hvorav 44,8 (33,3) prosent var i Euro. Gjennomsnittlig løpetid på konsernets langsiktige finansiering var 4,1 (4,2) år. Gjennomsnittlig løpetid på alle innlån var 3,8 (3,8) år.

LCR (Liquidity Coverage Ratio) var 162,2 (152,5) prosent, hvor siste årlige gjennomsnitt har vært 170,6 (150,7) prosent. Nivået på LCR var over langsiktig målsatte nivåer og reflekterte effekten av større innslag av internasjonale innlån. Styret vurderer at konsernets likviditetsrisiko per 31. desember 2019 er lav.

Egenkapitalbevis

Eierandelskapitalen besto per 31. desember 2019 av 115 829 789 (115 319 521) egenkapitalbevis. Ved utgangen av året var bokført egenkapital per egenkapitalbevis 94,10 (85,83) kroner. Resultat per egenkapitalbevis ble 11,58 (8,46) kroner for året.

Per 31 desember 2019 var børskursen på bankens egenkapitalbevis (ticker «SPOL») 92,50 (83,00) kroner. Det ble i april 2019 utbetalt 4,12 (3,96) kroner per egenkapitalbevis i utbytte. Se mer informasjon om egenkapitalbevisets utvikling i eget kapittel.

Soliditet og kapitaldekning

Konsernets egenkapital var ved utgangen av 2019 på 15,9 (14,8) mrd. kroner og utgjorde 11,8 (12,0) prosent av balansen. Uvektet kjernekapitalandel var 7,2 (7,5) prosent. Årsresultat etter påregnelig skatt og utbytte er medregnet i kapitaldekningen.

Konsernets rene kjernekapitaldekning var ved utgangen av året 17,2 (16,8) prosent. Kjernekapital-dekning og kapitaldekning var henholdsvis 17,9 (17,6) prosent og 19,8 (19,6) prosent.

Fullimplementering av CRD IV/CRR i norsk rett medførte bortfall av Basel I-gulvet, samt innføring av SMB-rabatten på risikovektene for mindre engasjementer. De isolerte effektene av endringene på konsernets kapitaldekning ble estimert til henholdsvis cirka +0,6 prosentpoeng for bortfall av Basel I-gulvet og +0,4 prosentpoeng for introduksjon av SMB-rabatten.

Fra og med 4. kvartal 2019 har banken konsolidert inn BN Bank, hvor banken har en eierandel på 9,99 prosent.

Denne endringen i kapitaldekningsmessig behandling skjer etter at Finanstilsynet har gjort banken oppmerksom på at de legger til grunn en annen tolkning av begrepet «samarbeidende gruppe» enn banken, og dermed forventer konsolidering av denne eierposisjonen. Banken er uenig med Finanstilsynets vurderinger av saken, men har allikevel besluttet å konsolidere BN Bank i kapitaldekningsrapporteringen. Effekten av denne endringen var -0,4 prosentpoeng.

I tråd med vedtak fra Finanstilsynet, har konsernet fra 1. kvartal økt estimatene på tapsgrad gitt mislighold (LGD) for foretaksporteføljen. Effekten ble en reduksjon i ren kjernekapitaldekning på ca. 0,8 prosentpoeng. Konsernet har påklaget vedtaket fra Finanstilsynet, og klagen er fremdeles til behandling i Finansdepartementet.

Konsernets langsiktige mål for ren kjernekapitaldekning er 16,8 prosent, tilsvarende varslede myndighetskrav per 31.12.2020 med tillegg av en ledelsesbuffer på 100 basispunkter. Revideringen av kapitalmålet reflekterer økt klarhet i fremtidige kapitalkrav og bankens vurderinger om at myndighetskravene nå inneholder betydelige buffere som reduserer bankens behov for ledelsesbuffer i forhold til tidligere. Styret anser bankens posisjon som ubestridt solid ivaretatt gjennom et kapitalmål i tråd med sammenlignbare banker, sett i lys av bankens virksomhet i Norges mest stabile markedsområde og en lav-risiko utlånsportefølje.

Rating

SpareBank 1 Østlandets innskudd og senior usikrede gjeld var per 31. desember ratet A1 av Moody's Investor Service. SpareBank 1 Østlandet er dermed ratet på nivå med de høyest ratede sparebankene i Norge.

Morbank

Morbankresultat

Morbankens resultat etter skatt for 2019 ble 1 856 (1 447) mill. kroner. Økningen fra 2018 skyldes hovedsakelig ekstraordinært utbytte fra SpareBank 1 Gruppen AS på 211 mill. kroner som følge av DNB ASAs økning fra 20 prosent til 35 prosent eierandel i Fremtind Forsikring AS, samt økte netto renteinntekter som følge av vekst i utlån og innskudd. Morbanken har også bedret netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser, samt reduserte tapskostnader. I motsatt retning trakk reduserte provisjonsinntekter fra kredittforetakene og økte driftskostnader.

Driftskostnader

Sum driftskostnader i morbanken ble 1 346 (1 309) mill. kroner for 2019 og utgjorde 37,9 (43,0) prosent av sum netto inntekter.

Økningen i driftskostnader på 37 mill. kroner skyldes i hovedsak økte personalkostnader. Personal-kostnadene har foruten normal lønnsvekst økt som følge av kostnader på 7 mill. kroner i tilknytning til rabatt ved kjøp av egenkapitalbevis i forbindelse med ansatt-emisjonen i første kvartal. Økte andre driftskostnader skyldes i stor grad innleie av arbeidskraft for å bistå i arbeidet med re-legitimering av eksisterende kunder.

Økte avskrivninger må sees i sammenheng med reduserte driftskostnader for faste eiendommer som følge av implementeringen av IFRS 16 per 1. januar 2019. Restrukturerings-kostnader utgjorde 5 (1) mill. kroner for 2019 og skyldes sluttvederlag i forbindelse med nedbemanning i morbanken.

Mill. kroner	31.12.19	31.12.18	Endring
Personalkostnader ex. Restruktureringskostnader	694	673	3,2 %
Av-/nedskrivninger	104	69	50,4 %
IKT-kostnader	262	248	5,9 %
Markedsføring	53	67	-21,4 %
Driftskostnader faste eiendommer	44	79	-43,7 %
Øvrige driftskostnader	184	173	6,3 %
Sum driftskostnader før restruktureringskostnader	1 341	1 308	2,5 %
Restruktureringskostnader	5	1	
Sum driftskostnader	1 346	1 309	2,8 %

SpareBank 1 Østlandet kommuniserte ved inngangen til året en målsetting for 2019 om vekst i morbankens driftskostnader, korrigert for restruktureringskostnader, innenfor 2,0 prosent. For 2019 utgjorde morbankens driftskostnader før restruktureringskostnader 1 341 (1 308) mill. kroner, som tilsvarer en økning på 2,5 prosent, og var med det 7 mill. kroner over målsatt nivå.

Per 31. desember 2019 var det 672 (697) årsverk i morbanken. Reduksjonen på 25 årsverk tilsvarte en reduksjon på 3,6 prosent av bemanningen gjennom året. Reduksjonen har skjedd med svært begrenset bruk av sluttpakker og hovedsakelig gjennom å utnytte naturlig avgang og turn-over. Siden oppkjøpet av Bank 1 Oslo Akershus AS ble annonsert ved utgangen av 2015, har bemanningen i morbanken blitt redusert fra 763 årsverk til 672 årsverk, noe som tilsvarte en reduksjon på 11,9 prosent.

Soliditet og kapitaldekning

Morbankens egenkapital var 15,0 (13,9) mrd. kroner og utgjorde 11,2 (11,4) prosent av balansen per 31. desember 2019.

Ren kjernekapitaldekning for morbanken var ved utgangen av året på 21,3 (23,0) prosent. Kjernekapital-dekning var 21,8 (23,7) prosent og kapitaldekningen var 23,9 (25,7) prosent. Årsresultat etter påregnelig skatt og utbytte er medregnet i kapitaldekningen.

Fullimplementering av CRD IV/CRR i norsk rett medførte bortfall av Basel I-gulvet samt innføring av SMB-rabatten på risikovekter for mindre eksponeringer. Effektene av disse på ren kjernekapitaldekning for morbanken er tilnærmet null for Basel I-gulvet og ca 0,4 prosentpoeng for SMB-rabatten.

I tråd med vedtak fra Finanstilsynet, økte banken i 1. kvartal estimatene på tapsgrad gitt mislighold (LGD) for foretaksporteføljen. Effekten ble en reduksjon i ren kjernekapitaldekning på ca. 1,2 prosentpoeng. Banken har påklaget vedtaket fra Finanstilsynet, og klagen er fremdeles til behandling i Finansdepartementet.

Underliggende bankdrift

Underliggende bankdrift er definert som resultat før tap på utlån eksklusiv verdipapireffekter og utbytte. I tillegg er kostnader knyttet til restrukturering trukket ut.

Underliggende bankdrift i mill. kroner	31.12.19	31.12.18	Endring
Netto renteinntekter	1 923	1 737	10,7 %
Netto provisjons- og andre inntekter	835	849	-1,7 %
Sum driftskostnader	-1 346	-1 309	2,8 %
Justering:			
Restruktureringskostnader	5	1	
Driftsresultat underliggende bankdrift	1 416	1 278	10,8 %

Driftsresultat fra den underliggende bankdriften for 2019 ble 1 416 (1 278) mill. kroner. Den underliggende bankdriften viste en forbedring på 138 mill. kroner, tilsvarende 10,8 prosent. Forbedringen skyldes hovedsakelig bedret rentenetto som følge av vekst i utlån og innskudd, mens reduserte provisjonsinntekter fra kredittforetakene og økte driftskostnader trakk i motsatt retning.

Datterselskaper

SpareBank 1 Finans Østlandet AS

Finansieringsselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS (95 prosent eierandel) fikk for 2019 et resultat etter skatt på 118 (139) mill. kroner. Resultatnedgangen skyldes i hovedsak 24 mill. kroner i økte tap. Hoveddelen av tapene var knyttet til personmarkedssegmentet. Av samlede tap hos SpareBank 1 Finans Østlandet AS var 13 (5) mill. kroner knyttet til tap på forbrukslån. Samlet eksponering i forbrukslån hos SpareBank 1 Finans Østlandet AS var 71 (105) mill. kroner. Brutto utlån til kunder per 31. desember 2019 var 8,8 (7,8) mrd. kroner og utlansveksten siste 12 måneder var 10,7 (9,8) prosent. SpareBank 1 Finans Østlandet AS har hatt en god utlansvekst og sterk inntektsutvikling med samme bemanning det siste året, men økte innlånskostnader og tap trakk i motsatt retning.

EiendomsMegler 1 Innlandet AS

EiendomsMegler 1 Innlandet AS omsatte i 2019 for 124 (120) mill. kroner og oppnådde et resultat etter skatt på 5 (8) mill. kroner.

Veksten i omsetning kom hovedsakelig fra økt nybygg-salg og byråttjenester knyttet til dette. Øvrig salg var på nivå med fjoråret, til tross for at et svakere bolig-marked utover høsten medførte fallende omsetning inn mot årsskiftet. Selskapet hadde en markedsandel i sitt markedsområde på 32,2 (31,7) prosent innenfor salg av bruktboliger og fritidseiendommer, og en markedsandel på 48 prosent innenfor nybyggsegmentet. Selskapet har en klar vekststrategi. Selskapet har nylig etablert en ny enhet for omsetning av landbruks-eiendommer og er i ferd med å etablere kontor på Lillehammer som blir selskapets 12. kontor.

EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS - konserntall

EiendomsMegler 1 Oslo Akershus konsern omsatte i 2019 for 208 (209) mill. kroner og oppnådde et resultat etter skatt på 7 (3) mill. kroner.

Resultatforbedringen skyldes hovedsakelig en korrigering av feil i skattekostnaden fra tidligere år på 3 mill. kroner, i tillegg til at driftsresultatet viste en bedring på 1 mill. kroner.

Boligomsetningen i selskapets markedsområde vært høy 2019 og boligprisene har vært svakt stigende gjennom hele året. Selskapet hadde i 2019 en markedsandel på 8,1 (8,6) prosent. Selskapet hadde i 2019 en stor utskiftning av ansatte, noe som har påvirket markedsandelen i negativ retning. Det jobbes aktivt med rekruttering og opplæring, og selskapet har i 2019 rekruttert nærmere 30 nye eiendomsmeglere og eiendomsmeglerfullmektigere.

SpareBank 1 Østlandet VIT AS - konserntall

SpareBank 1 Østlandet VIT konsern omsatte i 2019 for 185 (164) mill. kroner og fikk et resultat etter skatt

på minus 7 (minus 9) mill. kroner. Fjorårstallene er kun for SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS for perioden frem til 16. mai 2018 og er således ikke direkte sammenlignbare med årets resultat.

TheVIT AS har i 2019 hatt omsetningsvekst innenfor alle tjenesteområder og har hatt høy aktivitet når det gjelder rekruttering av ansatte med kompetanse innenfor områdene økonomi-, HR- og Business Intelligence-tjenester. Innenfor regnskaps- og lønns tjenester jobber selskapet med omfattende omstillingstiltak hvor det legges om til ny teknologi, standardisering av prosesser og større grad av samordning av selskapets samlede ressursbase.

Les mer om datterselskapene i kap. *Redegjørelse og resultater*

Deleide selskaper

SpareBank 1 Gruppen AS - konserntall

SpareBank 1 Gruppen konsern (12,40 prosent eierandel) består av SpareBank 1-alliansens felles produktselskaper innenfor forsikring, fondsforvaltning, fordrings-administrasjon og inndrivelse. Selskapet oppnådde et konsernresultat etter skatt for 2019 på 1 503 (1 480) mill. kroner og egenkapitalavkastningen ble 15,8 (18,6) prosent. Kontrollerende interessers andel av konsernresultatet for 2019 utgjorde 1 291 mill. kroner, og SpareBank 1 Østlandets andel av dette utgjorde 160 mill. kroner.

Oppskrivning av eiendomsporteføljen i datterselskapet SpareBank 1 Forsikring AS med 596 mill. kroner i tredje kvartal, samt gode finansinntekter innenfor forsikring bidro til en resultatforbedring i 2019 i forhold til 2018. I motsatt retning trakk et vesentlig svakere forsikringsresultat i Fremtind Forsikring AS i fjerde kvartal. Videre har SpareBank 1 Forsikring AS foretatt en betydelig styrking av administrasjonsreserven på fripoliser i liv-selskapet i fjerde kvartal som også bidrar til svekkelse av konsernresultatet for 2019.

DNB ASAs økning fra 20 prosent til 35 prosent eierandel i Fremtind forsikring AS i januar 2019 gjorde at egenkapitalen i SpareBank 1 Gruppen på konsernnivå økte med 4,7 mrd. kroner, hvor av majoriteten (SpareBank 1-bankene og LO) sin andel av denne økningen var 2,3 mrd. kroner. SpareBank 1 Østlandet sin andel av denne økningen utgjorde 291 mill. kroner og ble ført over resultatregnskapet i konsernet til Sparebank 1 Østlandet i 1. kvartal 2019. Samlet resultatbidrag fra SpareBank 1 Gruppen AS i konsernregnskapet til SpareBank 1 Østlandet for 2019 utgjorde således 451 (184) mill. kroner.

Fusjonen mellom SpareBank 1 Skadeforsikring AS og DNB Forsikring AS ble gjennomført med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2019 med SpareBank 1

Skadeforsikring AS som overtagende selskap. SpareBank 1 Gruppen AS har en eierandel på 65 prosent og DNB ASA 35 prosent i Fremtind Forsikring AS. Det vises til SpareBank 1 Gruppen AS sitt regnskap for første kvartal 2019 for de regnskapsmessige og likviditetsmessige konsekvenser av denne transaksjonen.

Fremtind Forsikring AS fikk 2. september 2019 tillatelse av Finanstilsynet til å drive livsforsikringsvirksomhet gjennom sitt heleide datterselskap Fremtind Livsforsikring AS. Dette innebærer at de individuelle personrisikoforsikringene fra SpareBank 1 Forsikring AS og DNB Livsforsikring AS, samt de bedriftsbetalte person-risikoforsikringene fra SpareBank 1 Forsikring AS, ble overført til Fremtind Livsforsikring AS med virkning fra 1. januar 2020.

Fisjonen av SpareBank 1 Forsikring AS og DNB Livsforsikring AS med overføring til Fremtind Livsforsikring AS, der vederlaget er utstedt av Fremtind Forsikring AS, ble gjennomført med regnskapsmessige virkning per 1. januar 2020.

Det ble lagt til en grunn en samlet verdi av person-risikoområdet på ca. 6,25 mrd. kroner. Fisjonen vil medføre en økt egenkapital for SpareBank 1 Gruppen på konsernnivå. Majoriteten (SpareBank 1-bankene og LO) sin andel av denne økningen er estimert til ca. 1,7 mrd. kroner. SpareBank 1 Østlandet sin andel av denne økningen (12,4 prosent) utgjør ca. 210 mill. kroner og vil inntektsføres i første kvartal 2020.

SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) vil få en skattefri gevinst på 937 mill. kroner som følge av denne fisjonen. SpareBank 1 Gruppen AS sitt utbyttegrunnlag øker tilsvarende denne gevinsten. SpareBank 1 Østlandet sin andel av et eventuelt utbytte på 937 mill. kroner (12,4 prosent), utgjør 116 mill. kroner.

DNB har en opsjon på å kjøpe seg opp fra 35 prosent til 40 prosent i Fremtind Forsikring AS innen 31. mars 2020. Hvis DNB utøver opsjonen vi SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) få en gevinst på ca. 890 mill. kroner. SpareBank 1 Gruppen AS sitt utbyttegrunnlag øker tilsvarende denne gevinsten.

Utøvelse av opsjonen vil også medføre en økt egenkapital for SpareBank 1 Gruppen på konsernnivå. Majoriteten (SpareBank 1-bankene og LO) sin andel av den økningen vil være ca. 590 mill. kroner. SpareBank 1 Østlandet sin andel av denne økningen (12,4 prosent) utgjør ca. 73 mill. kroner og vil eventuelt inntektsføres i løpet av 2020. Det gjøres oppmerksom på at beregningene er basert på estimerte tall på nåværende tidspunkt.

Et eventuelt ekstraordinært eller ordinært utbytte fra SpareBank 1 Gruppen AS vil være betinget av kapital-situasjonen, beslutninger i selskapets styrende organer og regelverket for ekstraordinært utbytte fra finansforetak på det aktuelle tidspunkt.

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS (22,29 prosent eierandel) ble etablert av bankene i SpareBank 1-alliansen for å dra nytte av markedet for obligasjoner med fortrinnsrett. Bankene selger godt sikrede boliglån til selskapet og oppnår reduserte finansieringskostnader.

Selskapet oppnådde et resultat etter skatt for 2019 på 169 (5) mill. kroner. Resultatforbedringen skyldes i hovedsak lavere finansieringskostnader for likvide midler knyttet til en redusert størrelse på likviditetsporteføljen i selskapet, samt bedret avkastning på midler mottatt som sikkerhet fra motparter. Resultatandelen fra SpareBank 1 Boligkreditt AS, som tas inn i konsernregnskapet til SpareBank 1 Østlandet etter egenkapitalmetoden, korrigeres for betalte renter på hybridkapital som føres direkte mot egenkapitalen. Resultatandelen utgjorde 27 (minus 8) mill. kroner for 2019.

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditt AS (15,15 prosent eierandel) ble etablert etter samme modell og med samme administrasjon som SpareBank 1 Boligkreditt AS. SpareBank 1 Næringskreditt AS har to aksjeklasser med forskjellig rett til utbytte. SpareBank 1 Østlandet inkluderer 9,15 prosent av selskapets resultater i konsernregnskapet, tilsvarende vår andel av selskapets utbytteutbetalinger.

Selskapet oppnådde et resultat etter skatt for 2019 på 62 (51) mill. kroner. Resultatandelen som ble tatt inn i SpareBank 1 Østlandets konsernregnskap for 2019 utgjorde 6 (3) mill. kroner.

SpareBank 1 Kredittkort AS

SpareBank 1 Kredittkort AS (20,85 prosent eierandel) er SpareBank 1-alliansens felles kredittkortselskap. Selskapet oppnådde et resultat etter skatt for 2019 på 75 (131) mill. kroner. Årsaken til reduksjonen skyldes i hovedsak reduserte provisjonsinntekter og økte tapskostnader. Økte tapskostnader skyldes delvis at fjor-årstallene inneholdt en gevinst på 15 mill. kroner knyttet til salg av en tapskonstatert portefølje. Resultatandelen som ble tatt inn i konsernregnskapet til SpareBank 1 Østlandet utgjorde 16 (27) mill. kroner for 2019.

SpareBank 1 Betaling AS

SpareBank 1 Betaling AS (18,74 prosent eierandel) er SpareBank 1-alliansens felles selskap for betalingsløsninger, herunder SpareBank 1-alliansens eierandel i Vipps AS.

Selskapet oppnådde et resultat etter skatt for 2019 på minus 58 (minus 57) mill. kroner. Resultatandelen som ble tatt inn i konsernregnskapet til SpareBank 1

Østlandet for 2019 var likevel positiv med 3 (minus 12) mill. kroner, som følge av at SpareBank 1 Betaling AS gjorde en korrigering av 2018-regnskapet. Korrigeringen knyttet seg i hovedsak til endret verdiprøving i forbindelse med innfusjonering av SpareBank 1 Asept AS og SpareBank ID AS som ble registrert 16. januar 2019, men som ble gjennomført med regnskapsmessig virkning 1. oktober 2018.

BN Bank ASA - Konserntall

BN Bank ASA (9,99 prosent eierandel fra 24. mai 2019) er en landsdekkende bank for bedrifter og personkunder som er eid av sju av bankene i SpareBank 1-alliansen.

BN Bank ASA oppnådde et konsernresultat etter skatt på 327 (294) mill. kroner. Resultatandelen fra BN Bank ASA som ble tatt inn i konsernregnskapet til SpareBank 1 Østlandet med virkning fra 24. mai 2019 utgjorde 20 mill. kroner.

For mer informasjon om regnskapet til de ulike selskapene vises det til kvartalsrapportene tilgjengelig på selskapenes egne hjemmesider.

Minstekrav til summen av ansvarlig kapital og konvertibel gjeld (MREL)

Finanstilsynet har konkludert at den foretrukne krisehåndteringsstrategien for SpareBank 1 Østlandet er at banken videreføres i en krisesituasjon gjennom intern oppkapitalisering («Bail-in»).

SpareBank 1 Østlandet-konsernet skal ha ansvarlig kapital og konvertibel gjeld (MREL) som til sammen utgjør minimum 18 891 mill. kroner, tilsvarende 33,1 prosent av et justert beregningsgrunnlag per 31. desember 2018.

Konvertibel gjeld som skal medregnes for å oppfylle minstekravet, skal være etterstilt gjeld til eksterne investorer.

Kravet gjelder fra 31. mars 2020. Kravet om lavere prioritet (etterstilt gjeld) skal være oppfylt innen 31. desember 2022 og kan fases inn ved at SpareBank 1 Østlandet fram til denne datoen kan medregne gjeld som er utstedt før 1. januar 2020 forutsatt at denne tilfredsstiller generelle krav til konvertibel gjeld.

Forslag til overskuddsdisponering

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet.

Mill. kroner	31.12.19	31.12.18
Årsoverskudd morbank	1 856	1 447
Overført til/fra fond for urealiserte gevinster	83	-27
Årsoverskudd til disponering	1 773	1 474
Utbytte	663	477
Utjevningsfond	605	521
Kundeutbytte/gaver	292	228
Grunnfondskapital	213	248
Sum disponert	1 773	1 474

Årsoverskudd til disponering fremkommer som resultat etter skatt i morbanken på 1 856 (1 447) korrigert for endringer i fond for urealiserte gevinster på 83 (minus 27) mill. kroner. Samlet beløp til disponering er med dette 1 773 (1 474) mill. kroner.

Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og eierkapitalen i henhold til deres relative andel av egenkapitalen. Etter emisjonene som ble utført i januar 2019 så ble eierandelsbrøken endret fra 69,3 prosent til 70,1 prosent. Etter forholdsmessig fordeling av resultatet vil utbytte og avsetning til utjevningsfond utgjøre 71,5 (67,7) prosent av det disponerte resultatet.

Styret foreslår ovenfor bankens representantskap et samlet utbytte på 955 (705) mill. kroner. Dette gir en utdelingsgrad til egenkapitalbeveiseierne på 50 (50) prosent av majoritetens andel av konsernresultat. Av dette vil kontantutbytte bli på 5,72 (4,12) kroner per egenkapitalbevis, totalt 663 (477) mill. kroner. Videre foreslår styret ovenfor bankens representantskap et kundeutbytte på 266 (222) mill. kroner og en avsetning på 26 (6) mill. kroner til gaver. Utjevningsfondet og grunnfondet tilføres henholdsvis 605 (521) mill. kroner og 213 (250) mill. kroner.

Eierstyring og selskapsledelse (corporate governance)

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Østlandet omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som selskapet styres og kontrolleres etter og legger grunnlaget for langsiktig verdiskaping til det beste for egenkapitalbeveiseierne, kundene og andre interessenter.

SpareBank 1 Østlandet vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse og hvordan de fungerer i selskapet. SpareBank 1 Østlandet avlegger en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i samsvar med regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse. En nærmere redegjørelse følger av eget kapittel.

Risikostyring

Risikostyring i SpareBank 1 Østlandet skal sikre at risikoeksponeringen til enhver tid er kjent og innenfor rammer trukket opp av styret. Risikostyringen skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse og bidra til å sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Styret har vedtatt «Policy for risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 Østlandet». Dokumentet definerer det overordnede rammeverket for risikostyring, herunder styring av de ulike risikokategorier. Styret vedtar årlig overordnet risikostrategi, styringsdokumenter på kredittområdet, for likviditets- og markedsrisiko, samt for operasjonell risiko, compliancerisiko og forretnings-sikkerhetsrisiko. Risikoeksponering og risikoutvikling følges opp og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er definert som risiko for tap som følge av at kunder eller andre motparter ikke har evne og/eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Kredittrisiko i utlånsporteføljen er bankens største risiko. Risikoen styres løpende i henhold til kredittstrategi, kredittpolicyer, bevilgningsreglement, rutiner og retningslinjer for kredittgivning, samt ulike rapporterings- og oppfølgingskrav. SpareBank 1 Østlandet har Finanstilsynets tillatelse til å benytte IRB avansert metode i beregningen av kapitalbehov for kredittrisiko og bruker derfor statistiske modeller som grunnlag for å dele porteføljen inn i risikogrupper. For nærmere informasjon henvises til pilar 3-dokumentet som er tilgjengelig på bankens hjemmesider.

Banken finansierer i det vesentlige privat- og næringslivskunder i Østlandsområdet. Som tidligere deltar banken i finansieringen av enkeltprosjekter i samarbeid med andre banker i SpareBank 1-alliansen.

Overordnet er risikoprofilen i bankens kredittportefølje fortsatt stabil. Dette gjelder både personmarkedsporteføljen og bedriftsmarkedsporteføljen. Det er gjennomgående lavt mislighold og lave tap. Bankens personmarkedsportefølje er i all hovedsak sikret med pant i fast eiendom. Så lenge sikkerhetsverdier ikke forringes som følge av vesentlig reduserte boligpriser eller arbeidsledigheten øker vesentlig er tapsrisikoen i porteføljen begrenset.

Bankens portefølje av rentebærende papirer innebærer også kredittrisiko. Denne er nærmere omtalt i avsnittet om markedsrisiko nedenfor. Videre har morbanken

kredittrisiko knyttet til fordringer på andre kreditt-institusjoner. Den klart største enkeltfordringen er utlån til bankens datterselskap SpareBank 1 Finans Østlandet AS.

Styret vurderer at SpareBank 1 Østlandets samlede kredittrisiko er innenfor bankens vedtatte risikotoleranse. Konsernets kredittrisiko vurderes som moderat til lav.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og aksjer/egenkapitalbevis. Risiko knyttet til verdifall i eiendomsmarkedet er også inkludert i markedsrisikoen. Det samme er risikoen for endringer i markedsverdi tilknyttet obligasjoner, sertifikater og fond, som følge av generelle endringer i kredittpåslag.

Styring av markedsrisiko tar utgangspunkt i styrevedtatt strategi og policy for markedsrisiko hvor det er satt rammer for eksponering innen ulike risikokategorier. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Renterisiko oppstår som følge av at konsernets balanseposter har ulik gjenstående rentebindingstid. Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til parallellskift og vridning i rentekurven, samt tilsvarende for ulike valutasorter. Renterisikoen styres mot ønsket nivå gjennom rentebindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentederivater.

Valutarisiko styres ved hjelp av vedtatte eksponeringsrammer. Posisjonene har gjennomgående vært lave i 2019.

Egenkapitalrisiko måles i forhold til eksponering i slike instrumenter. Den største delen av eksponeringen vedrører strategiske investeringer i alliansetilknyttede selskaper og håndteres som eierrisiko.

Konsernets eiendomsinvesteringer består i all hovedsak av egne bankbygg.

Retningslinjer og rammer for investeringer i rentepapirer er tilpasset overordnet risikostrategi og regulatoriske krav til likviditetsstyringen. Porteføljen er utelukkende en bankportefølje og består i all hovedsak av investeringer i utstedere med meget høy kreditt-rating (AA eller bedre, samt norske kommuner og fylkeskommuner), noe som gir begrenset spreadrisiko.

Styret vurderer at SpareBank 1 Østlandets samlede markedsrisiko er innenfor bankens vedtatte risikotoleranse. Konsernets markedsrisiko vurderes som lav.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelser, eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økte kostnader.

Styring av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i styrevedtatt likviditetsstrategi og policy for likviditetsrisiko hvor det er satt krav til tidshorisonter konsernet skal være uavhengig av ny ekstern finansiering, størrelsen

og kvaliteten på likviditetsreserven, og langsiktighet og diversifisering av finansieringen. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Innskudd fra kunder er en av konsernets viktigste finansieringskilde. SpareBank 1 Østlandet har som mål å opprettholde en bred innskuddsbase fra så vel person- som bedriftskunder og hadde ved utgangen av 2019 en tilfredsstillende innskuddsdekning.

I tillegg til innskudd, finansierer konsernet seg med lån i det norske og internasjonale verdipapirmarkedet, lån fra andre finansinstitusjoner og OMF via salg av lån til kredittforetakene SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt. I løpet av det siste året er diversifisering av bankens finansiering økt som følge av utstedelser i euromarkedet.

Som ledd i likviditetsstyringen har SpareBank 1 Østlandet en beholdning av likvide verdipapirer. I tillegg til verdipapirporteføljen har konsernet en likviditetsreserve i form av kontanter, fond og aksjer, samt tilrettede lån for salg til kredittforetakene. I forbindelse med at banken har utstedt større obligasjonslån i euro-markedet er verdipapirporteføljens volum økt siste år.

Styret vurderer at SpareBank 1 Østlandets samlede likviditetsrisiko er innenfor bankens vedtatte risikotoleranse. Konsernets likviditetsrisiko vurderes som lav.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Prosessen for styring av operasjonell risiko skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skader konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Styring av operasjonell risiko tar utgangspunkt i styrevedtatt strategi og policy for operasjonell risiko. Det gjennomføres risikovurderinger både på ulike nivåer. Det er etablert egne systemer for å følge opp kontrolltiltak relatert til risikovurderinger, samt for rapportering av uønskede hendelser og oppfølging av forbedrings-tiltak. Hendelser som har påvirket, eller kan påvirke konsernets lønnsomhet og/eller omdømme, følges systematisk opp. For å sikre nødvendig kvalitetssikring før etablering eller endring av vesentlige produkter, løsninger og prosesser har styret vedtatt oppdatert policy og retningslinjer innenfor området.

På bakgrunn av den iboende risikoen ved bruk av informasjonsteknologi, er området gjenstand for løpende overvåking. Internrevisjonen foretar uavhengige gjennomgang og tester av bankens sikkerhet på området. Det er et tett samarbeid innenfor SpareBank 1-alliansen for å sikre god og stabil drift. Det har ikke inntruffet noen alvorlige hendelser i 2019, og de operasjonelle tapene er lave.

Med bakgrunn i bankens inntjening og soliditet, samt organisasjonens kompetanse og styringssystemer, mener styret at bankens samlede risikoeksponering

knyttet til operasjonell risiko er forsvarlig. Området er etter styrets vurdering under tilfredsstillende kontroll, men krever kontinuerlig oppfølging.

Compliancerisiko

Compliancerisiko er risikoen for at banken pådrar seg sanksjoner, bøter, andre strafferettslige sanksjoner, omdømmetap eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover, forskrifter, myndighetsfastsatte retningslinjer og offentlige pålegg.

Styring og kontroll med bankens compliancerisiko er basert på styrevedtatt strategi og policy for compliancerisiko. Disse styringsdokumentene fastlegger styrets risikotoleranse for compliancerisiko. De regulerer dessuten ansvarsforhold, herunder føringer for alle medarbeideres ansvar for regelverksetterlevelse, rapportering, samt krav til prosesser for å sikre og følge opp regelverksetterlevelse.

Konsernet har en lav toleranse for compliancerisiko, og det er nulltoleranse for bevisste brudd på regelverk. Ingen compliancehendelser skal kunne skade konsernets soliditet, resultat eller omdømme i vesentlig grad. Konsernet forretningsdrift skal anrettes på en måte som hindrer bøter og sanksjoner.

Omfanget av regulatoriske endringer har vært betydelig også i 2019, i likhet med de foregående årene. Det forventes at omfattende regelverksendringer med betydning for bankens rammevilkår videreføres i 2020. Deler av det nye regelverket, for eksempel regelverket på hvitvaskings- og personvernområdet, innebærer økte sanksjonsmuligheter for myndighetene. Totalt sett bidrar dette til å øke den potensielle compliancerisikoen. Banken har betydelig fokus på regelverksutviklingen og compliancerisikoen. I 2019 har banken hatt stort fokus på områdene anti hvitvasking og anti terrorfinansiering, personopplysninger (GDPR)

og regelverket for betalingstjenester (PSD2). Det er styrets vurdering at banken har tilfredsstillende styring og kontroll med compliancerisikoen, og at bankens eksponering for compliancerisiko er forsvarlig.

Forretningsskikkrisiko («conduct risk»)

Forretningsskikkrisiko er risikoen for offentlige sanksjoner, straffereaksjoner, omdømmetap eller økonomisk tap som følge av at bankens forretningsmetoder eller de ansattes jobbadferd i vesentlig grad skader kundenes interesser eller markedets integritet.

Reguleringen av finansbransjen har over tid utviklet seg til i stadig større omfang også å omfatte regelverk for å beskytte kunder og forbrukere. Bankens forretnings-skikkrisiko er derfor nært forbundet med bankens compliancerisiko. Det er etablert en egen styrevedtatt strategi og policy for forretningsskikkrisiko, for på den måten å tydeliggjøre hvor viktig dette temaet er for banken. Disse styringsdokumentene fastlegger styrets risikotoleranse på området. Konsernet har en lav toleranse for forretningsskikkrisiko. Det innebærer at ingen enkelthendelser innenfor forretningsskikk skal kunne skade konsernets soliditet, resultat eller omdømme i vesentlig grad.

Styringsdokumentene regulerer dessuten ansvarsforhold, krav til oppfølging og rapportering, samt hovedprinsippene for å sikre en god forretningsskikk. Det pålegges alle ansatte å bidra til at kundenes behov og rettigheter ivaretas på en tilfredsstillende måte, herunder gjennom en faglig god og redelig kunde-håndtering som sikrer at bankens kunder kan ta bevisste og velinformerte valg.

Sentrale virkemidler for øvrig for å sikre en god forretningsskikk omfatter blant annet etiske retningslinjer, interne informasjons- og opplæringstiltak, gjennomføring av risikoanalyser, en velfungerende

ordning for håndtering av kundeklager – herunder årsaksanalyser og forbedringstiltak, samt en hensiktsmessig varslingskanal. Ved etablering eller endring av produkter og tjenester skal det gjennomføres nødvendig kvalitetssikring før lansering. Belønnings- og godtgjørelsesordninger skal utformes slik at ønsket adferd i forhold til forretningsskikk sikres og fremmes.

Etter styrets vurdering at er bankens eksponering for forretningsskikkrisiko innenfor den vedtatte risiko-toleransen på området.

ESG-risiko

ESG-risiko er risikoen for tap som følge av:

- at endringer i natur-, klima- og eller miljøforhold (E) har direkte eller indirekte negativ effekt for banken
- av manglende etterlevelse av regulatoriske krav eller markedets forventninger knyttet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og god forretningsskikk (S)
- manglende etterlevelse av regulatoriske krav eller markedets forventninger knyttet til styring og kontroll (G).

Banken gjennomførte i 2019 en overordnet ESG-risikoanalyse med alle vesentlige virksomhetsområder representert. Analysen viste at det er størst usikkerhet rundt natur-, klima- og miljørisiko.

Natur-, klima- og miljørisiko kan primært treffe banken direkte eller indirekte i form av økte kredittap knyttet til kunder som er utsatt for slik risiko. Risikokategorien materialiserer seg gjennom økt finansiell- eller omdømmemessig risiko og håndteres integrert med styrevedtatte strategier og policies innenfor aktuelle risikokategorier. Vi er også i noen grad utsatt for fysisk klimarisiko, spesielt gjennom landbruksporteføljen.

Risiko knyttet til sosiale forhold, forretningsskikk og manglende styring og kontroll håndteres som en integrert del av risikokategoriene operasjonell risiko (herunder risiko knyttet til hvitvaskingsområdet), compliancerisiko og forretningsskikkrisiko.

Banken har i 2019 igangsatt et arbeide knyttet til kartlegging av klimarisiko i bedriftsmarkedsdivisjonens utlånsportefølje. Kartleggingen gjennomføres på bransje- og enkeltkundenivå. Arbeidet videreføres i 2020 og forventes gi et bedre bilde av bankens eksponering mot klimarisiko, og gi et gode grunnlag for dialog med kundegrupper innenfor bransjer som er utsatt for omstillingsrisiko.

Organisasjon og medarbeidere

Medarbeiderne er den viktigste innsatsfaktoren i konsernet. «Medarbeiderskapet» er bygget på at den enkelte medarbeider må ha et aktivt forhold til strategi og forretningsmessige mål for virksomheten, og hvordan dette påvirker behov for læring og utvikling for å kunne nå fastsatte mål.

Banken har en egen HR-strategi - i tillegg er det utviklet delstrategier og styringsdokumenter som Etske retningslinjer, anti-korrupsjonspolicy, Godtgjøringsordning og rekrutteringsstrategi.

Kompetanse og organisasjonsutvikling

Banken har en innarbeidet årssyklus hvor det gjennomføres medarbeidersamtaler i løpet av første kvartal. Medarbeidersamtalen er et strategisk og sentralt verktøy for å sikre forankring av strategien hos den enkelte medarbeider, og for å kunne gjennomføre en målrettet kompetanseutvikling. Med utgangspunkt i medarbeidersamtaler etableres utviklingsplaner tilpasset den enkelte ansattes behov, som følges opp gjennom året i dialog mellom medarbeider og nærmeste leder.

Innenfor Personmarkedsdivisjonen er det etablert en egen rådgiverskole, med fokus på kompetanseutvikling og trening for finansrådgivere og de operative lederne.

Banken har i tillegg en egen «Lederskole» med grunnopplæring for alle nye ledere, og med ulike tilbud om faglig vedlikehold og videreutvikling. Vi samarbeider i tillegg om ulike lederutviklingsprosjekter innenfor SpareBank 1-alliansen.

Det er ikke gjort vesentlige endringer med hensyn til organisering av banken på overordnet organisasjonsnivå. Med bakgrunn i grundige vurderinger og prosesser med vekt på blant annet kompetanse og effektivitet er det imidlertid gjennomført mindre organisasjonsendringer. Mindre organisasjonstilpasninger gjennomføres løpende, med involvering av, og i godt samarbeid med vernetjenesten og fagforeningene.

Arbeidsforhold

Banken gjennomfører årlige organisasjonsundersøkelser med fokus på sentrale arbeidsforhold. Organisasjonsundersøkelsen har vært rapportert til og diskutert i styret. Videre behandles rapportene i sentralt samarbeids- og arbeidsmiljøutvalg, og involverer i tillegg lokale verneombud når lederne følger opp resultatene i den enkelte avdeling. Overordnet viste undersøkelsen i 2019 også meget gode resultater.

Det totale sykefraværet i 2019 var 4,5 prosent, hvorav 3,5 prosent var legemeldt og 1,0 prosent var egenmeldt. Sykefraværet var med det på samme nivå som i 2018. SpareBank 1 Østlandet arbeider systematisk

med forebygging og oppfølging av sykefravær. Banker legger til rette for medarbeidere som på grunn av sykdom, redusert arbeidsevne eller andre årsaker må ha tilpasninger av arbeidsplass og arbeidsinnhold. I samarbeid med NAV og det lokale initiativet «Muligheter med Mangfold» i Innlandet, tar også banken imot arbeidstakere som har behov for arbeidstrening. Det gjennomføres årlig grunnleggende arbeidsmiljøopplæring for ledere og verneombud.

Det har vært gjennomført fire ordinære møter i bankens samarbeids- og arbeidsmiljøutvalg. I tillegg er resultatene fra medarbeiderundersøkelsene gjennomgått i egne møter. Det er også etablert eget AKAN-utvalg som rapporterer til samarbeids- og arbeidsmiljøutvalget.

Banken har etablert tariffavtaler med Finansforbundet i SpareBank 1 Østlandet og LO Finans Østlandet. Samarbeidet mellom ledelsen og ansattes representanter er meget godt.

Mangfold og likestilling

Banken vil rekruttere medarbeidere som reflekterer samfunnet den er en del av - uavhengig av kulturell bakgrunn, etnisitet og religion og kjønn. Banker legger til rette for å utvikle medarbeiderne som er selvstendige og som får anledning til å ta ansvar innenfor rammer som reflekterer den enkeltes kompetanse. Banker tilstreber kjønnsmessig balanse på alle nivåer i organisasjonen. Andelen kvinner i lederstillinger med personalansvar er 36 prosent, noe lavere enn målsettingen i strategiperioden på 45 prosent. Administrerende direktørs ledergruppe består av tre kvinner og syv menn. Bankens styre består av fire kvinner og fire menn.

I henhold til rekrutteringsstrategien skal det ved rekruttering til lederstillinger alltid foreligge en skriftlig vurdering av kandidater av begge kjønn.

Banken bruker eksterne stillingsvurderingssystemer for å kategorisere stillingskategorier og analysere lønnsdata. En fordeling av stillinger i 13 kategorier viser at kvinners gjennomsnittslønn i prosent av menns lønn er mellom 90 og 101 prosent. Unntaket er en stillingskategori med svært liten populasjon, hvor forholdstallet er 113 prosent. Analysene er ikke korrigert for strukturelle forhold knyttet til alder, ansiennitet, utdanningsnivå mv.

Alle ansatte skal ha lik mulighet til lønnsmessig utvikling, og lokale lønnstillegg skjer ut fra en årlig vurdering av individuelle prestasjoner og bidrag til kollektiv resultatoppgåelse over tid. I disse prosessene er det særskilt fokus på å avdekke eventuelle likelønnsforskjeller.

Banken har ingen bonusordninger eller særskilte incentivordninger for ledere.

Etikk og varsling

SpareBank 1 Østlandets ansatte skal kjennetegnes ved høy etisk standard. Ansatte skal være kompetente, tillitvekkende, ærlige og redelige. I all omgang med omgivelsene skal det utøves nødvendig profesjonell distanse. En årlig «etikkkuke» som involverer ansatte i hele organisasjonen bidrar til fokus og sikrer forankring av de etiske retningslinjene. Gjennom dokumentert deltakelse i etikukka bekrefter alle ansatte årlig at de har gjennomgått og forstår innholdet i de etiske retningslinjene.

Gjennom fokus på etiske retningslinjer i introduksjonsprogrammet blir også alle nyansatte gjort kjent med bankens system og rutiner for varsling. Varslingskanalen er tilgjengelig via bankens intranett. Styret har vedtatt retningslinjer for varsling som skal bidra til å beskytte eventuelle varslere. Det er lagt til rette for anonym varsling, med eksternt varslingsmottak. Varsler som mottas blir kvalitetssikret og vurdert før det videre-sendes konsernets varslingsgruppe, som består av konserndirektør risikostyring og compliance, juridisk direktør og konserndirektør HR og juridisk.

Samfunnsansvar og bærekraft

Bærekraftsarbeidet ble ytterligere intensivert i 2019. Drivkreftene kommer både innenfra, fra organisasjonen, og utenfra, fra kunder, bransje- og interesseorganisasjoner, forskning og media. Bærekraftstrategien, som konkretiserer konsernstrategiens mål om bærekraft, ble oppdatert i 2019. Denne danner, sammen med bankens retningslinjer innen bærekraft og samfunnsansvar, et fundament for arbeidet. Målene er igjen koplet mot bærekraftsmålene, og det er gjennomført en vesentlighetsanalyse. Bærekraft er en integrert del av bankens virksomhet. Hovedansvaret for oppfølging innen egne områder er lagt til konserndirektørene. Styret følger arbeidet tett og har blant annet hatt en helhetlig risikoanalyse innen bærekraft, samt klimarisiko, til behandling.

Næringslivet står overfor store omstillinger dersom banken skal nå Parisavtalen og bærekraftsmålene. Banker har som mål å være en pådriver for bærekraftig utvikling i vårt markedsområde. Dette er en utfordring selskapet samarbeider med kundene om å løse. Banker blir i tillegg sett i kortene av stadig flere aktører i inn- og utland. Bærekraftsrater kan være utslagsgivende for fundingen til banken og er således en selvstendig grunn til å være åpne om arbeidet innen bærekraft.

Regnskapslovens paragraf 3-3 c stiller krav til rapportering knyttet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i forretningsstrategier, daglig drift og i forholdet til interessenter. Banker tilfredsstiller kravene gjennom rapportering i henhold til Global Reporting Initiative, GRI. Denne rapporteringen er en integrert del av årsrapporten.

Forskning og forretningsutvikling

I 2019 har SpareBank 1 Østlandet sammen med VR-selskapet EON Reality Norway AS videreutviklet løsningen for virtuell opplæring i personlig økonomi for ungdomsskoleelever, og banken vil ila våren tilby løsningen som en nedlastbar app. Dette håper banken vil bidra til å forsterke målet om å styrke ungdom sin kompetanse i personlig økonomi, samt at denne type tiltak kan bidra til et bærekraftig forbruk og gi seg utslag i lavere inkassonivå blant unge.

SpareBank 1 Østlandet jobber systematisk med åpen innovasjon og har fokus på å etablere partnerskap med selskaper for å skape de beste kundeopplevelsene. Derfor signerte banken i 2019 avtale med to FinTech-selskaper, hhv Minna Technologies (SE) og Giosg (FI). Samarbeidet med Minna er ut i fra vår ambisjon om å forenkle hverdagsøkonomien for både egne kunder og ikke-kunder. Løsningen muliggjør at de selv skal kunne administrere større deler av sin personlige økonomi, blant annet kunne avslutte abonnements-tjenester direkte i vår mobilbank. Tilsvarende ønsker banken å være tilgjengelig på kundens premisser, og tester ny teknologi sammen med finske Giosg for å gjøre banken sømløst integrert i andres digitale kanaler.

SpareBank 1 Østlandet gjennomfører systematiske program for medarbeiderdrevet innovasjon, hvor medarbeidere fra hele finanshuset jobber tverrfaglig med kundesentrisk innovasjon. Programmet for 2019 ble relatert til Open Banking og resulterte i digitale prototyper som er validert mot kundebehov i både privat- og bedriftsmarkedet.

SpareBank 1 Østlandet har en utstrakt bruk av digitale assistenter og robotteknologi. Både robot prosess-automatisering (RPA) og chatbot-teknologi bidrar sterkt til raskere kundebehandling, standardiserte prosesser og bedre kvalitet for kunder og ansatte.

Sammen med de andre SpareBank 1-bankene investeres det årlig ca 250 mill. kroner i utvikling av nye løsninger og videreutvikling av eksisterende løsninger. I tillegg samarbeider SpareBank 1-bankene med TietoEVRY i utvikling av fremtidens betalings- og kjernebank-system.

SpareBank 1 Østlandet har i 2019 mottatt 0,77 mill. kroner i skattefradrag for forsknings- og utviklingsaktiviteter som fant sted i 2018.

Utsikter fremover

Ved inngangen til 2020 er det tegn til stabilisering i internasjonal økonomi, ved at Brexit har fått sin avgjørelse og handelskrigen mellom Kina og USA ser ut til å reduseres. De internasjonale forholdene for norsk økonomi ser derfor bedre ut enn det foregående halvåret. Oppgangen i forventninger er skjør, og tilbakeslag i handelsforhandlingene, eller utbredelse av Corona-

viruset kan være forhold som reduserer vekstimpulsene internasjonalt.

I Norge forventes stimuleringen av økonomien gjennom oljeinvesteringene å avta gjennom 2020, så også veksten i boligprisene som driver av vekst i økonomien.

Østlandet, som er SpareBank 1 Østlandets primære markedsområde, er godt posisjonert i forhold til øvrige deler av landet ved at det er i denne regionen befolkningsveksten og veksten i arbeidsplasser forventes å være størst. Dette er et godt grunnlag for fortsatt god vekst i SpareBank 1 Østlandets virksomhet.

SpareBank 1 Østlandet fortsetter å se en solid økning i antall kunder og god etterspørsel etter kreditt og andre finansielle tjenester. Bankens distribusjonsmodell med ledende digitale løsninger kombinert med et godt utbygd nettverk av lokalkontorer i sentrale knutepunkter og tettsteder har vist seg å være en god driver for å tiltrekke seg nye kunder og derigjennom gi grunnlag for lønnsom vekst.

Med fusjonen vel gjennomført i alle ledd av organisasjonen har banken gjennom 2019 levert ytterligere effektivitetsgevinster og lykkes med å slanke bemanningen ved hjelp av naturlig avgang

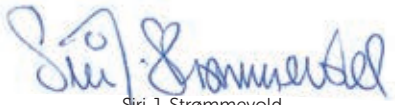
og turn-over. En slankere og samtidig mer samkjørt organisasjon medfører at styret anser det som naturlig å øke ambisjonene fremover.

Styret har besluttet reviderte måltall hvor egenkapital-avkastningsmålet fra 2020 økes til minst 11 prosent årlig. Samtidig opprettholdes utbytte-ambisjonen på 50 prosent av årsresultatet etter skatt, som et uttrykk for ønsket om å balansere eieres ønske om utbytte med fortsatt finansiering av bankens vekstambisjoner.

I lys av økt regulatorisk klarhet har styret besluttet et revidert mål for ren kjernekapitaldekning på 16,8 prosent, noe som er et signal om sterkere fokus på effektiv kapitalbruk til eiernes og kundenes beste. Styret er trygg på at bankens posisjon som ubestridt solid ivaretas av det faktum at det nå er betydelige buffere i regulatoriske krav, banken opererer i Norges mest syklisk stabile region og har en utlånsportefølje preget av god og ønsket kredittkvalitet.

De reviderte finansielle målene er et uttrykk for at styret anser at banken fortsatt har lønnsomme vekstmuligheter gjennom sin posisjonering i Norges mest interessante markedsområde. Styret styrker fokuset på å balansere soliditet, lønnsomhet og vekst til beste for regionen, eiere, kunder og ansatte.

Styret i SpareBank 1 Østlandet
Hamar, 3. mars 2020

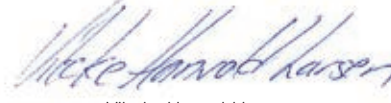

Siri J. Strømmevold
Styreleder

Nina C. Lier

Alexander Sandberg Lund

Espen Bjørklund Larsen
Ansattes representant

Guro Nina Vestvik

Vibeke Harvold Larsen
Ansattes representant

Hans-Christian Gabrielsen

Tore Anstein Dobloug

Richard Heiberg
Administrerende direktør

KAPITTEL 5.2 Resultatregnskap

Morbank			Konsern		
2018	2019	Mill. kroner	Noter	2019	2018
1 942	2 154	Renteinntekter målt til virkelig verdi	19	2 151	1 942
1 132	1 385	Renteinntekter målt effektiv renters metode	19	1 638	1 473
1 337	1 617	Rentekostnader	19	1 622	1 340
1 737	1 923	Netto renteinntekter		2 166	2 074
891	892	Provisjonsinntekter	20	1 295	1 210
74	94	Provisjonskostnader	20	143	104
32	37	Andre driftsinntekter	20	236	181
849	835	Netto provisjons- og andre inntekter		1 388	1 286
13	19	Utbytte fra andre enn konsernselskaper	21	19	13
369	576	Netto resultat fra eierinteresser	21,41	519	198
80	197	Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	21	197	80
461	792	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser		735	291
3 048	3 549	Sum netto inntekter		4 289	3 651
674	699	Personalkostnader	22,23	1 098	1 050
69	104	Avskrivninger	32,33,34	131	102
566	543	Andre driftskostnader	24	702	728
1 309	1 346	Sum driftskostnader		1 930	1 881
1 738	2 203	Driftsresultat før tap på utlån og garantier		2 359	1 770
16	-11	Tap på utlån og garantier		32	35
1 722	2 214	Driftsresultat før skatt		2 326	1 735
275	358	Skattekostnad	25	398	321
1 447	1 856	Resultat etter skatt		1 928	1 414
		Hybridkapitaleierens andel av periodens resultat (renter hybridkapital)		15	17
		Resultat etter skatt for kontrollerende eierinteresser		1 909	1 391
		Resultat etter skatt for ikke-kontrollerende eierinteresser		4	5
		Resultat etter skatt		1 928	1 414
		Resultat per egenkapitalbevis (i hele kroner)		11,58	8,46
		Utvannet resultat per egenkapitalbevis(i hele kroner)		11,58	8,42
		Resultat per gjennomsnittlig egenkapitalbevis (i hele kroner)		11,58	9,04
		Utvannet resultat per gjennomsnittlig egenkapitalbevis (i hele kroner)		11,58	9,00

KAPITTEL 5.3 Utvidet resultat

2018	2019	Mill. kroner	2019	2018
1 447	1 856	Resultat etter skatt	1 928	1 414
-3	3	Estimatavvik pensjoner	3	-3
1	-1	Skatteeffekt estimatavvik pensjoner	-1	1
23	0	Verdiendring på verdipapirgjeld utpekt til virkelig verdi knyttet til bankens egen kredittrisiko	-13	23
-6	0	Skatteeffekt knyttet til endringer i virkelig verdi på verdipapirgjeld	3	-6
		Andeler av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	13	1
15	3	Sum poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat	6	16
2	-1	Netto virkelig verdi-justering av utlån ført over utvidet resultat	-1	2
-1	0	Skatteeffekt på verdi-justering av utlån ført over utvidet resultat	0	-1
-51	-8	Verdiendring på sikringsderivater knyttet til endring i basisswap	5	-51
13	2	Skatteeffekt på verdiendring knyttet til basisswapeffekter	-1	13
		Andeler av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	-9	-40
-36	-7	Sum poster som vil bli reklassifisert til resultat	-6	-77
-21	-4	Sum resultatposter ført mot egenkapitalen	0	-61
1 426	1 852	Totalresultat for perioden	1 928	1 353
		Hybridkapitaleierens andel av periodens resultat (renter hybridkapital)	15	17
		Totalresultat etter skatt for kontrollerende eierinteresser	1 909	1 331
		Totalresultat etter skatt for ikke-kontrollerende eierinteresser	4	5
		Totalresultat for perioden	1 928	1 353

KAPITTEL 5.4 Balanse

Morbank			Konsern		
2018	2019	Mill. kroner	Noter	2019	2018
		EIENDELER			
1 878	1 325	Kontanter og fordringer på sentralbanker		1 325	1 878
7 487	8 273	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 199	1 023
90 878	98 041	Utlån til og fordringer på kunder	8,10	106 718	98 606
14 446	17 252	Sertifikater, obligasjoner og rentefond	29	17 252	14 446
819	878	Finansielle derivater	13,30,38	878	819
594	675	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	31	675	594
3 635	4 323	Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	40	4 870	4 124
1 521	1 758	Investering i datterselskaper	40	0	0
96	89	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	32	406	400
337	300	Eiendom, anlegg og utstyr	33	503	543
0	214	Bruksrett	34	169	0
699	520	Andre eiendeler	35	787	1 041
122 390	133 648	Sum eiendeler		134 783	123 472
		GJELD			
2 704	3 647	Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7	3 650	2 636
71 540	78 534	Innskudd fra og gjeld til kunder	36	78 494	71 497
31 984	33 732	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	13,30,38	33 732	31 984
354	373	Finansielle derivater	13,30	373	354
205	335	Forpliktelser ved periodeskatt	25	376	248
69	88	Forpliktelser ved utsatt skatt	25	212	202
532	663	Annen gjeld og balanseført forpliktelse	39	739	687
1 102	1 303	Ansvarlig lånekapital	37	1 303	1 102
108 490	118 676	Sum gjeld		118 880	108 710
		EGENKAPITAL			
5 766	5 791	Egenkapitalbevis	40	5 791	5 766
830	848	Overkursfond		848	830
2 112	2 772	Utjevningsfond	40	2 772	2 112
477	663	Utbytte		663	477
3 690	3 838	Grunnfondskapital *)	40	3 838	3 690
166	166	Annen innskutt egenkapital		166	166
15	12	Gavefond	40	12	15
252	334	Fond for urealiserte gevinster		334	253
222	292	Kundeutbytte og gaver	40	292	222
400	300	Hybridkapital	40	300	400
-30	-45	Renter hybridkapital	40	-63	-48
0	0	Annen egenkapital		835	776
		Ikke-kontrollerende eierinteresser		114	102
13 900	14 972	Sum egenkapital		15 903	14 762
122 390	133 648	Sum gjeld og egenkapital		134 783	123 472

*) Utdeling til gavefond på 20 mill. kroner og gavemidler på 6 mill. kroner er og inkludert i grunnfondskapitalen per 31.12.2019, og vil etter godkjenning av Representantskapet utdeles til gaver.

Styret i SpareBank 1 Østlandet
Hamar, 3. mars 2020

Siri J. Strømmevold
Styreleder

Nina C. Lier

Alexander Sandberg Lund

Espen Bjørklund Larsen
Ansattes representant

Guro Nina Vestvik

Vibeke Hanvold Larsen
Ansattes representant

Hans-Christian Gabrielsen

Tore Anstein Dobloug

Richard Heiberg
Administrerende direktør

KAPITTEL 5.4 Endring i egenkapital

Morbank	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital							
	EK-bevis	Overkurs-fond	Annen innskutt EK	Grunn-fonds-kapital ¹⁾	Utjevnings-fond ²⁾	Gave-fond	Fond for urealiserte gevinster	Annen EK	Hybrid-kapital	Sum EK
(mill. kroner)										
Egenkapital per 01.01.2018	5 359	547	165	3 636	2 008	20	279	-8	400	12 406
IB korr. knyttet til overgangsregler ved innføring av IFRS 9				11	23					35
Ompostering av betalte renter hybridkapital			1		3			-4		0
Ompostering av estimatavvik etter skatt på pensjoner				4	-4					0
Korrigert EK per 01.01.2018	5 359	547	166	3 652	2 031	20	279	-12	400	12 440
Egenkapitalbevis emmitert og overført eiere	407	283								690
Hybridkapital										0
Renter på hybridkapital								-17		-17
Resultat for regnskapsåret				477	998		-27			1 447
Verdiendring på verdipapirgjeld utpekt til virkelig verdi knyttet til bankens egen kredittrisiko etter skatt				4	12					17
Verdiendring på sikringsderivater knyttet til endring i basisswap etter skatt				-12	-26					-38
Netto virkelig verdi-justering av utlån ført over utvidet resultat etter skatt				1	1					2
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				-1	-1					-2
Utbetalt utbytte				-204	-424					-629
Utdelt gaver av resultat 2017				-6						-6
Utdelt fra gavefond 2018						-5				-5
Egenkapital per 31.12.2018	5 766	830	166	3 912	2 589	15	252	-30	400	13 900
Egenkapital per 01.01.2019	5 766	830	166	3 912	2 589	15	252	-30	400	13 900
Omklassifisering				-57	57					0
Egenkapitalbevis emmitert og overført eiere	26	18								43
Hybridkapital									-100	-100
Renter på hybridkapital								-15		-15
Resultat for regnskapsåret				505	1 268		83			1 856
Verdiendring på verdipapirgjeld utpekt til virkelig verdi knyttet til bankens egen kredittrisiko etter skatt				-3	-7					-10
Verdiendring på sikringsderivater knyttet til endring i basisswap etter skatt				1	3					4
Netto virkelig verdi-justering av utlån ført over utvidet resultat etter skatt				0	0					-1
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				1	2					3
Utbetalt kundeutbytte og utbytte				-222	-477					-699
Utdelt gaver av resultat 2018				-6						-6
Utdelt fra gavefond 2019						-2				-2
Egenkapital per 31.12.2019	5 791	848	166	4 131	3 434	12	334	-45	300	14 972

Konsern	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital							
(mill. kroner)	EK-bevis	Overkurs-fond	Annen innskutt EK	Grunnfonds-kapital ¹⁾	Utevnings-fond ²⁾	Gave-fond	Fond for urealiserte gevinster	Annen EK	Hybrid-kapital	Minoritets-interesse	Sum EK
Egenkapital per 01.01.2018	5 359	547	165	3 636	2 008	20	281	853	400	62	13 331
IB korrigerer morbank			1	15	23			-4			35
IB korrigeringer døtre								-19			-19
IB korrigeringer TS/FKV								-3			-3
Korrigert egenkapital per 01.01.2018	5 359	547	166	3 651	2 031	20	281	826	400	62	13 343
Egenkapitalbevis og aksjer emmitert	407	283									690
Resultat for regnskapsåret				477	998		-27	-39		5	1 414
Verdiendring på verdipapirgjeld utpekt til virkelig verdi knyttet til bankens egen kredittrisiko etter skatt				5	12						17
Verdiendring på sikringsderivater knyttet til endring i basisswap etter skatt				-12	-26						-38
Netto virkelig verdi-justering av utlån ført over utvidet resultat etter skatt				1	1						2
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				-1	-1						-2
Øvrige poster i utvidet resultat fra TS/FKV								-39			-39
Endringer direkte i egenkapitalen fra TS og FKV								-3			-3
Tilførsel fra ny minoriet										42	42
Fond for urealiserte gevinster											0
Renter etter skatt på hybridkapital								-17			-17
Utbetalt utbytte				-204	-424					-6	-634
Utdelt gaver av resultat 2017				-6							-6
Utdelt fra gavefond 2018						-5					-5
Egenkapital per 31.12.2018	5 766	830	166	3 912	2 589	15	253	728	400	102	14 762
Egenkapital per 01.01.2019	5 766	830	166	3 912	2 589	15	253	728	400	102	14 762
IB korrigerer morbank											0
IB korrigeringer døtre								0			0
IB korrigeringer TS/FKV								-8			-8
Korrigert egenkapital per 01.01.2019	5 766	830	166	3 912	2 589	15	253	719	400	102	14 753
Omklassifisering				-57	57						0
Egenkapitalbevis og aksjer emmitert	26	18								13	57
Hybridkapital									-100		-100
Resultat for regnskapsåret				505	1 268		83	69		4	1 928
Verdiendring på verdipapirgjeld utpekt til virkelig verdi knyttet til bankens egen kredittrisiko etter skatt				-3	-7						-10
Verdiendring på sikringsderivater knyttet til endring i basisswap etter skatt				1	3						4
Netto virkelig verdi-justering av utlån ført over utvidet resultat etter skatt				-0	-0						-1
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning				1	2						3
Øvrige poster i utvidet resultat fra TS/FKV								4			4
Endringer direkte i egenkapitalen fra TS og FKV								-6			-6
Renter på hybridkapital								-15			-15
Utbetalt utbytte				-222	-477					-6	-705
Utdelt gaver av resultat 2018				-6							-6
Utdelt fra gavefond 2019						-2					-2
Egenkapital per 31.12.2019	5 791	848	166	4 131	3 434	12	334	771	300	114	15 903

1) Beløp overført til grunnfondskapital inkluderer avsatt kundeutbytte.
2) Beløp overført til utjevningsfond inkluderer avsatt utbytte.

KAPITTEL 5.5 **Kontantstrømoppstilling**

Morbank			Konsern	
2018	2019	(mill. kroner)	2019	2018
-7 806	-7 136	Endring i utlån til kunder	-8 095	-8 479
2 716	3 171	Renteinnbetalinger på utlån til kunder	3 586	3 134
5 527	6 994	Endring i innskudd fra kunder	6 997	5 511
-619	-889	Renteutbetalinger på innskudd fra kunder	-896	-622
527	259	Endring i fordringer og gjeld til kredittinstitusjoner	941	1 151
115	158	Renter på fordringer og gjeld til kredittinstitusjoner	-7	5
-5 532	-2 762	Endring i sertifikater og obligasjoner	-2 762	-5 532
208	148	Renteinnbetalinger fra sertifikater og obligasjoner	148	208
849	835	Netto provisjonsinntekter	1 354	1 286
-9	70	Kursgevinster ved omsetning og trading	70	-9
-1 240	-1 236	Utbetalinger til drift	-1 792	-1 778
-314	-216	Betalt skatt	-248	-355
-190	-20	Andre tidsavgrensninger	-46	-236
-5 769	-623	Netto likviditetsendring fra operasjonelle aktiviteter (A)	-751	-5 716
-41	-28	Investering i varige driftsmidler	-58	-67
0	12	Innbetaling fra salg av varige driftsmidler	46	33
-335	-687	Netto kontantstrøm fra langsiktige investeringer i aksjer	-687	-334
385	601	Utbytte fra langsiktige investeringer i aksjer	474	257
9	-101	Netto likviditetsendring fra investering (B)	-225	-111
12 699	5 948	Opptak av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5 948	12 699
400	400	Opptak av ansvarlig lånekapital	400	400
0	300	Opptak av hybridkapital	300	0
-4 400	-4 150	Tilbakebetaling av utstedte verdipapirer	-4 150	-4 400
-1 000	-200	Tilbakebetaling av ansvarlig lånekapital	-200	-1 000
0	-400	Tilbakebetaling av hybridkapital	-400	0
687	37	Innbetalt ved emisjon av egenkapitalbevis	37	687
-664	-645	Renteutbetalinger på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-645	-664
-37	-36	Renteutbetalinger på ansvarlige lån	-36	-37
0	-42	Leiebetalinger på balanseførte leieavtaler	-35	0
-152	-238	Likviditets effekt ved emisjon i datterselskap	13	8
-424	-477	Utbetaling av utbytte	-483	-430
-204	-220	Utbetaling av kundeutbytte	-220	-202
-11	-4	Utdeling fra gavefond og gavemidler	-4	-11
6 894	274	Netto likviditetsendring fra finansiering (C)	525	7 049
1 134	-451	ENDRING I LIKVIDITETSBEHOLDNING (A+B+C)	-451	1 222
824	1 958	Likviditetsbeholdning 01.01.	1 958	736
1 958	1 507	Likviditetsbeholdning ved rapporteringsperiodens slutt	1 507	1 958
		Likviditetsbeholdningen består av:		
1 878	1 325	Kontanter og fordringer på sentralbanker	1 325	1 878
80	183	Innskudd i og fordringer på banker uten avtalt løpetid	183	80
1 958	1 507	Sum likviditetsbeholdning ved rapporteringsperiodens slutt	1 507	1 958

KAPITTEL 5.7

Noter

Note 1 – Generell informasjon	88
Note 2 – Regnskapsprinsipper	89
Note 3 – Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper	95
Note 4 – Segmentinformasjon	97
Note 5 – Kapitaldekning	98
Note 6 – Finansiell risikostyring	99
KREDITTRISIKO	
Note 7 – Kredittinstitusjoner – fordringer og gjeld	101
Note 8 – Utlån til og fordringer på kunder	102
Note 9 – Overføring av finansielle eiendeler	108
Note 10 – Tap på utlån og garantier	111
Note 11 – Kreditteksponering for hver interne risikorating	114
Note 12 – Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser	114
Note 13 – Finansielle instrumenter og motregning	115
Note 14 – Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler	116
MARKEDSRISIKO	
Note 15 – Markedsrisiko knyttet til renterisiko	118
Note 16 – Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering	119
LIKVIDITETSRISIKO	
Note 17 – Likviditetsrisiko	120
Note 18 – Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser	121
RESULTATREGNSKAPET	
Note 19 – Netto renteinntekter	123
Note 20 – Netto provisjons- og andre driftsinntekter	123
Note 21 – Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	124
Note 22 – Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte	125
Note 23 – Pensjoner	128
Note 24 – Andre driftskostnader	129
Note 25 – Skatt	130
BALANSE	
Note 26 – Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	131
Note 27 – Klassifikasjon av finansielle instrumenter	134
Note 28 – Opplysninger om virkelig verdi	136
Note 29 – Sertifikater, obligasjoner og rentefond	137
Note 30 – Finansielle derivater	137
Note 31 – Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	138
Note 32 – Goodwill og andre immaterielle eiendeler	139
Note 33 – Eiendom, anlegg og utstyr	140
Note 34 – Leieavtaler	141
Note 35 – Andre eiendeler	142
Note 36 – Innskudd fra og gjeld til kunder	142
Note 37 – Verdipapirgjeld	143
Note 38 – Sikringsbokføring	145
Note 39 – Annen gjeld og forpliktelse	147
Note 40 – Egenkapitalbevis og eierstruktur	148
ØVRIGE OPPLYSNINGER	
Note 41 – Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	149
Note 42 – Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper	152
Note 43 – Hendelser etter balansedagen	152

Note 1 – Generell informasjon

Konsernet SpareBank 1 Østlandet

Konsernet består av SpareBank 1 Østlandet og de 100 prosent eide datterselskapene EiendomsMegler 1 Innlandet AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, EiendomsMegler 1 Oslo AS (datterdatter), Youngstorget 5 AS og Vato AS, samt det 95 prosent eide datterselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS og det 70,7 prosent eide holdingsselskapet SpareBank 1 Østlandet VIT AS som er 100 prosent eier i TheVIT AS (datter-datter).

SpareBank 1 Østlandet er hjemmehørende i Norge og har hovedkontor på Hamar. Konsernet har totalt 37 bankkontorer fordelt på fire fylker. Kontornettet befinner seg i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Yongstorget 5 AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS og datterdatter EiendomsMegler 1 Oslo AS har hovedkontor i Oslo. De øvrige datterselskapene har hovedkontor i Hedmark fylke.

Konsernets kjernevirksomhet er innskudd, utlån, betalingsfor-midling, leasing, salg av andre finansielle produkter og tjenester, samt eiendomsmegling, regnskapsføring og rådgivning.

Felleskontrollerte virksomheter

SpareBank 1 Østlandet eier 12,4 prosent av SpareBank 1 Gruppen AS. Eierandelen er klassifisert som en investering i felleskontrollert virksomhet. Øvrige eiere er SpareBank 1

Endringer i konsernsammensetning og strategiske investeringer

2019

En omallokering av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt AS i henhold til aksjonæravtalen økte eierandelen i selskapet fra 21,6 prosent til 22,3 prosent i desember. Tilsvarende omallokering i SpareBank 1 Næringskreditt AS medførte en reduksjon i eierandelen fra 17,7 prosent til 15,2 prosent.

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS endret 4. september navn til EiendomsMegler 1 Innlandet AS.

Det ble gjennomført en virksomhetsoverdragelse av SMB Lab AS til SpareBank 1 Utvikling DA i tredje kvartal.

SpareBank 1 Banksamarbeidet DA endret i andre kvartal navn til SpareBank 1 Utvikling DA.

Søsterselskapene med samme navn TheVIT AS fusjonerte i andre kvartal til TheVIT AS.

28. februar inngikk SpareBank 1-bankene en avtale om endret eiermodell i BN Bank ASA, herunder en fordeling av B-aksjene i SpareBank 1 Næringskreditt AS, ved at enkelte eiere endret sitt eierskap samtidig som SpareBank 1 Østlandet kom inn som ny eier. Etter gjennomføring av transaksjonene vil SpareBank 1 Østlandet ha en eierandel i både BN Bank ASA og B-aksjene i SpareBank 1 Næringskreditt AS på 9,99 prosent. Total eierandel i SpareBank 1 Næringskreditt AS endret seg fra 13,3 prosent til 17,7 prosent etter transaksjonen.

En reallokering av aksjer i SpareBank 1 Kredittkort AS i henhold til aksjonæravtalen medførte at konsernet økte sin eierandel i selskapet fra 20,5 prosent til 20,8 prosent med virkning fra 1. januar 2019.

SR-bank ASA, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SMN og Samarbeidende Sparebanker AS, hver med 19,5 prosent eierandel, samt LO med 9,6 prosent eierandel. Styringsstrukturen for alliansesamarbeidet er regulert i en egen avtale mellom eierne.

Konsernet eier videre 18 prosent av SpareBank 1 Utvikling DA. Denne investeringen er også klassifisert som felleskontrollert virksomhet. De andre eierne av SpareBank 1 Utvikling DA er banker i SpareBank 1-alliansen.

Tilknyttede virksomheter

SpareBank 1 Østlandet eier 20,8 prosent av SpareBank 1 Kredittkort AS og 18,7 prosent av SpareBank 1 Betaling AS. Banken eier også 20 prosent i allianseselskapene SMB Lab AS og Betr AS. Videre eier banken 22,3 prosent av kredittforetakene SpareBank 1 Boligkreditt AS og 15,2 prosent av SpareBank 1 Næringskreditt AS. Ovennevnte selskaper er klassifisert som tilknyttede selskaper.

Enkelte allianseselskaper er klassifisert som tilknyttede selskaper til tross for at eierandelen er mindre enn 20 prosent. Bakgrunnen for dette er at eierstrukturen og det strategiske samarbeidet mellom eierbankene i SpareBank 1 Gruppen AS gir SpareBank 1 Østlandet betydelig innflytelse i disse selskapene.

2018

En omallokering av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt AS i henhold til aksjonæravtalen økte eierandelen i selskapet fra 21,1 prosent til 21,6 prosent. Tilsvarende omallokering i SpareBank 1 Næringskreditt AS medførte en økning i eierandelen fra 12,4 prosent til 13,3 prosent.

I fjerde kvartal er investeringen i Komm-In AS omklassifisert fra et tilknyttet selskap til ordinær aksjeinvestering. I samme kvartal skiftet datterdatter SpareBank 1 Regnskapshuset AS navn til TheVIT AS.

16.mai ble holdingsselskapet SpareBank 1 Østlandet VIT AS etablert. Selskapet eies 70,7 prosent av SpareBank 1 Østlandet. Bankens tidligere 100 prosent eide datterselskap TheVIT AS (tidligere SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS) er overført til holdingsselskapet. I tillegg eier holdingsselskapet 100 prosent av aksjene i regnskap- og rådgivningsselskapet TheVIT AS.

Aksjene i det felleskontrollerte eiendomsselskapet Torggata 22 AS ble solgt i 2. kvartal.

Proaware AS endret i første kvartal navn til Betr AS.

En reallokering av aksjer i SpareBank 1 Kredittkort AS i henhold til aksjonæravtalen medførte at SpareBank 1 Østlandet økte sin eierandel i selskapet fra 19,6 prosent til 20,5 prosent med virkning fra 1. januar.

Note 2 – Regnskapsprinsipper

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte regnskapet

Morbank- og konsernregnskapet 2019 for SpareBank 1 Østlandet er satt opp i overensstemmelse med de inter-nasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er vedtatt av EU. Dette omfatter også tolkninger fra Den inter-nasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC).

Målegrunnlaget for både morbank- og konsernregnskapet er historisk kost med de unntak som er beskrevet nedenfor. Regnskapet er avlagt i henhold til IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskapet som avlegges per 31.12.2019. Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Nye standarder og fortolkninger som er tatt i bruk:

Fra 01.01.2019 er standardene IFRS 16 «Leieavtaler» implementert.

IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 16 Leieavtaler trådte i kraft 01.01.2019 og erstatter IAS 17 Leieavtaler, IFRIC 4, SIC 15 og SIC 27. Standarden fastsetter prinsipper for innregning, måling og presentasjon av leieavtaler og opplysninger om disse. Målet er å sikre at leietakere og utleier fremlegger relevant informasjon på en måte som korrekt gjenspeiler disse transaksjonene. Denne informasjonen skal gi brukere av finansregnskapet et grunnlag for å vurdere leieav-talers virkning på et foretaks finansielle stilling, finansielle inntjening og kontantstrømmer. For utleier videreføres i all hovedsak tidligere regelverk (IAS 17) uforandret. For leietaker derimot, er tidligere skille mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler fjernet.

Endringer til IFRS 9 og IFRS 7 som følge av IBOR reformen IASB kom i september 2019 med endringer til IFRS 9 og IFRS 7. Disse endringene er obligatoriske fra 2020, men kan tidligimple-menteres i 2019 regnskapet. Konsernet har valgt å tidlig imple-mentere endringene. Konsernet sitt valg om å tidligimple-mentere medfører at sikringsforholdene kan videreføres uberørt av IBOR-reformen. IBOR-reformen er en pågående prosess hvor eksisterende referanserenter benyttet i fordringer, lån og deriva-tavtaler erstattes med alternative referanserenter.

Nye standarder og fortolkninger som ennå ikke er tatt i bruk

Det er ingen standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft, som forventes å gi en vesentlig påvirkning på konsernets regnskap.

Konsernet regnskapsprinsipper

	Note-opplysninger årsrapport	Gjeldene IFRS/IAS
Datterselskaper	41	IFRS 10
Konsolidering	41	IFRS 3, IFRS 10
Tilknyttet foretak	41	IAS 28
Felleskontrollert virksomhet	41	IFRS 11
Derivater	13, 26, 27, 28, 30	IFRS 9, IFRS 7, IFRS 13
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27, 31	IFRS 9, IFRS 7, IFRS 13
Utlån	8, 10, 27, 28, 39	IFRS 9, IFRS 7, IAS 37
Eiendeler holdt for salg	P.t. ikke aktuell	IFRS 5
Leieavtaler	34	IFRS 16
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	32	IAS 38, IAS 36
Eiendom, anlegg og utstyr	33	IAS 16, IAS 36
Pensjoner	23	IAS 19
Gjeld ved utstedelse av verdipapirer	26, 27, 28, 37	IFRS 9, IFRS 7, IFRS 13
Sertifikater og obligasjoner	26, 27, 28, 29	IFRS 9, IFRS 7, IFRS 13
Provisjonsinntekter og -kostnader	20	IFRS 15, IFRS 9
Skatt	25	IAS 12
Segmentrapportering	4	IFRS 8
Hendelser etter balansedagen	43	IAS 10
Egenkapital	40	IAS 1

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er funksjonell valuta i alle enhetene i konsernet. Alle beløp er angitt i mill. kroner med mindre noe annet er angitt.

Datterselskaper

I morbankens regnskap blir eierandelene i datterselskap vurdert etter kostmetoden. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig.

Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger inntektsføres det året det vedtas av generalforsamlingen. Definisjon av datterselskap omhandles i IFRS 10 Konsernregnskap. Det er graden av faktisk kontroll som avgjør om et selskap skal klassifiseres som et datter-selskap. Kontroll foreligger kun når investor har makt over relevante aktiviteter hos investeringsobjektet, risiko for variabel avkastning, og i tillegg evne til å bruke makten til å påvirke avkast-ningen. I tilfeller med brudd på lånevilkår vil banken vurdere om den har oppnådd reell makt i henhold til IFRS 10.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og alle datterforetak som ikke er planlagt avhendet i nær framtid og derfor skal klassifiseres som holdt for salg etter IFRS 5. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert.

Ved overtagelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammen-slutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser balan-seført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om immaterielle eiendeler. Banken har ikke anvendt IFRS 3 retrospektivt på virksomhetssammenslut-ninger som er gjennomført før 01.01.2006.

Alle transaksjoner innad i konsernet blir eliminert ved utarbeidelse av konsernregnskapet. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregn-skapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som egen post.

Tilknyttet foretak

Definisjon av tilknyttet selskap er regulert i IAS 28. Tilknyttet foretak innebærer at banken har betydelig innflytelse, men ikke kontroll over selskapet. Normalt er det betydelig innflytelse når banken har en eierandel på 20 prosent eller mer, med mindre det klart kan godtgjøres at dette ikke er tilfellet. Behandling som tilknyttede foretak oppstår fra det tidspunkt betydelig innflytelse etableres og til det opphører. Investeringen førstegangsinn-regnes til anskaffelseskost og justeres deretter for endringen i bankens andel av nettoeiendelene til det tilknyttede foretaket. Tilknyttede foretak regnskapsføres etter kostmetoden i morbanken og egenkapitalmetoden i konsernet.

Felleskontrollert virksomhet

Etter IFRS 11 skal investeringer i felleskontrollerte ordninger klassifiseres enten som felleskontrollerte driftsordninger eller felleskontrollerte virksomheter avhengig av de avtalemessige rettighetene og forpliktelsene til hver enkelt investor. SpareBank 1 Østlandet har vurdert sine felleskontrollerte ordninger og kommet frem til at de er felleskontrollerte virksomheter.

Felleskontrollert virksomhet innebærer at partene som inngår i enheten utøver felles kontroll over aktiviteter basert på kontraktsmessige avtaler. Avtalene krever enstemmighet mellom partene ved strategiske, finansielle og driftsmessige beslut-ninger. Felleskontrollert virksomhet regnskapsføres etter kostmetoden i morbanken og etter egenkapitalmetoden i konsernet.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

Finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier;

- Virkelig verdi med verdiendring over resultatet
- Virkelig verdi med verdiendringer over utvidet resultatregnskap (OCI)
- Amortisert kost

Målekategori bestemmes ved førstegangsregnskapsføring av eiendelen. For finansielle eiendeler skilles det mellom gjeldsinstrumenter, derivater og egenkapitalinstrumenter, hvor gjeldsinstrumenter er alle finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter. Klassifiseringen av finansielle eiendeler bestemmes ut fra kontraktsmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

Finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost.

Instrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktfestede kontantstrømmer. Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold.

Finansielle derivater

Alle derivater måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet og innregnes i resultatlinjen "Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser". Derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter regnskapsføres i tråd med reglene for sikringsbokføring (nærmere om sikringsbokføring under prinsipper for gjeld ved utstedelse av verdipapirer). Kontrakter med urealisert gevinst blir i balansen presentert som en eiendel og kontrakter med urealisert tap som en forpliktelse. Balanseverdien inkluderer påløpte renter.

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi. Verdiendringer skal som hovedregel føres i det ordinære resultatet under "Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser". Men et egenkapitalinstrument, som ikke er holdt for handelsformål og som ikke er et betinget vederlag etter en virksomhetsoverdragelse, kan utpekes som målt til virkelig verdi med verdiendringer over OCI. Når egenkapitalinstrumenter utpekes til virkelig verdi med verdiendringer ført mot OCI, skal ordinære utbytter resultatføres, mens verdiendringer ikke skal til resultatet verken løpende eller ved avhendelse.

Finansielle forpliktelser

Finansielle forpliktelser skal som hovedregel måles til amortisert kost med unntak av finansielle derivater målt til virkelig verdi og finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi

med verdiendringer innregnet over resultatet og OCI. For finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet, skal endringer i verdien som skyldes selskapets egen kredittrisiko innregnes i OCI med mindre dette skaper eller forsterker et regnskapsmessig misforhold.

Sikringsbokføring

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikrings-effektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittrisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Etter IFRS 9 er det tilstrekkelig med en prospektiv (fremadskuende) effektivitetstest. Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt.

Innregning og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes på handledagen, det vil si tidspunktet banken blir part i instrumentenes kontraktsmessige betingelser.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen er utløpt, eller når rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen er overført på en slik måte at risiko og avkastning knyttet til eierskapet i det alt vesentlige er overført.

Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Utlån

Utlån til kunder vurderes å ha kontraktfestede kontantstrømmer som utelukkende er betaling av avdrag og renter på utestående hovedstol, og måles som utgangspunkt til amortisert kost. Banken overfører imidlertid en kvalifisert andel av boligutlåns-massen til det felleseide OMF-foretaket SpareBank 1 Boligkreditt. Boliglån med flytende rente inngår følgelig i en forretningsmodell som innebærer både mottak av kontraktsmessige kontantstrømmer og salg. Slike eiendeler får etter IFRS 9 pliktig klassifisering til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI). Fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi over resultatet, og gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi resultatføres som netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser. Dette er for å eliminere en vesentlig accounting mismatch. Alle utlån til og fordringer på kunder presenteres i balansen inklusiv påløpte renter.

Salg av utlån

SpareBank 1 Østlandet har inngått avtale om juridisk salg av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom banken og kredittforetakene, forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjon for de plikter som følger med forvaltning av utlånene. Det foreligger en gjenværende involvering knyttet til overførte lån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Det vises til beskrivelse i note 9.

Salgene er behandlet som rene salg og lånene er fullt ut fjernet fra banken sin balanse.

Tapsvsetninger på utlån

Tap på utlån innregnes basert på forventet kredittap (ECL). Den generelle modellen for avsetning for tap på finansielle eiendeler i IFRS 9 gjelder for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost og for finansielle eiendeler til virkelig verdi med verdiendringer over utvidet resultat, som ikke er kjøpt eller utstedt med eksplisitt forventning om inntruffet kredittap. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet.

Målingen av avsetning for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Kredittforverringen måles ved

utviklingen i økonomisk PD. Økonomisk PD er bankens beste vurdering av kundens misligholdsrisiko. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring innregnes tap for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til misligholdsbegivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning, skal tapsavsetningen tilsvare forventet tap over hele levetiden. Forventet kredittap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, dvs. forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet.

I tillegg til den generelle modellen er det egne prinsipper for utstedte, herunder reforhandlede lån som behandles som nye, og kjøpte lån hvor det er inntruffet kredittap ved førstegangs balanseføring. For disse beregnes en effektiv rente som hensyntar forventet kredittap, og ved endringer i forventede kontantstrømmer diskonteres endringen med den opprinnelig fastsatte effektive renten og resultatføres. For disse eiendelene er det derved ikke behov for å overvåke hvorvidt det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko etter førstegangs balanseføring da forventet tap over hele levetiden uansett hensyntas.

Metodikken i IFRS 9 innebærer noe større volatilitet i tapsavsetningen, og det forventes at avsetningene kommer tidligere ved dagens praksis enn med bruk av metode etter IAS 39. Dette vil være spesielt merkbart ved inngangen til en nedgangs-konjunktur.

Nærmere beskrivelse av bankens nedskrivningsmodell

Tapsanslaget lages kvartalsvis, og bygger på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen. Tapsestimatene beregnes basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD. Dette danner grunnlag for gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD. I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre trinn.

Trinn 1:

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning blir beregnet en avsetning lik 12 måneders forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3.

Trinn 2:

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er inntruffet kredittap på balansedato. For disse eiendelene blir det beregnet en avsetning lik forventet tap over hele levetiden. I denne gruppen inngår kontoer med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som er klassifisert som friske. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede misligholdssannsynlighet (PD) har økt vesentlig. SpareBank 1 Østlandet har besluttet å benytte både absolutte og relative endringer i livstids-PD som kriteriet for flytting i trinn 2.

Den viktigste driveren for en vesentlig endring i kredittrisiko er kvantitativ endring i PD på balansedagen sammenlignet med PD ved første gangs innregning. En endring i PD med over 150 prosent er vurdert å være en vesentlig endring i kredittrisiko. I tillegg må endringen i PD minimum være over 0,60 prosent. I tillegg vil kunder med mer enn 30 dagers betalingsforsinkelse alltid flyttes til trinn 2. Det gjøres i tillegg en kvalitativ vurdering basert på hvorvidt engasjementet har vesentlig økt kredittrisiko dersom det er gjenstand for særskilt overvåkning.

Trinn 3:

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler, som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse og hvor det på balansedato er objektive bevis på verdifall som medfører redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. For disse eiendelene avsettes det for forventet tap over levetiden. Dette er eiendeler som under regelverk før 1.1.2018 ble definert som misligholdte/tapsutsatte eller individuelt nedskrevne.

For utlån klassifisert til amortisert kost, reduseres netto balanseført verdi på eiendelene med en tapsavsetning gitt ved den trinnvise behandlingen beskrevet over. For utlån klassifisert til virkelig verdi over utvidet resultat, reverseres tapsavsetningene innregnet i ordinært resultat over utvidet resultat. Utlån i denne kategorien får imidlertid justert balanseført beløp med en virkelig verdi-justeringer som følge av endring i kredittrisiko. For utlån til virkelig verdi med en vesentlig økning i kredittrisiko, vil det forventningsvis være samsvar mellom akkumulert tapsavsetning etter beskrevet metodikk og balanseført virkelig verdjustering.

Misligholdte/tapsutsatte engasjement

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt og tas med i konsernets oversikt over misligholdte engasjementer når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt innen 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer, eller kunden er konkurs. Dersom et engasjement er misligholdt påvirker det risikoklassifiseringen i nedskrivningsmodellen etter IFRS 9.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte spesifiserte avsetninger føres mot avsetningene. Konstaterte tap uten dekning i avsetningene, samt over- eller underdekning i forhold til tidligere avsetninger resultatføres.

Eiendeler holdt for salg

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Overtatte eiendeler som forventes realisert klassifiseres som anleggsmidler holdt for salg. I samsvar med IFRS 5 vurderes disse eiendelene på overtakelsestidspunktet til virkelig verdi minus salgsutgifter. Forskjellen mellom denne verdien og verdien av låneengasjementet justeres over resultatet. Overtatte eiendeler som ikke kan forventes realisert aktiveres som anleggsmiddel i bankens balanse.

Leieavtaler

IFRS 16 anngir en felles modell som skal anvendes for alle leieavtaler, med enkelte konkrete unntak. Konsekvensen er at leieavtaler som regnskapsføres i tråd med den nye modellen, balanseføres i regnskapet til leietaker i form av en leieforpliktelse og en eiendel som representerer leietakers rett til å bruke den underliggende eiendelen. Leieforpliktelsen skal måles til nåverdi av fremtidige leiebetalinger i leieperioden neddiskontert med implisitt rente i leiekontrakten eller leietakers marginale lånerente. Opsjoner i leieavtalen skal tas hensyn til i beregning av nåverdi av forpliktelsen dersom det er sannsynlig at de vil bli benyttet. Beregning av nåverdien av leieforpliktelsen kan inkludere elementer som faste leiebetalinger og variable leiebetalinger som er avhengig av en indeks eller en rentesats. I tillegg skal beløp som kommer til betaling for leietaker i henhold til eventuelle restverdigarantier inkluderes. Det samme gjelder utøvelseskurs for en kjøpsopsjon eller betaling av bot for å si opp leieavtalen, dersom leietaker med rimelig sikkerhet vil utøve opsjonen.

På iverksettelsespunktet måles bruksretten til leieforpliktelsen pluss betalt forskuddsleie, direkte anskaffelseskostnader og avsetninger for utgifter ved tilbakeføring av eiendel til utleier. Eventuelle avsetning for utgifter ved tilbakeføring føres som en separat forpliktelse i balansen og inngår ikke i leieforpliktelsen. Bruksretten avskrives lineært, justeres for eventuelle nye målinger av leieforpliktelsen og testes for verdifall i samsvar med IAS 36.

I forbindelse med implementering av IFRS 16 har SpareBank 1 Østlandet valgt følgende regnskapsprinsipper og overgangsbestemmelser der konsernet er leietaker:

- Konsernet benytter seg av modifisert retrospektiv metode. Dette innebærer at sammenlikningstall for 2018 ikke omarbeides. Bruksretten blir målt til samme verdi som leieforpliktelsen og innregnet i åpningsbalansen per 01.01.2019.
- Konsernet har valgt å ikke balanseføre leieavtaler med lav verdi (USD 5 000) og leieavtaler med en leieperiode på 12 måneder eller mindre. Leieavtaler som faller inn under disse unntakene innregnes løpende som andre driftskostnader.
- Faste ikke-leiekomponenter som er innebygd i leiekontrakten blir skilt ut og kostnadsført løpende som andre driftskostnader.
- For avtaler som var klassifisert som operasjonelle leieavtaler etter IAS 17 har konsernet valgt å benytte seg av den praktiske muligheten til å anvende en felles diskonteringsrente på en portefølje av leieavtaler med nogenlunde lignende egenskaper.

IFRS 16 viser til to ulike metoder for å fastsette diskonteringsrenten for leiebetalinger:

- Implisitt rente i leiekontrakten
- Leietakers marginale lånerente, dersom den implisitte renten ikke enkelt kan fastsettes.

Leiekontraktene som omfattes av IFRS 16 varierer med hensyn til løpetid og opsjonsstruktur. Videre må man gjøre forutsetninger på utgangsverdi av de underliggende eiendelene. Begge disse forholdene gjør en implisitt renteberegning mer komplisert enn en marginal lånerente-betraktning.

SpareBank 1 Østlandet har valgt å benytte marginal lånerente på sine balanseførte husleieavtaler. Den marginale lånerenten er definert som den renten leietaker i et tilsvarende miljø vil måtte betale for å låne over en tilsvarende periode og med tilsvarende sikkerhet, et beløp nødvendig for å erverve en eiendel med tilsvarende verdi som bruksretteeiendelen.

Diskonteringsrenten = Finansieringskostnad + tillegg for kapitalkostnad

Påslaget i finansieringskostnaden gjenspeiler snittløpetiden på leiekontraktene våre vektet mellom NOK og EUR på seniorfinansiering pluss et vektet påslag for kapitalkostnad. Per 31.12.2019 er diskonteringsrenten beregnet til 2,43 prosent.

Bruksretten presenteres i balansen under regnskapslinjen "Eiendom, anlegg og utstyr". Tilhørende leieforpliktelse presenteres under regnskapslinjen "Annen Gjeld". Leiebetalingene føres mot forpliktelsen sammen med rentekostnaden. I resultatregnskapet blir driftskostnadene erstattet med avskrivninger på bruksretten og rentekostnad på forpliktelsen. Kontantstrømmen fra operasjonelle aktiviteter vil øke sammenliknet med tidligere perioder fordi betaling av hovedstolen av leieforpliktelsen klassifiseres som en finansieringsaktivitet etter IFRS 16. Bare den delen av betalingen som er renter kan nå presenteres som kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter.

Under IFRS 16 er, eller inneholder en kontrakt, en leieavtale dersom kontrakten overfører retten til å kontrollere bruken av en identifisert eiendel for en periode i bytte mot vederlag. For konsernet SpareBank 1 Østlandet er det i all hovedsak husleiekontrakter som faller inn under den nye standarden. Virkningen av IFRS 16 på implementeringstidspunktet 01.01.2019 var en økning av eiendeler og gjeld på 170 mill. kroner. Bruksretten vektet 100 prosent i kapitaldekningen. Effekten på ren kjernekapital i konsernet var 3 basispunkter. Effekten på resultatregnskapet vil variere over tid, men kombinasjonen av rentekostnad og avskrivninger i henhold til IFRS 16 er forventet å være noe høyere i starten av leieperioden sammenliknet med leiekostnaden etter IAS 17. Det vises til note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper og note 34 Leieavtaler i årsrapporten for ytterligere informasjon.

Finansielle leieavtaler der konsernet er utleier føres under hovedposten utlån i balansen og regnskapsføres til amortisert

kost. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente. Nedskrivning av finansielle leieavtaler skjer i samsvar med reglene i IFRS 9.

Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Goodwill fremkommer som differanse mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet etter at anskaffelseskost er fordelt på identifiserbare materielle og immaterielle eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Negativ goodwill inntektsføres umiddelbart. Negativ goodwill knyttet til investeringen i TS/FKV ført etter egenkapitalmetoden inntektsføres umiddelbart sammen med resultatandelen fra selskapet. Andre immaterielle eiendeler avskrives lineært over beregnet levetid for den immaterielle eiendelen.

Eiendom, anlegg og utstyr

Varige driftsmidler omfatter bygninger, tomter og driftsløsøre. Bygninger og driftsløsøre er bokført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger og nedskrivninger. Tomter er bokført til anskaffelseskost fratrukket nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer alle direkte henførbare kostnader for å få eiendelen til å virke som tiltenkt. Anleggsmidler, fratrukket eventuell restverdi, avskrives lineært over antatt levetid. Ved fastsetting av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg anses å være av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men som grupper. Levetid på ulike klasser av eiendom, anlegg og utstyr er:

- Bygg og innredninger: 10 - 100 år
- Driftsløsøre: 3 - 25 år

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det. Tomt, bygning eller deler av bygning som innehas av konsernet for å oppnå leieinntekter og/eller verdistigning, klassifiseres som investeringseiendommer. For bygninger hvor konsernet benytter deler til egen virksomhet, er den del som leies ut behandlet som investeringseiendom dersom utleiedelen er seksjonerbar. Konsernet har valgt å regnskapsføre investeringseiendommene etter kostmetoden. Virkelig verdi på investeringseiendommene er fastsatt ved takst, eller verdi-vurdering av autorisert eiendomsmegler. Det vises til note 33 Eiendom, anlegg og utstyr for ytterligere informasjon.

Pensjoner

Konsernet SpareBank 1 Østlandet har pensjonsordning for sine ansatte som tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon. SpareBank 1 Østlandet hadde tidligere ytelsespensjon som var sikret gjennom egen pensjonskasse. Konsernet hadde også en kollektiv pensjonsordning i SpareBank 1 Livsforsikring AS. Disse ordningene er nå avviklet og konsernet har ingen gjenstående forpliktelser knyttet til disse ordningene. Gevinst ved avvikling ble behandlet som planendringer og resultatført i tråd med IAS 19 i perioden hvor avvikling ble gjennomført. Konsernet har gradvis gått over på innskuddsordning etter hvert som de sikrede ytelsesordningene er lukket og avviklet. Det gjenstår fortsatt usikrede pensjonsforpliktelser i konsernet knyttet til tilleggspensjoner utover 12G.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler årlig til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte. Eventuelle forskudds-

betalte innskudd balanseføres som eiendel (pensjonsmidler) i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere fremtidige innbetalinger. Konsernet har tilbudt innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte siden 01.07.2008. Fra 1. juli 2017 utgjør tilskuddet sju prosent på lønn fra 0 – 7,1G og 15 prosent fra 7,1 – 12G. Lønn inkluderer faste tillegg, men omfatter ikke overtid, trekkpliktige naturaltelser og utgiftsgodtgjørelse for øvrig.

Avtalefestet førtidspensjon

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314 prosent av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1G til og med det kalenderåret arbeidstaker fyller 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget. Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke et slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgiverens premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

Usikret ytelsesbaserte ordninger

En ytelsesordning vil typisk definere et beløp en ansatt vil motta fra og med pensjoneringstidspunktet. Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordningen er nåverdien av forpliktelsen på balansedagen. Bruttoforpliktelsen beregnes av uavhengig aktuar og diskonteres til nåverdi ved bruk av renten på høykvalitets bedriftsobligasjoner, og med tilnærmet lik løpetid som utbetalingshorisonten av forpliktelsen. Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningenes ytelser resultatføres umiddelbart.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Utstedt verdipapirgjeld (seniorlån) måles til amortisert kost eller som finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer innregnet over resultatet og OCI. For finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet, blir endringer i verdien som skyldes selskapets egen kredittrisiko innregnet i OCI. Som hovedregel benyttes sikringsbokføring (virkelig verdi sikring) ved utstedelse av obligasjonsgjeld med fast rente. Ved sikring er det en entydig, direkte og dokumentert sammenheng mellom verdiendringer på sikringsobjektet (innlånet) og sikringsinstrumentet (rente-derivat). For sikringsobjektet regnskapsføres endringer i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen som et tillegg eller fradrag i balanseført verdipapirgjeld og resultatføres under "Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser". Sikringsinstrumentene vurderes til virkelig verdi og endringene i virkelig verdi resultatføres på samme resultatlinje som sikringsobjektene. Gjeld ved utstedelse av verdipapirer presenteres inklusiv påløpte renter.

Utstedt ansvarlig lån

Ansvarlig lån har prioritet etter all annen gjeld, og innregnes og måles på samme måte som øvrig verdipapirgjeld.

Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner

Annen gjeld enn verdipapirgjeld innregnes til opptakskost og klassifiseres til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptaks-

kost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente.

Utstedte fondsobligasjoner

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, men banken har ikke plikt til å utbetale renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjon er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens kjernekapitaldekning faller under fem prosent eller samlet kapitaldekning faller under seks prosent. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fra og med 2. kvartal 2016 ble fondsobligasjoner reklassifisert fra gjeld til egenkapital da de ikke tilfredsstiller definisjonen av finansielle forpliktelse i henhold til IAS 32. Fondsobligasjonene er evigvarende og banken har en ensidig rett til ikke å betale renter til investorene under gitte vilkår. Renter presenteres ikke som en rentekostnad i resultatet, men som en reduksjon i annen egenkapital.

Sertifikater, obligasjoner og rentefond

Kjøpte sertifikater, obligasjoner og rentefond måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Eiendelene måles, styres og rapporteres internt til virkelig verdi. Endringer i virkelig verdi samt realisert gevinst og tap innregnes i resultatlinjen "Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser". Rentepapirene presenteres inklusiv påløpte renter.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser resultatføres løpende basert på en effektiv rentemetode. Effektiv rente er den renten som medfører at nåverdien av forventet kontantstrøm over forventet levetid for en finansiell eiendel eller finansiell forpliktelse, blir lik bokført verdi av den respektive finansielle eiendelen eller forpliktelsen. Ved beregningen av effektiv rente estimerer man kontantstrømseffekten som ligger i avtalen, men uten å ta hensyn til fremtidige kredittap. Beregningen tar således hensyn til blant annet gebyrer, transaksjonskostnader, overkurs og underkurs. Renteinntekter og -kostnader knyttet til renteinstrumenter som føres til virkelig verdi er inkludert i den presenterte markedsverdien (dirty price).

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir levert/mottatt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens eller konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

Inntekter fra kundekontrakter behandles i samsvar med IFRS 15. Inntektene innregnes til det beløp som reflekterer vederlaget som virksomheten forventer i bytte mot å overføre en vare eller en tjeneste til en kunde. Tidspunkt for inntektsføring skje når en kunde oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og videre har anledning til direkte å nyttiggjøre seg av denne. Konsernet har følgende inntektsstrømmer som behandles etter dette prinsippet:

- Transaksjonsgebyrer
- Produktgebyrer
- Årsgebyrer
- Provisjon salg av forsikring, sparing, fond og kredittkort
- Provisjon fra lån og kreditter overført til deleide kredittforetak
- Meglerprovisjon
- Gebyrer opptjent via tredjepart (interbank, VISA etc)
- Andre gebyrer i henhold til prislister

Transaksjoner og pengeposter i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter i valuta på balansedagen resultatføres.

Skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring utsatt skatt. Betalbar skatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktig resultat som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen. Skatter og avgifter som ikke er basert på skattemessig resultat regnskapsføres etter IAS 37 Avsetninger, betingede forpliktelser og betingede eiendeler. IFRIC 21 klargjør hvordan avgifter til offentlige myndigheter som ikke er skatt etter IAS 12 Inntektsskatt skal regnskapsføres. IFRIC kan for enkelte endre tidspunkt for når forpliktelse blir innregnet, spesielt når slike skatter ilegges som følge av gitte forhold på en bestemt dato. For SpareBank 1 Østlandet innebærer dette at formuesskatten først innregnes i sin helhet i fjerde kvartal og ikke i de tidligere delårsregnskapene.

Konsernet har i tidligere perioder behandlet skatt på alle egenkapitaltransaksjoner (utdelinger) som en del av egenkapitaltransaksjonen direkte i egenkapitalen. Konsernet har i 4. kvartal 2018 modifisert dette prinsippet. Dersom kilden til utdelingen er tidligere resultater (opptjent kapital), presenteres nå skattekonskvensene av utdelingen som skattekostnad i resultatregnskapet når utbytte blir besluttet. Prinsippendringen får konsekvenser for utbetalinger ved kundeutbytte og utbetalinger av «rente» på fondsobligasjoner.

Segmentrapportering

SpareBank 1 Østlandet har som målsetning å være totalleverandør av finansielle tjenester, dels ved tjenester som banken selv leverer, dels ved å distribuere produkter og tjenester på vegne av samarbeidspartnere samt at banken har et antall datterselskaper som leverer ulike finansielle tjenester. Innenfor konsernet drives det derfor ulike typer virksomhet. Primært er segmentrapporteringen i konsernet inndelt i følgende områder: Personmarked, bedriftsmarked, finansiering, eiendomsmegling, regnskapsføring og øvrig virksomhet. SpareBank 1 Østlandet anvender IFRS 8.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre det. Hendelser frem til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige. Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning tilstede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Note 3 – Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Ledelsens vurderinger ved valg av regnskapsprinsipper

Fastrentelån til kunder

Fastrentelån til kunder er utpekt til virkelig verdi over resultatet etter IFRS 9. Eiendelene inngår i en forretningsmodell med mål om å inndrive kontraktsfestede kontantstrømmer. Virkelig verdi opsjonen er imidlertid benyttet for å redusere en «accounting mismatch». Rentederivater og obligasjonsinnlån med fast rente, med verdijustering som følge av markedsrenteendringer innregnet over resultatet, benyttes som renterisikoreduserende sikringsinstrumenter utenfor et etablert sikringsbokføringsforhold. Fastrentelån til kunder klassifiseres og måles følgelig til virkelig verdi over resultatet.

Kundeutbytte

Det er bankens representantskap som hvert år tar stilling til om og hvor mye som skal deles ut i kundeutbytte. I 2019 vedtok bankens representantskap å utbetale 222 mill. kroner i kundeutbytte til bankens låne- og innskuddskunder. Kundene vil motta et beløp basert på bankens årlige overskudd og hvor mye kunden selv har i innskudd og lån i banken

- Utbytte gis til privatpersoner og bedrifter.
- Kunden kan få kundeutbytte av maks 2 mill. kroner i lån i banken.
- Samskyldnere (personer med felles lån) kan få kundeutbytte for inntil 4 mill. kroner. Kunden kan få kundeutbytte av maks 2 mill. kroner i innskudd i banken.
- Kundeutbyttet gjelder fra første krone og opp til 2 mill. kroner.

Utdelingen av kundeutbytte er regulert av Finansforetaksloven §10-17 fjerde ledd, som klassifiserer kundeutbytte som en disponering av årsresultatet. Denne klassifiseringen har banken lagt til grunn regnskapsmessig, og har således behandlet utbetalingen som en egenkapitaltransaksjon. Dette er i samsvar med brev fra Finanstilsynet 17. februar om regnskapsmessig behandling av kundeutbytter i sparebanker. Utbetalingen av kundeutbytte gir et skattefradrag på 55 mill. kroner for inntektsåret 2019. Skattefradraget resultatføres i resultatregnskapet når utbyttet blir besluttet som en reduksjon av skattekostnaden for 2019.

Kritiske estimater

Tap på utlån

Det vises til prinsippnoten for en detaljert beskrivelse av anvendt tapsmodell i henhold til IFRS 9. Modellen inneholder flere kritiske estimater. De viktigste er knyttet til definisjonen av vesentlig økt kredittrisiko og viktige forutsetninger i den generelle tapsmodellen.

Vesentlig økt kredittrisiko

Målingen av nedskrivningen for forventet tap i den generelle tapsmodellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Kreditforverringen måles ved utviklingen i økonomisk PD. Økonomisk PD er bankens beste vurdering av kundens misligholdsrisiko. Banken definerer at en vesentlig grad av kreditforverring inntreffer når kundens PD har økt med over 150 prosent til et PD-nivå over 0,60 prosent. I tillegg anses kredittrisikoen være vesentlig økt når en konto er i overtrekk eller har resistanse på 30 dagers varighet eller mer, samt når kunden er satt til særlig oppfølging. Kritiske estimater for vesentlig økt kredittrisiko vurderes å ha god støtte i resultater fra validering av kredittmodellene i SpareBank 1-alliansen og er for øvrig på nivå med det andre banker benytter i tilsvarende tapsmodeller.

Sensitivitet: Det er simulert effekten av en mer konservativ definisjon av vesentlig grad av kreditforverring, hvor denne alternativt inntreffer når kundens PD har økt med over 100 prosent (andre forhold er holdt like). Simuleringen tilsier at nivået på forventet tap endres kun uvesentlig. Forventet tap på

utlån i morbanken øker med 8 mill. kroner (+2,5 prosent). Estimert effekt på konsernporteføljen er under 10 mill. kroner.

Scenariovekting og estimat på forventet utvikling på misligholds- og tapsnivå

Den generelle tapsmodellen beregner forventet tap under tre scenarier for økonomisk utvikling; base case, best case og worst case. Scenarioene benytter ulike fremtidige nivåer for misligholdsrisiko (PD) og tap gitt mislighold (LGD) som er de viktigste forutsetningene for beregningene av forventet tap (ECL). Base case er forventet utvikling. Utgangspunktet er observert nivå for mislighold og tap de siste tre år, men utgangspunktet er gjenstand for løpende, grundige vurderinger av hvorvidt historisk mislighold og tap er forventningsrett, og nivåene på framtidig PD og LGD i basecase justeres deretter. Best case reflekterer økonomiske utsikter som er bedre enn forventet utvikling, og PD og LGD settes lavere enn i basecase. Utgangspunktet er observert nivå for mislighold og tap i en historisk oppgangskonjunktur. Worst case reflekterer økonomiske utsikter som er vesentlig dårligere enn forventet utvikling, og PD og LGD settes høyere enn i basecase. Utgangspunktet er forventet misligholds- og tapsnivå i en krisesituasjon med nivåer på PD og LGD som benyttes i konservative stressscenarier for andre formål i bankens kredittstyring. Scenariovektingen er gjenstand for løpende vurdering basert på tilgjengelig informasjon. Bankens ledelse foretar minimum årlig en grundig gjennomgang av grunnlaget og prinsippene for gjeldende vekting. Per 31.12.2019 vektet base case med 75 (80) prosent, best case med 10 (10) prosent og worst case med 15 (10) prosent. Vekting per 31.12.2018 i parentes.

Sensitivitet: Det er simulert effekten av en mer konservativ scenariovekting, hvor vektingen av worst case er økt med fem prosentpoeng (fra 15 til 20 prosent) med tilsvarende nedjustering av base case-sannsynligheten (fra 75 til 70 prosent). Endret scenariovekting ville økt konsernets forventede tap med 46 mill. kroner (+13 prosent).

Dersom man doblet nedsidescenarioets sannsynlighet på bekostning av basisscenariet ved utgangen av 2019, ville dette medført en økning i tapsavsetningene på 127 mill. kroner for morbanken og 139 mill. kroner for konsern. En tilsvarende dobling av oppsidescenarioets sannsynlighet på bekostning av basisscenariet ved utgangen av 2019, ville medført en reduksjon i tapsavsetningene på 7 mill. kroner for morbanken og 8 mill. kroner for konsern.

	Økning i tapsavsetning med doblet sannsynlighet for Worst case	Økning i tapsavsetning ved 100 prosent sannsynlighet for Worst case	Reduksjon i tapsavsetning med doblet sannsynlighet for Best case	Reduksjon i tapsavsetning ved 100 prosent sannsynlighet for Best case
Segment				
PM	48	273	2	63
BM	80	456	5	124
Sum morbank	127	729	7	187
SB1FØ	11	65	2	25
Sum konsern	139	793	8	212

Finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi

For finansielle instrumenter som omsettes i et regulert marked benyttes kurs på balansedagen. Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked fastsettes basert på verdianslag fra Nordic Bond Pricing, Reuters prissettingstjeneste, Bloombergs prissettingstjeneste, indikerte priser fra meglerhus eller andre eksterne kilder samt anerkjente teoretiske beregningsteknikker basert på observerte rente- og kursforhold på balansedagen. Banken vurderer og velger metoder og forutsetninger som i størst mulig grad reflekterer tilgjengelig informasjon og markedsforholdene på balanse-dagen. Under følger en mer spesifikk angivelse av verdsettelsesmetoder for de enkelte finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi.

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser
Børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis måles til kurs på balansedagen. For ikke-børsnoterte selskaper benyttes et verdsettelseshieraki som følger:
1) nylig omsetningskurs
2) ekstern kjent verddivurdering
3) verddivurdering mottatt fra selskapet
4) egen verddivurdering
5) kostpris

Obligasjoner og sertifikater (utlån)
Kjøpte sertifikater og obligasjoner verdsettes hovedsakelig mot rente-kurven justert for indikative kredittspreader fra Nordic Bond Pricing eller anerkjente meglerhus. Enkelte obligasjoner verddivurdes til indikert kurs fra prissettings tjenestene til Bloomberg eller Reuters.

Verdipapirgjeld
Utstedte sertifikater og obligasjoner verdsettes mot rentekurven justert for indikative kredittspreader for SpareBank 1 Østlandet, vurdert av Nordic Bond Pricing eller Bloomberg Valuation Service.

Derivater
Banken har ingen derivater omsatt i et regulert marked. For ikke-standardiserte derivatkontrakter (OTC) utledes en teoretisk pris basert på en markedsmessig tilnærming hensyntatt avtalte kontantstrømmer

og observerbar markedsinformasjon på balansedagen. Andre finansielle eiendeler og forpliktelser målt til virkelig verdi. Virkelig verdi beregnes som verdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med estimert markedsrente for tilsvarende produkter og løpetider på balanse-tidspunktet.

Se note 26 for nærmere omtale av ulike verdsettelsesmetoder.

Leieavtaler
Konsernet foretar vesentlige skjønnsmessige vurderinger ved fast-settelse av leieperiode for kontrakter med forlengelsesopsjoner. Konsernet har flere leieavtaler knyttet til kontorbygg som inneholder denne type opsjoner. En forlengelsesopsjon er inkludert i beregningen av en leieforpliktelse dersom ledelsen med rimelig sikkerhet kan si at en kontrakt vil forlenges. Ledelsen har utøvd skjønn i vurderingen av hvilke relevante faktorer som kan skape insentiv til å forlenge en leieavtale. Dette kan blant annet basere seg på strategiske og konkurransemessige forhold. Per 31.12.2019 er potensielle fremtidige kontantstrømmer på 47 mill. kroner ikke inkludert i leieforpliktelsen da det antas med rimelig sikkerhet at disse opsjonene ikke vil bli benyttet. Det foretas løpende vurderinger av forutsetningene som ligger til grunn for opsjonsvurderingene.

Se note 34 for ytterligere informasjon om banken leieavtaler.

Note 4 – Segmentinformasjon

Segmentopplysningene er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten gjennom resultat- og kapital-rapportering, fullmakter og rutiner. Rapportering av segmenter er inndelt i følgende områder: Personmarked bank (PM), bedriftsmarked bank (BM) (inklusive organisasjonsmarked), eiendom, finansiering, regnskaps- og rådgivertjenester samt ufordelt virksomhet.

Vurderinger:
- Eiendomsmegling, leasing/løsørefinansiering og regnskapstjenester er organisert som selvstendige selskaper.

- For 2019 er skattekostnad for PM, BM og Ufordelt virksomhet fordelt etter andel resultatbidrag før skatt. For 2018 var skatt beregnet med 25 prosent for PM og BM divisjonen.
- Driftskostnader i PM og BM inneholder sin andel av felleskostnader.
- Netto provisjons- og andre inntekter inneholder sin andel av felles-inntekter.
- Konsernelimineringer fremkommer sammen med ufordelt virksomhet i egen kolonne.

2019	PM	BM	SB1 FØ	EM1I*	EM1OA	TheVIT	Ufordelt virksomhet	Totalt
Resultatregnskap								
Netto renteinntekter	1 049	957	246	-1	1	-2	-84	2 166
Netto provisjons- og andre inntekter	698	228	52	124	208	185	-109	1 388
Netto avkastning på finansielle investeringer	0	0	0	0	0	0	735	735
Driftskostnader	888	429	96	116	204	192	1	1 930
Resultatbidrag før tap per segment	859	756	201	7	5	-9	541	2 359
Tap på utlån og garantier	1	-13	43	0	0	0	1	32
Resultatbidrag per segment før skatt	857	768	158	7	5	-9	540	2 326
Skatt	142	127	40	2	-2	-2	92	398
Resultatbidrag per segment etter skatt	715	641	118	5	7	-7	448	1 928
Balanse								
Brutto utlån til kunder	64 281	34 028	8 824	0	0	0	-98	107 035
Tapsavsetninger	-65	-186	-65	0	0	0	0	-316
Andre eiendeler	2 810	486	160	74	140	125	24 246	28 064
Sum eiendeler per segment	67 026	34 328	8 918	74	140	125	24 148	134 783
Innskudd fra og gjeld til kunder	45 028	33 422	0	0	0	0	44	78 494
Annen gjeld og egenkapital	21 998	906	8 918	74	140	125	24 105	56 289
Sum egenkapital og gjeld per segment	67 026	34 328	8 918	74	140	125	24 148	134 783

* Tidligere EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS (EM1HE).

2018	PM	BM	SB1 FØ	EM1I*	EM1OA	TheVIT	Ufordelt virksomhet	Totalt
Resultatregnskap								
Netto renteinntekter	987	839	340	0	2	-1	-93	2 074
Netto provisjons- og andre inntekter	764	193	-31	120	208	164	-132	1 286
Netto avkastning på finansielle investeringer	0	0	0	0	0	0	291	291
Driftskostnader	888	403	103	109	206	174	-3	1 881
Resultatbidrag før tap per segment	863	629	205	11	4	-11	69	1 770
Tap på utlån og garantier	8	8	19	0	0	0	0	35
Resultatbidrag per segment før skatt	855	621	186	11	4	-11	69	1 735
Skatt	214	155	47	2	1	-2	-95	321
Resultatbidrag per segment etter skatt	641	465	139	8	3	-9	164	1 414
Balanse								
Brutto utlån til kunder	60 943	30 215	7 828	0	0	0	-47	98 940
Tapsavsetninger	-68	-211	-56	0	0	0	0	-334
Andre eiendeler	2 862	462	234	71	76	134	21 029	24 867
Sum eiendeler per segment	63 738	30 467	8 006	71	76	134	20 982	123 472
Innskudd fra og gjeld til kunder	41 487	29 974	0	0	0	0	36	71 497
Annen gjeld og egenkapital	22 251	493	8 006	71	76	134	20 945	51 975
Sum egenkapital og gjeld per segment	63 738	30 467	8 006	71	76	134	20 981	123 472

* Tidligere EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS (EM1HE).

Note 5 – Kapitaldekning

Bankens kapitaldekning beregnes til enhver tid etter gjeldende regler og satser. Reglene baserer seg på tre pilarer som skal sikre at finansforetak har kapital som samsvarer med deres risiko:
Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital
Pilar 2: Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging
Pilar 3: Krav til offentliggjøring av informasjon

Banken har tillatelse til å benytte AIRB-metode for beregning av risikovekter i utlånsporteføljen.

Kapitaldekningen beregnes på tre ulike nivåer basert på ulike kapitaldefinisjoner:

- Ren kjernekapitaldekning
- Kjernekapitaldekning (inkluderer fondsobligasjoner)
- Totalkapitaldekning (inkluderer ansvarlig lån)

Gjeldende krav til ren kjernekapital består av et minimumskrav på 4,5 prosent samt bufferkrav på til sammen 8 prosent hvorav bankens motsykliske kapitalbufferkrav er 2,5 prosent per 31.12.2019. SpareBank 1 Østlandet har i tillegg et Pilar II krav på 1,8 prosent per 31.12.2019. Det samlede kapitalkravet til ren kjernekapital er dermed 14,3 prosent per 31.12.2019. I tillegg skal ytterligere 1,5 prosent dekkes av annen kjernekapital og 2 prosent dekkes av tilleggskapital.

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
6 762	6 805	Innskutt egenkapital	6 839	6 670
6 738	7 867	Opptjent egenkapital	8 654	7 588
400	300	Hybridkapital	300	400
		Ikke-kontrollerende eierinteresser	110	104
13 900	14 972	Sum balanseført egenkapital	15 903	14 762
Kjernekapital				
-705	-955	Del av positivt årsresultat som ikke kan medregnes i ren kjernekapital	-955	-705
-400	-300	Hybridkapital	-300	-400
0	0	Minoritetsinteresser som ikke kan medregnes i ren kjernekapital	-60	-58
20	25	Urealisert verdiendring som følge av redusert/økt verdi av gjeld	25	20
-72	-67	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-420	-395
-238	-348	Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-441	-311
0	-156	Fradrag for vesentlige investeringer i ren kjernekapital i andre finansinstitusjoner	-292	-326
-27	-29	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-33	-27
0	0	Øvrige justeringer i ren kjernekapital	2	6
12 479	13 143	Sum ren kjernekapital	13 430	12 566
Annen kjernekapital				
400	300	Hybridkapital	300	400
0	0	Hybridkapital utstedt av innkonsoliderte selskaper som kan medregnes i annen godkjent kjernekapital	179	245
400	300	Sum annen kjernekapital	479	645
Tilleggskapital utover kjernekapital				
1 100	1 300	Ansvarlig lånekapital	1 300	1 100
0	0	Ansvarlig lånekapital utstedt av innkonsoliderte selskaper som kan medregnes i tilleggskapital	235	361
1 100	1 300	Sum tilleggskapital	1 535	1 461
13 979	14 743	Netto ansvarlig kapital	15 444	14 672
4 781	4 809	Engasjement med foretak SMB	4 819	4 781
11 034	14 300	Engasjement med spesialiserte foretak	14 980	11 034
1 411	1 783	Engasjement med øvrige foretak	1 815	1 411
1 223	1 162	Engasjement med massemarked SMB	1 381	1 424
16 886	19 179	Engasjement med massemarked personer	27 293	24 235
1 234	1 034	Engasjement med øvrig massemarked	1 071	1 259
0	0	Egenkapitalposisjoner	3	0
36 569	42 267	Kredittrisiko etter IRB-metode	51 361	44 145
12 106	13 831	Kredittrisiko etter standardmetode	17 972	16 405
383	351	Motpartsrisiko (inkludert CVA)	1 881	1 732
		Markedsrisiko		
3 433	5 356	Operasjonell risiko	6 659	5 222
1 849	0	Basel I Gulv	0	7 495
54 340	61 805	Totalt beregningsgrunnlag	77 873	74 999
4 347	4 944	Kapitalkrav (8 %)	6 230	6 000
978	1 112	Pilar 2 (1,8 %)	1 402	1 350

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
Bufferkrav				
1 359	1 545	Bevaringsbuffer (2,5%)	1 947	1 875
1 087	1 545	Motsyklisk kapitalbuffer (2,5 %, 2 % i tidligere perioder)	1 947	1 500
1 630	1 854	Systemrisikobuffer (3 %)	2 336	2 250
4 076	4 944	Sum bufferkrav til ren kjernekapital (8 %, 7,5 % i tidligere perioder)	6 230	5 625
4 980	4 305	Tilgjengelig ren kjernekapital utover krav til ren kjernekapital (14,3 %, 13,8 % i tidligere perioder)	2 294	2 217
Kapitaldekning				
23,0 %	21,3 %	Ren kjernekapitaldekning	17,2 %	16,8 %
23,8 %	21,3 %	Ren kjernekapitaldekning (eksklusiv Basel I-gulv)	17,2 %	18,6 %
23,7 %	21,8 %	Kjernekapitaldekning	17,9 %	17,6 %
25,7 %	23,9 %	Kapitaldekning	19,8 %	19,6 %
10,2 %	9,8 %	Uvektet kjernekapitalandel	7,2 %	7,5 %

Note 6 – Finansiell risikostyring

Overordnet ansvar og kontroll

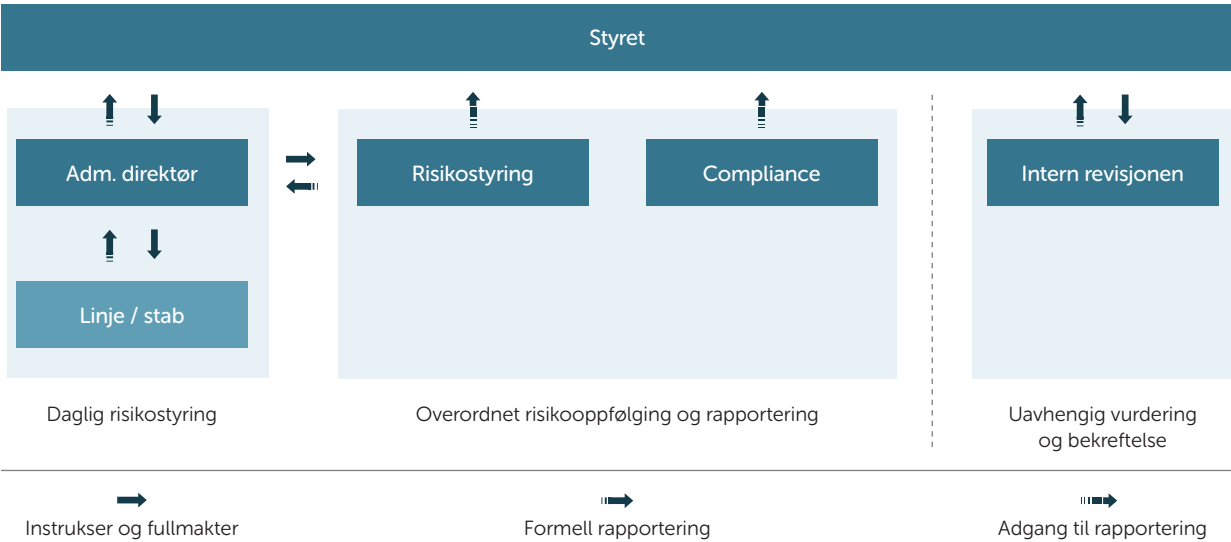
Risikostyringen i SpareBank 1 Østlandet skal støtte opp under strategisk utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En tydelig bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen
- Å tilstrebe god kapitalanvendelse
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

- Strategisk målbylde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)
- Gjenopprettingsplaner

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer SpareBank 1 Østlandet på:

Styring og kontroll omfatter alle prosesser og kontrolltiltak som er iverksatt av konsernets ledelse for å sikre en effektiv forretningsdrift og gjennomføring av konsernets strategier. Konsernet legger vekt på en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll:

Styrets revisjonsutvalg og risikoutvalg forbereder saker vedrørende økonomi, finans og risikostyring før behandling i styret. Utvalgene har ikke besluttende myndighet.

SpareBank 1 Østlandet skal ha en moderat til lav risikoprofil. Risikoprofilen defineres gjennom fastsettelse av konsernets risikovilje og risikoevne på vesentlige risikoområder.

Styret er ansvarlig for å påse at SpareBank 1 Østlandet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig i forhold til ønsket risikoprofil og myndighetsfastsatte krav. Styret fastsetter de overordnede målsettinger, herunder overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen. Administrerende direktør har ansvaret for risikostyringen. Dette betyr at administrerende direktør er ansvarlig for at det innføres effektive risikostyringsfunksjoner og –systemer, og at risikoeksponeringen overvåkes.

Forretningsområdene og divisjonene er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde, og skal påse at risikostyring og –eksponering er innenfor de rammer og fullmakter som er fastsatt av styret eller administrerende direktør.

Kredittavdelingene er ansvarlig for å påse at beslutningsgrunnlag og beslutningsprosess i tilknytning til søknader om kreditt er i overensstemmelse med bankens styringsdokumenter og rutiner. Avdelingene har ansvaret for bankens rammeverk for kredittområdet. Avdeling for risikostyring og compliance er uavhengig og rapporterer direkte til administrerende direktør.

Risikostyringsfunksjonen har ansvaret for utviklingen av effektive risikostyringssystemer, herunder bankens risikomodeller, mens compliancefunksjonen tilsvarende har ansvar for at det foreligger et hensiktsmessig rammeverk for styring og kontroll av compliancerisiko. Kontrollfunksjonene er i tillegg ansvarlige for overvåkning av risiko og etterlevelse, samt periodisk rapportering til styret og ledelsen. Funksjonene kan rapportere direkte til styret i de tilfeller styret ikke får nødvendig informasjon om vesentlige risikoer gjennom den alminnelige rapporteringen.

Internrevisjonen rapporterer til styret og er primært styrets, men også administrasjonens redskap for overvåkning av risikostyringsprosessens effektivitet og hensiktsmessighet. Internrevisjonens anbefalinger til forbedringer blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

Nedenfor er det gitt en nærmere beskrivelse av finansiell risikostyring knyttet til kredittrisiko, markedsrisiko, konsentrasjonsrisiko og likvidetsrisiko.

Kredittrisiko

Den største finansielle risikoeksponeringen i SpareBank 1 Østlandet er kredittrisiko i utlånsporteføljen. Kredittrisiko er risikoen for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke har evne og/eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor SpareBank 1 Østlandet. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til administrerende direktør, og administrerende direktør kan videredelegere fullmakter. Delegerte fullmakter er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

SpareBank 1 Østlandet bruker statistiske modeller som grunnlag for beregning av risiko og kategorisering av kredittporteføljen. Banken etterstreber å prise kredittrisiko og har etablert prismatriser og prismodeller basert på risikoklassifiseringssystemet.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter for markeds- og likvidetsrisiko hvor det fastsettes rammer for eksponering mot rentebærende papirer.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og aksjer/egenkapitalbevis. Risiko knyttet til verdifall i eiendomsmarkedet er også inkludert i markedsrisikoen. Det samme er risikoen for endringer i markedsverdi tilknyttet obligasjoner, sertifikater og fond, som følge av generelle endringer i kredittspreader.

Markedsrisiko oppstår i hovedsak som følge av aktiviteter som understøtter den øvrige driften i konsernet – som innlån, forvaltning av likviditet og rente- og valutahandel.

Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer, og fastsettes årlig gjennom revisjon av markedsrisikostrategien med tilhørende policy. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

For ytterligere informasjon vises det til note 15 og 16.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjoner av risiko oppstår når finansielle instrumenter med tilsvarende kjennetegn påvirkes på samme måte ved endringer i økonomiske eller andre forhold. Identifiseringen av konsentrasjonsrisiko innebærer utøvelse av skjønn. SpareBank 1 Østlandet søker å kontrollere konsentrasjon av risiko gjennom rammesetting på ulike områder. For kredittrisiko begrenses større risikokonsentrasjoner gjennom rammer for store engasjementer, høyrisikoengasjementer og bransjeeksponering. Faktisk eksponering fordelt på risikogrupper, sektor og næring samt geografiske områder presenteres i notene 8, 12, 14 og 29. For markedsrisiko begrenses konsentrasjonsrisikoen gjennom rammer for maksimal renterisiko, valutarisiko og aksjeeksponering. Konsentrasjon av renterisiko er presentert i note 15. Valutaeksponering er spesifisert i notene 7 og 16. Konsernets største investeringer i egenkapitalinstrumenter er presentert i note 31. Konsernet har ikke identifisert betydelige risikoer utover de som fremkommer i nevnte noter.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelser på forfall eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økte kostnader. Styringen av konsernets likviditetsrisiko tar utgangspunkt i risikobaserte styringsdokumenter på likviditetsområdet. Styringsdokumentene setter rammer for likviditetsrisiko gjennom rammer for overlevelse på ulike tidshorisonter, størrelse og kvalitet på likviditetsreserven, samt finansieringens langsiktighet og diversifisering. Styringsdokumentene vedtas av styret og revideres ved behov, minimum årlig. I tilknytning til styringsdokumentene er det etablert egen beredskapsplan for håndtering av likviditets-situasjonen i perioder med urolige finansmarkeder, samt at likviditetssituasjonen er et sentralt tema i konsernets gjenopprettingsplan.

I tillegg til likviditetsprognoser benyttes stresstester som analyserer konsernets likviditetsmessige sårbarhet i perioder uten tilgang på ekstern finansiering.

Treasury har ansvaret for likviditetsstyringen, mens avdeling for risikostyring har ansvaret for overvåkning og rapportering i henhold til vedtatte rammer. For ytterligere informasjon vises til note 17 og 18.

Annet

Utvidet markedsinformasjon (Pilar III) er beskrevet i eget dokument på bankens hjemmeside.

Note 7 — Kredittinstitusjoner – fordringer og gjeld

Morbank			Konsern	
2018	2019	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2019	2018
80	183	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	197	81
7 407	8 090	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1 002	942
7 487	8 273	Sum	1 199	1 023
Spesifikasjon av utlån og fordringer på de vesentligste valutasorter				
7 414	8 090	NOK	950	950
38	81	EUR	81	38
7	6	USD	6	7
0	66	GBP	0	0
2	7	CHF	7	2
13	4	JPY	4	13
12	18	Andre	18	12
7 487	8 273	Sum	1 066	1 023

Morbank			Konsern	
2018	2019	Gjeld til kredittinstitusjoner	2019	2018
731	722	Lån og innskudd uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	727	667
1 973	2 925	Lån og innskudd med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	2 923	1 969
2 704	3 647	Sum	3 650	2 636
Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter				
2 384	3 206	NOK	3 209	2 315
304	429	EUR	429	304
9	1	SEK	1	9
0	6	USD	6	0
8	5	Andre	5	8
2 704	3 647	Sum	3 650	2 636
1,3 %	1,7 %	Gjennomsnittlig rente	2,0 %	1,4 %

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente. Fordringer og gjeld mot kredittinstitusjoner er klassifisert som utlån og fordringer ihht IAS 39 og IFRS 9 og er vurdert til amortisert kost.

Gjennomsnittlig rente er beregnet på grunnlag av faktisk rentekostnad i året i prosent av gjennomsnittlig gjeld til kredittinstitusjoner.

Note 8 – Utlån til og fordringer på kunder

Morbank								
2019				2018				
Brutto utlån	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	85 386	5 403	371	91 160	78 682	4 203	470	83 355
Overført til Trinn 1	1 268	-1 261	-7	0	1 144	-1 109	-35	0
Overført til Trinn 2	-3 198	3 233	-34	0	-2 374	2 408	-34	0
Overført til Trinn 3	-53	-80	133	0	-70	-104	174	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterente lån	-2 315	-320	-42	-2 678	-1 845	-10	-33	-1 888
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	44 252	1 562	58	45 872	43 787	1 549	71	45 407
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-34 224	-1 678	-145	-36 047	-33 939	-1 534	-214	-35 688
Konstaterte tap	0	0	-11	-11	0	0	-26	-26
Utgående balanse	91 115	6 858	323	98 296	85 386	5 403	371	91 160
Herav utlån til amortisert kost				31 621				27 786
Herav utlån til virkelig verdi				66 675				63 374
2019				2018				
Brutto utlån personmarked	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	57 787	2 316	223	60 326	53 417	2 158	208	55 782
Overført til Trinn 1	569	-563	-6	0	589	-557	-31	0
Overført til Trinn 2	-1 433	1 446	-13	0	-908	910	-2	0
Overført til Trinn 3	-32	-51	84	0	-62	-50	112	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterente lån	-1 692	-56	-17	-1 766	-1 475	-60	-11	-1 546
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	32 226	1 014	62	33 302	33 292	862	18	34 172
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-27 276	-892	-121	-28 289	-27 065	-946	-66	-28 076
Konstaterte tap	0	0	-3	-3	0	0	-5	-5
Utgående balanse	60 148	3 214	209	63 571	57 787	2 316	223	60 326
Herav utlån til amortisert kost				776				253
Herav utlån til virkelig verdi				62 795				60 074
2019				2018				
Brutto utlån bedriftsmarked	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	27 599	3 087	148	30 834	25 265	2 045	262	27 573
Overført til Trinn 1	699	-698	-1	0	556	-551	-4	0
Overført til Trinn 2	-1 765	1 787	-21	0	-1 466	1 498	-32	0
Overført til Trinn 3	-21	-29	50	0	-7	-54	61	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterente lån	-623	-264	-25	-912	-370	50	-22	-342
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	12 027	547	-4	12 570	10 496	687	53	11 236
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-6 948	-785	-24	-7 757	-6 874	-588	-149	-7 611
Konstaterte tap	0	0	-9	-9	0	0	-21	-21
Utgående balanse	30 967	3 645	114	34 726	27 599	3 087	148	30 834
Herav utlån til amortisert kost				30 845				27 534
Herav utlån til virkelig verdi				3 881				3 300

Konsern								
2019				2018				
Brutto utlån	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	92 167	6 317	456	98 940	84 975	4 958	527	90 460
Overført til Trinn 1	1 496	-1 484	-12	0	1 347	-1 310	-38	0
Overført til Trinn 2	-3 711	3 754	-44	0	-2 846	2 885	-39	0
Overført til Trinn 3	-104	-130	233	0	-99	-139	238	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterente lån	-3 388	-520	-60	-3 968	-2 940	-200	-47	-3 187
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	47 764	1 870	86	49 721	46 998	1 838	89	48 925
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-35 571	-1 883	-192	-37 646	-35 268	-1 715	-249	-37 232
Konstaterte tap	0	0	-11	-11	0	0	-26	-26
Utgående balanse	98 654	7 925	456	107 035	92 167	6 317	456	98 940
Herav utlån til amortisert kost				40 360				35 566
Herav utlån til virkelig verdi				66 675				63 374
2019				2018				
Brutto utlån personmarked	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	60 635	2 645	264	63 544	56 169	2 462	241	58 872
Overført til Trinn 1	645	-639	-7	0	667	-635	-32	0
Overført til Trinn 2	-1 642	1 658	-16	0	-1 033	1 039	-5	0
Overført til Trinn 3	-45	-71	116	0	-70	-68	138	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterente lån	-2 107	-116	-21	-2 245	-1 888	-110	-15	-2 012
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	34 191	1 175	72	35 438	34 558	987	26	35 571
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-28 022	-977	-144	-29 143	-27 767	-1 030	-84	-28 881
Konstaterte tap	0	0	-3	-3	0	0	-5	-5
Utgående balanse	63 656	3 675	261	67 591	60 635	2 645	264	63 544
Herav utlån til amortisert kost				4 797				3 470
Herav utlån til virkelig verdi				62 795				60 074
2019				2018				
Brutto utlån bedriftsmarked	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	31 532	3 672	193	35 397	28 806	2 496	286	31 589
Overført til Trinn 1	851	-845	-6	0	680	-675	-5	0
Overført til Trinn 2	-2 068	2 096	-28	0	-1 813	1 846	-33	0
Overført til Trinn 3	-59	-59	118	0	-28	-71	100	0
Netto økning/(reduksjon) saldo eksisterente lån	-1 281	-403	-39	-1 724	-1 053	-90	-32	-1 175
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	13 573	695	13	14 282	12 441	851	63	13 355
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-7 549	-906	-48	-8 503	-7 501	-685	-165	-8 351
Konstaterte tap	0	0	-9	-9	0	0	-21	-21
Utgående balanse	34 998	4 250	195	39 443	31 532	3 672	193	35 397
Herav utlån til amortisert kost				35 562				32 097
Herav utlån til virkelig verdi				3 881				3 300

Morbank								
2019					2018			
Kreditteksponering for finansielle instrumenter underlagt ECL	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kreditteksponering								
Lav risiko	74 793	563	1	75 356	71 374	366	0	71 740
Middels risiko	14 880	4 457	0	19 336	12 924	3 521	1	16 445
Høy Risiko	1 443	1 839	0	3 282	1 088	1 487	0	2 575
Misligholdt	0	0	322	322	0	29	370	399
Sum brutto utlån	91 115	6 858	323	98 296	85 386	5 403	371	91 160
Tapsavsetning	-76	-108	-71	-255	-72	-129	-81	-282
Sum netto utlån	91 039	6 751	251	98 041	85 314	5 275	290	90 878

2019					2018			
Kreditteksponering for finansielle instrumenter underlagt ECL Personmarked	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kreditteksponering								
Lav risiko	57 029	465	0	57 494	54 425	278	0	54 704
Middels risiko	2 941	1 877	0	4 818	3 201	1 261	0	4 462
Høy Risiko	179	871	0	1 050	161	776	0	937
Misligholdt	0	0	209	209	0	0	223	223
Sum brutto utlån	60 148	3 214	209	63 571	57 787	2 316	223	60 326
Tapsavsetning	-1	-35	-31	-66	-3	-34	-31	-67
Sum netto utlån	60 147	3 179	178	63 504	57 785	2 282	192	60 259

2019					2018			
Kreditteksponering for finansielle instrumenter underlagt ECL Bedriftsmarked	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kreditteksponering								
Lav risiko	17 764	98	1	17 862	16 949	88	0	17 037
Middels risiko	11 939	2 579	0	14 518	9 722	2 260	1	11 983
Høy Risiko	1 265	968	0	2 232	927	711	0	1 638
Misligholdt	0	0	113	113	0	29	147	176
Sum brutto utlån	30 967	3 645	114	34 726	27 599	3 087	148	30 834
Tapsavsetning	-75	-73	-41	-189	-69	-95	-51	-215
Sum netto utlån	30 892	3 572	73	34 537	27 529	2 993	97	30 619

Konsern								
2019					2018			
Kreditteksponering for finansielle instrumenter underlagt ECL	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kreditteksponering								
Lav risiko	77 866	565	1	78 432	73 772	366	0	74 138
Middels risiko	18 791	4 836	0	23 627	16 905	3 869	1	20 775
Høy Risiko	1 998	2 523	5	4 526	1 489	2 053	5	3 547
Misligholdt	0	0	451	451	0	29	451	480
Sum brutto utlån	98 654	7 925	456	107 035	92 167	6 317	456	98 940
Tapsavsetning	-97	-133	-87	-317	-84	-155	-95	-334
Sum netto utlån	98 557	7 792	369	106 718	92 082	6 162	361	98 606

2019					2018			
Kreditteksponering for finansielle instrumenter underlagt ECL Personmarked	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kreditteksponering								
Lav risiko	58 388	465	0	58 853	55 329	278	0	55 607
Middels risiko	5 054	2 077	0	7 131	4 993	1 285	0	6 278
Høy Risiko	214	1 132	0	1 346	313	1 082	-20	1 375
Misligholdt	0	0	261	261	0	0	284	284
Sum brutto utlån	63 656	3 675	261	67 592	60 635	2 645	264	63 543
Tapsavsetning	-4	-44	-42	-90	-4	-47	-41	-91
Sum netto utlån	63 652	3 631	219	67 501	60 631	2 598	223	63 452

2019					2018			
Kreditteksponering for finansielle instrumenter underlagt ECL Bedriftsmarked	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Kreditteksponering								
Lav risiko	19 478	100	1	19 579	18 444	88	0	18 532
Middels risiko	13 737	2 758	0	16 495	11 912	2 584	1	14 497
Høy Risiko	1 784	1 392	5	3 180	1 176	971	24	2 172
Misligholdt	0	0	190	190	0	29	167	196
Sum brutto utlån	34 998	4 250	195	39 443	31 532	3 672	193	35 397
Tapsavsetning	-93	-89	-45	-227	-81	-108	-54	-243
Sum netto utlån	34 906	4 161	150	39 216	31 452	3 564	138	35 154

Kredittkvalitet	Risikoklasser	PD
Lav risiko	A, B, C, D	0 - 0,75 %
Middels risiko	E, F, G	0,75-5,00%
Høy Risiko	H, I	5,00-10,00%
Misligholdt	J	Misligholdt
Nedskrevet	K	Nedskrevet

Morbank						
		Tapsavsetninger				
	Brutto utlån til amortisert kost 31.12.2019	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Utlån til virkelig verdi 31.12.2019	Netto utlån 31.12.2019
Offentlig forvaltning	22	-0	0	0	0	22
Primærnæringer	2 936	-2	-6	-12	1 876	4 793
Trebearbeidende industri	775	-1	-2	-0	327	1 099
Annen industri	1 217	-5	-3	-2	50	1 257
Bygg og anlegg	3 676	-19	-14	-1	271	3 912
Kraft og vannforsyning	221	-0	-0	-1	1	220
Varehandel	1 025	-3	-3	-6	129	1 142
Hotell- og restaurantdrift	403	-1	-1	-1	61	461
Eiendomsdrift	15 673	-33	-32	-7	443	16 045
Forretningsmessig tjenesteyting	4 572	-11	-8	-11	560	5 102
Transport og kommunikasjon	325	-1	-3	-0	163	483
Øvrig næring	0	0	0	0	0	0
Sum næring	30 845	-75	-73	-41	3 881	34 537
Lønnstakere	776	-1	-35	-31	62 792	63 501
Justering virkelig verdi over utvidet resultat					3	3
Utlån til kunder	31 621	-76	-108	-71	66 675	98 041

Morbank	Tapsavsetninger					
	Brutto utlån til amortisert kost 31.12.2018				Utlån til virkelig verdi 31.12.2018	Netto utlån 31.12.2018
		Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3		
Offentlig forvaltning	251	-0	0	0	0	251
Primærnæringer	2 623	-1	-5	-11	1 648	4 254
Trebearbeidende industri	739	-1	-0	-0	287	1 025
Annen industri	1 187	-5	-8	-4	38	1 208
Bygg og anlegg	2 679	-15	-21	-2	456	3 097
Kraft og vannforsyning	226	5	-0	-1	5	233
Varehandel	837	-3	-8	-11	167	981
Hotell- og restaurantdrift	416	-1	-1	-0	51	465
Eiendomsdrift	13 571	-31	-35	-3	569	14 071
Forretningsmessig tjenesteyting	4 111	-17	-12	-17	477	4 542
Transport og kommunikasjon	302	-1	-3	-1	194	492
Øvrig næring	0	0	0	0	0	0
Sum næring	26 942	-69	-95	-51	3 892	30 619
Lønnstakere	844	-3	-34	-31	59 482	60 259
Justering virkelig verdi over utvidet resultat					0	0
Utlån til kunder	27 786	-72	-129	-81	63 374	90 878

Konsern	Tapsavsetninger					
	Brutto utlån til amortisert kost 31.12.2019				Utlån til virkelig verdi 31.12.2019	Netto utlån 31.12.2019
		Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3		
Offentlig forvaltning	336	-0	-0	-0	0	336
Primærnæringer	3 356	-3	-8	-12	1 876	5 210
Trebearbeidende industri	788	-1	-2	-0	327	1 112
Annen industri	1 424	-6	-4	-2	50	1 462
Bygg og anlegg	4 710	-22	-18	-4	271	4 938
Kraft og vannforsyning	243	-1	-0	-1	1	242
Varehandel	1 289	-5	-4	-6	129	1 402
Hotell- og restaurantdrift	419	-1	-2	-1	61	476
Eiendomsdrift	16 028	-35	-32	-7	443	16 396
Forretningsmessig tjenesteyting	5 327	-14	-9	-8	560	5 857
Transport og kommunikasjon	1 643	-6	-9	-3	163	1 787
Øvrig næring	0	0	0	0	0	0
Sum næring	35 562	-93	-89	-45	3 881	39 216
Lønnstakere	4 797	-4	-44	-42	62 792	67 498
Justering virkelig verdi over utvidet resultat					3	3
Utlån til kunder	40 359	-97	-133	-87	66 675	106 718

Konsern	Tapsavsetninger					
	Brutto utlån til amortisert kost 31.12.2018				Utlån til virkelig verdi 31.12.2018	Netto utlån 31.12.2018
		Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3		
Offentlig forvaltning	482	-1	-1	-0	0	481
Primærnæringer	2 988	-2	-6	-11	1 648	4 617
Trebearbeidende industri	764	-1	-1	-0	287	1 050
Annen industri	1 434	-5	-9	-4	38	1 453
Bygg og anlegg	4 010	-18	-25	-3	456	4 421
Kraft og vannforsyning	393	4	-1	-1	5	399
Varehandel	1 135	-4	-9	-11	167	1 278
Hotell- og restaurantdrift	432	-1	-1	-0	51	481
Eiendomsdrift	13 733	-31	-36	-3	544	14 207
Forretningsmessig tjenesteyting	4 671	-19	-14	-17	501	5 122
Transport og kommunikasjon	1 463	-3	-7	-2	194	1 645
Øvrig næring	0	0	0	0	0	0
Sum næring	31 505	-81	-108	-54	3 892	35 154
Lønnstakere	4 062	-4	-47	-41	59 482	63 452
Justering virkelig verdi over utvidet resultat					0	0
Utlån til kunder	35 567	-84	-155	-95	63 374	98 606

Note 9 – Overføring av finansielle eiendeler

SpareBank 1 Østlandet har avtaler om juridisk salg av utlån med pant i eiendom og høy sikkerhet til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I henhold til inngått forvaltningsavtale med disse to selskapene i alliansen forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kunde-kontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. Banken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Mottatt vederlag for lån som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på overføringstidspunktet. Banken innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelser.

Hvis kredittforetakene får tap på overtatte lån har de mot-regningsrett i provisjoner fra samtlige banker som har overført lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon inneværende år. Denne mot-regningsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalene.

Kredittforetakene kan foreta videresalg av utlån som er kjøpt av banken, samtidig som bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre har banken opsjon på å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av bankene som inngår i SpareBank 1-alliansen. Konsernet SpareBank 1 Østlandet har en eierandel på 22,29 prosent pr 31.12.2019 (21,61 pr 31.12.2018). Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i alliansen stabil og langsiktig finansiering av boliglån til konkurransedyktige priser. Obligasjonene til SpareBank 1 Boligkreditt AS har en rating på Aaa fra Moody's. SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av alliansen kan banken overføre utlån til foretaket, og som en del av bankens finansieringsstrategi er det overført utlån til foretaket. Lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 prosent av takst. Overførte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Østlandet har, utover forvaltningsrett og rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån til nedskrevet verdi, ingen rett til bruk av lånene. SpareBank 1 Østlandet forestår forvaltningen av de solgte utlånene og mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i foretaket.

Ved utgangen av desember 2019 er bokført verdi av overførte utlån 42,6 (39,8) mrd kroner.

Mottatt vederlag for lån overført fra banken til SpareBank 1 Boligkreditt AS tilsvarer nominell verdi på overførte utlån og vurderes tilnærmet sammenfallende med lånenes virkelige verdi per utgangen av 2019 og 2018. De lånene som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS er svært godt sikret og har en liten tapssannsynlighet.

SpareBank 1 Boligkreditt AS – Gjenværende involvering er som følger:

	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse
Gjenværende involvering	0	0	0	320 mill. kroner

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditt AS ble etablert i 2009 og har konsesjon fra Finanstilsynet til å drive som kredittforetak. Konsernet SpareBank 1 Østlandet har en eierandel på 15,15 prosent per 31.12.2019 (13,31 prosent pr 31.12.2018). Obligasjonene til SpareBank 1 Næringskreditt AS har en Aaa rating fra Moody's. Foretaket er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen og er samlokalisert med SpareBank 1 Boligkreditt AS i Stavanger. Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i alliansen stabil og langsiktig finansiering av næringseiendom til konkurransedyktige priser. SpareBank 1 Næringskreditt AS erverver utlån med pant i næringseiendom og utsteder obligasjoner med fortrinnsrett innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av bankens finansieringsstrategi er det overført utlån til foretaket. Lån overført til SpareBank 1 Næringskreditt AS er sikret med pant i nærings-eiendom innenfor 60 prosent av takst. Overførte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Næringskreditt AS og banken har, utover forvaltningsrett og rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån (til nedskrevet verdi), ingen rett til bruk av lånene. Ved utgangen av desember 2019 er bokført verdi av overførte utlån 1,0 (1,4) milliarder kroner. Banken forestår forvaltningen av overførte utlån og mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har overført og kostnadene i foretaket.

Mottatt vederlag for lån overført fra banken til SpareBank 1 Næringskreditt AS tilsvarer nominell verdi på overførte utlån og vurderes tilnærmet sammenfallende med lånenes virkelige verdi per utgangen av 2019 og 2018.

De lånene som er overført til SpareBank 1 Næringskreditt AS er svært godt sikret og har en svært liten tapssannsynlighet.

Banken har også inngått en aksjonæravtale med aksjonærene i SpareBank 1 Boligkreditt AS. Denne innebærer blant annet at banken skal bidra til at SpareBank 1 Boligkreditt AS til enhver tid har en ren kjernekapitaldekning (Core Tier 1) som tilsvarer de krav som myndigheter fastsetter (inkl krav til bufferkapital og Pilar 2 beregninger), og eventuelt å tilføre kjernekapital om den faller til et lavere nivå. SpareBank 1 Boligkreditt AS har interne retningslinjer om kjernekapitaldekning som overstiger myndig-hetenes krav, samt en management buffer på 0,4 prosent. Ut fra en konkret vurdering har banken valgt ikke å holde kapital for denne forpliktelsen, fordi risikoen for at banken skal bli tvunget til å bidra anses som svært liten. Det vises i den forbindelse også til at det finnes en rekke handlingsalternativer som også kan være aktuelle dersom en slik situasjon skulle inntreffe.

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe obligasjoner med fortrinnsrett for det tilfellet at SpareBank 1 Boligkreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøp av obligasjonene forutsetter at foretakets sikkerhetsmasse ikke har innført betalingsstans, slik at den faktisk er i stand til å utstede slike obligasjoner. Det foreligger derfor ingen kredittgaranti som kan påberopes i tilfelle at foretaket eller sikkerhetsmassen er insolvent. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra fremtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale.

Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt AS holder etter sin interne policy likviditet for de neste seks måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun dersom SpareBank 1 Boligkreditt AS ikke har likviditet for de neste 12 måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement her mht. kapital-dekning eller store engasjementer.

SpareBank 1 Næringskreditt AS – Gjenværende involvering er som følger:

	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal ekspo-nering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	14 mill. kroner

Banken har også inngått en aksjonæravtale med aksjonærene i SpareBank 1 Næringskreditt AS. Denne innebærer blant annet at banken skal bidra til at SpareBank 1 Næringskreditt AS kjernekapitaldekningen minst er på 11,0 prosent, og eventuelt å tilføre kjernekapital om den faller til et lavere nivå. SpareBank 1 Næringskreditt AS har interne retningslinjer om kjernekapitaldekning som overstiger myndighetenes krav, samt en management buffer på 0,4 prosent. Ut fra en konkret vurdering har banken valgt ikke å holde kapital for denne forpliktelsen, fordi risikoen for at banken skal bli tvunget til å bidra anses som svært liten. Det vises i den forbindelse også til at det finnes en rekke handlingsalternativer som også kan være aktuelle dersom en slik situasjon skulle inntreffe.

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Næringskreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditetsfasilitet til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe obligasjoner med fortrinnsrett for det tilfellet at SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøp av obliga-

sjonene forutsetter at foretakets sikkerhetsmasse ikke har innført betalingsstans, slik at den faktisk er i stand til å utstede slike obligasjoner. Det foreligger derfor ingen kredittgaranti som kan påberopes i tilfelle at foretaket eller sikkerhetsmassen er insolvent. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra fremtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Næringskreditt AS holder etter sin interne policy likviditet for de neste 6 måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun dersom SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke lenger har likviditet for de neste 12 måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement her mht. kapitaldekning eller store engasjementer.

Note 10 — Tap på utlån og garantier

Det er beregnet ECL på kredittinstitusjoner og sentralbanker men effekten er funnet uvesentlig og følgelig ikke tatt skilt ut i nedskrivningene.

Morbank

Mill. kroner	31.12.2018	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/innbetalt tidligere konstatert	31.12.2019
Avsetning til tap på utlån, garantier, ubenyttet kreditt og lånetilsagn til amortisert kost	265	-22	-11	232
Avsetning til tap på utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	65	2	-1	67
Sum avsetning til tap	329	-19	-11	299
Presentert som:				
Eiendeler: Avsetning til tap som reduksjon av eiendeler	282	-15	-11	255
Gjeld: Avsetninger til tap som økning av forpliktelsen	25	-3	0	22
Utvidet resultat: Virkelig verdi justering av tap	22	-1	0	21

Mill. kroner	01.01.2018	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/innbetalt tidligere konstatert	31.12.2018
Avsetning til tap på utlån til amortisert kost, garantier, ubenyttet kreditt og lånetilsagn	273	17	-26	265
Avsetning til tap på utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	78	-8	-5	65
Sum avsetning til tap	351	10	-31	329
Presentert som:				
Eiendeler: Avsetning til tap som reduksjon av eiendeler	308	0	-26	282
Gjeld: Avsetninger til tap som økning av forpliktelsen	23	5	-3	25
Utvidet resultat: Virkelig verdi justering av tap	20	2	0	22

Konsern

Mill. kroner	31.12.2018	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/innbetalt tidligere konstatert	31.12.2019
Avsetning til tap på utlån, garantier, ubenyttet kreditt og lånetilsagn til amortisert kost	320	-16	-11	294
Avsetning til tap på utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	65	2	-1	67
Sum avsetning til tap	385	-13	-11	360
Presentert som:				
Eiendeler: Avsetning til tap som reduksjon av eiendeler	337	-9	-11	317
Gjeld: Avsetninger til tap som økning av forpliktelsen	25	-3	0	22
Utvidet resultat: Virkelig verdi justering av tap	22	-1	0	21

Mill. kroner	01.01.2018	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/innbetalt tidligere konstatert	31.12.2018
Avsetning til tap på utlån til amortisert kost, garantier, ubenyttet kreditt og lånetilsagn	331	15	-26	320
Avsetning til tap på utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	78	-8	-5	65
Sum avsetning til tap	409	8	-31	385
Presentert som:				
Eiendeler: Avsetning til tap som reduksjon av eiendeler	366	-2	-26	337
Gjeld: Avsetninger til tap som økning av forpliktelsen	23	5	-3	25
Utvidet resultat: Virkelig verdi justering av tap	20	2	0	22

Morbank

Total balanseført tapsavsetning *	2019				2018			
	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	111	136	83	329	101	117	133	351
Avsetning til tap								
Overført til (fra) Trinn 1	3	-3	0	0	31	-21	-10	0
Overført til (fra) Trinn 2	-46	48	-2	0	-6	18	-12	0
Overført til (fra) Trinn 3	-9	-7	16	0	0	-8	8	0
Netto ny måling av tap	33	-49	2	-14	-46	35	31	20
Nye utstedte eller kjøpte utlån	56	24	1	81	63	33	10	107
Utlån som har blitt fraregnet	-33	-34	-19	-86	-32	-39	-51	-122
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-11	-11	0	0	-26	-26
Utgående balanse	115	115	69	299	111	136	83	329

Total balanseført tapsavsetning personmarked *	2019				2018			
	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	24	34	31	88	23	30	33	86
Avsetning til tap								
Overført til (fra) Trinn 1	1	-1	0	0	6	-6	0	0
Overført til (fra) Trinn 2	-13	13	0	0	-1	1	0	0
Overført til (fra) Trinn 3	-2	-3	5	0	0	-2	2	0
Netto ny måling av tap	10	-7	6	9	-7	12	9	14
Nye utstedte eller kjøpte utlån	13	12	1	25	13	11	0	24
Utlån som har blitt fraregnet	-10	-11	-9	-30	-10	-13	-8	-31
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-3	-3	0	0	-5	-5
Utgående balanse	23	37	30	90	24	34	31	88

Total balanseført tapsavsetning bedriftsmarked *	2019				2018			
	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	87	102	52	241	78	87	99	264
Avsetning til tap								
Overført til (fra) Trinn 1	2	-2	0	0	25	-15	-10	0
Overført til (fra) Trinn 2	-34	35	-2	0	-5	17	-12	0
Overført til (fra) Trinn 3	-7	-4	11	0	0	-6	6	0
Netto ny måling av tap	23	-42	-4	-23	-39	23	22	7
Nye utstedte eller kjøpte utlån	43	12	0	55	51	22	10	83
Utlån som har blitt fraregnet	-23	-23	-11	-57	-22	-26	-43	-92
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-9	-9	0	0	-21	-21
Utgående balanse	91	78	39	208	87	102	52	241

* Inkluderer tapsavsetninger på garantier, ubenyttede kreditter og lånetilsagn.

Konsern

Total balanseført tapsavsetning *	2019				2018			
	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	127	162	96	385	116	144	149	409
Avsetning til tap								
Overført til (fra) Trinn 1	8	-8	0	0	37	-27	-11	0
Overført til (fra) Trinn 2	-48	50	-2	0	-8	21	-12	0
Overført til (fra) Trinn 3	-9	-11	21	0	-1	-9	10	0
Netto ny måling av tap	24	-42	8	-11	-54	36	36	18
Nye utstedte eller kjøpte utlån	66	31	4	101	72	41	11	125
Utlån som har blitt fraregnet	-35	-41	-27	-103	-36	-43	-61	-140
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-11	-11	0	0	-26	-26
Utgående balanse	131	142	87	360	127	162	96	385

Total balanseført tapsavsetning personmarked *	2019				2018			
	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	28	47	42	117	27	40	46	112
Avsetning til tap								
Overført til (fra) Trinn 1	2	-2	0	0	8	-7	-1	0
Overført til (fra) Trinn 2	-13	13	-1	0	-1	2	0	0
Overført til (fra) Trinn 3	-2	-6	8	0	0	-3	3	0
Netto ny måling av tap	9	-4	10	16	-9	15	11	17
Nye utstedte eller kjøpte utlån	15	14	2	31	15	16	1	33
Utlån som har blitt fraregnet	-10	-14	-13	-38	-11	-15	-14	-40
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-3	-3	0	0	-5	-5
Utgående balanse	28	49	46	123	28	47	42	117

Total balanseført tapsavsetning bedriftsmarked *	2019				2018			
	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	98	115	55	269	89	104	103	296
Avsetning til tap								
Overført til (fra) Trinn 1	6	-6	0	0	29	-19	-10	0
Overført til (fra) Trinn 2	-35	37	-2	0	-7	19	-12	0
Overført til (fra) Trinn 3	-8	-5	13	0	0	-6	7	0
Netto ny måling av tap	15	-39	-3	-27	-45	21	25	1
Nye utstedte eller kjøpte utlån	52	17	1	70	57	25	10	92
Utlån som har blitt fraregnet	-25	-26	-14	-65	-25	-28	-47	-100
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-9	-9	0	0	-21	-21
Utgående balanse	103	93	42	238	98	115	55	269

* Inkluderer tapsavsetninger på garantier, ubenyttede kreditter og lånetilsagn.

Note 11 — Kreditteksponering for hver interne risikorating

Banken benytter eget klassifiseringssystem for overvåking av kreditt-risiko i porteføljen. Risikoklasseinndeling skjer ut fra at det beregnes

misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen basert på objektive data. Kundene scores månedlig i bankens porteføljesystem.

	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement
Morbank	2019	2019	2018	2018
Lav risiko	3,6 %	82 201	3,6 %	78 837
Middels risiko	3,4 %	21 845	5,7 %	18 665
Høy risiko	3,0 %	3 897	4,1 %	3 060
Misligholdt og nedskrevet	16,6 %	320	15,6 %	411
Totalt	3,6 %	108 263	4,1 %	100 973

	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement
Konsern	2019	2019	2018	2018
Lav risiko	3,5 %	85 062	4,0 %	73 672
Middels risiko	16,9 %	26 540	6,1 %	22 995
Høy risiko	2,8 %	5 017	6,2 %	4 031
Misligholdt og nedskrevet	12,5 %	455	14,2 %	492
Totalt	6,5 %	117 075	4,6 %	101 189

Usikret eksponering er totalt engasjement fratrukket markedsverdi på sikkerhetene på de respektive engasjementer.

Note 12 — Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
		Eiendeler		
1 797	1 248	Fordringer på sentralbanker	1 248	1 797
7 487	8 273	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 199	1 023
91 160	98 296	Brutto utlån til og fordringer på kunder	107 035	98 940
-282	-255	Tapsavsetninger på utlån	-317	-334
90 878	98 041	Netto utlån til og fordringer på kunder	106 718	98 606
14 446	17 252	Sertifikater, obligasjoner og rentefond	17 252	14 446
819	878	Finansielle derivater	878	819
115 426	125 693	Sum kreditteksponering, balanseposter	127 296	116 690
		Forpliktelses		
1 206	1 363	Betingede forpliktelses (stilte garantier)	1 084	1 112
17 413	18 609	Ubenyttede kreditter	10 578	10 064
2 722	3 108	Lånetilsagn	3 356	3 088
21 340	23 080	Sum kreditteksponering, utenom balanseposter	15 018	14 264
136 767	148 773	Sum total kredittrisikoeksponering	142 314	130 954

Kredittrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på geografiske områder

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
		Bankaktiviteter		
54 229	58 413	Hedmark	44 877	41 903
7 072	7 892	Oppland	8 839	8 292
23 186	25 157	Akershus	26 889	24 660
30 112	31 783	Oslo	33 052	30 956
6 716	7 094	Landet for øvrig	10 286	9 745
468	558	Utlandet	558	468
-282	-255	Tapsavsetninger ufordelt	-317	-334
121 502	130 642	Totalt bankaktiviteter	124 184	115 690
		Aktiviteter finansielle instrumenter		
10 155	11 622	Norge	11 622	10 155
4 958	6 110	Europa	6 110	4 958
152	399	USA	399	152
15 265	18 130	Totalt aktiviteter finansielle instrumenter	18 130	15 265
136 767	148 773	Totalt fordelt på geografiske områder	142 314	130 954

Note 13 — Finansielle instrumenter og motregning

I henhold til IFRS 7 skal det opplyses om hvilke finansielle instrumenter banken anser å oppfylle kravene til nettoføring og hvilke finansielle instrumenter man har inngått motregningsavtaler på.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 Østlandet har tre sett avtaler som regulerer motpartsrisiko og netting av derivater. Mot kunder i person- og bedriftsmarkedet anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. For kunder som driver med tradingvirksomhet aksepteres kun kontantdepot som sikkerhet. Avtalene er unilaterale, det vil si at det kun er kundene som stiller sikkerhet.

Mot finansielle institusjoner inngår konsenet standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler. Under ISDA har konsernet inngått tilleggsavtale om kontant sikkerhetsstillelse (CSA) mot 18 institusjonelle motparter. Banken har også inngått avtaler om avregning (clearing) av derivater hvor motpartsrisikoen flyttes til en sentral motpart (clearing house) som beregner behovet for sikkerhetsstillelser.

Gjensalgssavtaler reguleres av GMRA-avtaler mot motparten. Banken har fem GMRA-avtaler.

Eiendelene og forpliktelsene nedenfor kan motregnes.

Morbank og konsern				Beløp som ikke er nettopresentert i balansen	
	Brutto finansielle eiendeler/ (forpliktelses)	Nettoført	Netto finansielle eiendeler/ (forpliktelses) i balansen	Finansielle instrumenter	Avgitt/(mottatt) kontantsikkerhet
2019					Netto
Derivater som eiendeler	878	0	878	-274	-550
Derivater som forpliktelses	-373	0	-373	274	54
					54
					-45
				Beløp som ikke er nettopresentert i balansen	
	Brutto finansielle eiendeler/ (forpliktelses)	Nettoført	Netto finansielle eiendeler/ (forpliktelses) i balansen	Finansielle instrumenter	Avgitt/(mottatt) kontantsikkerhet
2018					Netto
Derivater som eiendeler	819	0	819	-264	-417
Derivater som forpliktelses	-354	0	-354	264	16
					16
					-74

Note 14 – Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

Morbank						
2019	Noter	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	8 273	0	0	0	8 273
Brutto utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked	8	510	88	32	146	776
Bedriftsmarked	8	14 560	14 100	2 087	99	30 845
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	5 749	468	30	3	6 249
Bedriftsmarked	8	426	61	17	2	505
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over utvidet resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	51 235	4 262	988	60	56 545
Bedriftsmarked	8	2 877	357	129	13	3 375
Sum brutto utlån		83 629	19 336	3 282	322	106 569
Finansielle investeringer						
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	30	17 251	0	1	0	17 252
Sum finansielle investeringer		17 251	0	1	0	17 252
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		100 880	19 336	3 283	322	123 821

2018	Noter	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	7 487	0	0	0	7 487
Brutto utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked	8	49 175	4 079	853	243	54 351
Bedriftsmarked	8	16 698	11 865	1 630	155	30 346
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	5 514	375	84	2	5 975
Bedriftsmarked	8	353	126	9	0	487
Sum brutto utlån		79 227	16 445	2 575	399	98 647
Finansielle investeringer						
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	30	14 444	0	2	0	14 446
Sum finansielle investeringer		14 444	0	2	0	14 446
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		93 671	16 445	2 577	399	113 092

Konsern						
2019	Noter	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 199	0	0	0	1 199
Brutto utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked	8	1 869	2 401	328	198	4 797
Bedriftsmarked	8	16 276	16 077	3 034	175	35 562
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	5 749	468	30	3	6 249
Bedriftsmarked	8	426	61	17	2	505
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over utvidet resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	51 235	4 262	988	60	56 545
Bedriftsmarked	8	2 877	357	129	13	3 375
Sum brutto utlån		79 631	23 627	4 526	451	108 234
Finansielle investeringer						
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	30	17 251	0	1	0	17 252
Sum finansielle investeringer		17 251	0	1	0	17 252
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		96 882	23 627	4 527	451	125 486

2018	Noter	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 023	0	0	0	1 023
Brutto utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked	8	49 998	6 195	1 091	284	57 568
Bedriftsmarked	8	18 273	14 078	2 363	195	34 910
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	5 514	375	84	2	5 975
Bedriftsmarked	8	353	126	9	0	487
Sum brutto utlån		75 162	20 775	3 547	480	99 963
Finansielle investeringer						
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	30	14 444	0	2	0	14 446
Sum finansielle investeringer		14 444	0	2	0	14 446
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		89 606	20 775	3 548	480	114 409

Fordelingen av finansielle investeringer i ulike risikogrupper er foretatt basert på rating fra Standard & Poor's, Moody's, Fitch eller Scope (eller en kombinasjon av disse) etter konverteringstabellen vist under. For noen utstedelser/utstedere foreligger det ikke offisiell rating. For konsernet beløper disse seg til 2 033 mill. kroner i 2019 og består for det vesentligste av sertifikater og obligasjoner i

norske kommuner (1 518 mill. kroner), obligasjoner i norske sparebanker (396 mill. kroner) og rentefond med underliggende lavrisikoutstedelser (102 mill. kroner). Etter individuelle vurderinger, basert på blant annet markeds-prising og alternative risikoanalyser fra anerkjente meglerhus, er nevnte utstedelser skjønnsmessig tilordnet lav risiko.

Kredittkvalitet	Ratingklasser (presentert i S&P's format)			
Lav risiko	AAA	AA	A	BBB
Middels risiko	BB			
Høy risiko	B	CCC	CC	C

Note 15 – Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulik gjenstående rentebindingstid.

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til parallellskift i rentekurven og vridning i rentekurven (rente-kurverisiko). Renterisikoen styres mot ønsket nivå gjennom rente-bindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentederivater.

Basisrisiko er den verdiendring på konsernets eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg. Denne risikoen er vist i tabellen nedenfor og er beregnet som effekten på

instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg med ett prosentpoeng. Det er her ikke tatt hensyn til administrativ renterisiko, dvs. effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente.

Konsernets renterisiko er i all hovedsak knyttet til forskyvninger i rentekurven for norske kroner (NOK) og euro (EUR).

Morbank			Konsern		
Renterisiko, ett prosentpoeng økning			Renterisiko, ett prosentpoeng økning		
2018	2019	Renterisiko	2019	2018	
-75	-128	Sertifikater og obligasjoner	-128	-75	
-152	-134	Fastrenteutlån til kunder	-134	-152	
15	16	Fastrenteinnskudd til kunder	16	15	
3	3	Bank- og kredittlån	3	3	
707	839	Obligasjonsinnlån	839	707	
2	-12	Annet	-12	2	
-486	-589	Derivater	-589	-486	
14	-6	Total renterisiko, etter skatt	-6	14	

Positivt fortegn indikerer at banken tjener på en renteoppgang.

Selv om beregningene ovenfor viser at banken vil tape på en renteoppgang, er det ikke likegyldig hvordan renteoppgangen skjer. Tabellen under viser den såkalte rentekurverisikoen, dvs. risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring, ved å måle bankens netto renteeksponering innenfor de ulike tidsintervallene.

Morbank			Konsern		
Renterisiko, ett prosentpoeng økning			Renterisiko, ett prosentpoeng økning		
2018	2019	Rentekurverisikoen	2019	2018	
1	3	0 - 1 mnd	3	1	
18	5	1 - 3 mndr	5	18	
2	1	3 - 6 mndr	1	2	
9	6	6 - 12 mndr	6	9	
-9	-16	1 - 3 år	-16	-9	
-18	-14	3 - 5 år	-14	-18	
11	9	5 - 10 år	9	11	
0	0	Over 10 år	0	0	
14	-6	Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	-6	14	

Note 16 – Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Valutarisiko er risikoen for at konsernet pådrar seg et tap som følge av endringer i valutakursene i disfavør bankens posisjoner. Valutarisiko oppstår ved at konsernet har forskjeller mellom eiendeler og forpliktelser i den enkelte valuta.

Aktiviteter knyttet til omsetning av valuta skal til enhver tid skje innenfor vedtatte retningslinjer, rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimal valutaeksponering, målt i kroner. Det er utarbeidet rammer for nettoposisjoner i hver enkelt valuta, samt rammer for samlet netto valutaeksponering og samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta:

- Nettoposisjon i en enkeltvaluta skal ikke overstige 25 mill. kroner overnight.
- Samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta skal ikke overstige 75 mill. kroner overnight.
- Nettoposisjon i en enkeltvaluta skal ikke overstige 100 mill. kroner intradag.
- Samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta skal ikke overstige 150 mill. kroner intradag.

Valutarisikoen kvantifiseres og overvåkes kontinuerlig. Konsernet har både gjennom året og ved årets slutt en begrenset valutarisiko. Per 31. desember var nettoposisjonene i de viktigste valutasortene, basert på virkelig verdi av de underliggende aktiva, som følger:

Morbank			Konsern		
2018	2019	Netto valutaeksponering NOK	2019	2018	
-1	-1	GBP	-1	-1	
-3	-3	USD	-3	-3	
7	0	HKD	0	7	
3	-1	JPY	-1	3	
1	1	PLN	1	1	
-3	4	SEK	4	-3	
-6	-2	EUR	-2	-6	
1	0	CHF	0	1	
3	2	Andre	2	3	
1	1	Sum	1	1	
0	0	Effekt på resultatet etter skatt ved 3 prosent netto kursendring	0	0	
0	0	Effekt på resultatet etter skatt ved 10 prosent netto kursendring	0	0	

Note 17 – Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser på forfall, eller ikke evner å finansiere sine eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økning i kostnadene.

Konsernets rammeverk for styring av likviditetsrisiko gjenspeiler konsernets konservative risikoprofil, og konsernet styrer likviditetsrisikoen ved å til enhver tid ha en tilstrekkelig andel likvide reserver, samtidig som finansieringen er diversifisert og langsiktig. Diversifisering oppnås gjennom spredning av innlån på ulike markeder, løpetider og instrumenter. Konsernet har som mål å kunne overleve i tolv måneder uten tilgang på ny finansiering samtidig som boligpriser faller med 30 prosent. Banken skal i samme periode tilfredsstille minstekrav til LCR. Det foretas stresstesting på ulike løpetider for bankspesifikk krise, systemkrise samt en kombinasjon av disse, og det er etablert en beredskapsplan for håndtering av ulike likviditetskriser.

Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av bankens innlån var ved utgangen av 2019 3,8 år (3,8 år ved utgangen av 2018). Total LCR var på samme tidspunkt 162,2 (152,8) %.

Morbank						
2019	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-44	-18	-53	-1 558	-1 576	-3 250
Innskudd fra og gjeld til kunder	-68 387	0	-10 147	0	0	-78 534
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-581	-3 662	-25 443	-5 197	-34 882
Ansvarlig lånekapital	0	-11	-32	-1 411	0	-1 453
Derivater knyttet til forpliktelser	0	-58	-185	-588	-2	-833
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	-335	0	0	-335
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	-88	0	-88
Lånetilsagn	0	-3 108	0	0	0	-3 108
Sum kontantstrøm forpliktelser	-68 432	-3 776	-14 414	-29 088	-6 775	-122 484

2018	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-65	-43	-25	-1 454	-572	-2 159
Innskudd fra og gjeld til kunder	-62 769	0	-8 771	0	0	-71 540
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-513	-2 921	-24 615	-5 222	-33 272
Ansvarlig lånekapital	0	-7	-222	-975	0	-1 205
Derivater knyttet til forpliktelser	0	-5	-20	-127	57	-95
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	-205	0	0	-205
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	-69	0	-69
Andre forpliktelser	0	-2 722	0	0	0	-2 722
Sum kontantstrøm forpliktelser	-62 833	-3 291	-12 165	-27 241	-5 737	-111 267

Konsern						
2019	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-44	-18	-53	-1 558	-1 580	-3 253
Innskudd fra og gjeld til kunder	-68 347	0	-10 147	0	0	-78 494
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-581	-3 662	-25 443	-5 197	-34 882
Ansvarlig lånekapital	0	-11	-32	-1 411	0	-1 453
Derivater knyttet til forpliktelser	0	-58	-185	-588	-2	-833
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	-376	0	0	-376
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	-212	0	-212
Lånetilsagn	0	-3 356	0	0	0	-3 356
Sum kontantstrøm forpliktelser	-68 391	-4 023	-14 455	-29 212	-6 779	-122 861

2018	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-65	-43	-25	-1 454	-572	-2 159
Innskudd fra og gjeld til kunder	-62 812	0	-8 771	0	0	-71 583
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-513	-2 921	-24 615	-5 222	-33 272
Ansvarlig lånekapital	0	-7	-222	-975	0	-1 205
Derivater knyttet til forpliktelser	0	-5	-20	-127	57	-95
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	-248	0	0	-248
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	-202	0	-202
Andre forpliktelser	0	-3 088	0	0	0	-3 088
Sum kontantstrøm forpliktelser	-62 876	-3 657	-12 208	-27 374	-5 737	-111 852

Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser med avtalt løpetid er basert på nominelle kontraktsstørrelser inklusiv estimerte rentebetalinger frem til forfall.

Note 18 – Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser

Morbank	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
2019						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	325	1 000	0	0	0	1 325
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	8 256	0	0	16	0	8 273
Brutto utlån til og fordringer på kunder	12 822	228	1 322	8 732	75 191	98 296
-Nedskrivning på utlån til amortisert kost	0	0	0	-209	0	-209
-Virkelig verdijustering på utlån til FVOCI	0	0	0	-46	0	-46
Netto utlån til og fordringer på kunder	12 822	228	1 322	8 477	75 191	98 041
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	413	2 045	14 095	699	17 252
Finansielle derivater	0	26	46	434	373	878
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	45	0	630	675
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	4 323	4 323
Investering i datterselskaper	0	0	0	0	1 758	1 758
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	114	400	514
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	11	34	44	89
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0
Andre eiendeler	0	76	100	0	343	520
Sum eiendeler	21 404	1 744	3 569	23 169	83 763	133 648

Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	734	0	1 358	1 555	3 647
Innskudd fra og gjeld til kunder	69 022	1 492	3 397	4 624	0	78 534
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	457	3 352	24 798	5 125	33 732
Finansielle derivater	0	21	21	249	81	373
Forpliktelser ved periodeskatt	0	167	167	0	0	335
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	88	0	88
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	17	538	28	80	663
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	1 303	0	1 303
Sum gjeld	69 022	2 889	7 476	32 448	6 841	118 676

2018	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	1 878	0	0	0	0	1 878
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	6 528	476	0	466	17	7 487
Brutto utlån til og fordringer på kunder	12 972	269	1 497	6 678	69 745	91 160
- Individuelle nedskrivninger	0	0	0	-238	0	-238
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	-43	0	-43
Netto utlån til og fordringer på kunder	12 972	269	1 497	6 396	69 745	90 878
Sertifikater og obligasjoner	0	302	1 318	11 736	1 089	14 446
Finansielle derivater	0	55	21	596	148	819
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	2	45	547	594
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	3 635	3 635
Investering i datterselskaper	0	0	0	0	1 521	1 521
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	121	217	337
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	12	39	45	96
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0
Andre eiendeler	0	70	262	0	367	699
Sum eiendeler	21 378	1 172	3 112	19 397	77 331	122 390

Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	805	0	1 349	550	2 704
Innskudd fra og gjeld til kunder	64 283	1 314	2 276	3 666	0	71 540
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	384	2 533	24 155	4 913	31 984
Finansielle derivater	0	69	40	137	109	354
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	205	0	0	205
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	69	0	0	0	69
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	115	290	41	86	532
Ansvarlig lånekapital	0	0	200	902	0	1 102
Sum gjeld	64 283	2 756	5 543	30 250	5 656	108 490

Konsern						
2019	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker	325	1 000	0	0	0	1 325
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 182	0	0	16	0	1 199
Brutto utlån til og fordringer på kunder	12 822	251	1 397	12 568	79 996	107 035
-Nedskrivning på utlån til amortisert kost	0	0	-1	-238	-33	-271
-Virkelig verdijustering på utlån til FVOCI	0	0	0	-46	0	-46
Netto utlån til og fordringer på kunder	12 822	251	1 397	12 285	79 963	106 718
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	413	2 045	14 095	699	17 252
Finansielle derivater	0	26	46	434	373	878
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	45	0	630	675
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	4 870	4 870
Eiendom, anlegg og utstyr	12	0	1	130	529	672
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	46	2	17	65	276	406
Andre eiendeler	0	78	293	0	417	787
Sum eiendeler	14 388	1 769	3 843	27 025	87 758	134 783
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	734	0	1 362	1 555	3 650
Innskudd fra og gjeld til kunder	68 982	1 492	3 397	4 624	0	78 494
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	457	3 352	24 798	5 125	33 732
Finansielle derivater	0	21	21	249	81	373
Forpliktelser ved periodeskatt	0	188	188	0	0	376
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	212	0	212
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	50	475	59	155	739
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	1 303	0	1 303
Sum gjeld	68 982	2 942	7 433	32 607	6 916	118 880
2018	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	1 878	0	0	0	0	1 878
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	64	476	0	466	17	1 023
Brutto utlån til og fordringer på kunder	12 972	291	1 557	10 224	73 897	98 940
- Individuelle nedskrivninger	0	0	0	-260	-30	-290
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	-43	0	-43
Netto utlån til og fordringer på kunder	12 972	291	1 556	9 921	73 867	98 606
Sertifikater og obligasjoner	0	302	1 318	11 736	1 089	14 446
Finansielle derivater	0	55	21	596	148	819
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	2	45	547	594
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	5	0	0	0	4 118	4 124
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	149	394	543
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	13	53	333	400
Andre eiendeler	0	71	548	0	422	1 041
Sum eiendeler	14 919	1 195	3 458	22 964	80 935	123 472
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	667	805	0	614	550	2 636
Innskudd fra og gjeld til kunder	64 240	1 314	2 276	3 666	0	71 497
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	384	2 533	24 155	4 913	31 984
Finansielle derivater	0	69	40	137	109	354
Forpliktelser ved periodeskatt	0	124	124	0	0	248
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	202	0	202
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	180	359	61	87	687
Ansvarlig lånekapital	0	0	200	902	0	1 102
Sum gjeld	64 907	2 876	5 531	29 738	5 658	108 710

Note 19 – Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
		Renteinntekter		
150	220	Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	55	40
1 942	2 154	Renteinntekter målt til virkelig verdi	2 151	1 942
860	937	Renteinntekter målt effektiv renters metode	1 437	1 227
125	230	Renter av sertifikater og obligasjoner	148	208
-2	-2	Inntektsførte renter på nedskrevne utlån	-2	-2
3 074	3 539	Sum renteinntekter	3 789	3 415
		Rentekostnader		
35	62	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	62	35
619	889	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	896	622
603	590	Renter på utstedte verdipapirer	590	603
37	36	Renter på ansvarlig lånekapital	36	37
43	35	Avgifter til bankenes sikringsfond	35	43
0	4	Renter på leieforpliktelse	4	0
0	1	Andre rentekostnader	1	1
1 337	1 617	Sum rentekostnader	1 622	1 340
1 737	1 923	Sum netto renteinntekter	2 166	2 074

Note 20 – Netto provisjons- og andre driftsinntekter

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
		Provisjonsinntekter		
19	20	Garantiprovisjon	20	17
23	19	Verdipapiromsetning	19	23
237	268	Betalingsformidling	268	237
172	182	Liv- og forsikringsprodukter	182	172
365	334	Provisjon fra lån overført til kredittforetak	334	365
0	0	Meglerprovisjon	331	320
75	69	Andre provisjonsinntekter	142	75
891	892	Sum provisjonsinntekter	1 295	1 210
		Provisjonskostnader		
73	94	Betalingsformidling	143	104
74	94	Sum provisjonskostnader	143	104
		Andre driftsinntekter		
7	11	Driftsinntekter fast eiendom	3	6
0	0	Inntekt fra regnskapstjenester	185	164
7	4	Inntekt lønnskjøring	4	7
17	23	Andre driftsinntekter	44	4
32	37	Sum andre driftsinntekter	236	181
849	835	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	1 388	1 286

Note 21 – Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
13	19	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultatet	19	13
13	19	Utbytte fra andre enn konsernselskaper	19	13
372	582	Utbytte (i morbank) eller netto resultat fra konsernselskaper (i konsern)	519	198
-4	0	Gevinst eller tap ved realisasjon av konsernselskaper (i morbank)		
0	-6	Nedskrivning av eiendeler i konsernselskaper (i morbank)		
369	576	Netto resultat fra eierinteresser	519	198
-20	3	Verdiendring sertifikater, obligasjoner og rentefond	3	-20
-1	14	Verdiendring derivater som sikrer kjøpte rentepapirer	14	-1
-21	17	Verdiendring sertifikater, obligasjoner og rentefond inklusiv sikring	17	-21
35	-96	Verdiendring verdipapirgjeld	-96	35
-17	106	Verdiendring derivater som sikrer verdipapirgjeld	106	-17
17	10	Verdiendring verdipapirgjeld inklusiv sikring	10	17
15	82	Verdiendring egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultatet	82	15
-64	-18	Verdiendring fastrenteutlån til kunder til virkelig verdi over resultatet	-18	-64
11	36	Verdiendring øvrige derivater	36	11
73	16	Gevinst eller tap ved realisasjon av eiendeler til virkelig verdi over resultatet	16	73
47	55	Netto resultat fra valutahandel	55	47
80	197	Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	197	80
461	792	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	735	291

Note 22 – Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
473	493	Lønn	807	774
107	110	Arbeidsgiveravgift og finansskatt	162	154
52	52	Pensjonskostnader (note 23)	74	69
42	44	Sosiale kostnader	56	52
674	699	Sum personalkostnader	1 098	1 050
724	709	Gjennomsnittlig antall ansatte	1 189	1 181
697	672	Antall årsverk per 31.12.	1 127	1 139
720	695	Antall ansatte per 31.12.	1 190	1 197

Ytelser til konsernledelsen (hele 1 000) 2019						
Tittel/navn	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Andre godtgjørelser	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån	Antall egen-kapitalbevis
Konsernsjef Richard Heiberg	4 394	138	153	370	2 875	92 538*
Konserndirektør økonomi og finans Geir-Egil Bolstad	2 690	162	158	360	9 766	28 769
Konserndirektør bedriftsmarked Hans Olav Wedvik	2 152	189	140	278	19 714	3 055
Konserndirektør personmarked Kari E. Gislås	2 046	316	156	406	4 558	3 055
Konserndirektør HR og juridisk Eldar Kjendlie	1 886	193	145	108	3 163	6 564
Konserndirektør kommunikasjon Siv Stenseth	1 630	376	162	0	2 835	3 055
Konserndirektør innovasjon og forretningsutvikling Dag-Arne Hoberg	1 936	409	141	206	1 394	5 884
Konserndirektør risikostyring & compliance Vidar Nordheim	1 887	236	147	0	2 894	5 060
Konserndirektør organisasjonsmarked og kapitalmarked Espen Mejlænder-Larsen	1 886	154	148	37	2 556	4 978
Konserndirektør forretningsdrift Elin B. Ørbæk	1 871	42	177	25	3 364	1 602
Adm dir EiendomsMegler 1 Innlandet AS Magnus Aasen	1 375	168	141	0	1 679	3 056
Adm dir SpareBank 1 Finans Østlandet AS Bjarne Chr. Finstad	1 489	184	143	45	6 788	3 250
Adm dir TheVIT AS Stein Ragnar Nordeng	1 690	9	87	0	0	0
Adm dir EiendomsMegler 1 Oslo og Oslo Akershus AS Kent Victor Syverstad	3 179	426	162	0	0	4 453

* Inkluderer også egenkapitalbevis eiet gjennom Richard Invet AS

Det er ikke gitt garantier til ledelsen i 2019.

Ytelser til konsernledelsen (hele 1 000) 2018						
Tittel/navn	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Andre godtgjørelser	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån	Antall egen-kapitalbevis
Konsernsjef Richard Heiberg	4 217	122	158	394	1 865	87 538*
Konserndirektør økonomi og finans Geir-Egil Bolstad	2 608	166	149	284	6 322	18 769
Konserndirektør bedriftsmarked Hans Olav Wedvik	2 073	167	134	100	19 495	1 602
Konserndirektør personmarked Kari E. Gislås	1 970	295	150	383	4 190	1 602
Konserndirektør HR og juridisk Eldar Kjendlie	1 832	173	138	100	3 598	3 564
Konserndirektør kommunikasjon Siv Stenseth	1 584	356	155	0	2 703	1 602
Konserndirektør innovasjon og forretningsutvikling Dag-Arne Hoberg	1 887	388	140	53	1 739	2 884
Konserndirektør risikostyring & compliance Vidar Nordheim	1 817	238	142	0	3 167	2 432
Konserndirektør organisasjonsmarked og kapitalmarked Espen Mejlænder-Larsen	1 819	152	141	0	2 563	3 525
Konserndirektør forretningsdrift Gudrun Michelsen	1 690	197	137	58	6 622	2 564
Konstituert konserndirektør forretningsdrift Elin B. Ørbæk	1 406	23	169	0	3 150	1 602
Adm dir EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS Magnus Aasen	1 369	149	135	51	1 697	1 602
Adm dir SpareBank 1 Finans Østlandet AS Bjarne Chr. Finstad	1 407	167	136	0	7 344	1 700
Adm dir TheVIT AS Stein Ragnar Nordeng	1 397	10	151	0	0	0
Adm dir EiendomsMegler 1 Oslo og Oslo Akershus AS Kent Victor Syverstad	1 985	1 649	130	0	0	3 000

* Inkluderer også egenkapitalbevis eiet gjennom Richard Invet AS

Det er ikke gitt garantier til ledelsen i 2018.

Ytelser til styret (hele 1000) 2019					
Tittel/navn	Honorar	Andre godt- gjørelser	Lån	Antall egen- kapitalbevis	Antall styremøter
Styret:					
Styreleder Siri J. Strømmevold	361	3	3 989	2 282	11
Nestleder Nina C. Lier	286	1	1 835	1 282	11
Styremedlem Alexander Sandberg Lund	193	0	0	4 286	7
Styremedlem Guro Nina Vestvik	182	0	0	346	11
Styremedlem Tore Anstein Dobloug	180	0	8 001	0	7
Styremedlem Hans-Christian Gabrielsen	142	0	2 192	0	7
Styremedlem Espen B. Larsen (ansatt, inkl i lønn)	980	83	4 329	0	10
Styremedlem Vibeke Hanvold Larsen (ansatt, inkl i lønn)	767	59	2 937	1 602	11
Varamedlem Elin Ramleth Østli	13	0	0	0	0
Varamedlem Gudrun Sanaker Lohne	0	0	3 277	0	0
Varamedlem Marit Jørgenrud (ansatt, inkl lønn)	897	70	4 606	1 282	0
Varamedlem Jørn-Henning Eggum	103	0	0	0	4
Varamedlem Thor Even Thorstensen (ansatt, inkl lønn)	712	31	3 215	3 055	0

Det er ikke gitt garantier til styremedlemmer i 2019.

Ytelser til styret (hele 1000) 2018					
Tittel/navn	Honorar	Andre godt- gjørelser	Lån	Antall egen- kapitalbevis	Antall styremøter
Styret:					
Styreleder Siri J. Strømmevold	317	4	4 198	2 282	11
Nestleder Nina C. Lier	253	0	2 060	1 282	9
Styremedlem Erik Garaas	296	0	0	1 714	11
Styremedlem Guro Nina Vestvik	165	0	0	346	11
Styremedlem Kjell-Morten Herud	237	0	0	1 282	11
Styremedlem Hans-Christian Gabrielsen	154	0	0	0	9
Styremedlem Espen B. Larsen (ansatt, inkl i lønn)	1 153	68	4 347	1 602	11
Styremedlem Vibeke Hanvold Larsen (ansatt, inkl i lønn)	677	45	3 069	1 602	11
Varamedlem Hanne Sverderup Dahl	4	0	0	641	0
Varamedlem Alexander Sandberg Lund	52	0	0	4 286	4
Varamedlem Ola Reidar Gulli (ansatt, inkl i lønn)	568	23	1 474	1 282	0
Varamedlem Susanne Valberg Granheim (ansatt, inkl lønn)	479	26	1 351	1 041	0
Varamedlem Jørn-Henning Eggum	33	0	0	0	3

Det er ikke gitt garantier til styremedlemmer i 2018.

(1 000 kr)	2019	2018
Representantskapets leder Pål Jan Stokke	47	52
Øvrige medlemmer	3-84	3-62

Alle ovennevnte ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte, bortsett fra lån og garantier, er arbeidsgiveravgiftspliktige.

Godtgjøringsordning i henhold til Finansforetaksforskriften

Godtgjøringsordningen i SpareBank 1 Østlandet er et viktig strategisk virkemiddel og skal understøtte virksomhetens økonomiske mål, merkevarestrategi, risikotoleranse og langsiktige interesser. Den skal danne grunnlag for hvordan virksomheten skal innrette sine lønns- og incentivsystemer, og hvordan midlene skal kanaliseres og allokeres. De overordnede retningslinjene for godtgjøringsordningen vedtas av bankens styre, etter forutgående behandling i bankens godtgjørings-utvalg.

Bankens godtgjøringsutvalg har følgende mandat:

«Godtgjøringsutvalget er et saksforberedende organ som bistår styret i dets arbeid med ansettelsesvilkår for SpareBank 1 Østlandets administrerende direktør, samt i forhold til å vurdere om godtgjørings-ordningens innretning og praktisering er hensiktsmessig – herunder hovedprinsipper og strategi for kompensasjon av det øverste ledersjikt i konsernet. Utvalget er referansegruppe for administrerende direktør i forhold til hans vurderinger knyttet til godtgjøring overfor bankens ledergruppe.»

Godtgjøringsutvalget består av styrets leder, ett ansattvalgt styre-medlem og ytterligere ett styremedlem. Utvalget har gjennomført fire møter i 2019. SpareBank 1 Østlandets godtgjørelse til ledende ansatte er i henhold til de regler og retningslinjer som er fastsatt gjennom finansforetaksforskriften. De gjennomføres årlig en prosess for identifikasjon av hvilke ansatte som faller inn under forskriftens definisjon av ledende ansatte m.v. I dette arbeidet legges bl.a. prinsipper fra «EBA Guidelines on sound remuneration policies» til grunn for vurderingene. Resultatet av de årlige vurderingene fremlegges for godtgjørelsesutvalget og styret.

Ledende ansatte m.v som faller inn under forskriftens definisjon mottar godtgjørelse i form av fast lønn. De er medlemmer i bankens ordinære innskuddspensjonsordning. For de som var medlem av ytelses-pensjonsordningen på det tidspunktet medlemmene ble flyttet over til innskuddspensjonsordning, ytes det kompensasjon for overgang fra ytelsespensjon til innskuddspensjon etter de samme generelle regler som for øvrige ansatte. Det er ikke etablert ordninger med variable lønnselementer eller andre særskilte administrative ordninger for denne gruppen medarbeidere. I 2019 er det gitt engangstillegg til 32 medarbeidere i SpareBank 1 Østlandet. Tilleggene har vært mellom kr 15 000 og kr 70 000. Gjennomsnittlig størrelse på engangstilleggene som ble gitt var kr 34 499.

Det er utbetalt engangstillegg til 3 ansatte i SpareBank 1 Østlandet Finans AS i 2019. Tilleggene har vært mellom kr 10 000 og kr 25 000. Gjennomsnittlig størrelse på engangstilleggene som ble gitt var kr 16 667. Ingen av medarbeiderne som mottok engangstillegg falt inn under kategorien «ledende ansatte» m.v, slik dette er definert i forhold til finansforetaksforskriften.

Det er ingen form for bonusordninger i foretaket, herunder heller ingen forpliktelser om vurdering av bonus overfor administrerende direktør eller styreleder.

Det er ingen incentivordninger eller forpliktelser knyttet til aksje-verdibasert godtgjørelse til fordel for ansatte eller tillitsvalgte.

Lønnsvilkårene vurderes gjennom årlige prosesser på slutten av året, og eventuelle endringer gis normalt med virkning fra 1. januar påfølgende år. Vurderingene skjer med utgangspunkt i bankens godtgjøringsordning og beskrevne prosesser.

Administrerende direktørs vurderinger og forslag til rammer og forut-setninger for endringer for medlemmer i bankens ledergruppe legges frem for Godtgjøringsutvalget for eventuelle innspill og kommentarer før administrerende direktørs beslutning.

Godtgjøringsutvalget får en tilsvarende orientering om de vurderinger som gjøres omkring lønnsvilkår for administrerende direktører i bankens datterselskaper, og har derigjennom anledning til å fremme eventuelle kommentarer før det fattes beslutninger i datterselskapenes styrer. Administrerende direktørs vilkår fastsettes av styret etter innstilling fra Godtgjøringsutvalget.

Administrerende direktør i SpareBank 1 Østlandet har en avtale om mulig førtidspensjonering fra 62 år. Dersom selskapet beslutter fratredelse, utbetaler selskapet en årlig førtidspensjon som utgjør 70 prosent av gjeldende fastlønn ved fratredelse. Dersom administrerende direktør ønsker å fratre i perioden fra 62 til 67 år, utbetaler selskapet en årlig førtidspensjon som utgjør 60 prosent av gjeldende fastlønn ved fratredelse. Førtidspensjon under utbetaling, inklusive tidligere reguleringstillegg, skal oppjusteres hvert år 1. mai med den prosentvise økningen i G. Fra 67 til 77 år er det i tillegg til selskapets ordinære innskuddspensjonsordning med maksimal opptjening for inntekter inntil 12 G avtalt en driftspensjon tilsvarende 5,47 ganger folketrygdens Grunnbeløp (G).

Note 23 – Pensjoner

SpareBank 1 Østlandet konsern tilbyr innskuddsbasert pensjonsordning til sine ansatte samt avtalefestet førtidspensjon (AFP) som kan tas ut fra 62 år. I tillegg har konsernet enkelte usikrede pensjonsforpliktelser overfor pensjonister og enkelte arbeidstakere med lønn over 12G.

For nærmere omtale av konsernets pensjonsordninger se note 2 Regnskapsprinsipper samt note 22 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte.

Satser innskuddsbasert pensjon fra 1.juli 2017

Lønn fra 0 - 7,1 G*	7,00 %
Lønn fra 7,1 - 12 G*	15,00 %

*Lønn inkluderer faste tillegg, men omfatter ikke overtid, trekkpliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelse for øvrig.

Til grunn for beregning av kostnader og forpliktelser for usikret pensjonsordning ligger følgende forutsetninger:

Økonomiske forutsetninger	01.01.2020	01.01.2019	01.01.2018
Diskonteringsrente	2,30 %	2,60 %	2,30 %
Forventet avkastning på midlene	2,30 %	2,60 %	2,30 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,00 %	2,25 %	2,25 %
Forventet G-regulering	2,00 %	2,25 %	2,25 %
Forventet pensjonsregulering	0,50 %	0,80 %	0,40 %
Arbeidsgiveravgift	19,10 %	19,10 %	19,10 %
Forventet frivillig avgang	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Forventet AFP-uttak fra 62 år	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Benyttet uførhetstabell	IR02	IR02	IR02
Benyttet dødelighetstabell	K2013 BE	K2013 BE	K2013 BE

De tidspunktene som er angitt ovenfor angir fra hvilke tidspunkt forpliktelsen beregnes med endrede forutsetninger. Dette innebærer eksempelvis at pensjonsforpliktelsen per 31.12.2019 er neddiskontert med de forutsetninger som gjelder 01.01.2020, mens årskostnaden for 2019 er basert på de forutsetninger som gjaldt ved årets begynnelse.

Pensjonskostnad

Morbank		Konsern	
2018	2019	2019	2018
2	0	0	2
2	2	2	2
40	42	62	56
8	8	9	8
0	1	2	0
1	0	0	1
52	52	74	69
Netto pensjonskostnad			

Pensjonsforpliktelse

Morbank		Konsern	
2018	2019	2019	2018
70	72	77	76
2	0	0	2
2	2	2	2
-4	-5	-5	-4
2	-3	-3	2
72	66	71	77
Brutto forpliktelse 31.12			
13	14	11	12
-1	-1	-1	-1
0	-1	-1	0
1	0	0	1
14	13	10	11
Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 31.12			
84	86	88	87
86	79	82	88
Sum pensjonsforpliktelse usikret ordning 01.01			
Sum pensjonsforpliktelse usikret ordning 31.12			

Aktuarielle gevinster og tap (estimatendringer)

Morbank		Konsern	
2018	2019	2019	2018
-3	-3	-3	-3
197	194	193	197
Periodens aktuarielle gevinster og tap før skatt innregnet over utvidet resultat			
Kumulative aktuarielle gevinster og tap før skatt innregnet over utvidet resultat			

Morbank	2019	2018	2017	2016	2015
Nåverdi pensjonsforpliktelse	79	86	117	57	862
Virkelig verdi av pensjonsmidler	0	0	32	17	599
Underskudd/overskudd	79	86	84	40	262
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	-3	2	20	-5	-74
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	0	0	14	-13	-17

Konsern	2019	2018	2017	2016	2015
Nåverdi pensjonsforpliktelse	82	88	120	399	905
Virkelig verdi av pensjonsmidler	0	0	32	280	626
Underskudd/overskudd	82	88	87	119	279
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	-3	2	20	28	-78
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	0	0	14	-25	-16

Note 24 – Andre driftskostnader

Morbank		Konsern	
2018	2019	2019	2018
248	262	286	264
67	53	84	102
79	69	80	102
79	44	49	10
10	8	8	83
84	107	195	167
566	543	702	728
Sum andre driftskostnader			
Godtgjørelse til revisor (1 000 kroner)			
1 170	1 196	3 543	2 575
72	50	126	192
1 155	969	1 139	1 246
101	239	371	175
2 497	2 454	5 179	4 188
Sum inklusiv merverdiavgift			

Note 25 – Skatt

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
1 722	2 214	Resultat før skattekostnad	2 326	1 735
-648	-842	+/-permanente forskjeller *	-780	-450
-250	-36	+/- endring i midlertidige forskjeller	-46	-252
-3	3	+/- endring i midlertidige forskjeller ført direkte mot egenkapitalen	3	-25
820	1 340	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	1 504	1 008
205	335	Herav betalbar skatt 25% (22%, 23%)	375	248
72	22	+/- endring i utsatt skatt 25% (22%)	24	69
0	0	Kildeskatt	0	0
-1	0	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-2	-1
0	0	For mye/lite avsatt utsatt skatt tidligere år	0	0
-1	1	+/- endring som ikke føres over resultatregnskapet	1	5
275	358	Årets skattekostnad	398	321
		Forklaring til hvorfor årets skattekostnad ikke utgjør 25 % (22%, 23%) av resultat før skatt		
430	554	25% (22%, 23%) av resultat før skatt	595	433
-155	-195	25% (22%, 23%) av permanente forskjeller *	-195	-111
0	0	Kildeskatt	0	0
-1	0	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-2	-1
0	0	For mye/lite avsatt utsatt skatt tidligere år	0	0
275	358	Årets skattekostnad	398	321
16 %	16 %	Effektiv skattesats i %	17 %	19 %
		Sammensetning av balanseført utsatt skatt		
-25	-22	Utsatt skattefordel	-47	-26
94	110	Utsatt skatt	259	228
69	88	Netto gjeld/eiendel ved utsatt skatt/utsatt skattefordel	212	202
		Spesifikasjon over midlertidige forskjeller		
6	10	Gevinst-/tapskonto	13	6
-86	-80	Netto pensjonsforpliktelse	-82	-86
46	47	Driftsmidler	599	543
	-2	Balanseførte leieavtaler	-2	
250	251	Forskjeller knyttet til finansposter	250	250
59	126	Andre midlertidige forskjeller	103	105
0	0	Fremførbart underskudd	-32	-4
275	352	Sum midlertidige forskjeller	850	814
25 %	25 %	Anvendt skattesats	25 % (22%)	25% (23%,22%)

* Inkluderer skattefritt utbytte, utbetalt kundeutbytte, ikke fradragsberettigede kostnader, netto skattefri gevinst ved realisasjon av aksjer innenfor EØS-området, samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede selskaper (resultatandel trekkes ut ettersom den allerede er skattlagt hos det enkelte selskap).

Formueskatt blir etter IFRS-regelverket klassifisert som en avgift og ikke som en skattekostnad. Formueskatten for 2019 er kostnadsført med 8 mill. kroner (10 mill. kroner i 2018) og klassifisert som andre driftskostnader.

Note 26 – Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode. De ulike nivåene er definert som følger:

- Nivå 1: Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.

- Nivå 2: Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enn notert pris (brukt i nivå 1) enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) for eiendelen eller forpliktelsen.
- Nivå 3: Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra obserbare markeder (ikke observerbare forutsetninger).

Konsern				
2019	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Eiendeler				
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	0	878	0	878
- Certifikater, obligasjoner og rentefond	0	17 252	0	17 252
- Fastrentelån til kunder	0	0	6 765	6 765
- Egenkapitalinstrumenter	331	45	299	675
- Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
- Boliglån (FVOCI)	0	0	59 865	59 865
Sum eiendeler	331	18 175	66 929	85 435
Forpliktelser				
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	0	373	0	373
- Verdipapirgjeld	0	4 036	0	4 036
Sum forpliktelser	0	4 409	0	4 409
2018				
Eiendeler				
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	0	819	0	819
- Certifikater, obligasjoner og rentefond	0	14 446	0	14 446
- Fastrentelån til kunder	0	0	6 471	6 471
- Egenkapitalinstrumenter	268	47	279	594
- Andre finansielle eiendeler	0	0	4	4
- Boliglån (FVOCI)	0	0	56 859	56 859
Sum eiendeler	268	15 311	63 614	79 193
Forpliktelser				
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	0	354	0	354
- Verdipapirgjeld	0	4 831	0	4 831
Sum forpliktelser	0	5 185	0	5 185

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige og disse prisene representerer faktiske og regelmessige markeds-transaksjoner på en armlengdes avstand. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter kun egenkapitalinstrumenter notert på Oslo Børs eller New York Stock Exchange.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked beregnes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der de er tilgjengelig og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument vurderes å være observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2.

Dersom én eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3.

Verdsettelsesmetoder som brukes til å verdsette finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 inkluderer:

- Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av fremtidig kontantstrøm basert på observerbar rentekurve.
- Virkelig verdi av forwardkontrakter i fremmed valuta er bestemt ved å se på nåverdien av forskjellen mellom avtalt terminkurs og terminkurs på balansedagen.
- Virkelig verdi av sertifikater og obligasjoner (eiendeler og forpliktelser) er beregnet som nåverdien av fremtidig kontantstrøm basert på en avkastningskurve sammensatt av observerbar rentekurve og en indikert kredittspread på utsteder fra Nordic Bond Pricing, Refinitiv prissettingstjeneste, Bloomberg eller anerkjente meglerhus.
- Virkelig verdi av fastrenteutlån til kunder er beregnet som nåverdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med en observerbar rentekurve med tillegg for et beregnet markedspåslag.
- Virkelig verdi av boliglån med flytende rente blir estimert basert på pålydende saldo og forventet tap.
- Andre teknikker, slik som multiplikatormodeller, er benyttet for å fastsette virkelig verdi på de resterende finansielle instrumentene.

Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3:

	Fastrentelån til kunder	Egenkapital-instrumenter	Boliglån (FVOCI)	Andre finansielle eiendeler	Sum
31.12.2018-31.12.2019					
Inngående balanse	6 471	279	56 859	4	63 614
Investeringer i perioden	1 608	2	30 858	0	32 468
Salg/innløsning i perioden	-1 297	0	-27 851	-4	-29 152
Gevinst eller tap ført i resultatet	-18	18	-3	0	-3
Gevinst eller tap ført direkte mot oppstilling over andre inntekter og kostnader	0	0	1	0	1
Utgående balanse	6 765	299	59 865	0	66 929
Gevinst eller tap for perioden inkludert i resultatet for eiendeler eiet på balansedagen	-18	18	-3	0	-3

	Fastrentelån til kunder	Egenkapital-instrumenter	Termin-innskudd	Boliglån (FVOCI)	Andre finansielle eiendeler	Sum
31.12.2017-31.12.2018						
Inngående balanse	5 254	237	-9	0	40	5 522
IFRS 9 implementeringeffekter og andre reklassifiseringer	0	38	9	51 244	-36	51 256
Investeringer i perioden	2 803	6	0	31 146	0	33 954
Salg/innløsning i perioden	-1 521	-8	0	-25 514	0	-27 043
Gevinst eller tap ført i resultatet	-64	6	0	-19	0	-78
Gevinst eller tap ført direkte mot oppstilling over andre inntekter og kostnader	0	0	0	2	0	2
Utgående balanse	6 471	279	0	56 859	4	63 614
Gevinst eller tap for perioden inkludert i resultatet for eiendeler eiet på balansedagen	-64	6	0	-19	0	-78

	Fastrentelån til kunder	Egenkapital-instrumenter	Boliglån (FVOCI)	Andre finansielle eiendeler	Sum
2019					
Nominell verdi inklusiv påløpte renter (rentepapirer)/kostpris (aksjer)	6 782	209	59 911	0	66 902
Virkelig verdi justering	-17	90	-46	0	27
Balanseført verdi	6 765	299	59 865	0	66 929

	Fastrentelån til kunder	Egenkapital-instrumenter	Boliglån (FVOCI)	Andre finansielle eiendeler	Sum
2018					
Nominell verdi inklusiv påløpte renter (rentepapirer)/kostpris (aksjer)	6 470	207	56 902	4	63 584
Virkelig verdi justering	1	72	-43	0	30
Balanseført verdi	6 471	0	0	4	63 614

Sensitivitet, instrumenter klassifisert i nivå 3:

Verdsettelsen av fastrentelån til kunder er basert på avtalt rente med kunden. Utlånene diskonteres med gjeldende rentekurve pluss et estimert markedspåslag. En økning av diskonteringsrenten med ti basispunkter ville ha medført en negativ endring i virkelig verdi på 17 mill. kroner.

Egenkapitalinstrumenter i nivå 3 består for det vesentligste av eierposter i Oslo Kongressenter Folkets Hus BA (55 mill. kroner), Eksportfinans ASA (73 mill. kroner), SpareBank 1 Markets AS (40 mill. kroner) og VN Norge AS (45 mill. kroner). Verdsettelsen av de førstnevnte er basert på bokført verdi av selskapenes egenkapital justert for mer- og mindreverdier. Basert på takst fra 2010 og senere eksterne verdsettelse er det vurdert å være vesentlige merverdier i eiendomsmassen til Oslo Kongressenter Folkets Hus AS (P/B 3,9).

Basert på eksternt verdsettelse i forbindelse med en fisjon i 2012 og etterfølgende egenkapitaltransaksjoner er det vurdert å være noen mindreverdier i Eksportfinans (P/B 0,85). Verdien på aksjeposten i SpareBank 1 Markets er basert på emisjonsprising. Verdien på aksjeposten i VN Norge (tidligere Visa Norge FLI, omdannet til aksjeselskap medio 2018) er basert på verdsettelse av underliggende eiendeler, hvor preferanseaksjer i Visa Inc. er mest vesentlig. Preferanseaksjene i Visa Inc. vil konverteres til omsettelige aksjer senest i 2028. Verdien bestemmes av balansedagens aksjekurs på omsettelige Visa Inc aksjer på NYSE og valutakurs USDNOK samt avtalt konverteringsfaktor for preferanseaksjene. Bruttoverdier er redusert med en likvidtetsrabatt og latent skatt. Preferanseaksjene prises av en eksternt part.

Boliglån med flytende rente klassifisert til virkelig verdi med verdiendringer over utvidet resultat (FVOCI) blir verdsatt basert på pålydende saldo og forventet tap. Utlån uten vesentlig kredittrisikoforverring etter første gangs balanseføring har estimert virkelig verdi lik pålydende saldo. For utlån med en vesentlig økning i kredittrisiko etter innvilgelse eller objektive bevis for tap, beregnes forventet tap over instrumentenes levetid på linje med tapsnedskrivning av utlån til amortisert kost. Estimert virkelig verdi settes lik saldo fratrullet beregnet forventet livstidstap. Med gjeldende forutsetninger knyttet til beregning av forventet tap utgjør virkelig verdi-justeringen -46 mill. kroner. Endring vil hovedsakelig knytte seg til estimater på sannsynlighet for tap (PD) og tilhørende konsekvens (LGD), både på porteføljenivå og for enkeltengasjementer.

Note 27 – Klassifikasjon av finansielle instrumenter

Morbank	Finansielle instrumenter til virkelig verdi					Totalt
	Pliktig regnskapsført til virkelig verdi over resultat	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultat	Pliktig regnskapsført til virkelig verdi over utvidet resultat	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultat og utvidet resultat	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost ¹⁾	
2019						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	1 325	1 325
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	8 273	8 273
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	6 765	59 910	0	31 366	98 041
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	17 252	0	0	0	0	17 252
Finansielle derivater	878	0	0	0	0	878
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	675	0	0	0	0	675
Sum eiendeler	18 805	6 765	59 910	0	40 963	126 444
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	3 647	3 647
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	0	0	0	78 534	78 534
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	0	4 036	29 696	33 732
Finansielle derivater	373	0	0	0	0	373
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	1 303	1 303
Sum gjeld	373	0	0	4 036	113 180	117 589

	Finansielle instrumenter til virkelig verdi					Totalt
	Pliktig regnskapsført til virkelig verdi over resultat	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultat	Pliktig regnskapsført til virkelig verdi over utvidet resultat	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultat og utvidet resultat	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost ¹⁾	
2018						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	1 878	1 878
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	7 487	7 487
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	6 471	56 859	0	27 548	90 878
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	14 446	0	0	0	0	14 446
Finansielle derivater	819	0	0	0	0	819
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	594	0	0	0	0	594
Sum eiendeler	15 859	6 471	56 859	0	36 913	116 102
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	2 704	2 704
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	0	0	0	71 540	71 540
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	0	4 831	27 153	31 984
Finansielle derivater	354	0	0	0	0	354
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	1 102	1 102
Sum gjeld	354	0	0	4 831	102 499	107 684

1) Utstedt verdipapirgjeld inneholder sikret gjeld.

Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi					Totalt
	Pliktig regn-skapsført til virkelig verdi over resultat	Bestemt regn-skapsført til virkelig verdi over resultat	Pliktig regn-skapsført til virkelig verdi over utvidet resultat	Bestemt regn-skapsført til virkelig verdi over resultat og utvidet resultat	Finansielle instrumenter vurdert til amor-tisert kost ¹⁾	
2019						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	1 325	1 325
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	1 199	1 199
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	6 765	59 910	0	40 043	106 718
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	17 252	0	0	0	0	17 252
Finansielle derivater	878	0	0	0	0	878
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	675	0	0	0	0	675
Sum eiendeler	18 805	6 765	59 910	0	42 567	128 047
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	3 650	3 650
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	0	0	0	78 494	78 494
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	0	4 036	29 696	33 732
Finansielle derivater	373	0	0	0	0	373
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	1 303	1 303
Sum gjeld	373	0	0	4 036	113 143	117 552

	Finansielle instrumenter til virkelig verdi					Totalt
	Pliktig regn-skapsført til virkelig verdi over resultat	Bestemt regn-skapsført til virkelig verdi over resultat	Pliktig regn-skapsført til virkelig verdi over utvidet resultat	Bestemt regn-skapsført til virkelig verdi over resultat og utvidet resultat	Finansielle instrumenter vurdert til amor-tisert kost ¹⁾	
2018						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	1 878	1 878
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	1 023	1 023
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	6 471	56 859	0	35 276	98 606
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	14 446	0	0	0	0	14 446
Finansielle derivater	819	0	0	0	0	819
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	594	0	0	0	0	594
Sum eiendeler	15 859	6 471	56 859	0	38 177	117 366
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	2 636	2 636
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	0	0	0	71 497	71 497
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	0	4 831	27 153	31 984
Finansielle derivater	354	0	0	0	0	354
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	1 102	1 102
Sum gjeld	354	0	0	4 831	102 387	107 572

1) Utstedt verdipapirgjeld inneholder sikret gjeld.

Note 28 – Opplysninger om virkelig verdi

Morbank	Bokført verdi 2019	Virkelig verdi 2019	Nivå i verdsett- elses-hierarki	Bokført verdi 2018	Virkelig verdi 2018	Nivå i verdsett- elses-hierarki
EIENDELER						
Utlån til- og fordringer på kredittinstitusjoner	8 273	8 273	2	7 487	7 487	2
Utlån til- og fordringer på kunder:						
-PM	63 505	63 505	2,3	60 326	60 326	2,3
-BM	34 536	34 536	2,3	30 834	30 834	2,3
Verdipapirer	17 927	17 927	1,2,3	15 039	15 039	1,2,3
Derivater	878	878	2	819	819	2
Sum finansielle eiendeler	125 119	125 119		114 505	114 505	
FORPLIKTELSE						
Gjeld til kredittinstitusjoner	3 647	3 647	2	2 704	2 704	2
Innskudd fra- og gjeld til kunder	78 534	78 534	2	71 540	71 540	2
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	33 732	33 934	2	31 984	32 001	2
Derivater	373	373	2	354	354	2
Ansvarlig lånekapital	1 303	1 315	2	1 102	1 094	2
Sum finansielle forpliktelser	117 589	117 802		107 684	107 693	

Konsern	Bokført verdi 2019	Virkelig verdi 2019	Nivå i verdsett- elses-hierarki	Bokført verdi 2018	Virkelig verdi 2018	Nivå i verdsett- elses-hierarki
EIENDELER						
Utlån til- og fordringer på kredittinstitusjoner	1 199	1 199	2	1 023	1 023	2
Utlån til- og fordringer på kunder:						
-PM	67 514	67 514	2,3	63 544	63 544	2,3
-BM	39 204	39 204	2,3	35 397	35 397	2,3
Verdipapirer	17 927	17 927	1,2,3	15 039	15 039	1,2,3
Derivater	878	878	2	819	819	2
Sum finansielle eiendeler	126 723	126 723		115 821	115 821	
FORPLIKTELSE						
Gjeld til kredittinstitusjoner	3 650	3 650	2	2 636	2 636	2
Innskudd fra- og gjeld til kunder	78 494	78 494	2	71 497	71 497	2
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	33 732	33 934	2	31 984	32 001	2
Derivater	373	373	2	354	354	2
Ansvarlig lånekapital	1 303	1 315	2	1 102	1 094	2
Sum finansielle forpliktelser	147 635	147 847		107 573	107 582	

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi

Finansielle instrumenter, med unntak av gjeld til kredittinstitusjoner og kundeinnskudd samt kundeutlån med flytende rente som ikke inngår i forretningsmodell som innebærer overføring til deleid boligkredittforetak, vurderes til virkelig verdi. For nærmere beskrivelse henvises til note 2 og 3.

Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres til amortisert kost. For nærmere beskrivelse se note 2. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, eventuelt justert for nedskrivninger.

Vurdering av virkelig verdi av poster ført til amortisert kost

Ved vurdering av virkelig verdi av poster ført til amortisert kost, har vi delt postene inn i følgende: Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til kunder i personmarkedet og i bedriftsmarkedet, innskudd fra og gjeld til kunder og gjeld til kredittinstitusjoner.

Utlån til kunder og kredittinstitusjoner prises på ulike måter. Her følger en oversikt over ulike prismodeller fordelt på de ulike kategoriene:

- Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner prises med utgangspunkt i NIBOR.
- Utlån til kunder i personmarkedet prises med enten flytende- eller fast kunderente.
- Utlån til kunder i bedriftsmarkedet prises med enten flytende- eller fast kunderente, samt at en del lån prises med utgangspunkt i NIBOR.

Etter bankens vurdering har lån til person- og bedriftsmarkedet med flytende rente en riktig markedspris på balansetidspunktet.

Note 29 – Sertifikater, obligasjoner og rentefond

Morbank og konsern

Sertifikater, obligasjoner og rentefond fordelt på utstedersektor	2019	2018
Stat		
Pålydende verdi	350	450
Virkelig verdi	359	462
Annen offentlig utsteder		
Pålydende verdi	2 492	1 620
Virkelig verdi	2 500	1 629
Finansielle foretak		
Pålydende verdi	14 199	12 183
Virkelig verdi	14 326	12 282
Ikke-finansielle foretak		
Pålydende verdi	66	73
Virkelig verdi	67	73
Sum rentepapirer, pålydende verdi	17 107	14 326
Sum rentepapirer, virkelig verdi	17 252	14 446

Virkelig verdi presenteres inklusive påløpte renter. Påløpte renter i morbank og konsern utgjør 62 mill. kroner i 2019 og 44 mill. kroner i 2018.

Note 30 – Finansielle derivater

Morbank og konsern

	2019		
	Kontraktssum	Virkelig verdi	
Til virkelig verdi over resultatet		Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter			
Valutaterminer	1 562	15	18
Valutabytteavtaler	1 712	5	18
Sum valutainstrumenter	3 275	20	36
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	46 793	858	336
Andre rentekontrakter	2 958	0	0
Sum renteinstrumenter	49 751	858	336
Sum valutainstrumenter	3 275	20	36
Sum renteinstrumenter	49 751	858	336
Sum finansielle derivater i mill. kroner	53 026	878	373

	2018		
	Kontraktssum	Virkelig verdi	
Til virkelig verdi over resultatet		Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter			
Valutaterminer	2 196	24	39
Valutabytteavtaler	1 118	8	64
Sum valutainstrumenter	3 314	32	102
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	34 858	787	252
Andre rentekontrakter	2 984	1	0
Sum renteinstrumenter	37 841	787	252
Sum valutainstrumenter	3 314	32	102
Sum renteinstrumenter	37 841	787	252
Sum finansielle derivater i mill. kroner	41 155	819	354

Note 31 – Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
594	675	Til virkelig verdi over resultat (VV)	675	594
268	331	-Av dette børsnoterte	331	268
326	344	-Av dette unoterte	344	326

Spesifikasjon

Børsnoterte selskaper	Klassifisering	Eierandel (%)	Beholdning (antall)	Ansk.kost	Markedsverdi/ bokført verdi
Visa Inc. (aksjer, NYSE)	VV	0,0 %	73 400	8	122
Totens Sparebank (egenkapitalbevis, OSE)	VV	24,6 %	1 503 661	101	209
Sum børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis				109	331

Unoterte selskaper	Klassifisering	Eierandel (%)	Beholdning (antall)	Ansk.kost	Markedsverdi/ bokført verdi
Eksportfinans ASA	VV	1,3 %	3 499	45	73
NorgesInvestor Proto AS	VV	16,9 %	150 000	15	23
Oslo Kongressenter Folkets Hus AS	VV	13,7 %	70 638	7	55
SpareBank 1 Markets AS	VV	6,0 %	191 562	58	40
Visa Inc. preferanseaksjer	VV	0,0 %	1 913	17	37
VN Norge AS (antall aksjer i milliarder)	VV	2,8 %	28 071 986	40	45
Fondsobligasjoner i SpareBank 1 Boligkreditt AS	VV			44	45
Øvrige aksjer og andeler	VV			26	26
Sum unotere aksjer og andeler				253	344
Sum aksjer, andeler og egenkapitalinteresser				362	675

Note 32 – Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Morbank 2019				Konsern 2019		
Immaterielle eiendeler	Goodwill	Totalt		Totalt	Goodwill	Immaterielle eiendeler
156	22	178	Anskaffelsekost 01.01	506	329	178
7	0	7	Tilgang	21	0	21
0	0	0	Avgang	0	0	0
163	22	185	Anskaffelsekost 31.12	527	329	198
82	0	82	Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger 01.01	106	24	82
0	0	0	Årets avgang	0	0	0
14	0	14	Årets avskrivning og nedskrivning	15	0	15
96	0	96	Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger 31.12	121	24	97
67	22	89	Balanseført verdi 31.12	406	304	102

Fordeling av balanseført verdi						
0	0	0	Kjøp av økonomi og rådgivningsselskapet TheVIT AS, 2018	44	40	3
28	22	57	Overtakelse kundeportefølje Bank 1 Oslo Akershus AS avdeling Hamar, 2006	54	26	28
0	0	0	Overtakelse av SpareBank 1 Regnskapshuset AS, 2011	0	0	0
0	0	0	Kjøp av aksjer i Bank 1 Oslo Akershus AS, 2016	151	151	0
11	0	15	Overtakelse kundeportefølje SpareBank 1 Ringerike Hadeland, 2011	11	0	11
11	0	14	Overtakelse av kundeportefølje Bank 1 Oslo Akershus AS Årnes, 2012	11	0	11
0	0	0	Fra EiendomsMegler 1 Innlandet AS	12	10	3
0	0	0	Oppkjøp av regnskapskontorer TheVit AS (tidligere SpareBank 1 Regnskapshuset AS)	78	78	0
0	0	0	Immaterielle eiendeler øvrige datterselskaper	30	0	30
16	0	9	Egenutviklet programvare	16	0	16
67	22	89	Balanseført verdi 31.12	406	304	102

Morbank 2018				Konsern 2018		
Immaterielle eiendeler	Goodwill	Totalt		Totalt	Goodwill	Immaterielle eiendeler
147	22	169	Anskaffelsekost 01.01	455	288	167
9	0	9	Tilgang	55	40	11
0	0	0	Avgang	4	0	0
156	22	178	Anskaffelsekost 31.12	506	329	178
69	0	69	Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger 01.01	89	20	69
0	0	0	Årets avgang	0	0	0
13	0	13	Årets avskrivning og nedskrivning	17	4	13
82	0	82	Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger 31.12	106	24	82
74	22	96	Balanseført verdi 31.12	400	304	96

Fordeling av balanseført verdi						
0	0	0	Kjøp av økonomi og rådgivningsselskapet TheVIT AS, 2018	44	40	4
35	22	57	Overtakelse kundeportefølje Bank 1 Oslo Akershus AS avdeling Hamar, 2006	57	26	32
0	0	0	Overtakelse av SpareBank 1 Regnskapshuset AS, 2011	0	0	0
0	0	0	Kjøp av aksjer i Bank 1 Oslo Akershus AS, 2016	151	151	0
15	0	15	Overtakelse kundeportefølje SpareBank 1 Ringerike Hadeland, 2011	13	0	13
14	0	14	Overtakelse av kundeportefølje Bank 1 Oslo Akershus AS Årnes, 2012	15	0	15
0	0	0	Fra EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	11	10	1
0	0	0	Oppkjøp av regnskapskontorer TheVit AS (tidligere SpareBank 1 Regnskapshuset AS)	94	78	16
0	0	0	Immaterielle eiendeler øvrige datterselskaper	6	0	5
9	0	9	Egenutviklet programvare	9	0	9
74	22	96	Balanseført verdi 31.12	400	304	96

Goodwill fremkommer som differanse mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet etter at anskaffelseskost er fordelt på identifiserbare materielle og immaterielle eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere

kontantstrømmer. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Negativ goodwill inntektsføres umiddelbart. Negativ goodwill knyttet til investeringen i TS/FKV ført etter egenkapitalmetoden inntektsføres umiddelbart sammen med resultatandelen fra selskapet. Andre immaterielle eiendeler avskrives lineært over beregnet levetid for den immaterielle eiendelen.

Note 33 – Eiendom, anlegg og utstyr

Morbank			Konsern		
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt
423	383	806	758	339	1 097
9	18	28	9	41	50
1	10	11	1	11	11
432	391	823	767	369	1 136
178	262	441	277	241	517
12	44	56	23	56	79
0	0	0	0	7	7
1	10	11	1	10	11
242	96	337	299	294	593
245	121	365	467	76	543
432	391	823	767	369	1 136
18	2	20	25	25	50
11	1	12	11	1	12
439	392	831	781	393	1 174
189	296	486	299	294	593
11	40	52	27	57	84
0	0	0	0	0	0
5	1	6	5	1	6
195	335	531	321	350	671
244	57	300	459	43	503

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Anskaffelseskost av avskrevne eiendeler

Anskaffelseskost av fullt ut avskrevne eiendeler som fortsatt er i bruk i banken i 2019 utgjør 197 mill. kroner. I 2018 utgjorde dette 226 mill. kroner.

Bruttoverdi av anleggsmidler som er midlertidig ute av drift

Konsernet har ikke anleggsmidler som midlertidig er ute av drift per 31.12.2019.

Investeringseiendommer (1 000 kr)

Morbank					Konsern				
Verdi 01.01.2019	Tilg./avg./avskr.	Verdi 31.12.2019	Leieinnt.	Utleid per 31.12.2019	Verdi 01.01.2019	Tilg./avg./avskr.	Verdi 31.12.2019	Leieinnt.	Utleid per 31.12.2019
5 747	-390	5 357	425	100 %	5 747	-390	5 357	224	66 %
					Brugata 7 - Brumunddal				
5 747	-390	5 357	425	Totalt	5 747	-390	5 357	224	
					Virkelig verdi				
Morbank					Konsern				
Verdi 01.01.2018	Tilg./avg./avskr.	Verdi 31.12.2018	Leieinnt.	Utleid per 31.12.2018	Verdi 01.01.2018	Tilg./avg./avskr.	Verdi 31.12.2018	Leieinnt.	Utleid per 31.12.2018
5 294	453	5 747	652	100 %	5 294	453	5 747	436	66 %
					Brugata 7 - Brumunddal				
5 294	453	5 747	652	Totalt	5 294	453	5 747	436	
					Virkelig verdi				

Virkelig verdi av investerings eiendommen er basert på takst foretatt av uavhengig takstmann.

Note 34 – Leieavtaler

I forbindelse med implementering av IFRS 16 Leieavtaler fra 01.01.2019 har banken og tilhørende datterselskaper gjennomgått nye og eksisterende leieavtaler. For konsernet SpareBank 1 Østlandet er det i hovedsak husleieavtaler som er identifisert til å falle inn under standarden. Viser til note 1 for beskrivelse av standarden og valg av overgangsbestemmelser. Konsernet hadde ikke balanseførte leieforpliktelser etter IAS 17 per 31.12.2018.

Bruksretten

Morbank		Konsern
2019	Bruksrett bygninger	2019
224	Bruksrett bygninger 01.01.2019	170
7	Tilgang bruksrett	26
22	Justering av diskonteringsrente og opsjoner	8
38	Akkumulerte avskrivninger	35
214	Balanseført bruksrett 31.12.2019	169

Forpliktelsen

Morbank		Konsern
2019	Udiskontert leieforpliktelse og forfall av betalinger	2019
-42	Mindre enn 1 år	-36
-38	1-2 år	-31
-34	2-3 år	-25
-32	3-4 år	-20
-28	4-5 år	-16
-69	Mer enn 5 år	-74
-243	Totale udiskonterte leieforpliktelse per 31.12.2019	-202

2019	Leieforpliktelse bygninger	2019
224	Leieforpliktelse 01.01.2019	170
7	Nye leieavtaler i perioden	26
22	Justering av diskonteringsrente og opsjoner	8
42	Leiebetalinger i perioden - avdrag	39
4	Renter på leieforpliktelsen	4
216	Balanseført leieforpliktelse per 31.12.2019	170

41	Kortsiktige leieforpliktelser	35
175	Langsiktige leieforpliktelse	134
42	Netto kontantstrøm fra leieforpliktelser	37

Resultat

Morbank		Konsern
2019	Resultateffekter	2019
4	Rentekostnad	4
38	Avskrivninger	33
43	Sum kostnader IFRS 16	37

2019	Effekter IFRS 16	2019
-42	(Reduksjon av) driftskostnader etter IAS 17	-35
43	(Økning) kostnader etter IFRS 16	37
2	Endring i resultat før skatt i perioden	2

2019	Andre leiekostnader innregnet i resultatet i perioden	2019
0	Driftskostnader knyttet til kortsiktige leieavtaler (inkl kortsiktige leieavtaler med lav verdi)	0
1	Driftskostnader knyttet til eiendeler av lav verdi (eks kortiktige leieavtaler over)	1
1	Totale leiekostnader inkludert i andre driftskostander	1

Leieavtalene inneholder ikke restriksjoner på konsernets utbyttepolitikk eller finansieringsmuligheter.

Konsernet har ikke restverdigaranteri knyttet til sine leieavtaler. Konsernet har inngått leieavtaler som starter etter 31.12.2019 hvor ikke balanseført forpliktelse er 5,3 mill. kroner. Konsernet har ikke kjøpsopsjoner på noen av sine leieavtaler.

Note 35 – Andre eiendeler

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
273	273	Kapitalinnskudd pensjonskasse	273	273
37	33	Opptjente ikke mottatte inntekter	34	39
94	70	Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	144	149
0	0	Uoppgjorte handler	0	0
295	144	Øvrige eiendeler	336	581
699	520	Andre eiendeler	787	1 041

Note 36 – Innskudd fra og gjeld til kunder

Morbank			Konsern	
2018	2019	Innskudd fra og gjeld til kunder	2019	2018
62 769	68 387	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	68 347	62 726
8 771	10 147	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	10 147	8 771
71 540	78 534	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	78 494	71 497
Av totale innskudd utgjør innskudd utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO):				
3 677	4 634	Fastrenteinnskudd, bokført verdi	4 634	3 677
10	10	Termininnskudd, bokført verdi	10	10

2018	2019	Innskudd fordelt på sektor og næring	2019	2018
40 886	43 884	Lønnstakere o.l	43 884	40 886
5 880	7 106	Offentlig forvaltning	7 106	5 880
868	1 039	Primærnæringer	1 039	868
275	302	Trebearbeidende industri	302	275
754	801	Annen industri	801	754
1 779	1 964	Bygg og anlegg	1 964	1 779
87	244	Kraft- og vannforsyning	244	87
1 496	1 814	Varehandel	1 814	1 496
290	319	Hotell- og restaurantdrift	319	290
3 826	3 966	Eiendomsdrift	3 966	3 826
14 338	15 924	Forretningsmessig tjenesteyting	15 884	14 295
1 060	1 173	Transport og kommunikasjon	1 173	1 060
71 540	78 534	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	78 494	71 497

2018	2019	Innskudd fordelt på geografiske områder	2019	2018
34 094	35 534	Hedmark	35 493	34 051
19 890	23 593	Oslo	23 593	19 890
10 328	11 133	Akershus	11 133	10 328
1 693	2 423	Oppland	2 423	1 693
4 365	4 629	Landet for øvrig	4 629	4 365
1 169	1 222	Utlend	1 222	1 169
71 540	78 534	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	78 494	71 497

Note 37 – Verdipapirgjeld

Morbank og konsern	2019	2018
Obligasjonsgjeld		
- pålydende verdi	32 964	31 165
- bokført verdi	33 732	31 984
Tidsbegrenset ansvarlig lån		
- pålydende verdi	1 300	1 100
- bokført verdi	1 303	1 102
Sum gjeld ved utstedelse av obligasjoner, pålydende verdi	32 964	31 165
Sum ansvarlig lånekapital, pålydende verdi	1 300	1 100
Sum gjeld ved utstedelse av obligasjoner, bokført verdi	33 732	31 984
Sum ansvarlig lånekapital, bokført verdi	1 303	1 102
Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	2,2 %	1,9 %
Gjennomsnittlig rente tidsbegrenset ansvarlig lån	3,0 %	2,6 %

Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt	2019	2018
2019		3 091
2020	3 750	4 992
2021	7 536	8 283
2022	3 700	3 700
2023	7 422	7 422
2024	7 089	1 500
2025	897	97
2026	520	270
2027	761	761
2028	141	141
2029	142	94
2030	146	146
2031	0	0
2032	715	715
2033	1 055	1 055
2034	390	0
Sum verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital, pålydende verdi	34 264	32 265

Morbank og konsern

Endring i verdipapirgjeld	2019	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	2018
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	32 964	6 677	-4 150	-729	31 165
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	1 300	400	-200	0	1 100
Opptjente renter	235	0	0	4	231
Verdijusteringer	537	0	0	-54	591
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	35 036	7 077	-4 350	-778	33 087

Endring i verdipapirgjeld	2018	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	31.12.2017
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	31 165	12 241	-4 400	215	23 109
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	1 100	400	-1 000	0	1 700
Opptjente renter	231	0	0	23	207
Verdijusteringer	591	0	0	216	375
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	33 087	12 641	-5 400	455	25 391

		Andre effekter					
Endring i forpliktelser fra finansiering	2018	Kontant- strøm	Oppkjøp	Påløpt rente	Valuta- effekter	Verdi- justeringer	2019
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	31 984	1 799	0	4	-146	92	33 732
Ansvarlig lånekapital	1 102	200	0	1	0	0	1 303
Sum	33 087	1 999	0	4	-146	92	35 037

		Andre effekter					
Endring i forpliktelser fra finansiering	2017	Kontant- strøm	Oppkjøp	Påløpt rente	Valuta- effekter	Verdi- justeringer	2018
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	23 685	8 057	0	24	344	-126	31 984
Ansvarlig lånekapital	1 706	-601	0	-1	0	-2	1 102
Sum	25 391	7 456	0	23	344	-128	33 087

Verdipapirgjelden presenteres netto egenbeholdning og bokført verdi inkluderer påløpte renter.

Redusert nivå på kredittspread i 2019 har isolert sett økt den bokførte verdien av konsernets verdipapirgjeld med 13 mill. kroner. Anslaget er en beregnet differanse mellom markedsverdien av verdipapirgjelden med balansedagens spreadkurve og estimert markedsverdi på samme beholdning med spreadkurve indikert ved utgangen av 2018. Til sammenligning medførte økte

kredittspread i 2018 at virkelig verdi på verdipapirgjelden ble redusert med anslagsvis 23 mill. kroner. Endringer i virkelig verdi på verdipapirgjeld som skyldes endringer i egen kredittrisiko føres over utvidet resultat.

Per 31.12.2019 er det balanseført et akkumulert urealisert tap, inklusiv tilhørende derivater, på 43 mill. kroner knyttet til vurderingen av konsernets verdipapirgjeld til virkelig verdi.

Note 38 – Sikringsbokføring

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler. Markedsrisiko knyttet til renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulik gjenstående rentebindingstid. Styling av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer, og fastsettes årlig gjennom revisjon av markedsrisikostrategien med tilhørende policy. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse. Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til parallellskift i rentekurven og vridning i rentekurven (rentekurverisiko). Renterisikoen holdes tilfredsstillende lav gjennom å matche rentebindingen på bankens forpliktelser med rentebindingen på bankens eiendeler.

Kupongen på utstedt verdipapirgjeld består av en markedsrente-komponent og et utstederspesifikt kredittrisikopåslag. For verdipapirinnlån med fast rente sikrer banken seg mot verdiendringer

som skyldes endringer i markedsrenter (IBOR). Både IBOR og kredittrisikopåslaget er vesentlige komponenter ved beregning av virkelig verdi på fastrenteinnlån, men IBOR-komponenten er den dominerende. I en NOK-utstedelse med løpetid på fem år per 31.12.2019, ville forholdet mellom IBOR-komponenten og kredittrisikopåslaget i kupongen vært anslagsvis 75/25 prosent.

Banken benytter virkelig verdi-sikring, hvor verdipapirutstedelsene inngår i et sikringsforhold med individuelt tilpassede sikringsderivater. I alle bankens sikringsforhold per 31.12.2019 har sikringsobjektet og sikringsinstrumentet samme hovedstol samt lik durasjon og kupong på det faste benet (1:1 sikring). Den faste renten byttes til flytende rente på tre måneders basis. Netto kontantstrømmer for verdipapirutstedelser med fast rente i sikringsforhold blir følgelig lik kontantstrømmen for en tilsvarende verdipapirutstedelse med flytende tre måneders IBOR-rente.

Opplysninger om sikringsinstrumentene

2019	Nominelt beløp på sikringsinstrumentet	Balanseført beløp på sikringsinstrumentet		Regnskapslinje i balansen	Endringer i virkelig verdi benyttet for å beregne ineffektivitet
		Eiendeler	Forpliktelser		
Verdipapirgjeld i NOK	7 181	76	27	Finansielle derivater	-51
Verdipapirgjeld i EUR	13 215	517	63	Finansielle derivater	191
Sum	20 396	593	90		140

2018	Nominelt beløp på sikringsinstrumentet	Balanseført beløp på sikringsinstrumentet		Regnskapslinje i balansen	Endringer i virkelig verdi benyttet for å beregne ineffektivitet
		Eiendeler	Forpliktelser		
Verdipapirgjeld i NOK	7 281	132	22	Finansielle derivater	-87
Verdipapirgjeld i EUR	7 787	311	0	Finansielle derivater	122
Sum	15 068	443	22		35

Opplysninger om sikringsobjektene

2019	Nominelt beløp på sikrings- objektet	Balanseført beløp på sikringsobjektet	Akkumulert verdi- endring på sikringsob- jektet som følge av virkelig verdi sikring	Regnskapslinje i balansen	Endringer i virkelig verdi benyttet for å beregne ineffektivitet
Verdipapirgjeld i NOK	7 181	7 259	-37	Verdipapirgjeld	52
Verdipapirgjeld i EUR	13 215	13 676	298	Verdipapirgjeld	-180
Sum	20 396	20 935	261		-128

2018	Nominelt beløp på sikrings- objektet	Balanseført beløp på sikringsobjektet	Akkumulert verdi- endring på sikringsob- jektet som følge av virkelig verdi sikring	Regnskapslinje i balansen	Endringer i virkelig verdi benyttet for å beregne ineffektivitet
Verdipapirgjeld i NOK	7 281	7 415	15	Verdipapirgjeld	85
Verdipapirgjeld i EUR	7 787	8 187	118	Verdipapirgjeld	-120
Sum	15 068	15 602	133		-36

Opplysninger om ineffektivitet ved sikring

2019	Ineffektivitet innregnet i resultatet	Regnskapslinje i resultatet
Virkelig verdi sikring (renterisiko)		
Verdipapirgjeld i NOK	1	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser
Verdipapirgjeld i EUR	11	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser
Sum	12	

2018	Ineffektivitet innregnet i resultatet	Regnskapslinje i resultatet
Virkelig verdi sikring (renterisiko)		
Verdipapirgjeld i NOK	-2	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser
Verdipapirgjeld i EUR	2	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser
Sum	0	

Informasjon om løpetid og rentebetingelser på sikringsinstrumentene

2019	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Verdipapirgjeld i NOK, nominelt beløp	0	1 350	3 450	2 381	7 181
Verdipapirgjeld i NOK, gjennomsnittlig rente på fast ben	0	4,1 %	2,5 %	2,7 %	2,8 %
Verdipapirgjeld i EUR, nominelt beløp	0	142	10 687	2 385	13 215
Verdipapirgjeld i EUR, gjennomsnittlig rente på fast ben	0,0 %	0,2 %	0,5 %	1,6 %	0,7 %

2018	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Verdipapirgjeld i NOK, nominelt beløp	750	400	3 800	2 331	7 281
Verdipapirgjeld i NOK, gjennomsnittlig rente på fast ben	3,7 %	3,5 %	3,1 %	2,6 %	3,0 %
Verdipapirgjeld i EUR, nominelt beløp	0	0	5 840	1 947	7 787
Verdipapirgjeld i EUR, gjennomsnittlig rente på fast ben	0,0 %	0,0 %	0,8 %	1,6 %	1,0 %

Ineffektivitet i bankens sikringsforhold oppstår hovedsakelig på grunn av virkelig verdjusteringer av det flytende benet i sikringsinstrumentet samt bruk av ulike rentekurver for diskontering av sikringsinstrument og sikringsobjekt på grunn av kredittspreadkomponenten. Etter innregning endres rente-kurvene for sikringsinstrument og sikringsobjekt likt.

I sikringsforhold av verdipapirgjeld i EUR er det benyttet sikringsinstrumenter (rente- og valutaswapper) som inkluderer en basismargin på valuta. Basismarginen holdes utenfor sikringsforholdet i samsvar med nr. 6.5.16 i IFRS 9 og verdiendringer som skyldes endringer i basismarginen innregnes på separate linjer i utvidet resultat og i oppstilling over endringer i egenkapitalen. I 2019 har basismarginendringer på 5 mill. kroner medført en skattejustert økning av totalresultatet og egenkapitalen med 3 mill. kroner.

IBOR-reformen

Referanserenter spiller en kritisk rolle i det globale finansielle systemet. Store verdier er knyttet opp mot disse rentene gjennom ulike finansielle produkter og låneavtaler. Som respons på avsløringer av forsøk på manipulasjon av dagens internasjonale referanserenter og en nedgang i aktiviteten i det usikrede interbankmarkedet i etterkant av finanskrisen, har G20-landene, gjennom Financial Stability Board (FSB), tatt initiativ til å reformere referanserentene, samt å finne alternative nær risikofrie referanserenter. Som en respons på anbefalingene fra FSB har det blitt opprettet arbeidsgrupper for alternative referanserenter i en rekke land.

I samarbeid med andre SpareBank 1-banker har SpareBank 1 Østlandet igangsatt et omfattende prosjektarbeid for å forberede konsernet på overgangen til alternative referanserenter. Allianseprosjektet har levert en analyse som beskriver potensielt viktige konsekvenser for banken som følge av overgang fra dagens IBOR-renter til alternative referanserenter, samt identifisert hvilke operative, juridiske, regnskapsmessige og tekniske tilpasninger som må iverksettes for å håndtere overgangen. Banken har også etablert et bredt sammensatt lokalt prosjektteam som skal sørge for en hensiktsmessig videre prosesshåndtering.

De mest vesentlige referanserentene som er del av bankens sikrede risiko er NIBOR og EURIBOR. Eksposeringen fremkommer over, fordelt på NIBOR- relatert verdipapirgjeld i NOK og EURIBOR-relatert verdipapirgjeld i EUR. Vi vet foreløpig ikke om eller når inngåtte avtaler med IBOR-renter skal over på alternative referanserenter. Ettersom LIBOR sannsynligvis fases ut ultimo 2021, er dette et overgangstidspunkt som i mange sammenhenger gis særlig oppmerksomhet. Av bankens sikrede verdipapirgjeld i NOK på MNOK 7 181, forfaller NOK 4 831 i 2022 eller senere. Av bankens sikrede verdipapirgjeld i EUR på MNOK 13 215, forfaller MNOK 12 396 i 2022 eller senere.

Note 39 – Annen gjeld og forpliktelse

Morbank			Konsern	
2018	2019	Annen gjeld og balanseført forpliktelse	2019	2018
94	79	Påløpne kostnader og forskuddsbetalte inntekter	124	141
25	22	Avsetninger	59	25
86	80	Pensjonsforpliktelser (se note 23)	82	87
83	84	Leverandørgjeld	89	91
0	0	Uoppgjorte handler	0	0
0	216	Leieforpliktelser (se note 34)	170	0
244	182	Annen gjeld	215	343
532	663	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	739	687
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)		
398	451	Betalingsgarantier	404	396
482	468	Kontraktsgarantier	377	390
71	170	Lånegarantier	30	71
255	274	Annet garantiansvar	274	255
1 206	1 363	Sum stilte garantier	1 084	1 112
		Andre forpliktelser ikke balanseført		
17 413	18 609	Ubenyttede kreditter	10 578	10 064
2 722	3 108	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	3 356	3 088
20 135	21 717	Sum andre forpliktelser	13 934	13 152
21 873	23 743	Totale forpliktelser	15 758	14 951

Bygg	Verdipapir	Sum	Pantstillelser	Sum	Verdipapir	Bygg
0	9 728	9 728	Pantstillelse 2019 Tilhørende forpliktelse 2019	9 728	9 728	0
0	7 553	7 553	Pantstillelse 2018 Tilhørende forpliktelse 2018	7 553	7 553	0

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Østlandet har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe obligasjoner med fortrinnsrett for det tilfellet at SpareBank 1 Boligkreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøp av obligasjonene forutsetter at foretakets sikkerhetsmasse ikke har innført betalingsstans, slik at den faktisk er i stand til å utstede slike obligasjoner. Det foreligger derfor ingen kredittgaranti som kan påberopes i tilfelle at foretaket eller sikkerhetsmassen er insolvent. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra fremtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier

hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken.

Pantstillelser

Pantstillelser i verdipapirer består i sin helhet av verdipapirer stillet som sikkerhet for D-lånsadgang i Norges Bank.

Pågående rettsvister

Konsernet er part i rettsvister med et økonomisk omfang som vurderes til ikke å ha vesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling. Det er foretatt tapsavsetninger i de saker hvor det er funnet grunnlag for dette.

Note 40 – Egenkapitalbevis og eierstruktur

Morbank	2019	2018
Eierandelskapital	5 791	5 766
Utjevningsfond	2 772	2 112
Avsatt utbytte	663	477
Overkursfond	848	830
A. Sum eierandelskapital	10 074	9 185
Grunnfond	3 838	3 690
Avsatt kundeutbytte	292	222
Annen innskutt egenkapital	166	166
B. Sum grunnfondskapital	4 297	4 078
Fond for urealiserte gevinster	334	252
Gavefond	12	15
Sum annen egenkapital	347	267
Annen egenkapital	0	0
Hybridkapital	300	400
Betalte renter hybridkapital	-45	-30
Sum egenkapital	14 972	13 900
Sum egenkapital til utdeling: Eierandelsbrøk A/(A+B) etter disponering	70,1 %	69,3 %
EK-bevis utstedt 31.12.	115 829 789	115 319 521
EK-bevis med rett til utbytte	115 829 789	115 829 789
Gjennomsnittlig EK-bevis	115 800 431	107 893 590

20 største eiere av egenskapitalbevisene	Antall EK-bevis	Prosent- andel
Sparebankstiftelsen Hedmark	60 404 892	52,15 %
Landsorganisasjonen i Norge	11 121 637	9,60 %
Tredje AP-Fonden	2 418 126	2,09 %
Fellesforbundet	2 101 322	1,81 %
Danske Invest Norske aksjer institusjon II	1 827 225	1,58 %
Odin Norge	1 621 218	1,40 %
Eika Egenkapitalbevis	1 399 723	1,21 %
Norsk nærings- og Nytelses- middelarbeiderforbund	1 313 555	1,13 %
State Street Bank and Trust Comp	1 161 076	1,00 %
Landkreditt Utbytte	1 000 000	0,86 %
Fidelity Pur.Trust:Fidelity Series	1 000 000	0,86 %
SpareBank 1 Østfold Akershus	839 880	0,73 %
Arctic Funds PLC	780 038	0,67 %
SpareBank 1 BV	779 523	0,67 %
State Street Bank and Trust Comp	765 177	0,66 %
Danske Invest Norske aksjer institusjon I	757 345	0,65 %
DnB Nor Bank ASA	700 000	0,60 %
Eika Spar	618 314	0,53 %
JP Morgan Chase Bank, N.A., London	545 030	0,47 %
SEB Nordenfond	544 910	0,47 %

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 Østlandet legger vekt på å gi sine eiere et konkurransedyktig og stabilt kontantutbytte, basert på god lønnsomhet og høy utbyttekapasitet. Banken har som mål å utbetale 50 prosent av hvert års overskudd etter skatt (resultat etter skatt for kontrollerende eierinteresser) som utbytte til egenkapitalbeviserne og som kundeutbytte fra grunnfonds-kapitalen. Bankens langsiktige lønnsomhetsmål er en egenkapitalavkastning på 10 prosent. Målet for egenkapital-avkastningen er dermed litt lavere enn for sammenlignbare banker, noe som reflekterer SpareBank 1 Østlandets målsetting om å bevare den veletablerte posisjonen som landets mest solide regionale sparebank. Bankens målsetting for soliditet gjenspeiles i et langsiktig mål for ren kjernekapitaldekning på 16 prosent. Justert for ulikheter i nivået på kapitaldekning, har SpareBank 1 Østlandet historisk vært like lønnsom som sammenlignbare banker.

I tillegg til å være den mest solide regionale sparebanken, har SpareBank 1 Østlandet en høy andel utlån til personmarkedet samt en opprinnelig tilhørighet til Innlandet, som er en mindre

konjunkturfølsom region enn landet for øvrig. Kombinasjonen av høy soliditet og en robust utlånsportefølje gir banken god kapasitet til å opprettholde den målsatte utbytteandelen, også i økonomiske nedgangstider.

Etter forslag fra styret, vedtar representantskapet hvert år andelen av resultatet etter skatt som skal fordeles til egenkapitalbeviserne og grunnfondskapitalen som utbytte, forholdsmessig i henhold til egenkapitalens eierbrøk. Andelen som fordeles til grunnfondskapitalen utbetales normalt til kundene gjennom kundeutbytte. Ordningen med kunde-utbytte forhindrer at egenkapitalbeviserernes eierandel i banken vannes ut. Egenkapitalbeviserernes andel av overskuddet fordeles mellom utbytte og utjevningsfond. Ved fastsettelse av utbyttet tar representantskapet hensyn til forventet resultat-utvikling i en normalisert markedssituasjon samt eventuelle regulatoriske endringer.

Note 41 – Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Firma	Type virksomhet	Ansk. tidsp.	Forretningskontor og hovedkontor ¹⁾	Eierandel i prosent ²⁾
Aksjer eid av morbanken				
Investering i datterselskaper				
Vato AS	Utleie av fast eiendom	1981	Hamar, Norge	100,00 %
EiendomsMegler 1 Innlandet AS	Eiendomsmegling	1988	Hamar, Norge	100,00 %
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	Finansieringsvirksomhet	1995	Hamar, Norge	95,00 %
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus konsern	Eiendomsmegling	2016	Oslo, Norge	100,00 %
Youngstorget 5 AS	Utleie av fast eiendom	2017	Oslo, Norge	100,00 %
TheVit AS	Regnskap og økonomisk rådgivning	2018	Hamar, Norge	70,68 %
Investeringer i tilknyttede selskaper				
SpareBank 1 Boligkreditt AS	Kredittforetak	2007	Stavanger, Norge	22,29 %
SpareBank 1 Næringskreditt AS	Kredittforetak	2012	Stavanger, Norge	15,15 %
SpareBank 1 Kredittkort AS	Annen kredittgivning	2012	Trondheim, Norge	20,85 %
SpareBank 1 Betaling AS	Betalingsformidling	2015	Oslo, Norge	18,74 %
Betr As	Utvikle felles løsninger for SpareBank 1-alliansen	2017	Tromsø, Norge	20,00 %
SMB Lab AS	Rådgivning	2017	Trondheim, Norge	20,00 %
Investeringer i felleskontrollert virksomhet				
SpareBank 1 Gruppen AS	Finansielt holdingselskap	2006	Tromsø, Norge	12,40 %
SpareBank 1 Utvikling DA	Utvikle, drive frem og koordinere samarbeidet i SpareBank 1-alliansen	2006	Oslo, Norge	18,00 %

1) Forretnings- og hovedkontor er det samme for alle selskaper bortsett fra SpareBank 1 Gruppen AS som har hovedsted for virksomheten i Oslo.
2) Stemmeandel og eierandel er lik for alle selskaper

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringer er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet .

2019	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Eien- deler ³⁾	Kortsiktig gjeld	Langsiktig gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi
SpareBank 1 Finans Østlandet AS Konsern	1 444	1 444 000	8 918	77	7 203	297	96	118	1 444
Sum investering i kredittinstitusjoner									1 444
EiendomsMegler 1 Innlandet AS	12	12 400	74	51	5	124	116	5	20
EiendsomsMegler 1 Oslo Akershus AS konsern	1	1	140	47	47	208	204	7	58
TheVit AS konsern	30	212 040	125	62	20	185	192	-7	80
Vato AS	0,6	352	17	1	2	4	5	-1	9
Youngstorget 5	23	231 948	128	4	5	14	4	8	148
Sum investering i andre datterselskaper									314
Sum investeringer i konsernselskap morbank									1 758

2018	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Eien- deler ³⁾	Kortsiktig gjeld	Langsiktig gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	1 270	1 206 500	8 006	98	6 513	297	92	139	1 207
Sum investering i kredittinstitusjoner									1 207
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	12	12 400	71	21	25	120	109	8	20
EiendsomsMegler 1 Oslo Akershus AS konsern	1	1	76	16	21	214	206	3	58
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	30	212 040	134	39	24	164	174	-9	80
Vato AS	0,6	352	18	1	3	5	2	2	9
Youngstorget 5 AS	23	231 948	122	4	7	15	18	-2	148
Sum investering i andre datterselskaper									315
Sum investeringer i konsernselskap morbank									1 521

3) Eiendeler klassifiseres som anleggsmidler.

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
3 336	3 635	Balanseført verdi per 01.01.	4 124	3 929
305	693	Tilgang/avgang	694	299
-6	0	Reklassifisering fra tilknyttet selskap til aksje	0	-6
0	-6	Nedskrivning	-6	0
0	0	EK-endringer	-5	-54
0	0	Resultatandel	519	199
0	0	Utbetalt utbytte	-455	-244
3 635	4 323	Balanseført verdi per 31.12.	4 870	4 124

Inntekter fra investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
182	422	Utbytte SpareBank 1 Gruppen AS	0	0
15	0	Utbytte SpareBank 1 Boligkreditt AS	0	0
10	8	Utbytte EiendomsMegler 1 Innlandet AS	0	0
112	119	Utbytte SpareBank 1 Finans Østlandet AS	0	0
44	30	Utbytte SpareBank 1 Kredittkort AS	0	0
4	0	Utbytte Y5	0	0
4	3	Utbytte andre konsernselskaper	0	0
0	0	Res.andel SpareBank 1 Gruppen AS	451	184
0	0	Res.andel SpareBank 1 Boligkreditt AS	27	-8
0	0	Res.andel SpareBank 1 Næringskreditt AS	6	3
0	0	Res.andel SpareBank 1 Kredittkort AS	16	27
0	0	Res.andel SpareBank 1 Betaling AS	3	-12
0	0	Res.andel BN Bank ASA	20	0
0	0	Resultatandeler andre og konserneffekter	-4	-3
-4	-6	Tap ved realisasjon eller verddivurdering	0	8
369	576	Sum inntekt	519	198

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper

2019	Felleskontrollert virksomhet		Tilknyttede selskaper					Øvrige tilknyttede selskaper
	SpareBank 1 Gruppen AS	SpareBank 1 Utviklig DA	SpareBank 1 Boligkreditt AS*)	SpareBank 1 Nærings-kreditt AS*)	SpareBank 1 Kredittkort AS	SpareBank 1 Betaling AS	BN Bank ASA	
Eierandel i prosent	12,40 %	18,00 %	22,29 %	15,15 %	20,85 %	18,74 %	9,99 %	
Antall aksjer	242 594		16 961 710	2 458 952	602 053	3 489 049	1 410 221	
Omløpsmidler	7 932	23	51 084	1 729	1 160	0	3 090	13
Anleggsmidler	3 123	170	3 665	0	53	145	99	0
Sum eiendeler	11 055	194	54 749	1 729	1 213	145	3 188	13
Kortsiktig gjeld	754	57	89	5	40	0	1 535	0
Langsiktig gjeld	9 201	110	52 186	1 407	959	-1	1 224	0
Egenkapital	1 050	27	2474	317	213	-144	429	13
Sum gjeld og egenkapital	11 005	194	54 749	1 729	1 213	-145	3 188	13
Driftsinntekter	2 753	183	56	8	114	0	76	1
Driftskostnader	2 585	177	8	1	94	11	32	2
Driftsresultat før skatt	167	5	49	7	21	11	43	0
Skattekostnad	7	0	12	2	5	0	11	-2
Resultat for regnskapsåret	160	3	36	6	16	-11	33	-2
Utvidet resultat	10	0	-12	0	3	0	0	0
Bokført verdi i morbank	663	19	2 546	311	191	156	414	22
Bokført verdi i konsernet	1 236	19	2 474	317	224	144	433	22

*) Vår andel av resultatet vist i tabellen over avviker fra resultatandelen i konsernregnskapet. Dette skyldes endrede eierandeler gjennom året samt at resultatandelen i konsernet er korrigert for renter på hybridkapital. Resultatandel som tas inn i konsernet kan også være korrigert for endringer tidligere år.

Sum bokført verdi i morbank felleskontrollert virksomhet	682
Sum bokført verdi i konsern felleskontrollert virksomhet	1 256
Sum bokført verdi i morbank tilknyttet virksomhet	3 640
Sum bokført verdi i konsern tilknyttet virksomhet	3 615

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper

2018	Felleskontrollert virksomhet		Tilknyttede selskaper				Øvrige tilknyttede selskaper
	SpareBank 1 Gruppen AS	SpareBank 1 Utviklig DA	SpareBank 1 Boligkreditt AS*)	SpareBank 1 Nærings-kreditt AS*)	SpareBank 1 Kredittkort AS	SpareBank 1 Betaling AS	
Eierandel i prosent	12,40 %	18,00 %	21,61 %	13,35 %	20,50 %	18,73 %	
Antall aksjer	242 594		15 539 102	2 167 241	592 169	3 120 482	
Omløpsmidler	6 785	26	53 057	1 784	1 176	0	7
Anleggsmidler	2 563	183	0	0	43	123	12
Sum eiendeler	9 348	209	53 057	1 784	1 219	123	19
Kortsiktig gjeld	879	79	270	17	55	0	2
Langsiktig gjeld	7 451	101	50 284	1 490	943	0	0
Egenkapital	1 018	29	2503	277	222	123	17
Sum gjeld og egenkapital	9 348	209	53 057	1 784	1 219	123	19
Driftsinntekter	1 701	223	9	10	116	0	0
Driftskostnader	1 529	222	7	2	80	10	0
Driftsresultat før skatt	172	1	1	8	36	-10	0
Skattekostnad	-12	0	0	1	9	0	0
Resultat for regnskapsåret	184	1	1	7	27	-10	0
Utvidet resultat	1	0	-45	0	0	0	0
Bokført verdi i morbank	663	19	2 332	273	188	136	23
Bokført verdi i konsernet	1 204	19	2 248	277	232	123	20

*) Vår andel av resultatet vist i tabellen over avviker fra resultatandelen i konsernregnskapet. Dette skyldes endrede eierandeler gjennom året samt at resultatandelen i konsernet er korrigert for renter på hybridkapital. Resultatandel som tas inn i konsernet kan også være korrigert for endringer tidligere år.

Sum bokført verdi i morbank felleskontrollert virksomhet	682
Sum bokført verdi i konsern felleskontrollert virksomhet	1 223
Sum bokført verdi i morbank tilknyttet virksomhet	2 952
Sum bokført verdi i konsern tilknyttet virksomhet	2 901

Betingede forpliktelser knyttet til investeringer i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede foretak er oppgitt i note 39.

Note 42 – Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Med nærstående parter menes her tilknyttede selskaper, felles-kontrollerte virksomheter, datterselskaper og selskaper holdt for salg hvor banken har betydelig innflytelse. Spesifikasjon av disse selskapene er vist i note 41. I tillegg omfatter nærstående selskaper i denne sammenhengen våre største eiere (se note 40) og SpareBank 1

Gruppen AS med tilhørende selskaper fordi de er underlagt den samme felleskontrollen etter vurderingsreglene i IAS 24 punkt 9.b ii-iv.

Bankens mellomværende med ansatte og medlemmer av styret vises i note 22.

Datterselskap									
2019	Utlån	Obl og ansv lån	Inn- skudd	Renteinn- tekter	Rente- kostnader	Provi- sjonsinn- tekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjonsansvar
SpareBank 1 Finans Østlandet AS konsern	7 088	0	2	165	0	13	6	0	140
EiendomsMegler 1 Innlandet AS	23	0	4	1	0	0	5	1	45
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus konsern	16	0	5	1	0	2	6	2	91
SpareBank 1 Østlandet VIT AS konsern	31	0	7	2	0	0	1	0	2
Øvrige datterselskaper	2	0	19	0	0	0	0	17	0
Sum datterselskap	7 162	0	37	169	0	15	19	20	278

2018	Utlån	Obl og ansv lån	Inn- skudd	Renteinn- tekter	Rente- kostnader	Provi- sjonsinn- tekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjonsansvar
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	6 465	0	2	110	0	11	4	0	0
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	22	0	4	0	1	0	5	3	0
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus konsern	0	0	12	0	1	0	4	2	92
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	23	0	7	0	1	0	1	0	2
Øvrige datterselskaper	-3	0	16	0	0	0	0	16	0
Sum datterselskap	6 507	0	42	110	2	11	14	21	94

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

2019	Utlån	Obl og ansv lån	Inn- skudd	Renteinn- tekter	Rente- kostnader	Provi- sjonsinn- tekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjonsansvar
SpareBank 1 Boligkreditt AS	0	594	0	10	0	320	0	0	0
SpareBank 1 Næringskreditt AS	0	0	0	0	0	14	0	0	0
SpareBank 1 Gruppen AS	697	0	0	18	0	195	0	0	0
SpareBank 1 Kredittkort AS	1 000	17	0	30	0	61	0	0	0
SpareBank 1 Utvikling DA	666	0	19	41	0	0	0	178	0
SpareBank 1 Betaling AS	0	0	1	0	0	1	0	21	0
Øvrige nærstående	1	0	9 462	0	200	1	0	0	21
Sum TS/FKV	2 364	611	9 482	99	200	592	0	200	21

2018	Utlån	Obl og ansv lån	Inn- skudd	Renteinn- tekter	Rente- kostnader	Provi- sjonsinn- tekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjonsansvar
SpareBank 1 Boligkreditt AS	0	448	0	8	0	348	0	0	0
SpareBank 1 Næringskreditt AS	0	0	0	0	0	17	0	0	0
SpareBank 1 Gruppen AS	550	0	0	21	0	196	0	0	0
SpareBank 1 Kredittkort AS	940	17	0	27	0	66	0	0	0
SpareBank 1 Utvikling DA	565	0	16	27	0	0	0	162	0
SpareBank 1 Betaling AS	0	0	0	0	0	0	0	14	0
Øvrige nærstående	0	0	6 932	0	44	0	0	0	12
Sum TS/FKV	2 056	465	6 948	83	44	628	0	176	12

Alle lån til og innskudd fra nærstående selskaper er bokført i morbanken.

I tillegg er det overført utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS for 42 630 mill. kroner og SpareBank 1 Næringskreditt AS for 1 022 mill. kroner per 31.12.2019. Tilsvarende tall for 2018 var 39 792 mill. kroner for SpareBank 1 Boligkreditt AS og 1 433 mill. kroner for SpareBank 1 Næringskreditt AS.

Note 43 – Hendelser etter balansedagen

Det har ikke inntrådt hendelser etter balansedagen som er av vesentlig betydning for det avlagte årsregnskapet.

KAPITTEL 5.8

Egenerklæring og beretning

Egenerklæring fra styret og administrerende direktør

Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2019, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) og at opplysningene i halvårsberetningen gir et rettviseende bilde av morbanken og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stillinger og resultat som helhet og gir en rettviseende oversikt over opplysningene nevnt i verdipapirhandellovens § 5-5.

Styret i SpareBank 1 Østlandet
Hamar, 3. mars 2020

Siri J. Strømmevold
Styreleder

Nina C. Lier

Alexander Sandberg Lund

Espen Bjørklund Larsen
Ansattes representant

Guro Nina Vestvik

Vibeke Hanvold Larsen
Ansattes representant

Hans-Christian Gabrielsen

Tore Anstein Dobloug

Richard Heiberg
Administrerende direktør

Til generalforsamlingen i SpareBank 1 Østlandet

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert SpareBank 1 Østlandets årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, utvidet resultat, endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, utvidet resultat, endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til SpareBank 1 Østlandet per 31. desember 2019 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet SpareBank 1 Østlandet per 31. desember 2019 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2019. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

PricewaterhouseCoopers AS, Dronning Eufemias gate 71, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo
T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no

Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Virksomheten i selskapet har i hovedsak vært uendret sammenlignet med fjoråret. Det har ikke vært regulatoriske endringer, transaksjoner eller hendelser av vesentlig betydning som har gitt nye fokusområder. Områdene *Verdien av utlån til kunder* og *Verdivurdering av finansielle instrumenter til virkelig verdi* har samme karakteristika og risikoer i år som i fjor, og har følgelig vært viktige fokusområder i vår revisjon også i 2019.

Sentrale forhold ved revisjonen

Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen

Verdien av utlån til kunder

Utlån utgjør en betydelig andel av verdien av eiendelene i balansen. Vurdering av avsetningsbehovet på utlån er basert på et modellbasert rammeverk med elementer som krever at ledelsen bruker skjønn. Rammeverket er komplekst og omfatter store mengder data og skjønnsmessige parametere.

Vi fokuserte på verdsettelsen av utlån på grunn av betydningen avsetningsvurderingene har for verdien, og det faktum at bruk av skjønn har en potensiell virkning på resultatet for perioden. I tillegg er det en iboende risiko for feil på grunn av kompleksiteten og mengden data som benyttes i modellen.

I henhold til IFRS 9 skal nedskrivningene på utlån bygge på mer fremoverskuende vurderinger, slik at nedskrivninger reflekterer forventede tap.

Bruk av tapsmodeller for å beregne forventet kredittap innebærer bruk av skjønn. Vi har særlig fokusert på:

- klassifisering av porteføljene etter risiko og type segment,
- identifisering av lån hvor det har vært en vesentlig økning i kredittisiko,
- hvordan lånene blir kategorisert i ulike trinn,
- ulike parametere som PD, LGD og scenarioer.

Ved vår revisjon av forventede tapsavsetninger vurderte og gjennomgikk vi utformingen og effektiviteten av kontroller for kvalitetssikring av anvendte forutsetninger og beregningsmetoder.

Vi opparbeidet oss en detaljert forståelse av prosessen og relevante kontroller rettet mot å sikre:

- kalkulasjoner og metode som ble benyttet;
- at modellen som ble benyttet, var i henhold til rammeverket og at modellen virket som den skulle;
- påliteligheten og nøyaktigheten av data som blir benyttet i modellen.

Vår gjennomgang av prosessen og kontrollene ga ingen indikasjoner på vesentlige feil i modellen eller avvik fra IFRS 9.

Vårt arbeid omfattet også tester rettet mot selskapets finansielle rapporteringssystemer relevant for finansiell rapportering. Selskapet benytter eksterne serviceleverandører for å drifte enkelte sentrale kjerne IT-systemer. Revisor hos de relevante serviceorganisasjonene er benyttet til å evaluere design og effektivitet av og teste etablerte kontroller som skal sikre integriteten av IT-systemene som er relevante for finansiell rapportering. Revisor har i den forbindelse avgitt en ISAE 3402 type 2 rapport og en rapport om *Revisjon av rapporter og applikasjonkontroller*, samt ISAE 3000 over selskapets IFRS 9 modell. Revisors testing omfattet blant annet om sentrale beregninger foretatt av kjernesystemene ble utført i tråd med forventningene, herunder renteberegninger og amortiseringer. Testingen omfattet dessuten integriteten av data, endringer av- og tilgang til systemene.

For å ta stilling til om vi kunne legge informasjonen i

Bankens utlån er i hovedsak til personbil og bolig for personkunder og lån og finansiering til ulike formål for bedriftskunder. Tapsmodellen som er utviklet skal estimere avsetningen til tap til hver av disse segmentene.

I tillegg foretas individuelle avsetninger for utlån hvor det foreligger objektive indikasjoner på verdifall. Denne vurderingen krever også at ledelsen bruker skjønn.

revisors rapporter til grunn for våre vurderinger, forsikret vi oss om revisorens kompetanse og objektivitet og gjennomgikk tilsendte rapporter og vurderte mulige avvik og iverksatte tiltak. Vi har også selv gjennomført testing av tilgangskontroller til IT-systemer og arbeidsdeling der det var nødvendig av hensyn til våre egne konkrete revisjonshandlinger.

Våre vurderinger og tester underbygger at vi kunne legge til grunn at dataene som håndteres i- og beregningene som foretas av selskapets eksterne kjernesystem var pålitelige.

For utlån hvor det forelå objektive indikasjoner på verdifall og hvor nedskrivingsbeløpet var individuelt beregnet testet vi et utvalg. Selskapets prosesser omfattet at realisasjonsverdien ble beregnet ved bruk av eksterne takster eller interne vurderinger. For å ta stilling til realisasjonsverdien gjennomgikk vi takstene. For vurderinger som var gjort internt uten at det ble benyttet takster, intervjuet vi kredittmedarbeidere og ledelsen og utfordret relevansen og rimeligheten av viktige forutsetninger og metoden som var benyttet i beregningen av nedskrivningsbeløpet.

Vi sammenlignet forutsetningene med ekstern dokumentasjon der dette var tilgjengelig. Resultatet av denne testingen for utlån hvor det forelå objektive indikasjoner på verdifall viste at ledelsen hadde benyttet rimelige forutsetninger i beregningen av avsetningsbeløpene.

Note 2, note 3, note 6, note 8 og note 10 til regnskapet er relevante for beskrivelsen av selskapets tapsmodell og for hvordan selskapet estimerer sine tapsavsetninger etter IFRS 9. Vi har lest notene og fant at informasjonen knyttet til tapsmodell, ulike parametere og skjønnsmessige vurderinger var tilstrekkelige og dekkende.

Verdivurdering av finansielle instrumenter til virkelig verdi

Verdivurdering av konsernets finansielle instrumenter er et sentralt område ved revisjonen som følge av at de utgjør vesentlige beløp på både eiendels- og gjeldsiden av konsernets balanse.

Dessuten benytter ledelsen seg av skjønnsmessige vurderinger ved verdiansettelsen av noen av disse

Ved vår revisjon av verdsettelsen av finansielle instrumenter vurderte og gjennomgikk vi utformingen av selskapets modeller for beregning av verdi på instrumentene. Vi fant at modellene inneholdt de elementene som kunne forventene og inneholdt en rimelig logikk.

Vi vurderte og gjennomgikk utformingen og effektiviteten av kontroller rettet mot

finansielle eiendelene og forpliktelsene hvor det kun finnes begrenset ekstern dokumentasjon for å underbygge verdiene. Ledelsen har modeller som benyttes til beregning av verdien på de finansielle instrumentene på balanstidspunktet. Feil bruk av skjønn og feil i modellene kan påvirke verdien av instrumentene og resultatet med vesentlige beløp.

rimelighetsvurderinger av prising beregnet i investeringssystemet på objektnivå og løpende benchmarking mot ekstern prising.

Vår gjennomgang ga ingen indikasjoner på vesentlige feil i verdsettelsen av de finansielle instrumentene.

Vi har også utført uavhengig testing av inputdata til verdsettelsen mot observerbare priser i markedet der det var tilgjengelig. Dette omfattet sammenligning med innhentede motpartsbekreftelser. Forøvrig utførte vi vår egen vurdering av prisingen. Resultatet av vår testing viste ikke avvik av betydning fra ledelsens vurderinger og beregninger.

Note 3 og 26 til regnskapet er relevante for verdivurdering av finansielle instrumenter til virkelig verdi. Vi har lest notene og fant at informasjonen knyttet til verdivurdering var tilstrekkelig og dekkende.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om andre loumessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om eierstyring og selskapsledelse årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 3. mars 2020

PricewaterhouseCoopers AS

Magne Sem
Statsautorisert revisor

Til styret i SpareBank 1 Østlandet

Uavhengig uttalelse vedrørende SpareBank 1 Østlandets rapportering om bærekraft

Vi har kontrollert om SpareBank 1 Østlandet har utarbeidet GRI-indeks for 2019 og målinger og beregninger av nøkkeltall for bærekraft (rapportering om bærekraft) per 03.03.2020.

SpareBank 1 Østlandets GRI-indeks er en oversikt over hvilke av prinsippene, aspektene og indikatorene i retningslinjene fra The Global Reporting Initiative som SpareBank 1 Østlandet har benyttet for å måle og rapportere om bærekraft; sammen med en henvisning til hvor informasjonen om bærekraft er rapportert. SpareBank 1 Østlandets GRI-indeks 2019 er en del av SpareBank 1 Østlandets årsrapport for 2019. Vi har kontrollert om SpareBank 1 Østlandet har utarbeidet en indeks for 2019 og om informasjon er gitt slik det kreves i standarder utgitt av The Global Reporting Initiative (www.globalreporting.org/standards) (kriterier).

Nøkkeltall for bærekraft er indikatorer for bærekraft som SpareBank 1 Østlandets GRI-indeks 2019 viser til, og som SpareBank 1 Østlandet måler og følger opp. Nøkkeltall for bærekraft er tilgjengelige og inngår i SpareBank 1 Østlandets årsrapport for 2019. SpareBank 1 Østlandet har utarbeidet nøkkeltallene. Vi har kontrollert grunnlaget for målingene, etterberegnet målingene, og kontrollert om SpareBank 1 Østlandet har presentert nøkkeltallene slik det kreves i standarder utgitt av the Global Reporting Initiative (www.globalreporting.org/standards) (kriterier).

Ledelsens ansvar

Ledelsen er ansvarlig for SpareBank 1 Østlandets rapportering om bærekraft og for at det er utarbeidet i overensstemmelse med standarder utgitt av The Global Reporting Initiative. Ansvarer omfatter å utforme, implementere og vedlikeholde en intern kontroll som ivaretar SpareBank 1 Østlandets rapportering om bærekraft og måling og oppfølging av nøkkeltall for bærekraft.

Vår uavhengighet og kvalitetskontroll

Vi er uavhengige av selskapet i overensstemmelse med lov og forskrift og *Code of Ethics for Professional Accountants* (IESBA Code) og med de etiske kravene som er relevante for vårt oppdrag, og vi har oppfylt våre etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene og IESBA Code. Vi anvender *ISQC 1 [NORSK] – Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester* og opprettholder et omfattende system for kvalitetskontroll inkludert dokumenterte retningslinjer og prosedyrer vedrørende etterlevelse av etiske krav, faglige standarder og gjeldende lovmessige og regulatoriske krav.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om SpareBank 1 Østlandets rapportering om bærekraft basert på vår kontroll. Vi har foretatt våre kontroller og avgir vår uttalelse i samsvar med standard for attestasjonsoppdrag "ISAE 3000 Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon".

PricewaterhouseCoopers AS, Dronning Eufemias gate 71, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo
T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no
Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Vårt arbeid innebærer utførelse av handlinger for å innhente bevis for at SpareBank 1 Østlandets rapportering om bærekraft er utarbeidet i overensstemmelse med standarder utgitt av The Global Reporting Initiative. De valgte handlingene avhenger av vårt skjønn, herunder vurderinger av risikoene for at rapportering om bærekraft inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar vi hensyn til den interne kontrollen som er relevant for utarbeidelsen av saksforholdet. Formålet er å utforme kontrollhandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av den interne kontrollen. Vår kontroll omfatter også en vurdering av om de anvendte kriteriene er hensiktsmessige og en vurdering av den samlede presentasjonen av saksforholdet.

Våre kontroller har omfattet blant annet møter med nøkkelansatte innenfor de vesentlige områdene, herunder kreditt, HR, innkjøp, risikostyring og compliance, for å vurdere internkontroll og rutiner knyttet til rapportering om bærekraft; innsamling og gjennomgang av relevant informasjon som støtter fremstillingen av nøkkeltall for bærekraft; vurdering av fullstendighet og nøyaktighet i de presenterte nøkkeltall for bærekraft; og kontrollberegninger av nøkkeltall for bærekraft basert på en vurdering av risiko for feil i sammenstillingen av nøkkeltallene.

Etter vår mening er innhentet bevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

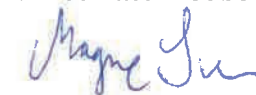
Etter vår mening er

SpareBank 1 Østlandets GRI-indeks i det alt vesentlige utarbeidet i overensstemmelse med kravene i standarder utgitt av The Global Reporting Initiative; og

Nøkkeltall for bærekraft i det alt vesentlige utarbeidet, målt og rapportert i overensstemmelse med kravene i standarder utgitt av The Global Reporting Initiative.

Oslo, 3. mars 2020

PricewaterhouseCoopers AS

Magne Sem

Statsautorisert revisor

KAPITTEL 5.9

Datterselskaper

EiendomsMegler 1 Innlandet AS

2019 ble et år med blandede resultater. Markedsandelene økte, men et roligere boligmarked gav resultatsvikt.

Omsetningen økte fra 120,1 mill. kroner i 2018 til 123,9 i 2019. Driftsresultatet endte på 8 mill. kroner. Dette er en nedgang på ca. 2,7 mill. kroner fra 2018.

Resultatet er preget av at selskapet har investert i økt bemanning uten å få full uttelling av dette i et boligmarked med fallende omsettingstakt. Driftsmarginen utgjør etter dette 6,5 prosent.

Selskapet omsatte 2028 eiendommer i 2019, 21 flere enheter enn i 2018. Første halvår 2019 var et sterkt halvår med 10 prosent volumvekst på antall omsetninger, men denne ble tilsvarende redusert i løpet av andre halvår grunnet et roligere boligmarked.

Selskapet økte sine markedsandeler fra 31,7 prosent til 32,2 prosent for bruktbolig og fritidseiendommer. For nybygg endte selskapet med en markedsandel på 48 pro-

sent. Omsetningsverdien på eiendommene var samlet vel 5 milliarder kroner.

Den 4. september 2019 skiftet virksomheten navn fra EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS til EiendomsMegler 1 Innlandet AS. Navneendringen er en naturlig konsekvens av selskapets geografiske vekst og satsing på et mer regionalt tjenestetilbud. Med sin seneste satsning på landbruksmegling driver selskapet nå eiendoms- megling innenfor alle typer av eiendom.

Selskapet ble i 2019 for fjerde gang blant topp 10 på Great Place to Works liste over landets beste arbeidsplasser. Selskapet har en meget høy målt kundetilfredshet og en høy anbefalingsrate blant sine kunder.

Selskapet er bemannet opp for vekst og har ambisjoner om å oppnå like store markedsandeler som morselskapet har i de respektive regioner.

Om EiendomsMegler 1 Innlandet AS

EiendomsMegler 1 Innlandet AS er et heleid datterselskap av SpareBank 1 Østlandet og en del av EiendomsMegler 1-alliansen, som er Norges største eiendomsmegler. Selskapet er markedsleder på eiendomsmegling i Innlandet. Organisasjonen består av 73 ansatte fordelt på 11 kontorer, beliggende i alle store byer og tettsteder i Hedmark, samt et kontor i Nes i Akershus og på Gjøvik i Oppland.

For mer informasjon, se www.eiendomsmegler1.no/innlandet/

Tallene fra datterselskaper er ikke direkte sammenlignbare med tallene i styrets beretning, note 4 og note 41, da tall fra datterselskaper konsolideres inn i konsernet urevidert. Eventuelle endringer tas med som endring i egenkapital eller i resultatet i første kvartal 2020.

EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS

2019 ble et utfordrende år for selskapet med store endringer og utskifting av kjernesystem og CRM-system, kombinert med høy turnover. Omsetningen falt fra 209 mill. kroner i 2018 til 208 mill. kroner i 2019.

Driftskostnadene gikk samtidig ned fra 207 mill. kroner i 2018 til 204 mill. kroner i 2019. Driftsresultatet før skatt endte på 4,9 mill. kroner, 1,2 mill. kroner høyere enn i 2018.

Inntektene ble påvirket av en svak økning i tilrettelegginghonorar fra bolig- omsetningen grunnet økte priser. Det var også økte inntekter fra salg av tilleggs- tjenester som banksamarbeid, strømvavtaler, boligkjøperforsikring og kostnadsdekning for salg av boligselgerforsikring. Megler- provisjon ble redusert og en reversering av en avsetning for markedspakker gav en betydelig inntektsreduksjon.

Mye av kostnadsreduksjonen kom fra ned- skrivning av tidligere kjernesystem i 2018, samt reversering av kostnadsavsetninger relatert til overnevnt markedspakker.

Selskapet har i 2019 hatt høye kostnader tilknyttet investering i nytt kjernesystem og CRM-system, klientrente-kostnader fra tidligere perioder, differanse på taps- fordringer grunnet en stor reversering i 2018, rekruttering, opplæring og portefølje- oppbygging av nye ansatte på grunn av høy turnover.

Selskapet omsatte totalt 2 933 boliger i 2019 mot totalt 3 016 boliger i 2018, en nedgang på ca 3 prosent. Markedsandelen i Oslo og Akershus endte i 2019 på 8,1 prosent for bruktboliger, en nedgang fra 8,6 prosent året før. Volumet på bruktboligsalg i selskapet var

imidlertid tilnærmet likt for 2019 (2 515) mot 2018 (2 519). Totalt har volumet vært rekordhøyt i Oslo og Akershus, men selskapet har ikke evnet å ta ut ønsket vekst i et sterkt stigende volummarked. Dette skyldes dels overgang til nytt kjerne- system, nytt CRM-system og overgang til felles allianse-plattform. Det skyldes også vesentlig høyere turnover enn ønsket. Selskapet har gjennom 2019 rekruttert nærmere 30 nye eiendomsmejlere- og fullmektige, forventet effekt er først sannsynlig utover i 2020. Det jobbes aktivt med rekruttering og opplæring av nye mejlere med mål om vekst i 2020.

Selskapet har en av regionens største nybygg-avdelinger og salg av nybygg har gått noe ned i 2019 målt mot 2018. Det er lansert litt for få nye prosjekter i selskapet, men porteføljen er relativt god og det kommer flere store lanseringer i 2020. Selskapet bygger nå opp en ekstra nybyggavdeling, med mål om vekst og økt samarbeid med SpareBank 1 Østlandet.

Hovedfokus i 2020 er å være offensiv ovenfor den stadig skjerpede konkurransen i markedet. Målet er å vokse organisk ved å rekruttere gode avdelingsledere og mejlere i nåværende avdelingsstruktur. Selskapet investerer betydelige ressurser i å styrke markedsposisjonen samt befeste stillingen som et ledende meglerforetak i regionen. Det er samtidig et viktig mål at selskapet styrker samhandlingen med selskapets eier SpareBank 1 Østlandet.

Om EiendomsMegler 1 Oslo Akershus

EiendomsMegler 1 Oslo Akershus er et heleid datterselskap av SpareBank 1 Østlandet og en del av EiendomsMegler 1-alliansen, som har vært Norges største eiendomsmegler 11 år på rad. Selskapet har 148 årsverk og 10 kontorer i Akershus, 10 kontorer i Oslo i tillegg til en av regionens største nybygg- avdelinger med 11 årsverk.

For mer informasjon, se www.eiendomsmegler1.no/osloakershus

Tallene fra datterselskaper er ikke direkte sammenlignbare med tallene i styrets beretning, note 4 og note 41, da tall fra datterselskaper konsolideres inn i konsernet urevidert. Eventuelle endringer tas med som endring i egenkapital eller i resultatet i første kvartal 2020.

SpareBank 1 Finans Østlandet AS

Selskapet oppnådde i 2019 et resultat etter skatt på 118,3 mill. kroner. Det gir en egenkapitalavkastning etter skatt på 8,4 prosent. Høyere innlånskostnader og økte tap er hovedårsakene til at lønnsomheten er svakere enn året før.

SpareBank 1 Finans Østlandet AS er et finansieringsselskap som tilbyr leasing og lån gjennom forhandlere, samarbeidende banker og direkte mot kunder.

SpareBank 1 Finans Østlandet AS hadde i 2019 et nysalg av salgspantlån på 2 512 (2 235) mill. kroner. For leasing ble nysalget 1.822 (1 730) mill. kroner, mens nysalget innen forbrukslån utgjorde 43 (90) mill. kroner. Selskapet har gjennom året strammet inn retningslinjene for innvilgelse av forbrukslån.

Selskapets bokførte egenkapital per 31.12.2019 var 1 638 (1 395) mill. kroner.

Forvaltningskapitalen var ved utgangen av året 8 918 (8 006) mill. kroner. Dette gir en vekst i forvaltningskapital på 11,4 (10,3) prosent. Selskapets netto utlån og fordringer på kunder er 8 746 (7 902) mill. kroner.

Tapene utgjør 0,49 (0,24) prosent av brutto utlån. Gjennomsnittlig tap over de siste fem år utgjør 0,38 prosent av brutto utlån. Faktisk samlet tap for 2019 på 0,49 prosent

er noe høyere enn forventet og ønsket. Hovedårsaker er høyere tap enn tidligere innenfor forbrukslån samt svindelrelaterte saker i markedet. Selskapet hadde stort fokus på tiltak innenfor dette området i løpet av 2019 og har tro på lavere tap i 2020.

Selskapet er opptatt av hvordan virksomheten påvirker mennesker, miljø og samfunnet rundt seg. Derfor har bedriften satt fokus på bærekraft og gitt dette en sentral posisjon i overordnet strategi. Det er god dialog med majoritetseier SpareBank 1 Østlandet på området. Selskapet har i 2019 initiert og gjennomført flere tiltak innen bærekraft og dette arbeidet vil fortsette også framover.

Med utgangspunkt i en god soliditet, forsterket fokus på lønnsomhet og fortsatt god risikostyring forventer styret et tilfredsstillende resultat i SpareBank 1 Finans Østlandet AS i 2020.

Om SpareBank 1 Finans Østlandet AS

SpareBank 1 Finans Østlandet har 56 ansatte, og er eid av SpareBank 1 Østlandet (95 prosent) og SpareBank 1 Ringerike Hadeland (5 prosent). Selskapet har hovedkontor i Hamar og regionkontorer på Lillestrøm, Lillehammer, Gjøvik og Fredrikstad.

For mer informasjon, se www.sb1fo.no

SpareBank 1 Østlandet TheVIT AS

Konsernet TheVIT AS omsatte for 185 mill. kroner i 2019. Konsernet fikk et underskudd før skatt på 7,8 mill. kroner i 2019, mot et resultat før skatt på -10,5 mill. kroner i 2018.

Underskuddet kommer fra konsernets regnskapsførervirksomhet, mens avdelingen som leverer økonomi- og HR-tjenester viser et tilfredsstillende overskudd. Omstillingen i regnskapsfører-virksomheten har vært betydelig mer omfattende og kostnadskrevende enn antatt. Styret vedtok høsten 2018 en ny omstillingsplan som i all hovedsak har blitt gjennomført. Dog har det vært nødvendig med justeringer gjennom 2019 for å sette raskere fart på endringene til en mer enhetlig arbeidsflyt og automatisering. Det forventes positive resultater fra alle deler av konsernets virksomhetsområder i 2020.

SpareBank 1 Østlandet eier 70 prosent av aksjene i selskapet. De øvrige aksjepostene eies av administrerende direktør Stein-Ragnar Noreng og Christian Martinsen. Eiernes felles ambisjon er å skape en lønnsom og slagkraftig virksomhet innen regnskap/lønn, økonomi, HR og rådgivning, med Østlandet som det primære markedsområdet.

I 2019 har det vært stort fokus på utvikling av en fremtidsrettet og bærekraftig

strategi. Tilhørende tiltak og fokus har vært på digitalisering, enhetlig arbeidsflyt og automatisering, kulturutvikling og å bygge TheVIT som en sterk merkevare i markedet. Selskapet har fått økt synlighet og når gjennom dette nye kundegrupper. Dette arbeidet blir videreført i 2020.

Selskapet jobber samtidig målrettet med å understøtte FNs bærekraftsmål og har valgt ut fem av de 17 målene. Disse er:

- Mål 5 – Likestilling mellom kjønnene
- Mål 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Mål 9 – Innovasjon og infrastruktur
- Mål 13 – Stoppe klimaendringer
- Mål 17 – Samarbeid for å nå målene

Om SpareBank 1 Østlandet TheVIT AS

TheVIT leverer tjenester til bedrifter innenfor alle bransjer og har kompetanse innen forretningsutvikling, ledelse, økonomi, regnskap/lønn, HR og Business Intelligence. SpareBank 1 Østlandet eier 70 prosent av selskapet og har 12 avdelinger. Disse er lokalisert på Ringebu, Lillehammer, Moelv, Hamar, Tynset, Elverum, Kongsvinger, Jessheim, Lillestrøm, Oslo (Økern og Munkedamsveien) og Fredrikstad. Selskapet hadde ved årets slutt cirka 200 ansatte.

For mer informasjon, se www.thevit.no

Tallene fra datterselskaper er ikke direkte sammenlignbare med tallene i styrets beretning, note 4 og note 41, da tall fra datterselskaper konsolideres inn i konsernet urevidert. Eventuelle endringer tas med som endring i egenkapital eller i resultatet i første kvartal 2020.

Tallene fra datterselskaper er ikke direkte sammenlignbare med tallene i styrets beretning, note 4 og note 41, da tall fra datterselskaper konsolideres inn i konsernet urevidert. Eventuelle endringer tas med som endring i egenkapital eller i resultatet i første kvartal 2020.

VEDLEGG

Alternative resultatmål

SpareBank 1 Østlandet sine alternative resultatmål (APM) er utarbeidet i henhold til ESMA sine retningslinjer for APM-er og er nøkkeltall som har til hensikt å gi nyttig tilleggsinformasjon til regnskapet. Disse nøkkeltallene er enten justerte nøkkeltall eller nøkkeltall som ikke er definert under IFRS eller annen lovgivning og er ikke nødvendig vis direkte sammenlignbare med tilsvarende nøkkeltall hos andre selskaper. APM-ene har ikke til hensikt å være et substitutt for regnskapstall som utarbeides etter IFRS og skal heller ikke tillegges mer vekt enn disse regnskapstallene, men har blitt inkludert i den finansielle rapporteringen for å gi en fyldigere beskrivelse av bankens prestasjoner. Videre representerer APM-ene viktige måltall for hvordan ledelsen styrer virksomheten.

Ikke-finansielle nøkkeltall og finansielle nøkkeltall som er regulert av IFRS eller annen lovgivning er ikke definert som APM-er. SpareBank 1 Østlandets APM-er benyttes både i oversikten over hovedtall og i styrets beretning, samt i regnskapspresentasjoner og prospekter. Alle APM-er vises med tilsvarende sammenligningstall for tidligere perioder.

Utlåns- og innskuddsmarginer for Morbanken beregnes i forhold til daglig gjennomsnitt av utlån til- og innskudd fra kunder. For alle andre hovedtall og APM-er som beregnes ved hjelp av gjennomsnittlige balansestørrelser, så beregnes gjennomsnittlig balansestørrelse som gjennomsnittet av inngående balanse for den aktuelle perioden og utgående balanse for hvert av kvartalene i perioden.

Alternative resultatmål	Definisjon og begrunnelse
Resultat etter skatt inklusiv renter hybridkapital	Resultat etter skatt - Renteutgifter på hybridkapital
	Nøkkeltallet viser Resultat etter skatt korrigert for renter på hybridkapital. Hybridkapital er ihht. IFRS er klassifisert som egenkapital og renteutgifter på hybridkapitalen føres derfor som en egenkapitaltransaksjon. Hybridkapitalen har mange likhetstrekk med gjeldsposter og skiller seg fra annen egenkapital ved at den er rentebærende og har ikke rett på utbyttebetalinger. Nøkkeltallet viser hva resultat etter skatt ville vært dersom renteutgiftene knyttet til hybridkapitalen hadde vært resultatført.
	$\frac{(\text{Resultat etter skatt - Renteutgifter på hybridkapital}) \times (\frac{\text{Act}}{\text{Act}})}{\text{Gjennomsnittlig egenkapital - Gjennomsnittlig hybridkapital}}$
Egenkapitalavkastning etter skatt	Egenkapitalavkastning etter skatt er et av SpareBank 1 Østlandet sine viktigste finansielle måltall og gir relevant informasjon om foretakets lønnsomhet ved at den måler driftens lønnsomhet i forhold til investert kapital i virksomheten. Resultatet korrigeres for renter på hybridkapital, som ihht IFRS er klassifisert som egenkapital, men som i denne sammenheng er mer naturlig å behandle som gjeld da hybridkapitalen er rentebærende og ikke har rett på utbytteutbetalinger.
Underliggende bankdrift	Res. før tap - Nto. res. fra finansielle eiendeler og forpliktelser - Ekstraordinære poster
	Resultat av underliggende bankdrift gir relevant informasjon om lønnsomheten av bankens kjernevirksomhet.
Kostnadsprosent	Sum driftskostnader
	Sum inntekter
	Dette nøkkeltallet gir informasjon om sammenhengen mellom inntekter og kostnader, og er et nyttig måltall for å vurdere kostnadseffektiviteten til foretaket. Beregnes som sum driftskostnader dividert med sum inntekter.
Utlånsmargin	Vektet gjennomsnittlig kunde-rente på utlån til kunder og - Gjennomsnittlig NIBOR 3 MND utlån overført til kredittforetak
	Utlånsmargin beregnes for person- og bedriftsmarkedsdivisjonene og gir informasjon om lønnsomheten av divisjonenes utlånsvirksomhet. Utlån overført til kredittforetak inkluderes i utvalget da dette inngår i den totale utlånsvirksomheten.

Alternative resultatmål	Definisjon og begrunnelse
Innskuddsmargin	Gj. snittlig NIBOR 3 MND - Vektet gj. snittlig kunderente på innskudd fra kunder
	Innskuddsmargin beregnes for person- og bedriftsmarkedsdivisjonene og gir informasjon om lønnsomheten av divisjonenes innskuddsvirksomhet.
Netto rentemargin	Utlånsmargin + Innskuddsmargin
	Netto rentemargin beregnes for person- og bedriftsmarkedsdivisjonene og gir informasjon om lønnsomheten av divisjonenes samlede utlåns- og innskuddsvirksomhet. Utlån overført til kredittforetak inkluderes i utvalget da dette inngår i den totale utlånsvirksomheten.
Netto renteinntekter inklusiv provisjoner fra kredittforetak	Netto renteinntekter + Provisjonsinntekter fra kredittforetak
	Utlån overført til kredittforetak er en del av den totale utlånsvirksomheten, men inntekter og kostnader forbundet med disse utlånene inntektsføres som provisjonsinntekter. Nøkkeltallet presenteres da det gir et godt bilde på netto inntekter fra den samlede utlåns- og innskuddsvirksomheten.
Forvaltningskapital	Sum eiendeler
	Forvaltningskapital er et innarbeidet bransjespesifikt navn på sum eiendeler
Forretningskapital	Sum eiendeler + Lån overført til kredittforetak
	Forretningskapital er et innarbeidet bransjespesifikt navn på sum eiendeler med tillegg av lån overført til kredittforetak som inngår i utlånsvirksomheten.
Brutto utlån inklusiv utlån overført til kredittforetak	Utlån til og fordringer på kunder + Lån overført til kredittforetak
	Utlån overført til kredittforetak er fraregnet balansen, men inngår i den totale utlånsvirksomheten.
Innskuddsdekning	Innskudd fra og gjeld til kunder
	Brutto utlån til kunder
	Innskuddsdekning gir relevant informasjon om SpareBank 1 Østlandets finansieringsmiks. Innskudd fra kunder representerer en viktig del at av finansieringen av bankens utlånsvirksomhet og nøkkeltallet gir viktig informasjon om bankens avhengighet av markedsfinansiering.
Innskuddsdekning inklusiv utlån overført til kredittforetak	Innskudd fra og gjeld til kunder
	Brutto utlån til kunder + Lån overf.til kred.foretak
	Innskuddsdekning gir informasjon om finansieringsmiks av den totale utlånsvirksomheten. Innskudd fra kunder representerer en viktig del at av finansieringen av bankens utlånsvirksomhet og nøkkeltallet gir viktig informasjon om den totale utlånsvirksomhetens avhengighet av markedsfinansiering.
Utlånsvekst siste 12 måneder	Brutto utlån til kunder
	Brutto utlån til kunder for 12 måneder siden - 1
	Nøkkeltallet gir informasjon om aktiviteten og veksten i bankens utlånsvirksomhet.
Utlånsvekst siste 12 måneder inklusiv utlån overført til kredittforetak	Bto. utlån til kunder + Lån overf. til kred. foretak
	Bto. utlån til kunder for 12 mnd. siden + Lån overf. til kred. foret. for 12 mnd. siden - 1
	Nøkkeltallet gir informasjon om aktiviteten og veksten i bankens totale utlånsvirksomhet. Banken benytter kredittforetakene som finansieringskilde, og nøkkeltallet inkluderer lån overført til kredittforetakene for å synliggjøre aktiviteten og veksten i den totale utlånsvirksomheten inklusiv disse lånene.

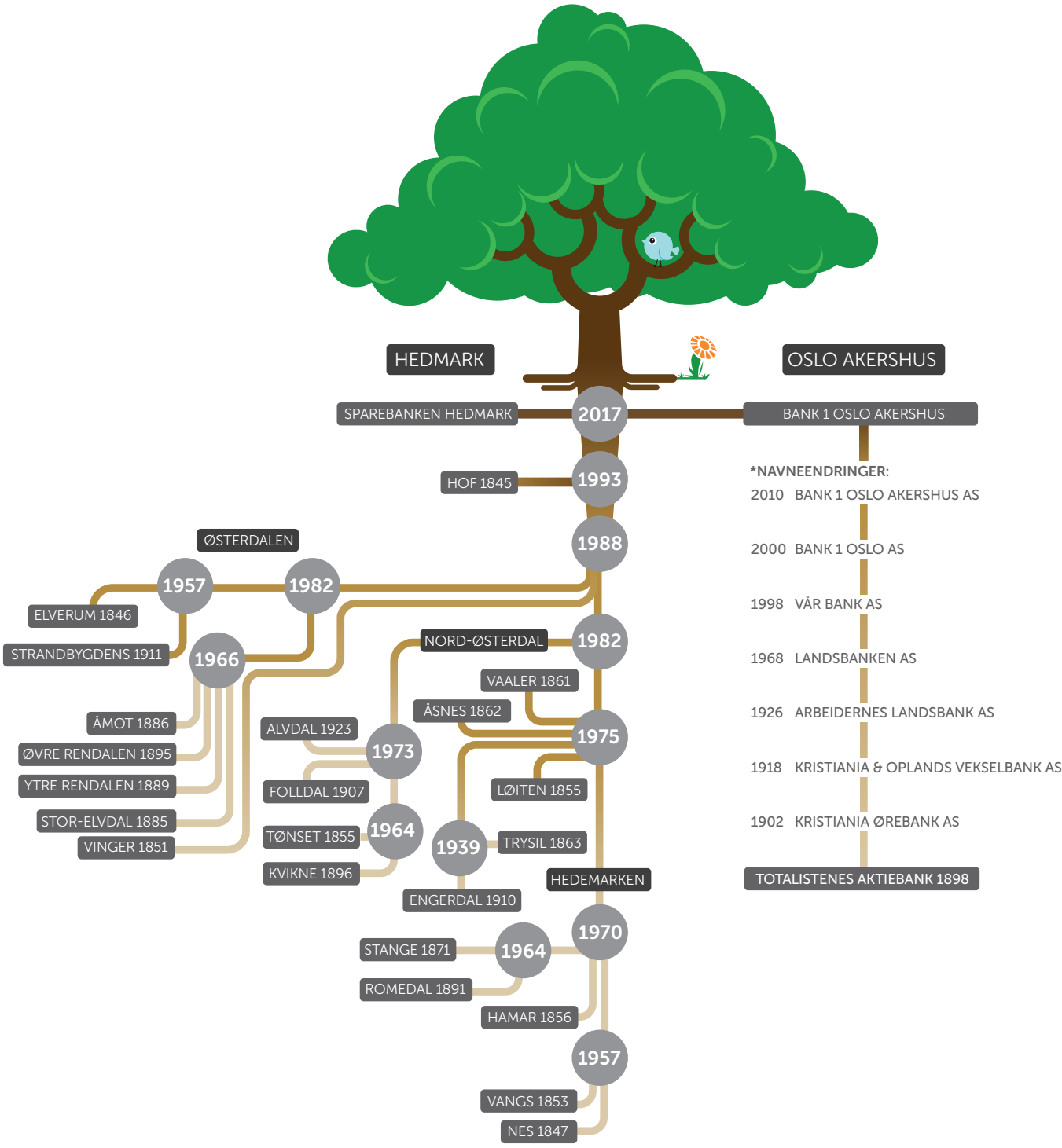
Alternative resultatmål	Definisjon og begrunnelse
Innskuddsvekst siste 12 måneder	<div><div>Innskudd fra og gjeld til kunder</div><div>Innskudd fra og gjeld til kunder for 12 måneder siden</div><div>- 1</div></div> <p>Nøkkeltallet gir informasjon om aktiviteten og veksten i innskuddsvirksomheten som er en viktig del av finansieringen av bankens utlånsvirksomhet.</p>
Tap på utlån i prosent av brutto utlån	<div><div>(Tap på utlån og garantier) x ($\frac{\text{Act}}{\text{Act}}$)</div><div>Brutto utlån til kunder</div></div> <p>Nøkkeltallet angir resultatført tapskostnad i forhold til brutto utlån og gir relevant informasjon om hvor store tapskostnader foretaket har i forhold til utlånsvolumet. Dette gir nyttig tilleggsinformasjon til resultatført tapskostnad da kostnaden også sees i sammenheng med utlånsvolumet og er dermed bedre egnet som et sammenligningstall mot andre banker.</p>
Utlån og forpliktelser i trinn 2 i prosent av brutto utlån	<div><div>(Utlån og forpliktelser i trinn 2) x ($\frac{\text{Act}}{\text{Act}}$)</div><div>Brutto utlån til kunder</div></div> <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Utlån og forpliktelser i trinn 3 i prosent av brutto utlån	<div><div>(Utlån og forpliktelser i trinn 3) x ($\frac{\text{Act}}{\text{Act}}$)</div><div>Brutto utlån til kunder</div></div> <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Brutto misligholdte engasjement i prosent av brutto utlån	<div><div>Brutto misligholdte engasjement over 90 dager</div><div>Brutto utlån til kunder</div></div> <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Brutto øvrige tapsutsatte engasjement i prosent av brutto utlån	<div><div>Brutto øvrige tapsutsatte engasjement som ikke er misligholdt</div><div>Brutto utlån til kunder</div></div> <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement i prosent av brutto utlån	<div><div>Netto misligholdte engasjement + Netto andre tapsutsatte engasjement</div><div>Brutto utlån til kunder</div></div> <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Avsetningsgrad for misligholdte engasjementer	<div><div>Individuelle nedskrivninger på misligholdte engasjementer</div><div>Brutto misligholdte engasjementer over 90 dager</div></div> <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Avsetningsgrad for øvrige tapsutsatte engasjementer	<div><div>Individuelle nedskrivninger på øvrige tapsutsatte engasjementer</div><div>Brutto øvrige tapsutsatte engasjementer</div></div> <p>Nøkkeltallet gir relevant informasjon om bankens kredittrisiko og vurderes som nyttig tilleggsinformasjon ut over det som følger av tapsnotene.</p>
Egenkapitalprosent	<div><div>Sum egenkapital</div><div>Sum eiendeler</div></div> <p>Nøkkeltallet gir informasjon om den uvektede soliditeten til selskapet.</p>

Alternative resultatmål	Definisjon og begrunnelse
Bokført egenkapital per EK-bevis konsern	<div>(Sum EK - Minoritetsinteresser - Gavefond - Hybridkapital) x Eierandelsbrøk</div> <div>Antall utstedte egenkapitalbevis</div> <p>Nøkkeltallet gir informasjon om verdien av bokført egenkapital per egenkapitalbevis. Dette gir leseren mulighet til å vurdere rimeligheten av børskursen til egenkapitalbeviset. Beregnet som egenkapitalbevisiernes andel av egenkapitalen ved utløpet av perioden dividert på antall egenkapitalbevis.</p>
Pris/resultat per EK-bevis	<div>Børskurs på egenkapitalbevisene</div> <div>Resultat per egenkapitalbevis x ($\frac{\text{Act}}{\text{Act}}$)</div> <p>Nøkkeltallet gir informasjon om inntjeningen per egenkapitalbevis sett opp mot børskurs på det aktuelle tidspunkt, noe som gir mulighet for å vurdere rimeligheten av børskursen til egenkapitalbeviset. Beregnes som børskurs per egenkapitalbevis dividert på annualisert resultat per egenkapitalbevis.</p>
Pris/bokført egenkapital	<div>Børskurs på egenkapitalbevisene</div> <div>Bokført egenkapital per egenkapitalbevis konsern</div> <p>Nøkkeltallet gir informasjon om verdien av bokført egenkapital per egenkapitalbevis sett opp mot børskurs på gitt tidspunkt. Dette gir leseren mulighet til å vurdere rimeligheten av børskursen til egenkapitalbeviset. Beregnet som børskurs per egenkapitalbevis dividert på bokført egenkapital per egenkapitalbevis konsern (se definisjonen av dette nøkkeltallet over).</p>
Gjennomsnittlig LTV (Loan to value)	<div>Gjennomsnittlig lånebeløp på utlån til kunder</div> <div>Gjennomsnittlig markedsverd på sikekrhetsstilte eiendeler</div> <p>Nøkkeltallet gir informasjon om belåningsgraden i utlånsporteføljen og er relevant for å vurdere tapsrisiko i utlånsporteføljen.</p>
Utlån overført til kredittforetak	<div>Utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS og som dermed er fraregnet fra balansen</div> <p>Utlån overført til kredittforetak er fraregnet balansen, men inngår i den totale utlånsvirksomheten. Nøkkeltallet brukes for beregning av andre APM-er.</p>
Act/Act	<div>Totalt antall dager i året (365 eller 366)</div> <div>Antall dager hittil i år</div> <p>Act/Act brukes for å annualisere resultatstørrelser som inngår i nøkkeltall. Resultatstørrelser annualiseres i nøkkeltallene for at de skal være sammenlignbare med andre perioders nøkkeltall.</p>
Ekstraordinære poster	<div>Identifiserte kostnader som er vurdert å skyldes engangshendelser</div> <p>Nøkkeltallet brukes til å beregne underliggende bankdrift som er oppført som en egen APM.</p>
Resultat per gjennomsnittlig egenkapitalbevis	<div>Majoritetens andel av konsernets resultat etter skatt x Eierandelsbrøk</div> <div>Gjennomsnittlig antall EKB i regnskapsperio</div> <p>Nøkkeltallet viser egenkspitalbevisiernes andel av resultat etter skatt fordelt per gjennomsnittlig egenkapitalbevis i regnskapsperioden.</p>
Utvannet resultat per gjennomsnittlig egenkspitalbevis	<div>Majoritetens andel av konsernets resultat etter skatt x Eierandelsbrøk</div> <div>Gjennomsnittlig antall EKB i regnskapsperioden + Antall EKB utstedt etter regnskapsperiodens slutt</div> <p>Nøkkeltallet viser egenkapitalbevisiernes andel av resultat etter skatt fordelt på summen av gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis i regnskapsåret med tillegg av antall egenkapitalbevis som er utstedt etter regnskapsperiodens slutt.</p>

SpareBank 1 Østlandet

– lokalt forankret på det sentrale Østlands-området

Det historiske treet viser kun fusjoner fra 1845 og til dags dato. Navneendringer, oppkjøp, nedslag og ulike samarbeidsgrupperinger er utelatt. For Bank 1 Oslo Akershus er navneendringer* basert på strukturelle hendelser fram til fusjonen med Sparebanken Hedmark i 2017, gjengitt i trees røtter.

Utdypende fakta om SpareBank 1 Østlandets bærekraftsarbeid

VEDLEGG

INNHOOLD

	Side
GRI-indeks	174
Våre medarbeidere	180
Interessentdialog	184
Mål og delmål - bærekraft	186
Vitenskapsbaserte klimamål - Science Based Target	188
Energi og klimaregnskap	197
Klimarisiko - TCFD rapportering	206
Ansvarlige utlån med aktsomhetsanalyse	210
Karbonrelatert kreditteksponering i utlån	212
Ansvarlige utlån innen Likviditetsforvaltningen	213
Krav til andre leverandører	214

GRI-indeks

Global Reporting Initiative (GRI) er den ledende standarden for bærekraftrapportering. GRI-rammeverket består av prinsipper, veiledning og resultatindikatorer som kan brukes av selskaper til å måle og rapportere på økonomiske, miljømessige og sosiale forhold. SpareBank 1 Østlandet har siden 2017 rapportert i henhold til GRI-standarden. Se globalreporting.org for mer informasjon om GRI.

GENERELL INFORMASJON				
GRI-indikator	Beskrivelse	Bærekraftsmål (SDG) og Global Compact (GC)	SpareBank 1 Østlandets rapportering 2019	Delvis rapportering 2019
Organisasjonsprofil				
102-1	Navn på virksomheten		SpareBank 1 Østlandet	
102-2	De viktigste produktene og/eller tjenestene		Årsrapport, kapitlene "Om SpareBank 1 Østlandet", side 9 og "Vårt strategiske fokus", s.18.	
102-3	Lokalisering av virksomhetens hovedkontor		Årsrapport, kap. "Om SpareBank 1 Østlandet", side 8.	
102-4	Antall land der virksomheten har virksomhet		Årsrapport, kap. "Om SpareBank 1 Østlandet", side 8.	
102-5	Eierskap og juridisk selskapsform		Årsrapport, kap. "Eierstyring og selskapsledelse", side 32-43.	
102-6	Beskrivelse av de markedene virksomheten opererer i		Årsrapport, kap. "Om SpareBank 1 Østlandet", side 8-9.	
102-7	Virksomhetens størrelse og omfang		Årsrapport, kapitlene "Hovedtall fra konsern" s.6, "Resultatregnskap" s.80 og "Styrets beretning" s.63.	Antall ansatte per kontraktstype er ikke brutt ned på region.
102-8	Antall ansatte etter ansettelsestype, ansettelseskontrakt og region, fordelt på kjønn		Årsrapport, kapitlene "Hovedtall fra konsern" s.6, "Våre medarbeidere", s.13.Uttrekk fra HR-system, og det er ingen signifikante variasjoner knyttet til sesong eller annet.	
102-9	Beskrivelse av selskapets leverandørkjede		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Krav til andre leverandører", s. 214-215.	
102-10	Vesentlige endringer i løpet av rapporteringsperioden som gjelder størrelse, struktur eller eierskap		Ingen vesentlige endringer knyttet til størrelse, struktur, eierskap eller leverandørkjede. For detaljert informasjon, se Årsrapport, kapitlene "Om SpareBank 1 Østlandet" s.8-10 og "Eierstyring og selskapsledelse", s.32-43, samt note 40 "Egenkapitalbevis og eierstruktur", s.148, note 36 "Innskudd fra og gjeld til kunder" s.142, note 37 "Verdipapirgjeld" s.143.	
102-11	Beskrivelse av om og hvordan «føre-var»-prinsippet anvendes i organisasjonen	GC 7	Viser til Global Compact prinsipp 7, samt beskrivelsene av aktsomhetsvurderingene i årsrapporten, kap "Ansvarlige utlån" s.50-53.	
102-12	Eksterne initiativer, chartre eller prinsipper for det økonomiske, miljømessige eller samfunnsmessige området som organisasjonen støtter eller har gitt sin tilslutning til	SDG 17	Årsrapport, kap. "Vår del av det globale ansvaret " s.28-30.	
102-13	Medlemskap i bransjeorganisasjoner eller andre sammenslutninger, og nasjonale/internasjonale lobbyorganisasjoner	SDG 17	Finans Norge. Årsrapport, kap. "Vår del av det globale ansvaret " s.28-30.	
Strategi				
102-14	Uttalelse fra administrerende direktør		Årsrapport, "Konsernsjefen har ordet", side 3.	
Etikk og integritet				
102-16	Virksomhetens verdier, prinsipper, standarder og normer for adferd	SDG 8 og 16, GC 10	Årsrapport, kapitlene "Vårt strategiske fokus" s.18 og "Etikk og anti-korrupsjon" s. 56 og 57. Lenke til etiske retningslinjer: https://www.sparebank1.no/content/dam/SB1/bank/ostlandet/omoss/samfunn/Etiske_retningslinjer_SpareBank1Ostlandet_290819.pdf	
Styring og kontroll				
102-18	Virksomhetens styringsstruktur, herunder øverste myndighet og komiteer som er ansvarlige for beslutninger på økonomiske, miljømessige og samfunnsmessige temaer		Årsrapport, kapitlene "Eierstyring og selskapsledelse" s.32-44, "Styrets beretning", s.63-79 og "Vårt strategiske fokus" s.20-21.	

Interessentanalyse				
102-40	Interessenter som virksomheten er i dialog med	SDG 17	Årsrapport, kapittel og figur "Interessentdialog og samarbeid", s.15-16, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", tabellen "Interessentdialog", s.184-185.	
102-41	Prosent medarbeidere som er dekket av kollektive tariff-avtaler	SDG 8, GC 3	100 % er dekket av kollektive tariffavtaler, årsrapport, kap. "Våre medarbeidere" s. 14.	
102-42	Beskrivelse av hvordan virksomheten velger relevante interessenter	SDG 17	Årsrapport, kapittel og figur "Interessentdialog og samarbeid", s.15-16, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", tabellen "Interessentdialog", s. 184-185 og "Vår del av det globale ansvaret", side 28-30.	
102-43	Tilnærming til interessentsamarbeid, inkludert hvor ofte interessentene involveres, fordelt på type og interessentgruppe.	SDG 17	Årsrapport, kapittel og figur "Interessentdialog og samarbeid", s.15-16, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", tabellen "Interessentdialog", s. 184-185 og "Vår del av det globale ansvaret", side 28-30.	
102-44	Viktige temaer og spørsmål som er blitt tatt opp gjennom dialog med interessenter, og selskapets respons.	SDG 17	Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", tabellen "Interessentdialog", s. 184-185. Årsrapport, kapitlene "Vesentlige temaer for oss innen bærekraft og samfunn", s.48-60 og "Vår del av det globale ansvaret" s.28-30.	
Rapporteringspraksis				
102-45	Oversikt over alle enhetene som omfattes av organisasjonens årsregnskap eller tilsvarende dokumenter		Årsrapport, note 1 "Generell informasjon", s.88, samt note 41 "Investeringer i datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet", s.149-151.	
102-46	Beskrivelse av prosess for å definere rapportens innhold og avgrensninger samt implementering av rapporteringsprinsippene		Årsrapport, kapitlene "Hvordan lese vår rapport", s.4 og "Vesentlige temaer for oss innen bærekraft og samfunn", s.49 samt figur "Rammeverket for vår bærekraftsatsing", s.30.	
102-47	Oversikt over alle tema som er identifisert som vesentlige		Årsrapport, figur "Rammeverket for vår bærekraftsatsing", s.30 og kap. "Vesentlige temaer for oss innen bærekraft og samfunn", side 49.	
102-48	Endring av historiske data fra tidligere rapporter		Ingen.	
102-49	Vesentlige endringer fra forrige rapport med hensyn til innholdets omfang, avgrensning av rapporten eller målemetoder		Ingen.	
102-50	Rapporteringsperiode		2019	
102-51	Dato for utgivelse av forrige rapport		Mars 2019.	
102-52	Rapporteringsfrekvens		Årlig.	
102-53	Kontaktperson for spørsmål vedrørende rapporten eller innholdet		karoline.hjereto@sb1ostlandet.no	
102-54	Rapporteringsnivå		GRI standard nivå "Core".	
102-55	GRI-indeks		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", s.174.	
102-56	Gjeldende praksis for ekstern verifikasjon av rapporteringen		Rapporten er eksternt verifisert av PWC.	

SPESIFIKK INFORMASJON				
GRI-indikator	Beskrivelse	Bærekraftsmål (SDG) og Global Compact (GC)	SpareBank 1 Østlandets rapportering 2019	Delvis rapportering 2019
ØKONOMI				
Overordnet økonomisk rapportering				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema		GRI 201-1: Årsrapport "Strategi og strategiske satsingsområder", side 20-21 og "Eierstyring og selskapsledelse". s.33-34. GRI 201-2: "Rammeverket for vår bærekraftsatsing", side 30, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Klimarisiko - TCFD rapportering", s. 206-208 og "Vitenskapsbasert Klimamål i henhold til FNs Klimapanel" s. 187-196. GRI 203-1: "Vi deler overskuddet", s.15.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema		GRI 201-1: Årsrapport "Strategi og strategiske satsingsområder", side 20-21 og "Eierstyring og selskapsledelse". s.33-34. GRI 201-2: "Rammeverket for vår bærekraftsatsing", side 30, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Klimarisiko - TCFD rapportering", s. 206-208 og "Vitenskapsbasert Klimamål i henhold til FNs Klimapanel" s. 187-196. GRI 203-1: "Vi deler overskuddet", s.15.	
103-3	Evaluering av styringssystemet		GRI 201-1: Årsrapport "Strategi og strategiske satsingsområder", side 20-21 og "Eierstyring og selskapsledelse". s.33-34. GRI 201-2: "Rammeverket for vår bærekraftsatsing", side 30, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Klimarisiko - TCFD rapportering", s. 206-208 og "Vitenskapsbasert Klimamål i henhold til FNs Klimapanel" s. 187-196. GRI 203-1: "Vi deler overskuddet", s.15.	
Økonomiske resultater				
201-1	Direkte økonomisk verdi generert og distribuert	SDG 8.5 og 9.4	Årsrapport, kapitlene "Hovedtall fra konsern", s.6 og "Resultatregnskap", s.80.	
201-2	Finansielle konsekvenser og andre risikoer og muligheter som følge av klimaendringer	GC 7, 8 og 10. SDG 13.3	Årsrapport, kap. "Klima og Klimarisiko", s.29 og vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Klimarisiko - TCFD rapportering", s. 206-208 og "Vitenskapsbasert Klimamål i henhold til FNs Klimapanel" s. 187-196.	
Indirekte økonomisk påvirkning				
203-1	Investeringer i infrastruktur og andre tjenester	SDG 8.3	Årsrapport, kapitlene "Vi gjør bank enkelt for kundene", s.12, "Vi deler overskuddet" s.15 og "Etisk markedsføring av produkter og tjenester ", s.60.	Her rapporteres det på investering i andre tjenester (utdelinger fra Stiftelsen, kundeutbytte, sponsorater, mm.), ikke investeringer i infrastruktur.
Økonomisk kriminalitet og anti-korrupsjon				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema		Årsrapport, kap. "Etikk og anti-korrupsjon ", s.56-57 og kap. "Arbeid mot økonomisk kriminalitet", side 54-55.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema		Årsrapport, kap. "Etikk og anti-korrupsjon ", s.56-57 og kap. "Arbeid mot økonomisk kriminalitet", side 54-55.	
103-3	Evaluering av styringssystemet		Årsrapport, kap. "Etikk og anti-korrupsjon ", s.56-57 og kap. "Arbeid mot økonomisk kriminalitet", side 54-55.	
Anti-korrupsjon				
205-1	Transaksjoner som er risikovurdert	GC 10. SDG 16.5	Årsrapport, kap. "Etikk og anti-korrupsjon ", s.56-57.	Ikke brutt ned på forretnings-partnere og regional tilhørighet.
205-2	Kommunikasjon og opplæring om policer og prosedyrer knyttet til anti-korrupsjon			
205-3	Bekreftede tilfeller av korrupsjon og korrigerende tiltak			
Økonomisk kriminalitet				
SB1Ø-1	Arbeid mot hvitvasking og terrorfinansiering.	SDG 16.4	Årsrapport, kap. "Arbeid mot økonomisk kriminalitet", side 54-55.	

Miljø				
Utslipp og etterlevelse av miljøregelverk				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Energi og klimaregnskap 2019", s. 197-204 og "Vitenskapsbasert Klimamål i henhold til FNs Klimapanel", s.181-190 og "Klimarisiko - rapportering på TCFD", s.200-202.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Energi og klimaregnskap 2019", s. 197-204 og "Vitenskapsbasert Klimamål i henhold til FNs Klimapanel", s. 187-196 og "Klimarisiko - rapportering på TCFD", s. 206-208.	
103-3	Evaluering av styringssystemet		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Energi og klimaregnskap 2019", s. 197-204 og "Vitenskapsbasert Klimamål i henhold til FNs Klimapanel", s. 187-196 og "Klimarisiko - rapportering på TCFD", s. 206-208.	
Utslipp				
305-1	Direkte utslipp av klimagasser (Scope 1)	GC 7, 8 og 9. SDG 12.2, 12.6, 12.8, 13.3, 15.a og b	Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Energi og klimaregnskap 2019", s. 197-204 og "Vitenskapsbasert Klimamål i henhold til FNs Klimapanel", s. 187-196.	
305-2	Indirekte utslipp av klimagasser knyttet til energiforbruk (Scope 2)			
305-3	Andre indirekte utslipp av klimagasser (Scope 3)			
305-4	Intensitet på klimagassutslipp			
305-5	Reduksjon av klimagasser			
Etterlevelse etter miljølovgivning				
307-1	Brudd på lover og regler knyttet til miljø	GC 7 og 8. SDG 13.3 og 16.6	Ingen manglende etterlevelse som banken er kjent med.	
Oppfølging av leverandører - miljø				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Krav til andre leverandører", s. 214-215.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Krav til andre leverandører", s. 214-215.	
103-3	Evaluering av styringssystemet		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Krav til andre leverandører", s. 214-215.	
Miljøvurdering av leverandører				
308-1	Nye leverandører som er vurdert opp mot miljøkriterier	GC 7, 8 og 9. SDG 13.3	Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Krav til andre leverandører", s. 214-215.	
308-2	Negativ påvirkning på miljø i leverandørkjeden og iverksatte tiltak			
Samfunn				
Ansatte				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema		Årsrapport, kap."Våre medarbeidere", s.13-14 samt vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Våre medarbeidere" s. 180-182.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema		Årsrapport, kap."Våre medarbeidere", s.13-14 samt vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Våre medarbeidere" s. 180-182.	
103-3	Evaluering av styringssystemet		Årsrapport, kap."Våre medarbeidere", s.13-14 samt vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Våre medarbeidere" s. 180-182.	
Arbeidsforhold				
401-1	Antall nyansettelser og turnover	GC 1 og 6. SGD 8.5, 8.8 og 16.b	Årsrapport, kap."Våre medarbeidere", s.13 samt vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Våre medarbeidere" s. 180-182.	
401-2	Fordeler gitt til fulltids-ansatte, men ikke til midlertidige eller deltidsansatte.		Alle fast ansatte med 20% stilling eller mer har samme rettigheter og ansattegoder. Vikarer er kun tilsluttet pensjonsordning og yrkesskadeforsikring.	
401-3	Foreldrepermisjon		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Våre medarbeidere" s. 180-182.	

Opplæring				
404-2	Programmer for videreutdanning og overgangen til pensjonistilværelsen	SDG 4.4, 4.7 og 8.5	Årsrapport, kapitlene "Opplæring og kompetanse" s. 14 og "Våre vesentlige temaer innen bærekraft og samfunn", s.48-60 og vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Våre medarbeidere" s. 180	
404-3	Prosentandel av ansatte som har regelmessige medarbeidersamtaler		Årsrapport, kap. "Opplæring og kompetanse" s. 14	
Mangfold og like muligheter				
405-1	Kjønns sammensetning i styrende organer og ledelsen	GC 6. SDG 8.5 og 16.b	Årsrapport, kapitlene "Mangfold og likestilling" s.13-14, "Vår organisering", side 26-27, "Informasjon om styret", s.44.	Vi har ingen registrerte data på annen form for mangfold (som minoriteter og sårbare grupper) for ansatte.
405-2	Lønnsforskjeller mellom menn og kvinner		Årsrapport, kap. "Mangfold og likestilling" s.13.	
SB1Ø-2	Sparing og kjønn		Årsrapport, tabell "Sparing og kjønn", s.12.	
Ikke diskriminering				
406-1	Antall tilfeller av diskriminering og korrigerende tiltak som er iverksatt	GC 1, 2 og 6. SDG 8.8 og 16.b	Årsrapport, kap. "Arbeidsforhold", side 13.	
Oppfølging av leverandører - sosialt				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Krav til andre leverandører", s. 214-215.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Krav til andre leverandører", s. 214-215.	
103-3	Evaluerings av styringssystemet		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Krav til andre leverandører", s. 214-215.	
Sosial vurdering av leverandører				
414-1	Nye leverandører som er vurdert opp mot sosiale kriterier	GC 1, 2, 3, 4, 5 og 6. SDG 12.6 og 16.6	Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Krav til andre leverandører", s. 214-215.	
414-2	Negativ påvirknings på sosiale forhold i leverandørkjeden og iverksatte tiltak.		Årsrapport, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Krav til andre leverandører", s. 214-215.	
Markedsføring og personvern				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema		Årsrapport, kapitlene "Etisk markedsføring av produkter og tjenester ", s.60 og "Arbeid mot økonomisk kriminalitet", s.54-55.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema		Årsrapport, kapitlene "Etisk markedsføring av produkter og tjenester ", s.60 og "Arbeid mot økonomisk kriminalitet", s.54-55.	
103-3	Evaluerings av styringssystemet		Årsrapport, kapitlene "Etisk markedsføring av produkter og tjenester ", s.60 og "Arbeid mot økonomisk kriminalitet", s.54-55.	
Markedsføring og produktmerking				
417-2	Tilfeller av manglende overholdelse av krav knyttet til informasjon og merking av produkter og tjenester	GC 2. SDG 9.4, 12.6, 12.8, 13.3 og 16.5	Årsrapport, kap. "Etisk markedsføring av produkter og tjenester ", s.60.	
417-3	Tilfeller av manglende overholdelse av krav knyttet til kommunikasjon og markedsføring		Årsrapport, kap. "Etisk markedsføring av produkter og tjenester ", s.60.	
Personvern				
418-1	Dokumenterte klager angående brudd på kundenes personvern og tap av kundedata	GC 2. SDG 16.4	Årsrapport, kap. "Arbeid mot økonomisk kriminalitet", s.54-55. "	

Produktansvar og aktivt eierskap				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema		Årsrapport, kapitlene "Ansvarlige utlån", s. 50-53 og "Krav til finansielle leverandører", side 58-59, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Ansvarlig utlån", s. 210-211.	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema		Årsrapport, kapitlene "Ansvarlige utlån", s. 50-53 og "Krav til finansielle leverandører", side 58-59, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Ansvarlig utlån", s. 210-211.	
103-3	Evaluerings av styringssystemet		Årsrapport, kapitlene "Ansvarlige utlån", s. 50-53 og "Krav til finansielle leverandører", side 58-59, vedlegg "Utdypende fakta om SB1Øs bærekraftsarbeid", kap. "Ansvarlig utlån", s. 210-211.	
Produktansvar				
FS7	Pengeverdien av produkter og tjenester utviklet for å gi en spesifikk sosial fordel	GC 1. SDG 8.10, 9.4 og 12.6	Årsrapport, kap. "Ansvarlige utlån" s. 50-53.	
FS8	Rapporter pengeverdien av produkter og tjenester utviklet for å levere en miljømessig fordel	GC 8 og 9. SDG 9.4, 12.2, 12.6, 12.8, 13.3, 15.a og b	Årsrapport, kap. "Ansvarlige utlån" s. 50-53.	
Aktivt eierskap				
FS10	Andel og antall selskaper i porteføljen som det rapporterende selskapet har samhandlet med om miljømessige eller sosiale forhold.	GC 8. SDG 8.10, 12.6, 12.8, 13.3, 15.a og b	Årsrapport, kapitlene "Ansvarlige utlån", s. 50-53, "Krav til finansielle leverandører", s. 58-59 og "Egenkapitalinvesteringer og bærekraftoppfølging" side 43.	
FS11	Andel og antall selskaper i porteføljen som det rapporterende selskapet har samhandlet med om miljømessige eller sosiale forhold.	GC 1, 2, 4, 5, 6 og 7. SDG 8.10, 12.6, 12.8, 13.3, 15.a og b	Årsrapport, kapitlene "Ansvarlige utlån", s. 50-53, "Krav til finansielle leverandører", s. 58-59 og "Egenkapitalinvesteringer og bærekraftoppfølging" side 43.	

Vedlegg til kap 1.2

Våre medarbeidere

Ansettelsesforhold - GRI 401

Hvorfor er dette vesentlig for banken?

Håndtering av ansettelsesvilkår er viktig for å oppfylle krav i relevant lovgivning, tariffavtaler og virksomhetens godtgjøringsordning. I tillegg er det viktig å etablere en gjennomgående og konsistent praksis i virksomheten, hvor vi også kan overvåke og vurdere vår konkurranse-evne i arbeidsmarkedet for ulike stillingskategorier.

Hvordan styres dette temaet hos oss?

Utover krav knyttet til arbeidsmiljøloven og finansieringsvirksomhetsforskriften, er temaet forankret i vår HR-strategi og godtgjøringsordning, som er vedtatt i styret. Godtgjøringsordningsordningen praktiseres og følges opp. Arbeidet rapporteres til styret og vurderes

av internrevisor årlig. Vi benytter stillingsvurderings-systemet HAY i både intern og ekstern benchmark. Alle ansettelser som ikke faller inn under bedrifts-avtalens definisjoner av ledende ansatte, behandles i virksomhetens ansettelsesutvalg. Der er begge fag-foreningene representert. I årlige lokale lønnsoppgjør gjennomføres drøftinger med fagforeningene om økonomisk ramme og innretning av oppgjøret.

Hvordan evalueres styringssystemet?

Godtgjøringsordningen og praktiseringen av denne vurderes årlig av internrevisjonen. Godtgjøringsutvalget og styret behandler årlig rapporten om praktisering av godtgjøringsordningen. Det gjennomføres årlig bench-mark ved hjelp av HAY, både internt og i forhold til stillingskategorier, bransje og geografi.

GRI 401-1: Nyansettelser og turnover		Kommentarer
a.1)	Oppgi det totale antallet og frekvensen av nye ansettelser i rapporteringsåret fordelt på alder.	42
a.2)	Oppgi det totale antallet og frekvensen av nye kvinnelige ansettelser i rappor-teringsåret.	23
a.3)	Oppgi det totale antallet og frekvensen av nye mannlige ansettelser i rappor-teringsåret.	19
a.4)	Oppgi det totale antallet og frekvensen av nye ansettelser under rapporteringsåret fordelt på region.	Vi er en region
b.1)	Oppgi det totale antallet og gjennomtrekk-frekvensen av ansatte under rappor-teringsåret fordelt på alder.	32
b.2)	Oppgi det totale antallet og gjennomtrekk-frekvensen av kvinnelige ansatte under rapporteringsåret.	15
b.3)	Oppgi det totale antallet og gjennomtrekk-frekvensen av mannlige ansatte under rapporteringsåret.	17
b.4)	Oppgi det totale antallet og gjennomtrekk-frekvensen av ansatte under rappor-teringsåret fordelt på region.	Vi er en region.

GRI 401-3: Foreldrepermisjon	
a.1)	Totalt antall kvinnelige ansatte som hadde rett til foreldrepermisjon.
a.2)	Totalt antall mannlige ansatte som hadde rett til foreldrepermisjon.
b.1)	Totalt antall kvinnelige ansatte som tok ut foreldrepermisjon.
b.2)	Totalt antall mannlige ansatte som tok ut foreldrepermisjon.
c.1)	Totalt antall kvinnelige ansatte som returnerte til arbeid i rapporteringsperioden etter endt foreldrepermisjon.
c.2)	Totalt antall mannlige ansatte som returnerte til arbeid i rapporteringsperioden etter endt foreldrepermisjon.
d.1)	Totalt antall kvinnelige ansatte som returnerte til arbeid etter foreldrepermisjonen og som fortsatt var ansatt 12 måneder etter.
d.2)	Totalt antall mannlige ansatte som returnerte til arbeid etter foreldrepermisjonen og som fortsatt var ansatt 12 måneder etter.
e.1)	Oppgi prosentandel kvinnelige ansatte som returnerte til arbeid etter foreldrepermi-sjon.
e.2)	Oppgi prosentandel mannlige ansatte som returnerte til arbeid etter foreldrepermi-sjon.
e.3)	Oppgi prosentandel kvinnelige ansatte som fortsatt var ansatt 12 måneder etter retur fra foreldrepermisjon.
e.4)	Oppgi prosentandel mannlige ansatte som fortsatt var ansatt 12 måneder etter retur fra foreldrepermisjon.

Opplæring - GRI 404

Hvorfor er temaet vesentlig for banken?

Bankens ambisjoner og aktiviteter knyttet til opplæring og utdanning er utledet både av forretningsmessige behov, regulatoriske forhold knyttet til bransjekrav og omdømmemessige hensyn. I tillegg er muligheter for faglig videreutvikling som en del av en karriereutvikling viktig både for å rekruttere og beholde dyktige med-arbeidere. Virksomhetens og ansattes kompetanse bidrar til å kunne yte rådgivning av høy kvalitet overfor kunder i ulike segmenter både direkte og indirekte.

Hvordan styres dette temaet hos oss?

Bankens målsetting om å være en kompetent leveran-dør overfor kundene er forankret både i overordnet for-retningsstrategi og i HR-strategien. I tillegg gjennom-føres årlige risikovurderinger for å avdekke eventuelle kompetansegap. Gjennom den årlige lederbekreftelsen rapporterer den enkelte leder eventuelle udekkede kompetansebehov innenfor eget ansvarsområde. Kompetansearbeidet er overordnet forankret i årlige medarbeidersamtaler, hvor det legges utviklings-planer for den enkelte ansatte - som følges løpende opp gjennom året. Obligatoriske opplæringsaktiviteter tilrettelegges og følges opp gjennom virksomhetens Learning Management System (LMS).

Hvordan evalueres styringssystemet?

Tiltak som bidrar til å kontrollere og avdekke eventuelle svakheter i kompetanse/opplæringsarbeid:

- Internrevisjonsprosjekter på utvalgte områder
- Løpende 1.og 2. linjekontroll
- Løpende compliance-arbeid
- Registrerte hendelser i hendelsesdatabase
- Sentralisert behandling av kundeklager
- Årlig lederbekreftelse
- Statusrapporter fra Finansnæringens Autorisasjons-ordninger (FinAut)''

GRI 401-2	
Programmer for videreut-danning og overgangen til pensjonisttilværelsen.	Behov for støtte og opplæring avkla-res i den årlige medarbeider- og utviklingssamtalen.

Mangfold og likestilling - GRI 405

Hvorfor er dette temaet vesentlig for banken?

Banken har en målsetting om å rekruttere med-arbeidere som reflekterer det samfunnet vi er en del av. I både HR-strategien, rekrutteringspolitikken og godtgjøringsordningen har vi konkrete målsettinger om likebehandling. Dette er viktig for å videreutvikle vårt omdømme som en attraktiv arbeidsgiver, ivareta strategiske målsettinger og forpliktelser knyttet til å drive en bærekraftig virksomhet, samt ivareta vårt ansvar som en betydelig samfunnsaktør. Vi legger til grunn forskning som dokumenterer at mangfold i mange sammenhenger kan ha positive effekter både på arbeidsmiljø, utvikling og verdiskapning.

Hvordan styres dette temaet hos oss?

HR-strategi, rekrutteringspolitikk og godtgjørings-ordningen er de vesentligste styringsdokumentene. Tiltak for mangfold og likestilling initieres og følges opp av HR-avdelingen. Det rapporteres særskilt om likestilling i virksomhetens årsrapport.

Hvordan evalueres styringssystemet?

Kjønnsfordeling i ledende stillinger og lønnsforhold på ulike stillingsnivåer følges opp årlig, og rapporteres i virksomhetens årsrapport.

GRI 405-1		Kommentarer	
a.4)	Rapporter den prosentvise andelen av individer i alder 30-50 år i organisasjonens styringsorgan.	22 %	
a.5)	Rapporter den prosentvise andelen av individer i alder over 50 år i organisasjonens styringsorgan.	78 %	
b.3)	Rapporter på den prosentvise andelen av ansatte i alder under 30 år per ansattkate-gori.	7 %	Fast ansatte.
b.4)	Rapporter på den prosentvise andelen av ansatte i alder 30-50 år per ansattkategori.	44 %	Fast ansatte.
b.5)	Rapporter på den prosentvise andelen av ansatte i alder over 50 år per ansattkate-gori.	48 %	Fast ansatte.
b.6)	Rapporter på den prosentvise andelen av ansatte der annen indikasjon på mangfold er relevant (som minoriteter og sårbare grupper) per ansattkategori.		Ingen registrerte data på dette punk-tet.
GRI 405-2			
	Forholdet mellom grunnlønn og godtgjørelse for kvinner til menn for hver ansattkategori fordelt etter "viktige operasjonssteder"	22 %	Kvinnens gjennomsnittlønn i % av menns gjennomsnittlønn: <ul style="list-style-type: none">• Linjefunksjoner 90,6%• Ledere og tyngre fagstillinger 93,3%
b)	Rapporter definisjonen brukt for "viktige operasjonssteder."		Alle stillinger i banken er kategorisert i stillingsinnplasseringssystem med utgangspunkt i ansvar, kompleksitet, krav til kompetanse og resultatkrav.

Ikke-diskriminiering - GRI 406

Hvorfor er dette temaet vesentlig for banken?

En bevisst holdning og aktivt arbeid for å unngå diskriminering er viktig for å videreutvikle vårt om-dømme som en attraktiv arbeidsgiver og ivareta strateg-iske målsettinger og forpliktelser knyttet til å drive en bærekraftig virksomhet. Bankens er en dominerende aktør i deler av markedsområdet, og vi antar at tydelige holdninger indirekte bidrar til å påvirke samfunnet vi er en del av.

Hvordan styres dette temaet hos oss?

HR-strategi, rekrutteringspolitikk og godtgjørings-ordningen er de vesentligste styringsdokumentene. Hovedfokus er knyttet til rekruttering, lønnsvilkår, avansement og karrieremuligheter. Prosessene ivaretas og overvåkes i alle sammenhenger av HR-avdelingen.

Hvordan evalueres styringssystemet?

Kjønnsfordeling i ledende stillinger og lønnsforhold på ulike stillingsnivåer følges opp årlig og rapporteres i årsrapporten.

Vedlegg til kap 1.2

Interessentdialog 2019

Banken har en løpende prosess for å identifisere og engasjere interessenter og integrere deres innspill i virksomheten. Nedenfor er en oversikt over vesentlige deler av vår dialog med interessenter i 2019.

Interessent	Møteplass for dialog	Viktigste temaer interessentene er opptatt av	Tiltak knyttet til temaene
Kunder.	Kundetilfredshetsundersøkelser.	Kundetilfredsheten til vår bank øker fra 2018 til 2019. Generelt er kunder opptatt av gode digitale løsninger, men en del savner tettere relasjon med banken sin. Kunder som har egen kunderådgiver er mer fornøyde med banken enn de som ikke har det.	Gjennom vårt omfattende nettverk av bankkontorer og dyktige rådgivere skal vi være nære, dyktige og engasjerte til stede for kundene.
	Forventningsundersøkelser.		
	Måling av tilfredshet med samtaler.		
	Direktebanken (kundesenter for privatkunder innen dagligbank-tjenester, kreditt og forsikring).	Dagligbank: Kundevedlikehold, innlogging, kort, betaling/transaksjoner, lån, direkte overføring, betalingsavtaler, sparing, samfunnsengasjement.	Fortløpende svar på de ulike problemstillingene.
		Forsikring: Faktura, info og vilkårsspørsmål, nytt forsikringstilbud/salg, endring av avtaler/kundeforhold.	
	Bedriftssenter	Etablere kundeforhold og opprette selskaper, bruk av Nettbank Bedrift og integrering mot regnskapssystemer, finansiering og forsikring.	
	Kundekommunikasjon i nett-banken, chat og chatbot.		
Medarbeidere.	Bankens kanaler i sosiale medier.	Alle typer spørsmål, kommentarer og synspunkter.	Resultater ble gjennomgått og fulgt opp avdelingsvis. Ulike tiltak er beskrevet i kapitlet <i>Våre vesentlige temaer innen bærekraft og samfunn i årsrapporten.</i>
	Organisasjonsundersøkelse om ansattes tilfredshet.	God og styrket gjennomføringsevne i avdelingene, og forsterket evne til å samarbeide på tvers. Stabilt, høyt engasjement blant ansatte og ledere.	
	Medarbeidersamtaler og oppfølgingssamtaler relatert til overordnet strategi.		
	Bærekraftverksteder i ulike avdelinger og regioner.	Avdelingens positive og negative påvirkning på mennesker, miljø, samfunn. FNs bærekraftsmål.	
	Ledersamlinger. Allmøter, avdelingsmøter.	Hvordan bli bedre innen bærekraft både i interne prosesser, i produkter og tjenester. Også i egen virksomhet.	Kvartalsvise resultatpresentasjoner rettet mot eksisterende eiere, analytikere og potensielt nye investorer.
	Samarbeids- og arbeidsmiljøutvalg		
	Jevnlig dialog med fagforeninger		
Eiere.	Informasjonsmøter, investor-presentasjoner, tema-presentasjoner.	Økonomiske resultater, kredittkvalitet, strategisk retning, avkastning på egenkapitalbeviset, utbytte, resultater på scoringer og ratinger.	
	Representantskapsmøte.		
	Børmeldinger og kvartalsrapporter.		
	Nettsider Sosiale medier		
Leverandører (både leverandører til banken og til alliansen).	E-post og møter.	Dialog rundt anbud. Oppfølging av retningslinjer innen bærekraft.	Tydeliggjøring av hva som ligger i våre bærekraftskrav. <i>Fortsetter på neste side ></i>

Andre SpareBank 1-banker og i fellesutvalg, blant annet innen innkjøp og kapitalforvaltning/fond.	Diskusjonsgrupper på e-post, fysiske møter og nettmøter i etablert bærekraftsforum. Foredrag og opplæring for fellesutvalg. Spare- og plasseringsutvalget i alliansen. Kommunikasjonsutvalget.	<ul style="list-style-type: none">Retningslinjer for bærekraft.Operasjonalisering innenfor de ulike avdelingene, krav innen kreditt og implementering av kravene i elektroniske låneprosesser.Initiativ rundt problem med plast fra kunstgressbaner.Klimarisiko.Etikk og bærekraft i fondsforvaltning.Etikk og bærekraft i innkjøp.Omdømmerisiko knyttet til enkelt-saker og generell praksis.	<ul style="list-style-type: none">Nedsatt arbeidsgruppe innen fondsforvaltning for å styrke arbeidet. Ledes fra alliansen.Opplæring av fellesutvalg for innkjøp i bruk av aktsomhetsvurdering som metode for oppfølging av leverandører.Forum for bærekraft løfter problemstillinger av felles interesse i alliansen og ber om konkrete tiltak.Oppfølging av enkeltsaker som fanger offentlighetens oppmerksomhet og blir en omdømmerisiko for bankene.
Myndigheter.	Kontakt med, Finansdepartementet, Finanstilsynet, Datatilsynet.	Drift GDPR (General Data Protection Regulation) Ny norsk hvitvaskingslov	Innhenting av legitimasjon og oppdatert informasjon om kunder.
Kapitalmarkedet.	<ul style="list-style-type: none">Spare- og plasseringsutvalget i SpareBank 1-alliansen.Bærekraftsrådet i SpareBank 1-alliansen.Direkte dialog med forvaltere.	<ul style="list-style-type: none">ESG-temaer knyttet til enkeltselskaper og fond.Oppfølging av ESG i fondsdistribusjon.	<ul style="list-style-type: none">Felles retningslinjer i SpareBank 1 utarbeidet.Prosess iverksatt for å følge opp fondsdistribusjon i SB1-alliansen.Dialog har ført til at forvaltere har solgt seg ut av enkelte selskaper.
Ratingbyråer og analytikere.	E-post, telefonmøter og fysiske møter.	Metoder for å måle virksomheters prestasjon knyttet til ESG / bærekraft.	Grundige tilbakemeldinger for å forbedre metodene.
Konkurrenter.	Ulike møteplasser med andre banker innen en rekke områder som næringen i felleskap er opptatt av (ofte gjennom Finans Norge).	<ul style="list-style-type: none">Rammevilkår for banknæringen.Klimarisiko.UNEP FIs Principles for Sustainable Banking.EU - knyttet til regelverkspakken om bærekraftig finans og revisjon av kapitalkravsregelverket.	Samarbeid knyttet til veikartet og andre felles initiativ. Foredrag om bærekraft for å styrke samarbeidet og vårt arbeid. Omdømmerelaterte temaer for finansbransjen.
Interesseorganisasjoner.	Formelle og uformelle møter og skriftlig kommunikasjon med blant andre Amnesty, Regnskogfondet, WWF, Fokus, Norsk Folkehjelp, Etisk handel Norge, Fremtiden i våre hender, Grønn byggallianse, Natur og Ungdom, AUF, Naturvernforbundet, Forbrukerrådet.	Bankens arbeid med bærekraft, hovedsakelig i kjernevirksomheten. Naturrisiko, menneskerettigheter, klimarisiko, folkeretten.	Faglige innspill fra organisasjonene til bankens bærekraftarbeid, utarbeidelse av retningslinjer og operasjonalisering av arbeidet.
	Styret i det nyopprettede norske nettverket for FNs Global Compact (bedrifter og organisasjoner). SpareBank 1 Østlandet har nestlederfunksjon i styret.	Spre informasjon om Global Compacts 10 prinsipper for ansvarlig næringsliv. Få opp det norske nettverket.	Etablere styret og rutiner knyttet til styrearbeid, ansette daglig leder og vedta strategi.
Samfunnet, opinionen, offentlige aktører.	Ulike bedriftsnettverk. Bankens årlige Lederkonferanse, samt andre konferanser og seminarer. Utdanningsmiljøer i markedsområdet.	Bærekraft, næringsutvikling. Utdanning, innovasjon.	Banken medarrangerør på seminar og konferanser. Banken samarbeider med- og støtter utdanningsinstitusjoner med midler.
Akademia.	Møter og forelesninger. E-poster. NTNU, NHH, NMBU, Høgskolen i Innlandet.	Vår tilnærming til bærekraft. Våre erfaringer med bærekraftsatsingen. Hvordan en bedrift bør jobbe med bærekraft. Forbedringer i vår bærekraftsrapportering.	Vi har valgt ut bærekraftsmål 4 om god utdanning og legger stor vekt på samarbeid med akademia og forskning. Vi deltar i flere forskningsprosjekter, blant annet Sustainable Edge med Cicero. Vi stiller opp når vi blir spurt om å holde forelesning.
Samfunnet for øvrig Ungt Entreprenørskap, ungdoms- og videregående skoler.	Ungdoms- og videregående skoler i markedsområdet.	Heve kunnskapen om økonomi blant unge.	Undervisningsopplegg i personlig økonomi med AR-teknologi.
Idrettsklubber, lag og foreninger.	Diverse møtearenaer.	Banken som lokal støttespiller, bidragsyter og inspirator.	Byttehelgen. Informasjonsseminarer og andre arrangementer. Fosterhjemsrekruttering kombinert med sponsorer.
Hjelpetiltak, eks. Blå Kors, krisesentre.	Møter, telefoner.	Informere om sine tjenester og søke midler.	Bidratt med gavemidler til jul.

Vedlegg til kap. 1.3

Vårt strategiske fokus

Mål og delmål – bærekraft

Konsernledelsen har vedtatt ambisjon, mål og delmål for bærekraftsatsingen. Bankens ambisjon er å merkbart forsterke vår positive og redusere vår negative påvirkning på mennesker, miljø og samfunn. Vi har to hovedmål med tilhørende delmål for bærekraftarbeidet, samt 50 mål innen de ulike virksomhetsområdene. Alle disse er koplet til bærekraftsmålene på delmålnivå. Våre hovedmål og delmål er:

- 1 Vi er pådrivere for bærekraftig utvikling i vårt markedsområde.
 - 1.1 Vi støtter aktivt opp under kundens bærekraftsarbeid og fremmer bærekraftig innovasjon eksternt.
 - 1.2 Vi tilbyr bærekraftige produkter og tjenester, og fremmer bærekraftig innovasjon internt.
 - 1.3 Vi initierer og støtter gode bærekraftsaktiviteter.
- 2 Vi tenker bærekraft i store og små beslutninger, slik at det er en integrert del av vår virksomhet.
 - 2.1 Alle ansatte kjenner til bærekraftsatsingen vår.
 - 2.2 Bærekraft er en del av våre arbeidsprosesser.
 - 2.3 Vi tilstreber åpenhet og transparens i arbeidet vårt.

Oppdaterte retningslinjer

Gode retningslinjer er en av forutsetningene for godt bærekraftarbeid. Styret og konsernledelsen har vedtatt retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft innen alle vesentlige temaer og virksomhetsområder.

For fullstendig oversikt over våre retningslinjer, se: www.sparebank1.no/nb/ostlandet/om-oss/samfunnsansvar/retningslinjer-og-rammeverk.html

Vedlegg til kap. 1.6

Vitenskapsbasert Klimamål i henhold til FNs Klimapanel

Rapport levert av

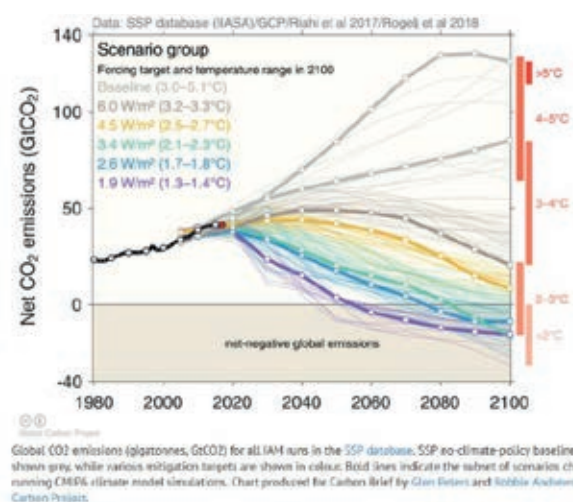

Februar 2020

SpareBank 1 Østlandet: Vitenskapsbaserte Klimamål

En av de største utfordringene verden står ovenfor i dag er klimaendringene. Den Norske Klimaloven (1. januar, 2018) pålegger Norge å redusere utslipp for å unngå farlige klimaendringer og bidra til å fremme den grønne omstillingen mot et lavutslippssamfunn i 2050. Norge skal redusere sine klimagassutslipp med 40% innen 2030 og 80-95% innen 2050 (startår 1990). Parisavtalen ble vedtatt i 2015 og er basert på studier fra FNs klimapanel (IPCC). Avtalen har som mål å styrke den globale responsen på trusselen fra klimaendringene. Målet er å begrense den globale temperaturstigningen i dette århundret til godt under 2°C, men helst under 1,5°C, sammenlignet med nivået i preindustriell tid. Avtalen er undertegnet av 174 av totalt 196 av verdens land. De forplikter seg ved det til å danne en plan for å begrense utslippene. Norge har signert denne avtalen.

Hva er et vitenskapsbasert klimamål?

Mål om reduserte klimagassutslipp er ansett som vitenskapsbaserte dersom de er i tråd med studier om klimaendringene som legger føringer for å begrense oppvarmingen til under farlig nivå. I denne analysen benyttes FNs klimapanel sin femte hovedrapport som kilde til reduksjonsmål for SpareBank 1 Østlandet i tråd med Norges Klimalov. FNs Klimapanel sine studier har gitt oss Parisavtalens 2°C- og 1,5°C-mål, som begge sier at hele verden må redusere sitt totale utslipp med 72-

100% fra 2010-2050. Figuren ovenfor illustrerer nettopp det poenget at den globale oppvarmingen må begrenses til under 2°C for å unngå de farlige klimaendringene. Parisavtalen legger til grunn at hele verden reduserer sine utslipp for å redusere farlige klimaendringer.

Ambisjonsnivå

SpareBank 1 Østlandet har som mål å være en pådriver for bærekraftig utvikling i deres markedsområde og tenker bærekraft i store og små beslutninger, som gjør det til en integrert del av deres virksomhet. Banken gjennomfører tiltak som demonstrerer hvordan virksomheten bidrar til å fremme bærekraftig utvikling ved både å minimere negativ og maksimere positiv miljø-, klima- og samfunnspåvirkning. Siden 2010 har bedriften laget årlig klimaregnskap, og arbeidet med å sette et Vitenskapsbasert Klimamål (Science Based Target (SBT)) startet i 2019. Klimaregnskapet til banken inkluderer utslipp fra fyringsolje, firmabiler, energiforbruk, flyreiser, km-godtgjørelse og avfall.

De største finansielle institusjonene i Norge blir årlig forespurt om å rapportere til CDP (Carbon Disclosure Project). CDP er en non-profitorganisasjon med hensikt å hjelpe næringsliv og myndigheter til å få bedre oversikt over egen klimapåvirkning. De forespør årlig rapportering på klimaledelse og klimaarbeid fra 5 600 ulike selskaper i over 90 ulike land. For å få høy karakter av CDP må selskapet

kunne vise til reduksjoner i eget utslipp av klimagasser og planer for hvordan de skal jobbe med dette i fremtiden. I tillegg må de vise til hvordan virksomheten vil håndtere klimarelaterte risikoer og muligheter. For å oppnå høyeste score på sitt Vitenskapsbaserte Klimamål i CDP må alle utslipp fra Scope 1 og Scope 2 inkluderes, mens det stilles derimot ikke spesifikke krav til inklusjon av deres Scope 3 utslipp. Det betyr at de fleste som har satt seg Vitenskapsbaserte Klimamål gjennom CDP ikke inkluderer utslipp fra Scope 3. SpareBank 1 Østlandet er ikke blitt bedt om å rapportere til CDP, men de ønsker likevel å gjøre det fra og med rapporteringsåret 2019.

Greenhouse Gas (GHG) Protokollen er standard rammeverk for klimaregnskapene, og metode for beregningene er gjort rede for på side 10 og 11. Startåret for SpareBank 1 Østlandet sitt Vitenskapsbaserte Klimamål er satt til 2018. De har inkludert alle direkte utslipp, samt indirekte utslipp fra energi, flyreiser, km-godtgjørelse og avfall. Et foreløpig tall for klimagassutslipp for utlånsporteføljen i er beregnet for 2019, men ikke inkludert i Klimamålet. Et fåtall norske virksomheter, her iblant finansielle institusjoner, inkluderer deler av Scope 3 utslipp i sitt Vitenskapsbaserte Klimamål fordi de ønsker å få målet godkjent av Science Based Target Initiative (SBTi). For videre målsetting av indirekte Scope 3 utslipp har SBTi adressert at de i løpet av siste halvår av 2020 vil publisere et rammeverk for hvordan finansielle institusjoner kan inkludere klimagassutslipp knyttet til deres investeringer i langsiktige Klimamål. SpareBank 1 Østlandet har fastslått at de ønsker å benytte seg av dette initiativet så fort det tilgjengeliggjøres.

SpareBank 1 Østlandet: Analyse av tiltak og framskrivninger mot 2050

Utslippskilder	Interne tiltak i SpareBank 1 Østlandet	Eksterne tiltak og forklaring på framskrivning av utslipp
Scope 1: Fyringsolje	Ikke relevant ettersom det ene bygget som forbrukte fyringsolje ble solgt i siste halvdel 2019.	Bruk av fossil olje og parafin til oppvarming av boliger og som grunnlast i yrkesbygg ble forbudt fra 1.januar 2020. Dette iverksatte tiltaket sier at fossil olje og parafin vil likevel kunne benyttes som <i>spisslast</i> i yrkesbygg. Oppvarming til andre formål i industrien, primærnæringene og bygg- og anleggsvirksomhet er heller ikke omfattet av dette forslaget. Det samme gjelder konsesjonspliktige fjernvarmeanlegg. I februar 2015 ba Stortinget regjeringen om å vurdere å utvide forbudet omtalt ovenfor til også å omfatte spisslast. <i>Kilde (1).</i>
Scope 1: Firmabiler drivstoff	Utskiftning av bedriften sin bilpark der to fossile biler og to hybride biler erstattes av fire elektriske biler innen 2030. Utslipp fra firmabilene vil derav være 0 tCO ₂ e fra og med 2030.	<p>Mer effektivt drivstofforbruk og bilpark de neste årene. Flere avgifts barrierer og mulighet for fornybare løsninger og innblanding av biodrivstoff.</p> <p>Tiltakene i transportsektoren kan i hovedsak grupperes i tre kategorier:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Null- og lavutslippsteknologi2. Innblanding av biodrivstoff3. Transportreduksjon og -omfordeling. <p>Lav- og nullutslippsteknologi omfatter blant annet el-, hydrogen- og hybriddrift av kjøretøy. De nest største utslippsreduksjonene følger av tiltak som innebærer innblanding av biodrivstoff til veitrafikk og andre dieseldrevne mobile kilder. Lavest andel av utslippsreduksjonene er knyttet til tiltak som innebærer transportreduksjon eller omfordeling av transport.</p> <p>Fordeling av utslippsreduksjoner i transportsektoren:</p> <ul style="list-style-type: none">• Innføring av null- og lavutslippsteknologi: 48%• Innblanding av biodrivstoff: 40%• Transportreduksjon/-omfordeling: 12% <p>Selv om det foreligger politiske mål og føringer vil det kreves til dels kraftige virkemidler for at målene skal nås og tiltakene gjennomføres. Alt nybilsalg av personbiler og varebiler skal være elektriske- eller hydrogenbiler i løpet av få år. Basert på disse tiltakene kan det antas at alt direkte fossilt utslipp fra veitrafikkens lette kjøretøy vil være borte i 2050. Her legger vi til grunn at 70 % av alle lette kjøretøyer vil være ikke-fossile i 2030, mens i 2050 vil alle eldre fossilbiler (enn 2030-modell og nyere) være faset helt ut. Videre vil 50 % av nybilsalg av tyngre kjøretøyer og andre dieseldrevne motorredskaper være ikke-fossile i 2030, mens en innblanding av biodrivstoff vil føre til reduksjon i utslipp, sammen med tilrettelegging av infrastruktur og omlegging til mer fornybare typer transport. <i>Kilder (2).</i></p>

4

Utslippskilder	Interne tiltak fra SpareBank 1 Østlandet	Eksterne tiltak og forklaring på framskrivning av utslipp
Scope 2: Elektrisitet og fjernvarme	Banken har vært miljøsertifisert i over 10 år og har i løpet av den tiden redusert elektrisitetsforbruket sitt betraktelig. Videre har de satt seg som mål å ha en 3% årlig reduksjon i elektrisitetsforbruket frem til 2025. Reduksjonen vil være på grunnlag av blant annet utskiftning av alle vinduer til ett av banklokalene i Oslo. Det vil også bli oppgraderinger til LED belysning i bygninger som bygges om.	<p>Vi ser en omstilling til fornybar elektrisitet og fjernvarme produksjon i alle de nordiske landene allerede. En slik fornybar kraftsektor gjør elektrisitet stadig mer attraktivt som energikilde i transport-, bygg- og industrisektoren. Elektrisitet- og fjernvarmeutslipp går mot 99% fornybar i 2050. I tillegg strammer myndighetene inn krav til bygg og forbruk av energi som vil påvirke byggene vi har kontorer i, samt at apparater som bruker strøm på kontorer blir mindre og mer effektive de neste 30 årene. Alt dette fører til at vi anser lokasjonsbasert utslipp i Scope 2 som null i 2050.</p> <p>De siste 10 årene har utslippsfaktoren blitt redusert med 14% årlig. Det antas at reduksjonstakten vil gå saktere fram mot 2050, fordi vi har skrudd av de mest karbonintense kildene i vår energiproduksjon. Vi har derfor her lagt inn en reduksjon på 2% årlig fra 2020 til 2050. <i>Kilder (3).</i></p>

5

Utslippskilder	Interne tiltak fra SpareBank 1 Østlandet	Eksterne tiltak og forklaring på framskrivning av utslipp
Scope 3: Flyreiser	Banken legger klare begrensninger i sitt reiseregulativ der alle reiser skal være begrunnet i et tydelig behov, hvor andre alternativer som telefon-, Skype- eller videomøter er vurdert som alternativer til å reise. Denne restriktive holdningen til reisevirksomhet generelt innebærer at banken allerede har et meget begrenset omfang av flyreiser og bidrar til svært lave klimautslipp - sett i forhold til virksomheter det er naturlig å sammenligne seg med. I 2019 ble det gjennomført kun 227 flyreiser, og nær 60 % av disse var innenlands flygninger. Kun 8 flyvninger var interkontinentalt. En har allikevel fortsatt en tydelig ambisjon om å bidra ytterligere til reduserte klimagassutslipp knyttet til flyreiser. Dette vil skje gjennom fortsatt streng vurdering av behov for å foreta flyreiser, og en legger også til grunn at en stadig større andel av reisene frem mot 2030 kan skje med fly som ikke er basert på fossilt brennstoff, og som har langt lavere klimautslipp enn i dag.	<p>Utslipp av klimagasser fra luftfart er omfattet av EUs klimavotesystem og CORSIA (Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation). CORSIA er et markedsbasert virkemiddel for å begrense utslipp fra internasjonal luftfart. Målet er å bidra til at videre vekst i internasjonal luftfart etter 2020 ikke øker netto klimagassutslipp, såkalt karbonnøytral vekst, gjennom at luftfartøysoperatører kompenserer for veksten med kjøp av utslippsenheter. Luftfartøysoperatørene skal kompensere for økte utslipp etter 2020 ved å kjøpe og slette utslippsenheter. Systemet setter et felles europeisk tak på antall tonn klimagasser bedriftene samlet kan slippe ut. Frem til og med 2020 reduseres den tilgjengelige kvotemengden med 1,74 prosent hvert år. Det europeiske kvotetaket vil i 2020 være 21 prosent lavere enn utslippene i 2005. Videre frem mot 2030 vil den tilgjengelige kvotemengden reduseres med 2,2 prosent årlig. Vi ser videre at flyselskapene selv setter seg langsiktige klimamål.</p> <p>Et eksempel er SAS som har som mål å redusere utslipp med 25% i 2030. Flyene blir mer effektive og bruker mindre drivstoff og alternative, mer miljøvennlige drivstoff, blandes inn. Teknologi vil påvirke hvordan man flyr og "sløsning" med sirkulering, logistikk og fartstiming vil redusere utslipp. Korte flyvninger vil gjøres med elektrisitet i framtiden.</p> <p>De siste 10 årene har utslippsfaktoren for fly hatt en reduksjon på totalt 16%, tilsvarende 2% årlig. Det er forventet at reduksjonen i utslipp basert på de overnevnte tiltakene er størst de første årene for å deretter flate ut. Derfor har det blitt lagt inn en reduksjon på 1% årlig fra 2018 til 2050. <i>Kilder (4).</i></p>

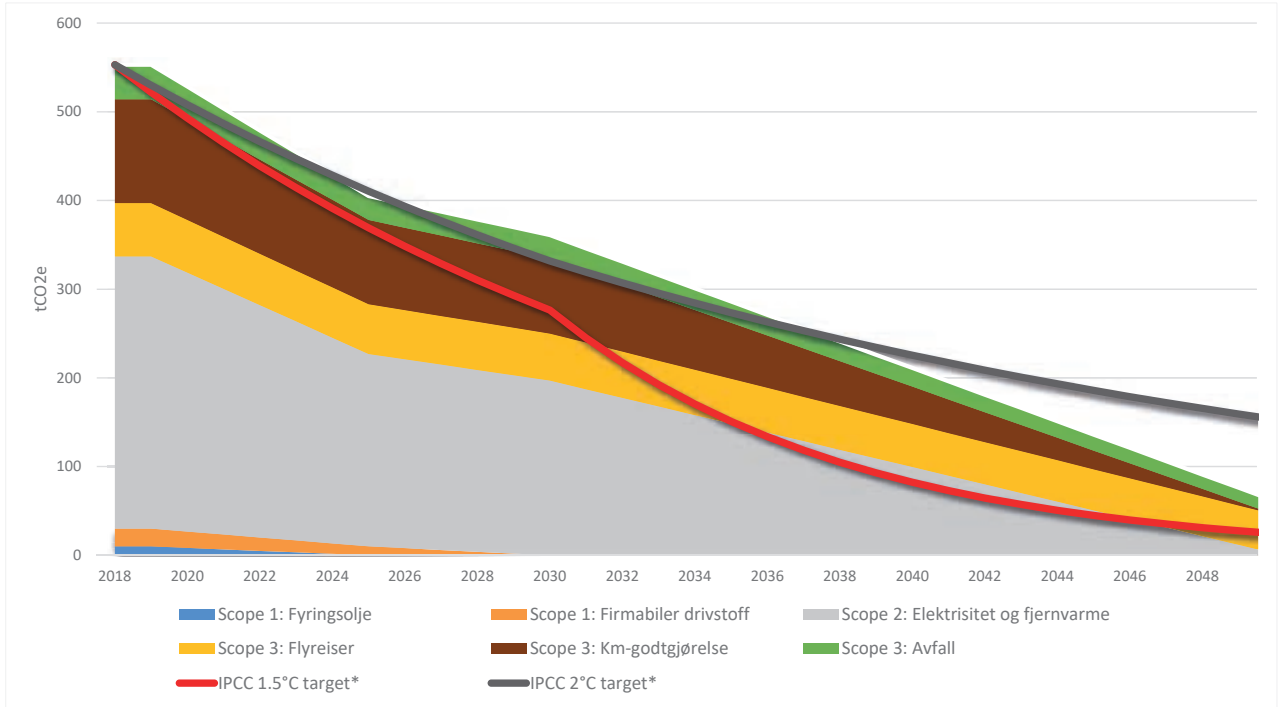
Utslippskilder	Interne tiltak fra SpareBank 1 Østlandet	Eksterne tiltak og forklaring på framskrivning av utslipp
Scope 3: Km-godtgjørelse	Banken oppmuntrer de ansatte til å redusere reisevirksomhet med bruk av egen bil dersom det ikke er strengt nødvendig. Samtidig oppmuntres det til å bruke alternativ kollektivtransport, som tog og buss. Videre oppfordrer også banken å erstatte fossile biler til el-biler i tilfellene der ansatte skal kjøpe ny bil. Tiltakene forankres i personalhåndboken i tillegg til kampanjer for å øke bevisstheten til de ansatte. Det er ikke lagt inn spesifikk tiltaksreduksjon i SBT-analysen basert på disse interne tiltakene.	<p>Mer effektivt drivstofforbruk og bilpark de neste årene. Flere avgiftsbarrierer og mulighet for fornybare løsninger og innblanding av biodrivstoff.</p> <p>Tiltakene i transportsektoren kan i hovedsak grupperes i tre kategorier:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Null- og lavutslippsteknologi2. Innblanding av biodrivstoff3. Transportreduksjon og -omfordeling. <p>Lav- og nullutslippsteknologi omfatter blant annet el-, hydrogen- og hybriddrift av kjøretøy. De nest største utslippsreduksjonene følger av tiltak som innebærer innblanding av biodrivstoff til veitrafikk og andre dieseldrevne mobile kilder. Lavest andel av utslippsreduksjonene er knyttet til tiltak som innebærer transportreduksjon eller omfordeling av transport.</p> <p>Fordeling av utslippsreduksjoner i transportsektoren:</p> <ul style="list-style-type: none">• Innføring av null- og lavutslippsteknologi: 48%• Innblanding av biodrivstoff: 40%• Transportreduksjon/-omfordeling: 12% <p>Selv om det foreligger politiske mål og føringer vil det kreves til dels kraftige virkemidler for at målene skal nås og tiltakene gjennomføres. Alt nybilsalg av personbiler og varebiler skal være elektriske- eller hydrogenbiler i løpet av få år. Basert på disse tiltakene kan det antas at alt direkte fossilt utslipp fra veitrafikkens lette kjøretøy vil være borte i 2050. Her legger vi til grunn at 70 % av alle lette kjøretøyer vil være ikke-fossile i 2030, mens i 2050 vil alle eldre fossilbiler (enn 2030-modell og nyere) være faset helt ut.</p> <p>Utslipp fra norsk bilpark er redusert med 18 % de siste ti årene, med 3 % årlig og vi har framskrevet utslipp fra utbetalt km-godtgjørelse i samme takt mot 2050, hvor utslipp fra bilkjøring vil være null. <i>Kilde (5).</i></p>

7

Utslippskilder	Interne tiltak fra SpareBank 1 Østlandet	Eksterne tiltak og forklaring på framskrivning av utslipp
Scope 3: Avfall	<p>Banken har mål å redusere utslipp fra avfall med 50% i perioden 2018-2050. Siden 2011 har de vært medlem av Grønt Punkt Norge og følger deres rapportering og regler.</p> <p>Tiltak vil være å øke sorteringsgrad ved å legge til rette for kildesortering på kontorene og ha fokus på å redusere avfall som går til forbrenning, som er i tråd med Miljøfyrtårnsertifiseringen deres. Interne tiltak banken gjør for å redusere avfallsmengde er å stille krav til leverandører og deres bruk av emballasje for å begrense mengde avfall som tas inn på kontorene. I tråd med Miljøfyrtårn sine føringer skal engangsemballasje som papp-, og plastkopper, bestikk og liknende fjernes i fremtiden.</p>	<p>Omstilling til sirkulær økonomi er vesentlig på veien til lavutslippssamfunnet og gjelder i stor grad avfall. Når produkter og materialer utnyttes lengst mulig ved smartere produksjon og design, og ressurser fra avfall brukes om igjen til å lage nye produkter, vil presset på både arealer og ressurser reduseres betydelig. Norges mål for ikke-kvotepliktige utslipp er per i dag 40% reduksjon i 2030 sammenlignet med 2005.</p> <p>i juni 2017 ble bransjeavtalen mellom myndighetene og matbransjen om redusert matsvinn signert. Formålet med avtalen er å halvere matsvinnet i Norge, målt i kg/innbygger fram til 2030, gjennom delmålene 15 % reduksjon i 2020 og 30 % reduksjon i 2025. Avtalen er i tråd med FNs Bærekraftsmål 12.3 «Innen 2030 halvere andelen matsvinn per innbygger på verdensbasis, både i detaljhandelen og blant forbrukere, og redusere svinn i produksjons- og forsyningskjeden, herunder svinn etter innhøsting» som Norge har forpliktet seg til å oppfylle.</p> <p>Avfall som gjenvinnes ligger inne i en utslippsfaktor som inkluderer transport av avfallet til gjenvinningsstasjon. Økt fokus på sortering og redusert andel avfall til forbrenning vil redusere utslipp til nærmere null. Avfall vil også bli transportert til avfallsanlegg med nullutslippsbiler. Dette forutsetter at metodikk for å beregne utslippsfaktor for gjenvunnet avfall kun inneholder transporten av avfallet, og ikke prosessen som inngår for å gjenvinne det til nytt produkt.</p> <p>Utslipp fra forbrenning av avfall vil reduseres ved økt gjenvinning av petroleumsprodukter som plast. Reguleringer, tiltak og kommunikasjon av avfallshåndtering i kommunen vil redusere andel av plast i restavfall som går til forbrenning. Måling av utslipp for forbrenning av avfall er vanskelig, men utslippsfaktor vil mulig oppdateres og vise mindre andel ikke-biologiske masser. Forbrenning av det restavfallet som er til overs gjøres i dag på Klemetsrud forbrenningsanlegg. Det er prosjektert inn fanging og lagring av utslippet fra dette anlegget i framtiden, hvor det nesten ikke skal være noen utslipp igjen i 2050. Dermed antar vi at utslipp fra avfall er nærmere null. Avfallsforbrenning er en industri i vekst, med stor forutsigbarhet, og prosjektet vil ha betydelig overføringsverdi til anlegg i hele verden. Det er stort potensial for BIO-CCS; FNs klimapanel påpeker viktigheten av dette for å nå sitt klimamål.</p> <p>Det er fremskrevet en liten reduksjon på avfall, men det vil ikke skje store endringer før endringer på Klemetsrud er gjennomført. Vi antar at dette ikke skjer før nærmere 2050. Per nå er det også få av SpareBank 1 Østlandet sine avdelinger som har Klemetsrud som avfallsstasjon. <i>Kilder (6)</i></p>

8

SpareBank 1 Østlandet: Vitenskapsbaserte Klimamål (2018-2050)

9

Metode og referanser for klimaregnskap ved GHG-protokollen

GHG-protokollen er utviklet av «World Resources Institute» (WRI) og «World Business Council for Sustainable Development» (WBCSD). Analysen i denne rapporten er utført iht. “A Corporate Accounting and Reporting Standard Revised edition”, én av fire regnskapsstandarder under GHG-protokollen. Standarden omfatter følgende klimagasser, som omregnes til CO₂-ekvivalenter: CO₂, CH₄ (metan), N₂O (lystgass), SF₆, HFK og PFK gasser.

Denne analysen er basert på operasjonell kontroll aspektet, som dermed definerer hva som skal inngå i klimaregnskapet av en organisasjons driftsmidler, så vel som fordeling mellom de ulike scopene. I metoden skilles det mellom operasjonell kontroll og finansiell kontroll. Dersom operasjonell kontrollmetoden benyttes så inkluderes utslippskilder som organisasjonen fysisk kontrollerer, men ikke nødvendigvis eier. Man rapporterer dermed heller ikke over utslippskilder som man eier, men ikke har kontroll (f.eks. det er leietaker som rapporterer strømforbruket i scope 2, ikke utleier).

GHG protokollen inndeler klimaregnskapet i tre nivåer (scopes) som består av både direkte og indirekte utslippskilder:

Scope 1 Obligatorisk rapportering inkluderer alle utslippskilder knyttet til driftsmidler der organisasjonen har operasjonell kontroll. Dette inkluderer all bruk av fossilt brensel for stasjonær bruk eller transportbehov (egeneide, leiede eller leasede kjøretøy, oljekjeler etc.). Videre inkluderes eventuelle direkte prosessutslipp (av de seks klimagassene).

Scope 2: Obligatorisk rapportering av indirekte utslipp knyttet til innkjøpt energi; elektrisitet eller fjernvarme/-kjøling. Dette gjelder f.eks. for bygg som man leier og ikke nødvendigvis eier. Utslippsfaktorene som benyttes i CEMAsys for elektrisitet er basert på nasjonale produksjonsmikser, historisk treårs rullerende gjennomsnitt (IEA Stat). Den nordiske miksfaktoren dekker produksjonen i Sverige, Finland, Norge og Danmark og reflekterer det felles nordiske markedsområdet (Nord Pool Spot). I forhold til utslippsfaktorer på fjernvarme benyttes enten faktisk produksjonsmiks basert på innhentet informasjon fra den enkelte produsent, eller gjennomsnittsmikser basert på IEA statistikk (se kildehenvisning).

I januar 2015 ble GHG-Protokollens (2015) nye retningslinjer for beregning av utslipp fra elektrisitetsforbruk publisert. Her åpnes det for todelt rapportering av elektrisitetsforbruk.

I praksis betyr det at virksomheter som rapporterer sine klimagassutslipp skal synliggjøre både reelle klimagassutslipp som stammer fra produksjonen av elektrisitet, og de markedsbaserte utslippene knyttet til kjøp av opprinnelsesgarantier. Hensikten med denne endringer er på den ene siden å vise effekten av energieffektivisering og sparetiltak (fysisk), og på den annen siden å vise effekten av å inngå kjøp av fornybar elektrisitet gjennom opprinnelsesgaranti (marked). Dermed belyses effekten av samtlige tiltak som en virksomhet kan gjennomføre knyttet til forbruk av elektrisitet.

Fysisk perspektiv (lokasjonsbasert metode): Denne utslippsfaktoren er basert på faktiske utslipp knyttet til elektrisitetsproduksjon innenfor et spesifikt område. Innenfor dette området er det ulike energiprodusenter som benytter en miks av energibærere, der de fossile energibærerne (kull, gass og olje) medfører direkte utslipp av klimagasser. Disse klimagassene reflekteres gjennom utslippsfaktoren og fordeles dermed til hver enkelt forbruker.

Markedsbasert perspektiv: Beregningen av utslippsfaktor baseres på om virksomheten velger å kjøpe opprinnelsesgarantier eller ikke. Ved kjøp av opprinnelsesgarantier dokumenterer leverandøren at kjøpt elektrisitet kommer fra kun fornybare kilder, som gir en utslippsfaktor på 0 gram CO₂e per kWh.

10

Elektrisitet som ikke er knyttet til opprinnelsesgarantier får en utslippsfaktor basert på produksjonen som er igjen etter at opprinnelsesgarantiene for fornybar andel er solgt. Dette kalles residual miks, og er normalt signifikant høyere enn den lokasjonsbaserte faktoren.

Scope 3: Frivillig rapportering av indirekte utslipp knyttet til innkjøpte varer eller tjenester. Dette er utslipp som indirekte kan knyttes til organisasjonens aktiviteter, men som foregår utenfor deres kontroll (derav indirekte). Typisk scope 3 rapportering vil inkludere flyreiser, logistikk/transport av varer, avfall, forbruk av ulike råstoff etc.

Generelt bør et klimaregnskap inkludere nok relevant informasjon slik at det kan brukes som beslutningsstøtteverktøy for virksomhetens ledelse. For å få til dette er det viktig å inkludere de elementer som har økonomisk relevans og tyngde, og som det er mulig å gjøre noe med.

Kilder og referanser:

Kilder og referanser til tabell «SpareBank 1 Østlandet: Analyse av tiltak og framskrivninger mot 2050»:

Kilde (1):

<https://oljefri.no/oljefyringsforbud-fra-2020/category931.html>

Kilder (2):

Miljødirektoratet 2017, Beregningsteknisk grunnlag for Meld. St. 41, Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid. Miljødirektoratet 2015, klimatiltak og utslippsbaner mot 2030 – kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling.

Kilder (3):

IEA/Nordic Energy Research, Nordic Energy Technology Perspectives 2016.

<https://www.statkraft.no/globalassets/1-statkraft-public/lavutslipsscenario/2019.pdf>

Kilder (4):

<https://www.transportenvironment.org/sites/te/files/publications/Aviation%202030%20briefing.pdf>

<https://scandinaviantraveler.com/en/aviation/sas-steps-toward-a-more-sustainable-future>

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/mer-avansert-biodrivstoff-i-luftfarten/id2643700/>

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/klima/norske-utslipp-av-klimagasser/klimagassutslipp-fra-transport/> <https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Pages/default.aspx>

Kilde (5):

<https://www.transportenvironment.org/sites/te/files/publications/Aviation%202030%20briefing.pdf>

Kilder (6):

<https://www.fortum.no/avfall-og-energigjenvinning/karbonfangstprosjektet-pa-klemetsrud>.

<https://titan.uio.no/node/3326>. Miljødirektoratet 2017, Beregningsteknisk grunnlag for Meld. St. 41, Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid. Miljødirektoratet 2015, klimatiltak og utslippsbaner mot 2030 – kunnskapsgrunnlag for lavutslippsutvikling.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/1092a287729448e5826b0df5832794bd/klimakur-2030.pdf>. <https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>.

Kilder og referanser øvrige:

Department for Business, Energy & Industrial Strategy (2018). Government emission conversion factors for greenhouse gas company reporting (DEFRA)

IEA (2018). CO2 emission from fuel combustion, International Energy Agency (IEA), Paris.

IEA (2018). Electricity information, International Energy Agency (IEA), Paris.

IMO (2014). Reduction of GHG emissions from ships - Third IMO GHG Study 2014 (Final report). International Maritime Organisation, <http://www.iadc.org/wp-content/uploads/2014/02/MEPC-67-6-INF3-2014-Final-Report-complete.pdf>

IPCC (2014). IPCC fifth assessment report: Climate change 2013 (AR5 updated version November 2014). <http://www.ipcc.ch/report/ar5/>

RE-DISS (2018). Reliable disclosure systems for Europe – Phase 2: European residual mixes.

Science Based Target Initiative (2020). Financial Institutions. <https://sciencebasedtargets.org/financial-institutions/>

WBCSD/WRI (2004). The greenhouse gas protocol. A corporate accounting and reporting standard (revised edition). World Business Council on Sustainable Development (WBCSD), Geneva, Switzerland /World Resource Institute (WRI), Washington DC, USA, 116 pp.

WBCSD/WRI (2011). Corporate value chain (Scope 3) accounting and reporting standard: Supplement to the GHG Protocol corporate accounting and reporting standard. World Business Council on Sustainable Development (WBCSD), Geneva, Switzerland /World Resource Institute (WRI), Washington DC, USA, 149 pp.

WBCSD/WRI (2015). GHG protocol Scope 2 guidance: An amendment to the GHG protocol corporate standard. World Business Council on Sustainable Development (WBCSD), Geneva, Switzerland /World Resource Institute (WRI), Washington DC, USA, 117 pp.

Energi & klimaregnskap 2019

SpareBank 1 Østlandet

Hensikten med denne rapporten er å vise oversikten over organisasjonens klimagassutslipp (GHG-utslipp), som en integrert del av en overordnet klimastrategi. Et klimaregnskap er et viktig verktøy i arbeidet med å identifisere konkrete tiltak for å redusere sitt energiforbruk og tilhørende GHG-utslipp. Denne årlige rapporten gjør organisasjonen i stand til å måle nøkkeltall og dermed evaluere seg selv over tid.

Rapporten omfatter alle registrerte utslipp fra SpareBank 1 Østlandet.

Informasjonen som benyttes i et klimaregnskap stammer både fra eksterne og interne kilder, og blir omregnet til tonn CO2-ekvivalenter. Analysen er basert på den internasjonale standarden "A Corporate Accounting and Reporting Standard", som er utviklet av "the Greenhouse Gas Protocol Initiative" - GHG protokollen. Dette er den mest anvendte metoden verden over for å måle sine utslipp av klimagasser. ISO standard 14064-I er basert på denne.

ENERGI & KLIMAREGNSKAP

Energi og klimaregnskap

Kategori	Forklaring	Forbruk	Enhet	Energi (MWh)	Utslipp (tCO2e)	Utslipp (fordeling)
Transport				45.3	10.7	2.4%
Diesel (B5)		-	liter	-	-	-
Bensin		1 474.0	liter	14.2	3.4	0.8%
Diesel (NO)		3 036.0	liter	31.1	7.3	1.6%
Stasjonær forbrenning				-	-	-
Lett fyringsolje		-	liter	-	-	-
Scope 1 total				45.3	10.7	2.4%
Elektrisitet*				5 481.3	213.8	47.6%
Elektrisitet Nordisk miks		5 481 344.0	kWh	5 481.3	213.8	47.6%
Fjernvarme/kjøling Nordiske lok.				1 747.0	22.2	5.0%
Fjernvarme Oslo		332 294.0	kWh	332.3	5.0	1.1%
Fjernvarme Hamar		1 414 660.0	kWh	1 414.7	17.3	3.8%
Fjernvarme generelt				-	-	-
Heat Bio 90		-	kWh	-	-	-
Scope 2 total				7 228.3	236.0	52.6%
Flyreiser				-	75.4	16.8%
Continental/Nordic RF		172 177.0	pkm	-	27.3	6.1%
Intercontinental, RF		63 078.0	pkm	-	12.3	2.7%
Domestic, RF		140 454.0	pkm	-	35.8	8.0%
Forretningsreiser				-	101.9	22.7%
Km-godtgj.bil(NO)		728 047.0	km	-	101.9	22.7%
Km-godtgj.el-bil(NO)		-	km	-	-	-
Avfall				-	24.1	5.4%
Restavfall,forbrenning		44 813.0	kg	-	22.5	5.0%
Papiravfall,gjenvinning		51 318.0	kg	-	1.1	0.2%
Glassavfall,gjenvinning		1 474.0	kg	-	-	-
Organisk avfall,gjenvinning		17 350.0	kg	-	0.4	0.1%
Plastavfall,gjenvinning		1 532.0	kg	-	-	-
EE-avfall,gjenvinning		3 471.0	kg	-	0.1	-
Spesialavfall		914.0	kg	-	-	-
Papir				-	-	-
Paper,office		-	kg	-	-	-
Vannforbruk				-	0.9	0.2%
Vannforbruk		2 624.0	m3	-	0.9	0.2%
Scope 3 total				-	202.3	45.1%
Total				7 273.6	449.0	100.0%
Electricity market-based					201.3	
Scope 2 market-based					223.5	
Total market-based					436.5	

ENERGI & KLIMAREGNSKAP

Energi- og klimaregnskap

SpareBank 1 Østlandet hadde et totalt klimagassutslipp på 449 tonn CO2-ekvivalenter (tCO2e) i 2019. Klimagassutslippene hadde følgende fordeling:

Scope 1: 10,7 tCO2e (2,4%)
Scope 2: 236,0 tCO2e (52,6%)
Scope 3: 202,3 tCO2e (45,1%)

Det var en total reduksjon på 103,9 tCO2e (-18,8%) i utslipp fra 2018 til 2019, og reduksjonen omfattet alle de tre scopene.

Datagrunnlag

Energi- og klimaregnskapet er basert på aktivitet fra avdelingene i Alvdal, Asker, Brumundal, Elverum, Flisa, Fornebu, Gjøvik, Hamar Vest, Hamar (hovedkontor), Jessheim, Kongsvinger, Koppang, Lillehammer, Lillestrøm, Lørenskog, Løten, Majorstuen, Moelv, Oslo Sentrum, Rena, Sandvika, Ski, Skotterud, Stange, Trysil, Tveita, Tynset, Vika, Våler og Årnes. Data fra disse avdelingene ble først rapportert inn i Miljøfyrtårnportalen for deretter å bli hentet ut og brukt som grunnlag for energi- og klimaregnskapet 2019. Avdelingene Eidsvoll, Grorud, Kirkenær og Skarnes rapporterte derimot ikke data i Miljøfyrtårnportalen og utslipp fra deres aktivitet er ikke inkludert i energi- og klimaregnskapet 2019.

Energi- og klimaregnskapet for 2018 var ikke direkte sammenlignbart med tidligere år, og det hadde sammenheng med fusjonen med Bank 1 Oslo Akershus i 2017. Som følge av dette var det en økning i bankens klimagassutslipp på 21,7% som tilsvarte 99 tCO2e fra 2017 til 2018. Økningen skyldes hovedsakelig at flere bygg, både eide og leide i Oslo og Akershus, ble inkludert i energi- og klimaregnskapet sammenlignet med tidligere rapporteringsår.

KPI

Banken sine KPI'er er vist i tabell "Nøkkeltall - Energi og klima indikatorer" på side 6. Fra 2018 til 2019 har det vært en reduksjon i samtlige KPI'er unntatt sum kWh/m2 som hadde en minimal økning med 0,1%. Energiforbruk per areal var på 182,4 kWh/m2 og det totale energiforbruket var 7 228 MWh i 2019.

Scope 1

Transport: Faktisk forbruk av fossilt brensel i selskapets kjøretøy (eiet, leiet, leaset). Forbruk av diesel og bensin ga et totalt utslipp på 10,7 tCO2e. Utslipp fra fossilt drivstoff har blitt redusert med 45% fra 2018 til 2019. Forbruk av bensin var 4 478 liter i 2018 og 1 474 liter bensin i 2019. For diesel var forbruket 3 594 liter i 2018 og 3 036 liter i 2019.

Stasjonær forbrenning: Forbruk av fyringsolje. Det ene bygget som tidligere hadde forbruk av fyringsolje ble solgt i siste halvdel av 2019. Det foreligger ikke datagrunnlag for hvor mye olje som ble forbrukt i perioden frem til salget, og er av den grunn ikke inkludert i energi- og klimaregnskapet. I 2018 var derimot utslipp fra forbrenning av fyringsolje 10,3 tCO2e.

ENERGI & KLIMAREGNSKAP

Scope 2

Elektrisitet: Målt forbruk av elektrisitet i egneide eller leide lokaler/bygg. Tabellen viser klimagassutslipp fra elektrisitet beregnet med den lokasjonsbaserte utslippsfaktoren Nordisk miks. Utslipp fra elektrisitetsforbruk var i 2019 213,8 tCO₂e og utslippet ble redusert med 25,5% fra 2018 til 2019. Forbruk av elektrisitet var 6 378 MWh i 2018 og 5 481 MWh i 2019.

En av årsakene til denne nedgangen er fordi utslippsfaktoren Nordisk miks ble redusert med 13% siden 2018, noe som reflekterer at det er produsert elektrisitet fra kilder med lavere klimagassutslipp (slik som vannkraft sammenlignet med gasskraft) i 2019 sammenlignet med året før.

Elektrisitet med en markedsbasert faktor er presentert under tabellene i denne rapporten. SpareBank 1 Østlandet kjøpte opprinnelsesgarantier (OG) for 82% av sitt elektrisitetsforbruk i 2019, som ga 0 tCO₂e i utslipp. Til det resterende elektrisitetsforbruket på 18% ble den markedsbaserte faktoren Nordisk residualmiks brukt, og dette forbruket ga et utslipp på 201,3 tCO₂e. Praksisen med å presentere utslippene fra elektrisitetsforbruk med to like utslippsfaktorer er videre forklart under Scope 2 under "Metode og referanser" på side 7.

Fjernvarme: Bruk av fjernvarme i eide/leide bygg. Totalt utslipp fra fjernvarme i 2019 var 22,2 tCO₂e. Utslipp fra fjernvarme har økt 10% fra 2018 til 2019. Forbruk fjernvarme har økt fra 911 MWh i 2018 til 1 747 MWh i 2019. En av årsakene til det økte utslippet kan delvis ha vært grunnet en feil i datagrunnlaget for 2018 hvor fjernvarme for avdeling Fornebu ble underrapportert ved en feiltakelse. Videre har også utslippsfaktoren for fjernvarme lokasjon Hamar økt med 28,4 % fra 2018 til 2019, mens utslippsfaktoren for lokasjon Oslo var uendret i samme tidsrom.

Scope 3

Flyreiser: Målt i reise personkilometer (pkm) per region. Flyreiser ga et klimagassutslipp på 75,4 tCO₂e og stod for 16,6% av totale klimagassutslipp fra banken. SpareBank 1 Østlandet reiste 230 587 pkm i 2018 og 375 709 pkm i 2019 med fly. Utslipp fra flyreiser økte dermed med 25% fra 2018 til 2019. Utslippsfaktorene for flyreiser ble i samme periode redusert med 2,5%, 8% og 14,6% for henholdsvis "Continental/Nordic, RF", "Intercontinental, RF"- og "Domestic, RF"-faktorene.

Km-godtgjørelse: I 2019 ble det gitt km-godtgjørelse for 728 047 km. Det ga et utslipp på 101,9 tCO₂e i 2019. I 2018 ble det gitt km-godtgjørelse for totalt 864 554 km. Sammenlignet med 2018 har utslippene blitt redusert med 12,9%.

Avfall: Rapportert avfall i kg fordelt på ulike avfallsfraksjoner, samt behandlingsmetode (resirkulert, energigjenvunnet, deponert). Utslipp fra avfall var 24,1 tCO₂e og utgjorde 5,3% av det totale utslippet. Utslipp fra avfall var tilnærmet likt som i 2018. Datagrunnlaget for avfall for Østlandslokasjonene ble estimert på bakgrunn av avfallsdata fra SpareBank 1 Østlandets avdeling på Youngstorget i Oslo, hvor banken har god kontroll på mengde og type avfall. For Hedmarklokasjonene ble det kun rapportert data på avfall fra SpareBank 1 Hamar hovedkontor.

Vannforbruk: Hovedkontoret på Hamar rapporterte et vannforbruk på 2 624 m³ som ga et klimagassutslipp på 0,9 tCO₂e i 2019. Vannforbruk har ikke blitt rapportert tidligere år.

ENERGI & KLIMAREGNSKAP

Årsrapport - klimaregnskap (tCO₂e)

Kategori	Forklaring	2017	2018	2019	% endring fra forrige år
<i>Stasjonær forbrenning</i>					
Lett fyringsolje		10.3	10.3	-	-100.0%
<i>Transport</i>					
Diesel (B5)		9.4	9.2	-	-100.0%
Diesel (NO)				7.3	100.0%
Bensin		5.7	10.3	3.4	-66.9%
Scope 1 Utslipp		25.4	29.8	10.7	-64.2%
<i>Fjernvarme/kjøling Nordiske lok.</i>					
Fjernvarme Hamar		7.6	8.1	17.3	113.4%
Fjernvarme Oslo			0.9	5.0	462.5%
<i>Elektrisitet*</i>					
Elektrisitet Nordisk miks		203.6	287.0	213.8	-25.5%
Fjernvarme generelt					-
Heat Bio 90		11.1	11.1	-	-100.0%
Scope 2 Utslipp		222.3	307.1	236.0	-23.1%
<i>Flyreiser</i>					
Continental/Nordic RF		7.4	9.0	27.3	203.1%
Domestic, RF				35.8	100.0%
Intercontinental, RF		6.2	4.3	12.3	187.9%
Nordic, RF		43.7	46.3		-100.0%
<i>Avfall</i>					
Glassavfall,gjenvinning		-	-	-	-
Hazardous waste, recycled			0.1		-100.0%
Organisk avfall,gjenvinning		0.4	0.2	0.4	61.6%
Papiravfall,gjenvinning		0.8	1.7	1.1	-35.2%
Plastavfall,gjenvinning		0.1	-	-	-
Spesialavfall				-	-
Restavfall,forbrenning		19.4	22.5	22.5	0.1%
EE-avfall,gjenvinning		0.1	0.1	0.1	-7.5%
Treavfall,gjenvinning			-		-
<i>Forretningsreiser</i>					
Km-godtgj.bil(NO)		112.8	117.0	101.9	-12.9%
Km-godtgj.el-bil(NO)		-	0.2	-	-100.0%
<i>Papir</i>					
Paper,office		15.7	14.7	-	-100.0%
<i>Vannforbruk</i>					
Vannforbruk				0.9	100.0%
Scope 3 Utslipp		206.6	216.0	202.3	-6.3%
Total		454.3	552.9	449.0	-18.8%
Prosentvis endring			21.7%	-18.8%	

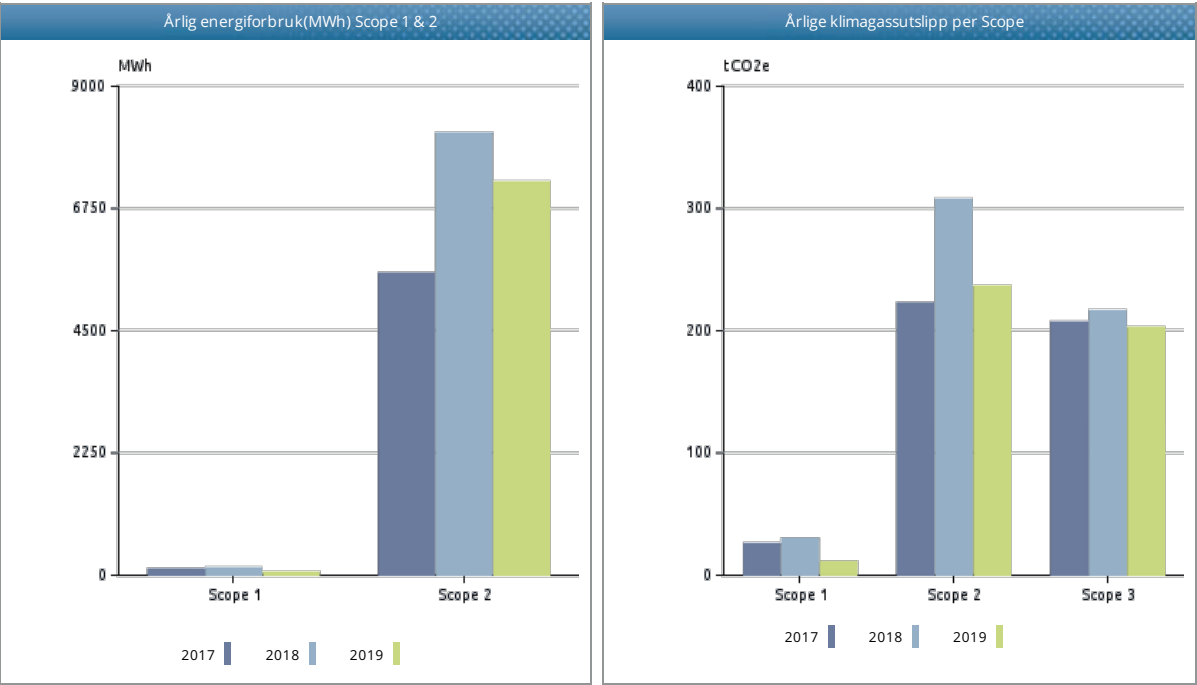
Market-based GHG emissions summary

Kategori	Enhet	2017	2018	2019
Electricity market-based	tCO ₂ e		370.8	201.3
Scope 2 market-based	tCO ₂ e	18.6	390.9	223.5
Total market-based	tCO ₂ e	250.7	636.7	436.5
Prosentvis endring			154 %	-31.4 %

ENERGI & KLIMAREGNSKAP

Nøkkeltall - Energi og klimaindikatorer

Navn	Enhet	2017	2018	2019	% endring fra forrige år
Sum kWh/m2		168.3	182.2	182.4	0.1%
Sum energiforbruk per lokasjon (MWh)		5 552.4	8 129.8	7 228.3	-11.1%
Totalt energiforbruk Scope 1+2 (MWh)		5 657.1	8 252.5	7 273.6	-11.9%
Totale utslipp(S1+S2+S3) (tCO2e)		454.3	552.9	449.0	-18.8%
Scope 1 + 2 utslipp (tCO2e)		247.7	336.9	246.7	-26.8%
Totale (s1+2+3) tCO2e/årsverk		0.6	0.8	0.7	-13.9%
Energiforbruk per m2 (kWh/m2)	m2	167.8	183.1	182.4	-0.4%

Metode og referanser

GHG-protokollen er utviklet av «World Resources Institute» (WRI) og «World Business Council for Sustainable Development» (WBCSD). Analysen i denne rapporten er utført iht. "A Corporate Accounting and Reporting Standard Revised edition", én av fire regnskapsstandarder under GHG-protokollen. Standarden omfatter følgende klimagasser, som omregnes til CO2-ekvivalenter: CO2, CH4 (metan), N2O (lystgass), SF6, HFK og PFK gasser.

Denne analysen er basert på operasjonell kontroll aspektet, som dermed definerer hva som skal inngå i klimaregnskapet av en organisasjons driftsmidler, så vel som fordeling mellom de ulike scopene. I metoden skilles det mellom operasjonell kontroll og finansiell kontroll. Hvis operasjonell kontrollmetoden benyttes så inkluderes utslippskilder som organisasjonen fysisk kontrollerer, men ikke nødvendigvis eier. Man rapporterer dermed heller ikke over utslippskilder som man eier, men ikke har kontroll (f.eks. det er leietaker som rapporterer strømforbruket i scope 2, ikke utleier).

Klimaregnskapet er inndelt i tre nivåer (scopes) som består av både direkte og indirekte utslippskilder.

Scope 1 Obligatorisk rapportering inkluderer alle utslippskilder knyttet til driftsmidler der organisasjonen har operasjonell kontroll. Dette inkluderer all bruk av fossilt brensel for stasjonær bruk eller transportbehov (egeneide, leiede eller leasede kjøretøy, oljekjeler etc.). Videre inkluderes eventuelle direkte prosessutslipp (av de seks klimagassene).

Scope 2 Obligatorisk rapportering av indirekte utslipp knyttet til innkjøpt energi; elektrisitet eller fjernvarme/-kjøling. Dette gjelder f.eks. for bygg som man leier og ikke nødvendigvis eier. Utslippsfaktorene som benyttes i CEMAsys for elektrisitet er basert på nasjonale produksjonsmikser, historisk treårs rullerende gjennomsnitt (IEA Stat). Den nordiske miksfaktoren dekker produksjonen i Sverige, Finland, Norge og Danmark og reflekterer det felles nordiske markedsområdet (Nord Pool Spot). I forhold til utslippsfaktorer på fjernvarme benyttes enten faktisk produksjonsmikser basert på innhentet informasjon fra den enkelte produsent, eller gjennomsnittsmikser basert på IEA statistikk (se kildehenvisning).

I januar 2015 ble GHG Protokollens (2015) nye retningslinjer for beregning av utslipp fra elektrisitets-forbruk publisert. Her åpnes det for todelt rapportering av elektrisitetsforbruk.

I praksis betyr det at virksomheter som rapporterer sine klimagassutslipp skal synliggjøre både reelle klimagassutslipp som stammer fra produksjonen av elektrisitet, og de markedsbaserte utslippene knyttet til kjøp av opprinnelsesgarantier. Hensikten med denne endringer er på den ene siden å vise effekten av energieffektivisering og sparetiltak (fysisk), og på den annen siden å vise effekten av å inngå kjøp av fornybar elektrisitet gjennom opprinnelsesgaranti (marked). Dermed belyses effekten av samtlige tiltak som en virksomhet kan gjennomføre knyttet til forbruk av elektrisitet.

Fysisk perspektiv (lokasjonsbasert metode): Denne utslippsfaktoren er basert på faktiske utslipp knyttet til elektrisitetsproduksjon innenfor et spesifikt område. Innenfor dette området er det ulike energiprodusenter som benytter en mikser av energibærere, der de fossile energibærerne (kull, gass, olje) medfører direkte utslipp av klimagasser. Disse klimagassene reflekteres gjennom utslippsfaktoren og fordeles dermed til hver enkelt forbruker.

Markedsbasert perspektiv: Beregningen av utslippsfaktor baseres på om virksomheten velger å kjøpe opprinnelsesgarantier eller ikke. Ved kjøp av opprinnelsesgarantier dokumenterer leverandøren at kjøpt elektrisitet kommer fra kun fornybare kilder, som gir en utslippsfaktor på 0 gram CO2e per kWh.

Elektrisitet som ikke er knyttet til opprinnelsesgarantier får en utslippsfaktor basert på produksjonen som er igjen etter at opprinnelsesgarantiene for fornybar andel er solgt. Dette kalles *residual mikser*, og er normalt signifikant høyere enn den lokasjonsbaserte faktoren.

Scope 3 Frivillig rapportering av indirekte utslipp knyttet til innkjøpte varer eller tjenester. Dette er utslipp som indirekte kan knyttes til organisasjonens aktiviteter, men som foregår utenfor deres kontroll (derav indirekte). Typisk scope 3 rapportering vil inkludere flyreiser, logistikk/transport av varer, avfall, forbruk av ulike råstoffer etc.

Generelt bør et klimaregnskap inkludere nok relevant informasjon slik at det kan brukes som beslutningsstøtteverktøy for virksomhetens ledelse. For å få til dette er det viktig å inkludere de elementer som har økonomisk relevans og tyngde, og som det er mulig å gjøre noe med.

Referanser:

[Department for Business, Energy & Industrial Strategy](#) (2019). Government emission conversion factors for greenhouse gas

ENERGI & KLIMAREGNSKAP

company reporting (DEFRA)

IEA (2019). CO2 emission from fuel combustion, International Energy Agency (IEA), Paris.

IEA (2019). Electricity information, International Energy Agency (IEA), Paris.

IMO (2019). Reduction of GHG emissions from ships - Third IMO GHG Study 2014 (Final report). International Maritime Organisation, <http://www.iadc.org/wp-content/uploads/2014/02/MEPC-67-6-INF3-2014-Final-Report-complete.pdf>

IPCC (2014). IPCC fifth assessment report: Climate change 2013 (AR5 updated version November 2014). <http://www.ipcc.ch/report/ar5/>

AIB, RE-DISS (2019). Reliable disclosure systems for Europe – Phase 2: European residual mixes.

WBCSD/WRI (2004). The greenhouse gas protocol. A corporate accounting and reporting standard (revised edition). World Business Council on Sustainable Development (WBCSD), Geneva, Switzerland /World Resource Institute (WRI), Washington DC, USA, 116 pp.

WBCSD/WRI (2011). Corporate value chain (Scope 3) accounting and reporting standard: Supplement to the GHG Protocol corporate accounting and reporting standard. World Business Council on Sustainable Development (WBCSD), Geneva, Switzerland /World Resource Institute (WRI), Washington DC, USA, 149 pp.

WBCSD/WRI (2015). GHG protocol Scope 2 guidance: An amendment to the GHG protocol corporate standard. World Business Council on Sustainable Development (WBCSD), Geneva, Switzerland /World Resource Institute (WRI), Washington DC, USA, 117 pp.

Referanselisten over er ikke komplett, men inneholder de viktigste referansene som benyttes i CEMAsys. I tillegg vil det være en rekke lokale/nasjonale kilder som kan aktuelle, avhengig av hvilke utslippsfaktorer som benyttes.

Vedlegg til kap. 1.6

Klimarisiko – rapportering på «Task Force on Climate Related Financial Disclosure» (TCFD)

Styring	Strategi	Risikostyring	Mål
Beskriv virksomhetens styring av klimarelaterte risikoer og muligheter.	Beskriv faktisk og potensiell påvirkning av klimarelatert risiko og muligheter på virksomhetens operasjoner, strategi og finansiell planlegging.	Beskriv hvordan virksomheten identifiserer, vurderer og håndterer klimarelatert risiko.	Beskriv beregninger og mål som brukes for å vurdere og håndtere relevante klima-relaterte risiko og muligheter.
<p>a) Styrets innsikt i klimarelaterte risikoer og muligheter:</p> <p>Styret har behandlet klimarisiko ved flere anledninger i 2019:</p> <p>- Helhetlig ESG-vurdering av banken, inkludert klimarisiko.</p> <p>- Klimarisikovurdering av de viktigste bransjene i kredittporteføljen.</p> <p>- Beskrivelse av hvordan scenarioanalyser vil bli utført i banken for bedre håndtering av klimarisiko blant kunder.</p> <p>- Arbeidet med rapportering av CO2, GHG og vårt miljøledelsesarbeid.</p> <p>- Retningslinjer og handlingsplan for klima og klimarisiko.</p>	<p>a) Hvilke klimarelaterte risikoer og muligheter virksomheten har identifisert på kort, medium og lang sikt:</p> <p>Banken har i 2019 gjort flere overordnede ESG-analyser på risikoer og muligheter for banken. Klima er et område der vi mangler informasjon og data for å få et bedre bilde av både risiko og muligheter.</p> <p>På bakgrunn av tilgjengelig informasjon har vi identifisert at vi er utsatt for klimarisiko hovedsakelig gjennom utlån til bedriftsmarkedet. Dette er primært på medium og lang sikt, men også noe på kortere sikt.</p> <p>I kartleggingen av hvilke bransjer vi har størst klimarelaterte risiko og muligheter har vi identifisert at vi har høy risiko, men også et stort mulighetsrom for positiv påvirkning innen våre to største bransjer eien- dom og landbruk.</p> <p>Vi har foreløpig vurdert fysisk klima- risiko på våre bygninger og drift til å være begrenset, men vi har oppmerksomhet mot klimatilpasning der det er nødvendig.</p>	<p>a) Virksomhetens prosess for å identifisere og vurdere klimarelatert risiko:</p> <p>På overordnet nivå og operasjonell risiko:</p> <p>Vi gjør årlig en overordnet ESG-analyse av banken, der klimarisiko inngår. I 2019 deltok alle bankens sentrale virksomhetsområder i vurderingen. Potensielle ESG-risikoer ble i forkant identifisert og systematisert av en egen arbeidsgruppe. Områder med høy risiko følges opp med tiltak i etterkant.</p> <p>I utlånsporteføljen:</p> <p>Risiko og compliance-avdelingen har i samarbeid med leder for bærekraft gjort en overordnet risiko-analyse av fysisk klimarisiko og overgangsrisiko for bransjene i vår utlånsportefølje. Inndelingen er gjort etter tosfifret NACE-kode. Dette har gitt oss en foreløpig oversikt over klimarisiko. Vi vurderer både fysisk klimarisiko og overgangsrisiko. Innen overgangsrisiko vurderer vi politisk og juridisk risiko, omdømmerisiko, markedsrisiko og klimadrevet teknologisk innovasjon. Vi kommer frem til klimarisiko ved å vurdere sannsynlighet, sårbarhet og eksponering.</p> <p>Våre eksponeringer er fordelt på et geografisk begrenset område. Vi har brukt Norsk klimaservice-senters vurdering av fysiske klimarisiko i analysen.</p> <p>Vi har valgt å involvere kunderådgivere i neste runde med risikoanalyser. I den forbindelse blir det gjort grundigere scenarioanalyser innen landbruk- og eiendomsporteføljene. Dette er både for å spre kunnskap til rådgiverne, og for at de som sitter med førstehåndskunnskap om kunden skal bidra med sin kunnskap inn i analysen.</p> <p>På kundenivå:</p> <p>Dialogen om klimarisiko med kundene er påbegynt, spesielt innen de to største bransjene landbruk og eiendom.</p> <p>Ved innvilgelse av lån til bedrifter i disse bransjene gjør vi en aktsomhetsvurdering. Der vurderer vi også kundens klimarisiko, eksempelvis hvordan kunden har forberedt seg på strengere reguleringer og forandringer i forbrukeradferd. Dette arbeidet ble i 4. kvartal utvidet til alle bransjer.</p> <p>I vurderingen av markeds- og likviditetsrisiko:</p> <p>Banken har gjort en generell vurdering av ESG-risiko, og totalt sett vurderes porteføljen å ha lav risiko. Det er også gjort en vurdering av hvilke temaer som er mest relevante i det overordnede risikobildet.</p>	<p>a) Rapporter på beregninger og mål som brukes av virksomheten for å vurdere klimarelaterte risikoer og muligheter, i tråd med strategi og risikohåndteringsprosesser:</p> <p>For fullstendig oversikt over våre mål og tiltak innen klima- risiko, se: <i>Retningslinjer og handlingsplan for klima og klimarisiko</i>, i fanen <i>Samfunnsansvar og bærekraft</i> under området <i>Om oss</i> på vår hjemmeside sb1ostlandet.no.</p> <p>Virksomheten har som mål å være klimanøytral i tråd med Parisavtalen. Dette har vi satt vitenskapsbaserte mål for, fordi vi er avhengig av innsatsfaktorer som inntil videre ikke har null utslipp, skal vi bli klimanøytrale ved kjøp av kvoter før 2021. I vårt vitenskapsbaserte mål frem mot 2030 og 2050, er ikke kvoter en del av beregningen.</p> <p>Vi bruker miljøledelsessystemet Miljøfyrtårn som verktøy, og vår miljøsertifisering blir eksternt verifisert. Vi vil implementere bankkriteriene som ble lansert i 2019 for kredittgiving, finansiering, obligasjoner, spareprodukter/plassering av kundenes innskudd og forvaltning av virksomhetens egne midler. Vi vil rapportere på disse kriteriene fra og med årsrapporten for 2020.</p> <p>For utslipp i vår utlånsportefølje (scope 3), jobber vi med utvikling av metoder for beregning. Vi offentliggjør en foreløpig beregning i denne årsrapporten, men erkjenner at metoden er mangelfull og at vi ikke har tilstrekkelig med data på bransje- og virksomhetsnivå for å gjøre en tilfredsstillende beregning. Dette vil vi jobbe videre med i samarbeid med andre banker, blant annet i arbeidsgrupper i UNEP FI.</p>

Fortsetter på neste side >

Styring	Strategi	Risikostyring	Mål
		<p>Nye produkter/tjenester:</p> <p>Banken har implementert policy for nye og endrede produkter, løsninger og prosesser. I rutinene er det obligatorisk med vurdering av ESG-forhold, der klima er en viktig faktor før lansering av nye produkter, prosesser og tjenester. Dette gjelder både for egen- utviklede produkter, men også for produkter som banken mottar fra SpareBank 1 Utvikling.</p>	<p>Scenarioanalysene som gjøres på bransjenivå er laget i samarbeid med Cicero senter for klimaforskning.</p> <p>Vi deltar også i Ciceroprojektet Sustainable Edge. Målet er at finanssektoren skal få bedre informasjon om klimarisiko i selskapene vi investerer i. Prosjektet utvikler et praktisk verktøy for investorer og utlå- nere, som gjør oss i stand til å analysere klimarisiko og i hvilken grad selskapene vi investerer i bidrar i overgangen til lavutslippssamfunnet. Verktøyet er nær ferdigstillelse. Samarbeidet med Cicero har også bidratt til at vi har fått oversikt over klimarelaterte risikoer og mulighet i noen av bransjene vi har lån i. Dette settes sammen med egne analyser. Analysen er på tosfifret NACE-kodenivå.</p>
<p>b) Ledelsens rolle i vurderingen og håndt-eringen av klimarelatert risiko og muligheter:</p> <p>Ansaret for å innarbeide klimarisiko ligger hos konserndirektør risiko- styring og compliance (CRO), i samarbeid med Bærekraft og Bedrifts- marked.</p> <p>Konsernledelsen har satt de overordnede ambi- sjonene og er tett på arbeidet. De har be- handlet temaet på flere møter i 2019.</p> <p>Alle styresakene er behandlet av konsern- ledelsen, i tillegg har klima og klimarisiko vært del av diverse andre saker.</p>	<p>b) Hvilken påvirkning har klima- relatert risiko og muligheter på virksomhetens drift, strategi og finansiell planlegging:</p> <p>Ett av bærekraftsmålene SpareBank 1 Østlandet har valgt, er bærekraftsmål 13 om å stoppe klimaendringene. Arbeidet er strategisk forankret i flere retningslinjer, blant annet i <i>Generelle retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft</i>, <i>Generelle retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft (policy-dokument)</i> – natur, landbruk og miljø og retningslinjer for de spesi- fikke virksomhetsområdene.</p> <p>I 2019 ble alle forpliktelsene innen klima og klimarisiko samlet i <i>Retningslinjer og handlingsplan for klima og klimarisiko</i>. Her beskriver vi hvordan banken håndterer klima- utfordringen, risiko og muligheter, se <i>Samfunnsansvar og bærekraft/Om oss</i> på sb1ostlandet.no.</p> <p>Vi var første norske bank som signerte på FN's miljøprograms 6 prinsipper for ansvarlig bankvirksomhet. Vi har også signert klimaforpliktelsene som er en del av initiativet. I bankens handlings- plan for klima og klimarisiko viser vi hvordan vi leverer på og jobber videre med dette.</p> <p>SpareBank 1 Østlandet vil sammen med bransjen følge opp anbefaling- ene i Veikart for grønn konkurranse- kraft i finansnæringen, som ble lansert i juni 2018. Vi har satt målene i vei- kartet inn i egen handlingsplan og bestreber oss på å levere på anbefal- ingene i denne strategiperioden, altså ni år før milepælen i veikartet, som er 2030.</p> <p>Det er satt ned en gruppe som arbei- der med klimarisiko, med represent- anter fra kreditt, risikostyring og bære- kraft.</p>	<p>b) Virksomhetens prosesser for å håndtere klima- relatert risiko:</p> <p>For å håndtere kredittisiko:</p> <p>Ved innvilgelse av lån blir bedriftene stilt bransje- spesifikke spørsmål om hvordan de forholder seg til klimarisiko, både fysisk- og omstillingsrisiko.</p> <p>I tillegg har bedriftsavdelingen i samarbeid med leder for bærekraft sett på hvilke bransjer som er mest CO2-intensive. Denne oversikten blir brukt for å se hvilke bransjer som vil gjennomgå de største endringene i tiden fremover og hvor vi finner størst omstillingsrisiko. Vi vil også sette mål for og publisere sektorspesifikke, scenariobaserte mål for portefølje- prioritering som følge av klimarisiko.</p> <p>Banken tilbyr grønne boliglån og grønne landbruks- lån som vi på sikt mener vil bidra til å redusere risiko i de gjeldende utlånsporteføljene.</p> <p>For å håndtere markeds- og likviditetsrisiko:</p> <p>Det er utviklet retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft i likviditetsstyringen. I tillegg beskrives dette i retningslinjer for investeringer, med ESG-rammer for kjøp av verdipapirer. Klimarisiko er en del av begge, men temaet vil nok styrkes frem- over som følge av at klimarisiko får større betydning, informasjonen blir bedre og vi får mer data på sektor- og virksomhetsnivå.</p> <p>Operasjonell risiko:</p> <p>Gjennom året blir operasjonelle hendelser registrert og fulgt opp i bankens hendelsesdatabase for å sikre læring. Banken er registrert Miljøfyrtårn og lager eget klimaregnskap. Sammen medfører dette at banken opplever å ha kontroll på den operasjonelle risikoen knyttet til klima.</p> <p>Forretningskikk-risiko:</p> <p>Banken har kvartalsvis oppfølging av uønskede hendelser på ESG-området som en integrert del av styring med forretningskikk-risiko og oppfølging av definert risikotoleranse for forretningskikk-risiko.</p>	<p>b) Rapporter på scope 1, scope 2, og, dersom relevant, scope 3 klimagassutslipp (GHG), og relatert risiko:</p> <p>Scope 1, scope 2 og scope 3, unntatt utlåns- og fondsporteføljen, samt utslipp hos våre leverandører:</p> <p>Se bankens energi- og klima- regnskap i vedlegget <i>Utdypende fakta om SpareBank 1 Østlandets bærekraftarbeid</i>, side xx.</p> <p>For scope 3, utlånsporteføljen er det gjort en foreløpig bereg- ning, se årsrapporten, side xx.</p> <p>Fordi vi ikke har egen fonds- forvaltning, men videreformid- ler fond fra andre leverandører har vi foreløpig ikke gjort en beregning av utslipp i vår fondsportefølje.</p> <p>Vi har heller ikke beregnet utslipp hos våre andre leveran- dører, fordi det er et lite ve- sentlig område for oss.</p>

Fortsetter på neste side >

Styring	Strategi	Risikostyring	Mål
	<p>c) Ulike scenariers potensielle påvirkning på virksomhetens drift, strategi og finansiell planlegging, inkludert et 2°C-scenario:</p> <p>Arbeidet med scenarioanalyser er påbegynt. Vi har så langt brukt enkle scenarier, ett med høy omstillingsrisiko og lav fysisk klimarisiko og ett med lav omstillingsrisiko og høy fysisk klimarisiko, RCP 2.6 og RCP 6.</p> <p>RCP står for Representative Concentration Pathway og er en benevnelse som IPCC bruker for å angi klimagasskonsentrasjon.</p> <p>RCP 2.6 har relativt høy omstillingsrisiko og relativt lav fysisk klimarisiko. RCP 6 har relativt høy fysisk klimarisiko og relativt lav omstillingsrisiko.</p> <p>Vårt markedsområde har totalt sett relativt lav fysisk klimarisiko i internasjonal sammenheng. Vår portefølje har også et relativt lavt CO2-avtrykk.</p> <p>Vår analyse forteller oss blant annet at et RCP 2.6 scenario gir høy risiko i vår utlånsportefølje, grunnet høy omstillingsrisiko i våre bransjer. RCP 6 gir spesielt høy risiko i landbrukssektoren som følge av fysiske klimaendringer.</p> <p>Fordi vi har størst risiko og mulighet innen eiendom og landbruk, skal det gjøres grundigere scenarioanalyse innen disse sektorene. Analysen gjennomføres i et samarbeid mellom bærekraft, kreditt og risikostyring og compliance. Kundeansvarlige vil involveres i analyseprosessene. Analysene gjennomføres første kvartal 2020.</p>	<p>c) Hvordan er prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere klimarelatert risiko integrert i virksomhetens overordnede risikostyring:</p> <p>Klima er integrert i virksomhetens styringsdokumenter på risikoområdet og på alle andre relevante områder.</p> <p>Ansvar for klimarisiko ligger hos konserndirektør for risikostyring og compliance (CRO), i samarbeid med bærekraft og bedriftsmarked.</p> <p>Klima er integrert i årlig overordnet ESG-risikovurdering.</p> <p>Vi er i dialog med datterselskaper og portefølje om klimarisiko, eksempelvis skadeforsikring og fondsportefølje.</p> <p>Vi opplever derfor at prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere klimarelatert risiko er godt integrert i virksomhetens overordnede risikostyring, men vil fortsette å ha fokus på dette fremover. Vi anser dette område som et sentralt område i vår risikostyring. Vi har derfor oppmerksomhet rettet mot temaet og dedikerte ressurser til å følge det opp.</p> <p>Klimarisiko vil være tema på flere fagsamlinger for risikostyring og compliance i 2020.</p>	<p>c) Hvilke mål bruker virksomheten for å håndtere klimarelatert risiko og muligheter, samt måloppnåelse:</p> <p><i>Se Retningslinjer og handlingsplan for klima og klimarisiko, i fanen Samfunnsansvar og bærekraft under området Om oss på vår hjemmeside sb1ostlandet.no.</i></p> <p>Der har vi omtalt alle mål vi har innen klima og klimarisiko for alle bankens virksomhetsområder. Målene innen vårt mest vesentlige område gjengis også i denne årsrapporten i vedlegget «Ansvarlige utlån» under avsnittet: «SpareBank 1 Østlandets konkrete mål og tiltak innen miljø og klima for bærekraftig kreditt og kundetableringer.»</p>

Vedlegg til kap. 4.1

Ansvarlige utlån

I 2019 implementerte vi våre retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft i utlånsprosessen.

Vi gir ikke lån til virksomheter som:

- Driver utvinning av eller kraftproduksjon basert på kull eller oljesand.

- Benytter tømmer fra aktører som driver med ulovlig tømmerhogst, salg av ulovlig hogd tømmer eller avskoging, og/eller som ødelegger tropiske regnskoger, fjerner primærskog eller fredede skoger (High Conservation Value Forests).

- Vi har i dag ikke utlån til virksomhet som driver produksjon av fossilt brennstoff. Vi har heller ingen ambisjoner om dette.

- På noen måte er involvert i utvikling, testing, produksjon, lagring eller transport av kontroversielle våpen eller komponenter eksklusivt beregnet på kontroversielle våpen herunder klasevåpen, antipersonellminer, atomvåpen, kjemiske våpen og biologiske våpen.

- Driver med produksjon av tobakksprodukter eller komponenter eksplisitt beregnet på slike produkter.

- Driver med produksjon av pornografisk materiale.

- Ikke har oppfylt våre dokumentasjonskrav i forhold til reelle rettighetshavere og midlers opprinnelse i kundeetableringsdokumentasjon.

Vi oppfordrer kundene til å:

- Sette mål om energieffektivisering og reduksjon av klimagasser.

- Arbeide med å redusere forurensing og bidra til gode rutiner for avfallshåndtering og resirkulering.

- Benytte fornybar energi der det er hensiktsmessig.

Vi forventer i tillegg at våre kunder:

- Har et bevisst forhold til klimarisiko og jobber målrettet med å redusere sin belastning på klima og miljø.

- Forebygger negative konsekvenser for lokale områder som er oppført på lista over UNESCOs verdensarvsteder, våtmarker registrert i Ramsarkonvensjonen eller sårbare naturområder/verneområder registrert av den internasjonale Naturvernunion (IUCN).

- Som driver virksomhet i områder med truede plante- og dyrearter, herunder dyrearter oppført på IUCNs rødliste over truede arter, tar hensyn til dem og mini-

merer inngrep i naturen.

- Respekterer FNs konvensjon for menneske- og arbeidstakerrettigheter og sørger for ikke å bidra til brudd på disse.

- Respekterer ILOs åtte kjernekonvensjoner som utgjør et minimum av rettigheter som skal respekteres i arbeidslivet. De deles inn i de fire hovedkategoriene forbud mot barnearbeid, organisasjonsfrihet, forbud mot diskriminering og forbud mot tvangsarbeid.

- Ivaretar individers rettigheter i krig eller konflikt-situasjoner.

- Mottar informasjon om våre retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft og setter seg inn i våre forventninger og oppfordringer i disse.

- Har nulltoleranse for korrupsjon og økonomisk kriminalitet i egen virksomhet og selskaper de samhandler med.

- Ved mistanke om korrupsjon bidrar til full åpenhet fra selskapet og medvirkning til etterforskning av forholdet.

- Driver aktiv eierstyring der de har eierposisjoner.

- Dokumenterer oppfølging av forhold som bryter med våre forventninger og oppfordringer i våre retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft.

Følgende tema dekkes i aktsomhetsvurderingene (eksempel):

Generelt	Generell forståelse for risiko for menneskerettighetsbrudd, miljøutfordringer eller korrupsjonsrisiko i egen bransje og virksomhet.	Sosial / menneske- rettsrisiko (Social)	Bedriftens kjennskap til bransjerisiko knyttet menneske-rettighets- og arbeidslivskriminalitet, eksempelvis sosial dumping.
	Risiko i innsatsfaktorer eller leverandører /leverandørkjede.		Hvorvidt bedriften har relevante retningslinjer.
Miljø- og klimarisiko (Environ- ment)	Miljøsertifisering og miljøledelsessystem.		Lover og forskrifter for helse, miljø og sikkerhet (HMS).
	Tiltak for å redusere klimagassutslipp.		
	Tiltak for å redusere energiforbruket.	Økonomi / styrings- risiko (Gover- nance)	Bedriftens kjennskap til bransjerisiko knyttet til økonomisk kriminalitet som korrupsjon, hvitvasking og bestikkelser.
	Energimerking (bygg).		Hvorvidt bedriften har relevante retningslinjer og eller rutiner.
	Naturrisiko: Hvordan prosjektet påvirker sårbare økosystemer.		Eget skjema knyttet til antihvitvask, som følge av anti-hvitvaskregelverket.
	Kjennskap til, og evt iverksatte tiltak fra bransjens veikart.		
Annet	Klimarisiko: Hvordan prosjektet er tilpasset klima- endringene og endrede rammebetingelser. Flere spesifikke spørsmål her til landbruket.		Andre tiltak som har positiv påvirkning på miljø, sosiale- eller økonomiske forhold
	Miljøsertifiserte innsatsfaktorer (eks. byggematerialer).		Annet som tilsier at bedriften er involvert i skade/negativ påvirkning på miljø, sosiale- eller økonomiske forhold?

SpareBank 1 Østlandets konkrete mål og tiltak innen miljø og klima for bærekraftig kreditt og kundeetableringer

I *Handlingsplanen for klima og klimarisiko* (gjengitt under) er det henvist til hvor dette er å finne i *Bærekraftstrategien 2019-2021 (BS)*, vedtatt av styret 27.06.2019, *Handlingsplan bærekraft (HP)*, vedtatt av konsernledelsen 3.06.2019 (intern), *Veikartet for grønn konkurransekraft i finansnæringen (VK)*, UNEP Fls 6 klimaforpliktelser for bank (*UNEP FI*), retningslinjer for BM (*BM retningslinjer*) og PM (*PM retningslinjer*).

Område	Scope	Mål	Tiltak	Ansvarlig avdeling	CO2-effekt
Bærekraftig kreditt og kunde-etableringer (BS, 2.2)	3	Jobbe kontinuerlig for en bærekraftig kredittportefølje. (BS, 2.2) Bidra til at våre kunder får et bevisst forhold til bærekraft og klimarisiko, og forvente at de inntar en aktiv holdning til egen praksis på dette feltet (BS, 2.2).	Fra våre retningslinjer: <ul style="list-style-type: none">• Vi har dialog og samarbeid med våre kunder om de nødvendige endringene. (UNEP FI 2, PM og BM retningslinjer)• Vi forventer at våre kunder har et bevisst forhold til klimarisiko og jobber målrettet med å redusere sin belastning på klima og miljø. (BM retningslinjer)• Vi oppfordrer kundene til å sette mål om energieffektivisering og reduksjon av klimagasser, arbeide med å redusere forurensing og bidra til gode rutiner for avfallshåndtering og resirkulering, samt benytte fornybar energi der det er hensiktsmessig. (BM retningslinjer)• Vi gir ikke lån til virksomheter som driver utvinning av eller kraftproduksjon basert på kull eller oljesand, eller benytter tømmer fra aktører som driver med ulovlig tømmerhogst, salg av ulovlig hogd tømmer eller avskoging, og/eller som ødelegger tropiske regnskoger, fjerner primærskog eller fredede skoger (High Conservation Value Forests). (BM retningslinjer)• Vi har i dag ikke utlån til virksomhet som driver produksjon av fossilt brennstoff. Vi har heller ingen ambisjoner om dette. (BM retningslinjer) Fra vår handlingsplan: <ul style="list-style-type: none">• Vi har implementert absolutte krav, både i kundeetablering og kredittprosess. (HP 2.2.5 BM)• Vi gjør aktsomhetsvurderinger i forbindelse med kundeetableringer, for å redusere risiko for negativ påvirkning på miljø og klima. (HP 2.2.4, BM)• Vi gjør aktsomhetsvurderinger på våre bedriftskunder, for å redusere risiko for negativ påvirkning på miljø og klima. (HP 2.2.1, BM) Dette innebærer sertifisering, energiforbruk, energimerking, påvirkning på sårbare økosystemer som våtmark, tiltak i veikartet, klimatilpasning og sertifiserte innsatsfaktorer.• Vi inkluderer klima som del av kredittprosessen. (HP 2.2.2, BM og VK)• Vi stiller krav til klima i lån til bolig og næringsbygg. (HP 2.2.3 BM, og VK)• Vi måler (estimerer) karbonrelatert kreditteksponering. (HP 2.2.7 BM og VK)• Vi tilbyr flere grønne produkter til BM-kundene, som stimulerer til bærekraftig omstilling. (HP 1.2.1, BM)• Vi tilbyr god rådgivning og selger gode produkter og løsninger som gir minst mulig miljøavtrykk for kundene, samfunnet og banken. (HP, 1.2.2, PM)• Senest innen utgangen av 2022 (3 år etter signering), setter og publiserer vi sektorspesifikke, scenariobaserte mål for porteføljeprioritering. (UNGP FI)	BM, PM og Risiko / compliance	Betydelig

Vedlegg til kap. 4.1

Bransjevis beregning av karbonrelatert kreditteksponering

Næring	Totalt utlån til næring i Norge (mnok) ¹	BM-porteføljens andel av totalt utlån i Norge	Totalt utslipp til luft (1 000 tonn CO2-ekvivalenter) ¹	Utslippsintensivitet: tonn CO2-ekvivalenter per mnok utlånt	BM-porteføljens beregnede utslipp (1 000 tonn CO2-ekvivalenter)
Omsetning og drift av fast eiendom *	720 844	2,3 %	430 *	0,60	9,9
Utvikling av byggeprosjekter **	117 017	4,4 %	1 299 **	11,10	57,6
Jordbruk og tilknyttede tjenester	61 270	8,4 %	4 876	79,58	410,7
Skogbruk og tilknyttede tjenester	4 603	25,2 %	39	8,47	9,8
Faglig og finansiell tjenesteyting	80 138	4,7 %	-	-	-
Varehandel, reparasjon av motorvogner	83 388	2,0 %	972	11,66	19,6
Industri ***	62 232	2,6 %	2 746 ***	44,13	70,1
Bygge- og anleggsvirksomhet ellers **	59 495	1,8 %	661 **	11,10	12,2
Tjenesteytende næringer ellers	69 066	1,3 %	477	6,91	6,3
Overnattings - og serveringsvirksomhet	15 130	3,9 %	136	8,99	5,3
Transport ellers og lagring ****	87 125	0,6 %	3 004 ****	34,48	17,4
El-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	42 733	0,4 %	1 840	43,06	8,2
Informasjon og kommunikasjon	22 866	0,7 %	61	2,67	0,4
Total	1 681 579	2,4 %	16 541	9,84	627,6

1) Kilde; SSB - tabell 08116, tabell 09288

Metode:

Beregningen baserer seg på hvor stor andel av norske bankers og finansforetaks utlån banken står for i de enkelte bransjene. Denne andelen er deretter multiplisert med totalt utslipp (CO2-ekvivalenter) fra den enkelte bransje.

Forutsetninger:

Lånebehovet for den enkelte bransje er likt fordelt i landet. Utslippsintensiviteten for den enkelte bransje er likt fordelt i landet. Modellen tar derfor ikke hensyn til regionale forskjeller når det gjelder lånebehov og utslippsintensivitet. Bankene kan være både underrepresentert og overrepresentert i enkelte bransjer.

Anvendelse av resultater:

Modellen gir et grovt estimat på karbonrelatert kreditt-eksponering og karbonintensivitet i de bransjene banken

har utlån til. Metoden er ikke presis nok til å benyttes som sammenligningsgrunnlag mot andre banker.

Presiseringer rundt næringsfordeling:

Utvinnning av råolje og naturgass med tilhørende tjenester, lufttransport og utenlands sjøfart er ekskludert, da banken ikke er eksponert i disse næringene.

* Omsetning og drift av fast eiendom: Tildeles utslipp fra oppvarming av næringsbygg.
** Utvikling av byggeprosjekter / bygg- og anleggsvirksomhet: Utslipp relatert til bygg og anlegg er fordelt på disse næringene etter utlånsvolum.
*** Industri: Oljeraffinering og metallproduksjon er ekskludert, da banken ikke er eksponert mot disse næringene.
**** Transport og lagring: Innenlands sjøfart er ekskludert, da banken ikke er eksponert mot disse næringene.

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

15 LIV PÅ LAND

16 FRED OG RETTFERDIGHET

Vedlegg til kap. 4.1

Ansvarlige utlån innen likviditetsforvaltningen

Hvorfor er temaet vesentlig for banken?

I forbindelse med styring av konsernets likviditetsrisiko har Spare-Bank 1 Østlandet en portefølje bestående av likvide verdipapirer med høy kredittkvalitet. Banken har implementert samfunns- og bærekraftsvurderinger i likviditetsforvaltningen for å vurdere og minimere risiko for at bankens likviditetsportefølje er i konflikt med bankens retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft.

Finansdirektøren har det overordnede ansvaret og Finanssjefen er ansvarlig for operasjonalisering av konsernets likviditetsstyring.

Hva fikk vi til i 2019?

Banken har gjort en generell vurdering av risikoen for at utstedere innenfor porteføljens investeringsunivers kan komme i brudd med konsernets retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft. Totalt sett vurderes porteføljen å ha lav risiko for brudd.

Rammene for investeringer er relativt brede, men den aller største delen av porteføljen klassifiseres med risiko som «lav/middels». Risikovurderingene gjelder for hele investeringsuniverset av aktuelle investeringer. Alle nye investeringer vurderes, og følges opp årlig. Det er også gjort en vurdering av hvilke temaer som er mest relevante i det overordnede risikobildet knyttet til samfunnsansvar og bærekraft.

I begynnelsen av 2019 initierte banken flere møter med Swedbank i forbindelse med hvitvaskingssaken. I ettertid har Swedbank kommunisert at de har tatt tak i saken, og gjennomført organisatoriske og strukturelle endringer. Vi anser dette som tilstrekkelig på det nåværende tidspunkt.

Hva gjenstår i strategiperioden og i lengre perspektiv?

Hele likviditetsporteføljen vil fortsatt vurderes årlig og avvik vil følges opp. Vi vil i strategiperioden søke å styrke metoden for samfunns- og bærekraftsvurderinger, spesielt knyttet til klimarisiko.

Opplæring

Alle ansatte som har befattning med bankens likviditetsstyring skal kjenne bankens strategi for samfunnsansvar og bærekraft og jevnlig gjennomgå retningslinjene på området. Alle ansatte hadde opplæring i bærekraft i 2019.

Strategisk forankring og mål for området

Viktige retningslinjer: Strategi for samfunnsansvar og bærekraft, Generelle retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft, Retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft i likviditetsforvaltningen.

Mål fra handlingsplanen:

2.2.11 Hele likviditetsporteføljen skal ESG-vurderes hvert år, avvik følges opp.

GRI-indikator: FS10 og F11. Opplæring: 404-2,3

SDG: 12.6, 13.3, 15.a, 16.4 og 16.5.

Vedlegg til kap. 4.4

Krav til andre leverandører

Krav til andre leverandører

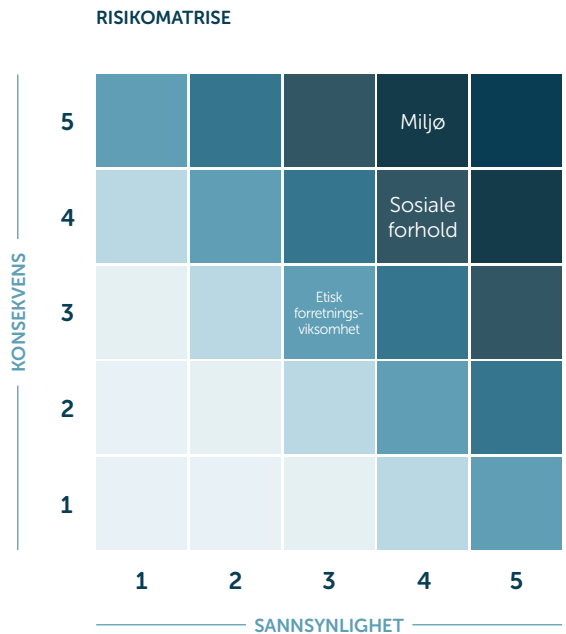
SpareBank 1-alliansen er en betydelig innkjøper av varer og tjenester gjennom avtaler som gjøres på vegne av alliansebankene, deriblant SpareBank 1 Østlandet. I tillegg har banken tre lokale avtaler. Både inngåtte og nye avtaler blir vurdert ut fra leverandørenes holdning til miljø, sosiale forhold og etisk forretningsvirksomhet. Vi stiller krav om at de har retningslinjer innen bærekraft, og at disse skal omsettes til handling.

Oppfølging av leverandører

SpareBank 1 Utvikling har avtaler med 249 leverandører. Det er utarbeidet verktøy for å risikovurdere leverandørenes negative påvirkning på miljø, sosiale forhold og etisk forretningsvirksomhet. På bakgrunn av vurderingen følges leverandørene opp vedrørende risiko for negativ påvirkning og for å sikre at de jobber systematisk med bærekraft. Dette gjelder både for eksisterende og nye leverandører. Der vi finner mangelfulle forhold inngår vi en dialog med leverandøren for å sikre forbedringer.

Risikovurdering av eksisterende leverandører

249 leverandører fordelt på risiko for negativ påvirkning av miljø, sosiale forhold og etisk forretningsvirksomhet. 91 leverandører er vurdert til å ha økt risiko. Disse følges nærmere opp. De øvrige 158 er vurdert til å ha lav risiko og lite behov for oppfølging.

Risikovurdering

Leverandørers risiko for negativ påvirkning på:

- Miljø
- Sosiale forhold
- Etisk forretningsvirksomhet

Leverandører vurderes etter risikomatrisen, og plasseres i risikoklasser (se under). Leverandører som scorer over en gitt risiko følges opp. Matrisen er et skjønnsmessig utgangspunkt, der eksempelvis enkeltelementer med høy risiko og leveransens økonomiske verdi, kan tilsi endret vurdering.

Risikoklasser og oppfølging

Gjennomsnittlig score fra risikomatrise	Risikoklasse for leverandør	Oppfølging av leverandør
1-4	Klasse 1 - akseptabel	Ingen oppfølging
5-10	Klasse 2 – må vurderes	Se under
11-25	Klasse 3 - ikke akseptabel uten at tiltak er vurdert	Leverandører i klasse 2 og 3 følges nærmere opp.

Aktivitetsplan for bærekraft i innkjøp

Mål for 2019	Resultat 2019	Mål for 2020	Mål for 2021-2023
<ul style="list-style-type: none">Etablere retningslinjer og rutiner for bærekraft i innkjøp.	<ul style="list-style-type: none">Retningslinjer og rutiner er på plass.Påbegynt oppfølging av leverandørenes retningslinjer og praktiske arbeid med bærekraft.	<ul style="list-style-type: none">Fullføre oppfølgingen av leverandørene fra 2019.På bakgrunn av leverandøroppfølgingen identifisere leverandører og kategorier for ytterligere oppfølging.	<ul style="list-style-type: none">Evaluere og videreutvikle arbeidet med bærekraft i innkjøp.Forbedre systemer og oppfølging av leverandørene.

Første halvår 2020 vil vi fullføre oppfølgingen av de 91 eksisterende leverandørene. De som ikke oppfyller våre krav vil få frist til å innfri kravene. Andre halvår 2020 vil vi på bakgrunn av resultatene av leverandøroppfølgingen identifisere enkeltleverandører og kategorier for ytterligere oppfølging. Leverandørenes kunnskap om risiko for negativ påvirkning av miljø og sosiale forhold i egen virksomhet og leverandørkjedene, vil stå sentralt.

Sammen om å skape

SpareBank 1 Østlandet er en digital og moderne bank med en 175-årig historie på sentrale deler av østlandsområdet. Banken har vært og er fortsatt en bærebjelke i flere lokalsamfunn med sine mange bankkontorer i nærheten av der folk bor.

Bærekraftig vekst og utvikling sikres blant annet gjennom finansiering til privatpersoner og bedrifter som ønsker å realisere gode prosjekter og idéer. Slik bidrar banken blant annet til at folk kan bygge, bo og arbeide i distriktene så vel som i byene.

Bankens visjon er **Sammen om å skape** langsiktige verdier for samfunnet, våre kunder, eiere og ansatte. Visjonen formidler at banken tar samfunnsansvar og at det er i samspill med omgivelsene og kundene at konsernets resultater blir til.

Telefon

Privat 915 07040
Bedrift 915 07050

E-post

Kundesenter privat: post@sb1ostlandet.no
Kundesenter bedrift: bedrift@sb1ostlandet.no

Nettbank

sb1ostlandet.no

Konsernadministrasjon

Strandgata 15, Postboks 203, 2302 Hamar
Organisasjonsnummer 920 426 530